Franch [R.]

1897. III. 37.

80 centów

J. 4/3 97

od żyda

Prawo pols.

Poprawne wydanie skryptów procesu cywilnego z r. 1887/8

uskutecznione staraniem Biblioteki Słuchaczów praw

Kraków 1895.

1 ark.

Rozdział XV.

O sądowém załatwieniu procesu

Sądowe załatwienie procesu następuje:

1) przez odrzucenie skargi,

2) przez załatwienie sprawy.

I. Odrzucenie skargi

Sąd odrzuca skargę:

1) bez wdrożenia postępowania, jeżeli tej. że zbywa na jednym z istotnych wymogów

2) jeżeli w toku postępowania okaże się niezdolność procesowa strony samoistnie ustalającej (§: 58), albo niewłaściwość sądu niedająca się usunąć (§: 48 N. jur.)

II. Załatwienie sprawy

Sprawa załatwianą bywa:

1) prawidłowo przez wyrok sądowy
2) nadzwyczajnie zaś:
   a) przez połączenie (zlanie) się obu ról stron w jedną osobę
   b) przez sądowe przeczenie się sprawy u., czynione przez powoda (tj. odstąpienie od skargi) §: 8.
   c) przez sądową ugodę

O tych trzech przypadkach była mowa już

poprzednio, przyczém nadmieniamy, że prawo austryackie nie zna zadawnienia procesowego (inaczéj prawo rzymskie). Proces jednak odddziaływa na zadawnienie prawa cywilnego (obacz §: 1497 k. c. i art. 80 u. w.). –

Obecnie zwrócić się należy do omówienia wyroków jako zwyczajnych środków sądowego załatwienia sprawy. Orzeczenie sądowe wydane według właściwéj, prawém oznaczonéj formy, którem na postawie inrotulowanych lub spisanych akt rozstrzygniętym bywa sporny stosunek prawny stron, nazywa się wyrokiem stanowczym, różniącym się od wyroku przedstanowczego, którym dopuszcza się jedynie dowód ze świadków lub znawców.

I. Forma i treść wyroku §§: 325. 326

Wyrok obejmuje:

A). wstęp.

B). właściwe orzeczenie.

C). zakończenie.

ad A). Wszystkie wyroki bez wyjątku, czy są stanowcze, czy przedstanowcze, czy rozstrzygają sprawę główną czy uboczną, mają, jako nagłówek wyraz: „Wyrok". Wstęp zawiera wyrazy: „W Imieniu Jego Cesarskiej Mości", (art. 1. ustawy zasadniczej państwa z d. 21 grudnia 1867 r. N. 144) poczém następuje:

1.) nazwa orzekającego sądu z dodatkiem, czyli sprawę rozstrzyga, jako sąd osobisty, rzeczowy, kauzalny, upadkowy lub też, jako do tego delegowany. Jeśli sąd był delegowany do osądzenia sprawy, podaje się natenczas także odnośne rozporządzenie sądu wyższego z wymienieniem sądu zastąpionego (D. n. z. 15. I. 1825 N. 2065)

2) Imiona i nazwiska stron z wyszczególnieniem, która z nich jest powodem, a która pozwanym, tudzież nazwiska zastępców prawnych i adwokatów stron (§. 325 D. n. z 27 Września 1792 N. 54) Jeśli wchodzą

spólnicy sporu, wszyscy z nich wymienieni być muszą, tak, jak ich skarga podaje (P.n. z 10 Września 1847 L: 6977). Jeżeli stroną jest spółka handlowa, firma jest nazwą stro„ny §: 325.

3.) Przedmiot sporu tj. żądanie powoda §: 325.

4.) Dzień podanej skargi i dzień zamkniętego postępowania ustnego, lub też dzień inrotu„lacyi aktów.

5.) Wyrok zaoczny podać winien, czy strona powo„dowa, czy pozwana dopuściła się zaoczności i w jakimże wywodzie. Wyrok polegający na wy„rażném, sądowém, bezwarunkowém uznaniu poz„wanego poda tę okoliczność §: 329 l. c.

6). Wstęp wyroku kończy się wyrazem „orzeka".

---

ad 13). Pod względem orzeczenia rozróżnić należy wyroki stanowcze i przedstanowcze. Treść wyroków przedstanowczych podaliśmy mówiąc o dowodzie ze świadków. Treść wyroku

stanowczego zawiera zasądzenie lub zwolnienie pozwanego, zatem idzie podział wyroków na zasądzające i zwalniające, tudzież na mieszane, jeśli wyrok przychyla się po części do żądania powoda, a po części zapada na korzyść pozwanego.

Wyrok zasądzający zawiera albo:

1.) li tylko uznanie istnienia albo nieistnienia pewnego stosunku prawnego np. uznanie ojcostwa, albo

2.) oprócz tego i zasądzenie pozwanego na świadczenie, odpowiadające owemu stosunkowi prawnemu tj. nakaz, aby coś uczynił, znosił, zaniechał [wyroki zasądzające w znaczeniu ściślejszém.]

Wyroki pod l. 1.) zapadają przy uznaniu pewnego stanu lub stosunku prawnego; wyroki zaś pod l. 2.) wskutek skarg o prawa osobiste lub rzeczowe albo o ochronę prawa spadkowego. –

Uwolnienie pozwanego obejmuje orzeczenie, że nie uznano żądania powoda za uzasadnione, że zatém pozwany nie jest obowiązany uznać prawa przez powoda dochodzonego, względnie wypełnić żądanego świadczenia, że się więc pozwanego zwalnia stanowczo od skargi (absolutio ab actione).
Ustawa nie orzeka jakiéj formuły używać należy przy wyrokach zwalniających: czy „pozwany nie jest obowiązany" etc. czy też „oddala się powoda z jego żądaniem" etc.–
Według O. N. T. z 13.VI. 1860 ma być używana pierwsza formuła, jeśli powodowi na zasadzie faktycznych okoliczności skargi żądane nie służy prawo; w przeciwnym razie idzie w zastosowanie druga formuła.–
Od stanowczego zwolnienia pozwanego różni się tymczasowe zwolnienie tzw. absolutio ab instantia.–
Zachodzi ono z powodu zarzutów odwłocznych, wskutek czego powód tymczasowo

tj. z zastrzeżeniem ponownego wniesienia skargi oddalonym bywa. Wytykanie wad zaszłych w toku postępowania nie jest przedmiotem wyroku i następuje w odrębnéj rezolucyi [D. n. z 12. I. 1798 №. 398].

Wyrok podać ma przedmiot orzeczenia i żadanie skargą objęte tak jasno, aby z niego dokładnie powziąć można wiadomość, jakie prawo wyrokiem przyznaném lub odmówioném zostało. Przepis ten tyczy się także przyznania odsetek. §: 325.

Każdy wyrok zawiera: <u>orzeczenie o kosztach sporu.</u> Jeśli pozwanego uznano za obowiązanego wykonać pewną pracę, wyznaczonym być winien termin, w ciągu którego czynność ta ma być wykonaną §:400. Jeśli się zezwala na niedobrowolne rozłączenie małżonków od stołu i łoża, wyrok poda, czyli i który z małżonków stał się winnym rozłączenia. To samo rozumie

się o rozwodzie zupełnym. (D. n. z 23 sierpnia 1819 No: 1595).

Jeśli wyrok naznacza stronie wykonanie przysięgi, wówczas winien także zawierać dokładnie ułożoną rotę przysięgi i ozna, czyć czas wykonania tejże, jak niemniej i szkodliwe skutki, jakie z niewykona, niem dla strony wyniknąćby mogły §: 326.

Wyrok naznaczający przysięgę w jawie, nia nie może podać ani roty, ani skutków połączonych z wykonaniem lub niewyko, naniem tejże.

ad C) Zakończenie wyroku zawiera:

1) urzędowy podpis sądu
2) miejsce i dzień zapadłego wyroku
3) opieczętowanie i adres stron

§: 211 i 212 J. S.

II. Rodzaje wyroków.

Wyroki się dzielą:

1) z uwagi na przedmiot: na przedsta„nowcze i stanowcze.

2). ze względu na instancyę, od której pochodzi wyrok na wyroki: I, II i III instancyi

3). ze względu na skuteczność: na wy„roki zwyczajne i prawomocne. Od pierwszych służy stronie odwołanie się do sędziego wyższego, nigdy zaś od dru„gich.

Wyrok staje się prawomocnym:

a) jeżeli ustawa wzbrania odwoływać się od niego do sądu wyższego (§: 329 a) np. wyroki przedstanowcze.–

b) jeśli wyrok sędziego niższego zostaje potwierdzony przez sędziego wyższego,

albo jeśli wyrok zapadł w III Instancyi.

c) jeśli prawo odwoływania się do sądu wyż- szego zgasło.:

α). wskutek zaniechania założenia ape- lacyi lub rewizyi w właściwym terminie,

β). przez zrzeczenie się strony prawa odwo- łania się.

4). Ze względu na orzeczenie na a) warunkowe i bezwarunkowe. Wyrok warunkowy przy- znaje lub odmawia poszukiwanego prawa, według tego, czy strona wykona przysięgę jej naznaczoną lub nie. Takimi wyrokami są wyroki naznaczające przysięgę z wyłą- czeniem przysięgi wyjawienia.

b) wyroki zasądzające i zwalniające.

III Używanie formy wyroku przy orzeczeniach sądowych §: 324.

Orzeczenia sądowe bywają wydawane albo w formie wyroku albo w formie rezolucyi (Dekrety)

Ustawa nie podaje ogólnego prawidła, wskazującego, kiedy sprawa rozstrzygniętą być winna wyrokiem a kiedy rezolucyą. Z uwagi jednak, że według §: 324 każdy spór rozstrzygnięty być winien wyrokiem, tudzież, że każdy spór przypuszcza wyniesienie poprzednie pism procesowych przychodzimy do dwóch wniosków:

1) Załatwienie sprawy przez rezolucyę ma miejsce we wszystkich przypadkach, gdzie albo nie zachodzi spór, a zatém, gdy nie wniesiono pisma procesowego, albo gdy wzajemne zachodzi zgodzenie się stron, albo gdy sprawa jest jednostronną tj. tycząca się wyłącznie strony wnoszącéj prośbę.

2). Wskutek pism lub ustnych rozpraw procesowych zapadać winien wyrok.

Wyjątki od tych zasad:

ad 1. a) We wszystkich sprawach

mężowskich tyczących się rozłączenia od stołu i łoża, jeśli strony zgadzają się co do przedmiotu głównego, nie zaś co do ubocznych roszczeń winien być wyda„ny wyrok rozstrzygający sprawę głów„ną razem z roszczeniami ubocznemi (D. n. z 23 sierpnia 1819 №. 1595)

b) jeśli pozwany nie wniósł obrony a po„wód żądał spisania aktów, sprawa wy„rokiem (zaocznym) rozstrzygniętą być musi §: 29, 329.

ad 2) W tym względzie liczne zachodzą wyjątki.

Rezolucyą rozstrzygane bywają:

a) sprawa o uznanie niestawiennictwa za usprawiedliwione §: 29.

b) sprawa o dozwolenie przywrócenia do stanu pierwotnego z powodu zanie„chanego terminu prekluzyjnego §: 494

c) sprawa o dozwolenie dowodu dla wiecz„

nej pamięci przez świadków lub znaw-
ców §: 253, 260.

d) sprawa o uznanie, że przysięga nie-
wykonana uważaną być ma za wyko-
naną D. n. z 26. IV. 1822

e) Wszelkie sprawy powstające w toku pro-
cesu lub egzekucyi etc. etc.

IV Uwiadomienie stron o wyroku

§: 327.

Wyroki winny być umieszczone na piśmie i doręczają się albo samym stronom albo ich pełnomocnikom. Z tego powodu sporządza się wyrok w 2 egzem-plarzach, choćby z jednéj lub drugiéj stro-ny mieli udział spólnicy sporu (§: 509. D. n. z 5 marca 1847 №: 1042), lub dość, by wyrok był zaocznym.-

V. Pobudki orzeczenia

§: 328 ust. sąd. i §: 144 i 197 Inst. sąd.

Jeżeli orzeczenie sądu I Instancyi ma być w formie wyroku wydanem, powody sądzenia nie mogą być połączone ze samym wyrokiem. W tym przypadku układają się powody oddzielnie; tak samo pobudki orzeczenia sądu II lub III Instancyi (§: 197 R. m. z 27 listp. 55 N. 203).

W innych przypadkach, w których orzeczenie nie ma być wydane w formie wyroku, dozwolonem jest połączyć pobudki ze samem orzeczeniem, jeśli sąd to uzna je za wskazane (§: 328 ust. sąd. §: 144. 197 Instr. sąd. Rp. min. z 27.XI.1855 N. 203)

Trybunał Najwyższy i Trybunał II Instancyi obowiązane są w każdym przypadku dołączyć powody sądzenia do swych wyroków bez różnicy, czy wyrok niższej Instancyi został zatwier-

czony, lub zmieniony.
W postępowaniu sumarycznem a obecnie według §: 23 nov. z 1874 także w piśmiennem i ustnem postępowaniu należy powody wyroku doręczyć z urzędu równocześnie z wyrokiem stronie proces przegrywającej, albo jeśli w przedmiocie głównym żadna ze stron całkiem nie wygrała, obydwom stronom.-

---

Uwaga. Wyroki Trybunału państwa zawierają nazwiska wszystkich członków Trybunału, którzy w zawyrokowaniu brali udział. W postępowaniu w sprawach drob. zachodzą względem wyroków niektóre wyjątki, które podane zostaną we właściwém miejscu.-

Rozdział XVI

O środkach prawnych.

§: 1 O środkach prawnych w ogólności

Przez środki prawne (Rechtsmittel) w znaczeniu najrozciąglejszém rozumiemy wszelką czynność sądową, służącą stronie do dochodzenia lub ochrony jéj prawa. – W tém znaczeniu i skarga i obrona są środkami prawnymi. Środki prawne, za pomocą których wykonywamy prawo zażalenia przeciwko sędziemu lub jego czynnościom sędziowskim, zwiemy środkami prawnymi w znaczeniu ściślejszém. We właściwém zaś znaczeniu rozumiemy przez środki prawne tylko te czynności strony, za pomocą których strona wykonywa prawo zażalenia w tym celu,

aby uzyskać zmianę lub uchylenie za-
skarżonego orzeczenia sądowego. Celem
tym odróżniają się te środki prawne od
innych czynności stron, którymi wpraw-
dzie wykonywa się prawo zażalenia, ale
w innym celu np. zaskarżenie sędziego.
Środki prawne w znaczeniu właściwem
dzielą się

1). na zwyczajne i nadzwyczajne.
Pierwsze mają na celu zapobiedz nad-
werężeniu prawa, które sędzia spowodo-
wał swém postanowieniem.
Nadzwyczajnymi środkami zaś są te,
które zmierzają do zniesienia postanowienia
sędziego z innéj przyczyny, niż z powodu
pokrzywdzenia wyrządzonego przez sę-
dziego.
Do środków zwyczajnych zaliczamy:
a) Apelacya
b) Rewizya

c) Zażalenie nieważności

d) Rekurs

Do nadzwyczajnych należy tylko: przywrócenie do stanu pierwszego (restitutio in integrum)

2). na dewolucyjne i niedewolucyjne według tego, czy sąd wyższy rozpoznaje i rozstrzyga wniesione zażalenie lub też sąd I inst. tj. ten sąd, którego orzeczenie zostało zaskarżone. Do pierwszych należą środki zwyczajne, do drugich restytucya.—

3). na wstrzymujące i niewstrzymujące z uwagi czy wstrzymują tymczasowo wykonanie zaskarżonego orzeczenia lub też nie wstrzymują. Jeśli sędzia swe postanowienie udzielił stronie, choćby nawet tylko jednej, nie wolno mu takowego zmienić, choćby się przekonał o niesłuszności swego orzeczenia.

Od tej zasady następujące zachodzą wyjątki:

1) W sprawach spornych może być wnie-

sione przedstawienie (remonstratio) przeciw postanowieniu sądu, skoro ono nie dotyka praw drugiej strony i jeśli ta nie była o tem uwiadomiana, np. sędzia zwraca powodowi skargę dla wad formalnych, powód zaś mniema, że zwrócenie skargi jest niesłuszne. Wtedy sędzia wskutek przed. stawienia powoda zmienićby mógł swe posta. nowienie. –

2) W przypadkach, w których stronie dzia. łającej zbywa na zdolności samodzielnego dochodzenia praw swych, bo wtedy sędzia zmieć może własne swe postanowienie (§. 58 i 59 u. s. z. g.)

3) Sędzia może sprostować z urzędu pomył. kę rachunkową, zaszłą w wyroku lub rezo. lucyi, jeśli pomyłka widocznie zachodzi w rachubie matematycznej. –

4). Jeśli pomyłka zaszła w pisaniu a oka. zuje się, że omyłka ta nie wynikła z za. patrywania się sędziego. –

5). W postępowaniu w sprawach drobiazgowych może sądzia swe uchwały i postanowienia, które nie mogą być rekursem zaczepione zmienić wskutek przedstawienia stron, a nawet to z urzędu uczynić wyjąwszy uchwałę w §: 29 ust. 2. wspomnianą, mocą której stronie usprawiedliwiającej niestawiennictwo nałożono obowiązek do zwrócenia przeciwnikowi wszelkich kosztów, na jakie naraziła go przez swe niestawiennictwo.

W przypadkach pod 3 i 4 odbierają się stronom wyroki lub rezolucye celem wydania poprawionych okazów.

Z wyjątkiem podanych 5^ciu^ przypadków zmiana lub uchylenie orzeczenia sądowego nastąpić może tylko przez sędziego wyższego wskutek wyżej wymienionych środków prawnych zwyczajnych.

§: 2. W środkach prawnych zwyczajnych

Proces nadać ma prawu materyalnemu słu-
żącemu stronie nową cechę, na której zależy
pomoc państwa w celu wykonywania tego
prawa tj. prawo materyalne ma się stać
prawem przez sędziego uznaném czyli tzw.
prawem formalném. Tak, jak prawo wogóle
powstaje wskutek wspólnego działania, posta-
nowienia, prawa i pewnego faktu, również
takżsamo powstaje i prawo formalne. –
Faktami tworzącymi prawo formalne są:
proces cywilny i orzeczenie sądowe. Jeżeli
tym faktom podstawy prawnej brakuje,
albo jeśli brakuje istotnych, prawem prze-
pisanych wymogów, to prawo materyalne
nie może przybrać cechy prawa formal-
nego, również, jak prawo materyalne po-
stać by nie mogło, skoro fakt, z którego
prawo wyprowadzić mamy nie odpowia-
dałby wymogom prawem przepisanym.

Ponieważ prawo formalne powstaje przez wspólne działanie postanowień prawa, procesu cywilnego i orzeczenia sądowego, przeto sędzia zboczyć może w dwojakim sposobie:

1). jeżeli sprawę mylnie osądza, bądź że postanowienie prawa mylnie stosuje do stosunku prawnego w procesie wyłazanego, bądź, że zasadę faktyczną tego stosunku mylnie pojmuje, albo:

2). jeśli wyrokowi jego zbywa na takich warunkach, od których zależą możność, by wydane przez sędziego orzeczenie mogło stanowić prawo między stronami spór wiodącymi, a zatem brak warunków istotnych powstania stosunku procesowego, albo nadwerężenie istotnej zasady procesu cywilnego.

W przypadku pod 1). wyrok jest niesprawiedliwy (sententia iniusta), nadwerężający prawo materyalne, a w przypadku pod

2). wyrok nieważny (sententia nulla).
Przeciwko 1mu służy środek apelacyi i re-
wizyi, przeciwko 2mu zaś zażalenie
nieważności.
Rekurs jest wymierzony przeciwko wszy-
stkim rezolucyom bądź niesprawiedliwym,
bądź nieważnym. –
Środki prawne zwyczajne przypuszczają:
1). że wydane orzeczenie sądowe, jakoto wy-
rok, rezolucyę (dekret)
2). że orzeczenie to jest dla strony uciążliwe
3). że postanowienie sądowe nie stało się
jeszcze prawomocne.
4). że środek prawny nie jest wykluczony
przez ustawę.

I. O apelacyi

Apelacya jestto zaskarżenie wyroku są-
dziego I instancyi polegające na tém, że
sędzia mylnie sprawę osądził, że więc jego

orzeczenie jest niesprawiedliwe, bo nieodpowia-
da albo prawu obowiązującemu, albo faktycz-
nej zasadzie skargi (aktom), albo wreszcie
obydwom, a połączone z prośbą do sądu
II instancyi, by sąd ten zmienił wyrok
na korzyść strony do niego się odwołującej.
Sędzia I instancyi nazywa się wówczas
„iudex a quo", a sędzia II instancyi „iu-
dex ad quem" (appellatur). Działający
nazywa się „apelującym" jego przeciwnik
„apelowanym"

A. Dopuszczalność apelacyi (§: 329).

Prawidłowo można apelacyę założyć od każ-
dego wyroku bez różnicy, czy strona czuje
się być pokrzywdzoną przez wyrok we
wszystkich jego częściach, czy tylko w jednym
jego punkcie, choćby tylko nawet z powo-
du orzeczenia o kosztach sądowych, tu-
dzież bez różnicy, czy wyrok ocznie, czy
zaocznie zapadł, czy jest niezaskarżonym wsze-

czy głównej czy ubocznej (§: 329).
Każda strona apelować może. Apelacya jest też dopuszczoną od wyroku I instancyi, który jest równobrzmiącym z wyrokiem Sądu polubownego (§: 363).
Przeciwnie apelacya nie jest dozwoloną:
1) od wyroku zapadłego w sprawie ubocznej (incydentalnej), wcale nie ubliżającego przedmiotowi głównemu (§: 329 a). np. jeśli wyrokiem nakazano sądowe przechowanie dokumentów oryginalnych przez przeciwnika przy przeglądzie oryginałów za wadliwe uznanych (§ 199).
2) Od wyroku opierającego się na uznaniu sądowém. (§: 329 c). W tym przypadku mówi ustawa o uznaniu sądowém wyraźném i bezwarunkowém, nie zaś o umyślonem, jak to ma miejsce przy zaoczności, bo §: 329 wyraźnie dozwala apelacyi od wyroku zaocznego.

3). Od wyroku przedstanowczego, dopuszcza-
jącego dowód ze świadków lub znawców,
nie ma miejsca odrębna apelacya (§: 17 now.).
4). Od orzeczeń sądów polubownych, gdyż z po-
wodu tychże wniesioną być może jedynie
skarga do sądu I inst. (§: 363).
5). Od wyroków zapadłych w postępowaniu
w sprawach drobiazgowych nie ma miej-
sca apelacya, lecz jedynie zaskarżenie
nieważności (§: 78 ust. z d. 27. IV. 1873. №: 66).
6). Wyroki Trybunału państwa nie ulega-
ją żadnemu wzruszeniu (ust. zasad.
państwa z dn. 21 grudnia 1867 №: 143).
7). Wyroki Tryb. administracyjnego rów-
nież nie ulegają żadnemu wzruszeniu.
Dalszy przypadek niedozwolonej apelacyi
wymieniony w §: 329 pod lit. b. nie ma
już znaczenia praktycznego, bo orzecze-
nia z powodu obelg słownych wchodzą
w zakres władz karnych (§: 1339 k. c. i 499 k. k.).

B. Treść i forma apelacyi.

Środek prawny apelacyi obejmuje:

1.) koniecznie wyraźne oświadczenie, że apelujący czuje się pokrzywdzony wyrokiem I. instancyi i że z tego powodu zakłada od niego apelacyę, niemniej

2.) możliwe wyszczególnienie przyczyn zażalenia. Wywód tych przyczyn nie jest jednak konieczny. Z uwagi na to czynimy różnicę między zgłoszeniem apelacyi (ob. 1). i wywodem uciążliwości apelacyjnych (ob. 2).

Prawny środek apelacyi obejmuje obie te czynności.

Zgłoszenie apelacyi (insinuatio appellationis, Die Appellationsanmeldung) jestto oświadczenie strony, że mniema się być pokrzywdzona wyrokiem I.szej instancyi, a więc zakłada apelacyę.

Wywód uciążliwości (gravamini appel,

lationis (Appellationsbeschwerden) pole-
ga na szczegółowym przedstawieniu przy-
czyn, dla których apelujący uważa się
za pokrzywdzonego. Oba te akty mogą
być połączone w jednem i tem samem piś-
mie, albo mogą być z osobna wniesione.
W postępowaniu ustnem mogą być oba
akty podane do protokołu. Z tych obu
aktów jest zgłoszenie apelacyi zawsze istot-
nem. Z tego powodu sędzia II instan-
cyi obowiązany jest zająć się rozstrzy-
gnieniem sprawy, choćby nawet wywo-
du uciążliwości nie przedłożono.
Obie strony założyć mogą apelację, al-
bo jedna z nich.—
Jestto rzeczą konieczną, aby strona wyraźnie
oświadczyła, że zakłada apelację od wyro-
ku, gdyż inne czynności wskazujące, że
strona nie jest zadowoloną z wyroku, zastą-
pić nie mogą zgłoszenia apelacyi. Jeśli

wyrok obejmuje więcéj części (ustępów), apelujący ma wyrazić jasno, w czém mieni się być pokrzywdzonym, gdyż części, których nie podaje wyraźnie za uciążliwe, przechodzą w prawo osądzoną. Zgłoszenie apelacyi ogólnikowe uważa się tak, jakoby strona apelowała od wszystkich części wyroku, które na jéj niekorzyść wypadły. Jeśli jest więcéj pozwanych a jeden lub kilka z nich wnosi apelacyę - uważa się także za apelujących nie tylko tych, którzy się w I Instancyi bronili, ale i tych, którzy się nie bronili, których wszakże według postanowień prawnych poczytywać należy za przystępujących do tych, którzy się bronili (w I instancyi), wychodząc z przypuszczenia, że apelacya tyczy się przedmiotu, w którym wspólnie są interesowani, a więc gdy apelacya nie ogranicza się do osoby

apelującego. To samo rozumie się o rewi-
zyi (Dekret nadw. z 5.III.1847 №1042).–
Apelacya lub rewizya obejmuje zatém w po-
danym przypadku i resztę wspólników sporu,
o ile między nimi a apelującym istnieje
jedność stosunku prawnego, a właśnie za-
skarżenie orzeczenia tyczy się tego stosunku.
Zgłoszenie apelacyi zawiera wyż wymienione
oświadczenie przy zaprzeczeniu zaskarżonego
wyroku. Wywód uciążliwości zawiera
krótki pogląd na sprawę aż do wyda-
nia wyroku, następnie uciążliwości razem
z uzasadnieniem ich, wreszcie żądanie
w jaki sposób wyrok ma być zmieniony.
Nowości nie mogą być przytaczane w wy-
wodzie uciążliwości. (§:333). Zgłoszenie
apelacyi i wywód uciążliwości wnosza
się do sędziego I instancyi, który wydał
wyrok zaskarżony.—

C. Termin do wniesienia apelacyi.
(§§: 329 i 332).

W procesie pisemnym mają być zgłosze„nie apelacyi i wywód uciążliwości wnie„sione w ciągu dni 14, licząc od dnia po wręczeniu wyroku. Termin ten dla obu aktów jeden i ten sam; nie dopusz„cza ani przerwy ani zwłoki. Jeśli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub święto powszechne termin kończy się z następnym dniem powszednim. (§§: 332. 334. 522. n. s. tudzież §: 5 i 6 noweli).
W postępowaniu ustném należy się w cią„gu podanego terminu zgłosić apelacyą, a to ustnie lub na piśmie. Jeśli apelacyą zgłoszono ustnie, sąd przyzwoła obie strony, wyznaczając dzień do audyencyi, wyszcze„gólni części wyroku, które są zaapelowa„ne, zamieści w protokóle uciążliwości i od„powiedź drugiéj strony (§: 337). Wolno jed„

nak stronom na piśmie podać zgłosze-
nie apelacyi i wywód uciążliwości. Zgło-
szenie apelacyi winno być wniesione w krót-
szym terminie w następujących przypad-
kach.

1). W ciągu dni 8.

a. w procesie sumarycznym

b. w procesie nakazowym

c. w sprawach wynikających z kon-
traktów o najem i dzierżawę z wy-
jątkiem przypadków wymienionych
w §: 15 ces. postan. z 16. XI. 1858 № 213.

2). W ciągu dni 3.

a. w procesie wekslowym

b. w sprawach wynikłych z kontraktu
o najem lub dzierżawę w przypadkach
wymienionych w §: 15 ces. post. z 16/11 1858.

c. w sprawach handlowych toczących
się przed sądem handlowym lub
sądem kollegialnym do sprawowania

juryzdykcyi handlowej powołanym (§ 583). W przypadku pod 2. ad b.) wywód uciążliwości połączony być ma ze zgłoszeniem apelacyi. W sprawach handlowych toczących się przed sądem handlowym wnieść należy wywód uciążliwości również w ciągu dni 3. (§: 587.).

D. Postępowanie wskutek zgłożonej apelacyi (§§: 334-337).

Zgłoszenie apelacyi w należytym czasie na piśmie wniesione udziela się przeciwnikowi do wniesienia obrony apelacyjnej w przeciągu dni 14. Termin ten nie jest odwłocznym. Wywód uciążliwości w czasie oznaczonym oddzielnie od zgłoszenia apelacyi podany udziela się przeciwnikowi również do wniesienia obrony apelacyjnej w dniach 14 (§: 335). –

Jeżeli zgłoszenie apelacyi i wywód uciążliwości wprawdzie oddzielnie, ale równocześnie wniesiono, albo wywód jeszcze pierwej został przedłożony niż załatwiono w sądzie zgłoszenie apelacyi, wówczas oba te pisma łącznie udzielają się przeciwnikowi do wniesienia obrony apelacyjnej w ciągu dni 14. Praktyka udziela je oddzielnie przeciwnikowi. Jeśli zgłoszenie apelacyi pierwej zostało wręczone, niż wywód uciążliwości, przeciwnik może wnieść obronę apelacyjną w przeciągu terminu naznaczonego przez sąd wskutek wniesionego wywodu uciążliwości.

Jeśli obie strony nie są zadowolone z wyroku, a każda z nich zakłada apelacyę, wówczas każdej z nich służy odrębna obrona apelacyjna.

Zgłoszenie apelacyi za późno wniesione, wprost się odrzuca, skoro przeciwnik

domagał się już wykonania wyroku. W przeciwnym razie udziela się takowe przeciwnikowi do wniesienia obrony apelacyjnej - mimo to odrzuca się na„ stępnie, jeżeli:

a. przeciwnik w swej obronie zarzuca że za późno zgłoszono apelację, lub
b żadnej obrony wcale nie wniósł.-

Wywód uciążliwości zapóżno wniesiony, odrzuca się wprost w każdym przypad„ ku. Zgłoszenie apelacyi zachowuje jednak swoją moc.-

Jeśli apelację wniesiono, ale jeszcze prze„ ciwnikowi nie wręczono, apelujący może żądać zwrócenia sobie wniesionej ape„ lacyi i wnieść ponownie apelację, choćby i poprawną, ale tylko w czasie pierwot„ nym do wniesienia apelacyi zakreślo„ nym. Jeśli zaś apelację wręczono prze„ ciwnikowi, apelacya staje się wspólną

obu stron środkiem prawnym, wskutek cze-
go apelujący nie może już jednostronnie
odstąpić od swej apelacyi. Apelujący
może odstąpić od apelacyi, przeciwnikowi
już wręczonej i w ciągu pierwotnego terminu
apelacyjnego (14, 8, 3 dni) wnieść ponownie
apelacyę, zmienioną lub poprawioną, jeśli
na to przeciwnik zezwala. –
Jeśli apelujący odstąpił od swej apela-
cyi za zezwoleniem przeciwnika, później
zaś nie mając na ponowienie zezwole-
nia, ponawia apelacyę (tęsamą lub
zmienioną lub poprawioną), wnosząc ta-
kową w pierwotnym na wniesienie apelacyi
zakreślonym terminie, wówczas sędzia wy-
znacza audyencyę dla wysłuchania prze-
ciwnika. Jeśli tenże się sprzeciwia po-
nownemu wniesieniu apelacyi, sąd takową
bez wszelkiej rozprawy, odrzuci, skoro ape-
lujący nie przedstawi żadnych szczególnych

okoliczności, usprawiedliwiających ponowne wniesienie apelacyi. Gdyby zaś takie okoliczności przedstawił i oneby zasługiwały na uwzględnienie, sąd po wysłuchaniu obu stron rozstrzygnie pytanie, czy apelacya może być dopuszczoną lub też nie (dekr. nadzwyczajny z d. 13. II. 1798 №. 401).

Strona odstępująca od apelacyi zwróci przeciwnikowi na jego żądanie koszta z powodu apelacyi zrządzone. Gdyby w powyższym przypadku wniesiono apelacyę już po upłynięciu pierwotnego na wniesienie apelacyi zakreślonego czasu, a przeciwnik już się domagał egzekucyi z wyroku zaapelowanego, sędzia wprost odrzuci ponowioną apelacyę. (Dekr. nadwor. z 13. II. 1798. №. 401)

Obrona apelacyjna zawiera obronę zaskarżonego wyroku i odparcie uciążliwości

apelacyjnych, jeśli je wniesiono. Prawo do wniesienia obrony powstaje już wskutek zgłoszenia apelacyi. Obrona być ma wystosowana do sędziego I. instancyi. Zaniechanie wniesienia obrony nie pociąga za sobą żadnych skutków zawczności. W sprawach handlowych toczących się przed sądem handlowym obrona wnosi się w przeciągu dni 3. Obrona apelacyjna nie jest dopuszczalną w postępowaniu sumarycznem i we wszystkich procesach nadzwyczajnych, polegających na tem postępowaniu, jak w procesie wekslowym, nakazowym i w sprawach wynikających z kontraktów o najem i dzierżawę.

E. Zamknięcie postępowania apelacyjnego (§. 338).

Jeżeli w postępowaniu ustnem apelacyę

ustnie założono, albo wprawdzie na piśmie, ale z prośbą o wyznaczenie audyencyi dla protokolarnego spisania wywodu uciążliwości i obrony apelacyjnéj, wówczas, po spisaniu tych czynności inrotulują się akta i przesłają się sądowi II. instancyi. Jeśli zaś w postępowaniu ustném na piśmie wniesiono apelacyę i wywód uciążliwości i obronę apelacyjną, wówczas po wniesieniu obrony wyznacza sędzia termin inrotulacyi aktów. Ale sądy powiatowe powinny według możności zaniechać téj inrotulacyi (Rozp. M. Tryb. z dnia 1. Maja 1866 N° 2717.).—

Po zamkniętém postępowaniu apelacyjném nie wyznacza się w procesie pisemnym audyencyi do inrotulacyi aktów. Sędzia I instancyi z urzędu załącza do rotułu I. instancyi pisma

apelacyjne, oznacza je liczbami właściwymi i przedkłada sędziemu IIgiej instancyi rotuł ten uzupełniony aktami apelacyjnymi (§: 338 i dekr. nadwor. z dn. 1. XII. 1835 №: 97).

Zatém idzie, że obrona apelacyjna we właściwym czasie na piśmie wniesiona udziela się przeciwnikowi do wiadomości z dołożeniem, że akta przedkładają się równocześnie sędziemu wyższemu.—

Jeśli apelowany nie wniósł obrony apelacyjnéj, wówczas apelujący prosić ma, aby sąd przedłożył akta sędziemu II instancyi. Sędzia I instancyi przedkłada wszystkie akta procesowe sędziemu IIgiej instancyi.—

Do odnośnéj relacyi załączają się:

a. spis lub rotuł aktów, na podstawie których sędzia I inst. wydał swój wyrok.

b. wyrok i pobudki sądzenia w odpisie

wierzytelnym §: 200. instr. sąd. z reskr. min. z 7. XI. 1858. Jeśli przed wyrokiem stanowczym od którego apelowano zapadł wyrok przedstanowczy, sąd przedłoży ten wyrok razem z pobudkami sądzenia (dekr. nadw. z dnia 5. VIII. 1825. №: 2205 Dzpp.).

c. Wierzytelny odpis dowodu na wręczenie stronom wyroku (dekr. nadw. z dnia 28. XII. 1823. №: 1956.)

d. Wyciąg z aktów, jeśli on służył za podstawę przy obradowaniu w sądzie kollegialnym.

e. Jeśli w sądzie kollegialnym wyrok nie zapadł jednomyślnie, przedłoży się odpis głosowania; przy jednomyśl. nie zapadłej uchwale wymienić należy, kto miał udział w głosowaniu §: 200 instr. sąd. Na mocy reskryptu ministeryalnego z dn. 3/IV. 1864 №. 2640

mają być przekładane akta apelacyj-ne przez proste napisy (rubrum), nie zaś przez formalną relacyę, chyba, że wyjaśnienie stanu sprawy wymaga takowej. W postępowaniu sumaryczném i innych procesach na tém postępowaniu polegających nie spisują się akta apelacyj-ne, lecz przekładają się przez relacyę sądowi apelacyjnemu.

F. Wstrzymująca moc apelacyi i zabezpieczenie praw wyrokiem I instancyi wznanych (§. 339).

Wyrok na którego apelowano nie może być wykonany z wyjątkiem części, od których wyraźnie nie apelowano. Ale domagać się można egzekucyi dopiero po upływie czasu naznaczonego na do-pełnienie zobowiązań objętych częściami

niezaapelowanymi. Powód wygrywający sprawę w tej instancyi może co do tych części wyroku, od których apelacyę założono, a nawet natychmiast po wręczeniu sobie wyroku i przed wręczeniem go pozwanemu, żądać od tego ostatnie go zabezpieczenia praw sobie bezwa„runkowo tj. bez poprzedniego wykonania przysięgi przyznanych i może się tego domagać w drodze egzekucyi. –

Egzekucya ta na zabezpieczenie, jako środek prowizoryczny stosuje się obecnie wskutek §: 12 rozp. min. z 18. VII. 59 №: 130 do §: 4. 5. 6. ust. 2. tudzież §: 7. 8. i 11 go tegoż rozporządzenia. Powód może na mocy powyższych przepisów żądać egzekucyi na zabezpieczenie na majątku pozwanego przez zajęcie i oszacowanie lub przez sekwestracyę rzeczy zajętych ruchomych lub

nieruchomych. Te rodzaje egzekucyi mogą równocześnie być dopuszczone nawet wtedy kiedy ustanowiony był zastaw dla preten-syi dochodzonej, ale niedostateczność zasta-wu została wiarygodnie udowodnioną. Egze-kucyi na zabezpieczenie domagać się nale-ży w odrębném podaniu, a ta dozwolona bywa przez rezolucyę, której wykonanie nie może być wstrzymane wskutek zało-żenia rekursu. Powyższy §: 339. stosuje się także do wyroków karnych nieprawo-mocnych, obejmujących orzeczenie o rosz-czeniach prawno-prywatnych (orzeczenie Naj. Tryb. z dn. 28. XI. 1876. №. 88 rep. orz.) Wyroki warunkowe nie dopuszczają egze-kucyi na zabezpieczenie (obacz jednak §: 14 procesu wekslowego!).–

W celu zabezpieczenia praw powodowi przy-znanych, dozwala się także prowizorycz-nego przymusu osobistego, jeśli warunki

§: 366 zachodzą (ob. naukę o egzekucyi).
Ustawa o księgach gruntowych z 25. VII. 1871 dozwala:

a. prenotacyi (ostrzeżenia hipotecznego) na podstawie nieprawomocnych wyroków sądów Iéj lub wyższéj instancyi, którymi prawo rzeczowe bezwarunkowo przyznanem lub od-mówionem zostało (§: 38 lit. a.) [: To prawo tyczyć się winno rzeczy nieruchomych lub prawa zahipoteko-wanego, względem których ma być prenotacya uskuteczniona:]

b. prenotacyi na mocy rozporządzeń sądowych, któremi się dozwala pre-notacyi, jako egzekucyi na zabez-pieczenie §: 38 lit. b. /: dozwolenie pre-notacyi téj zależy od warunków, pod którymi dozwoloną jest egze-kucya na zabezpieczenie w myśl

reskryptu min. z dn. 18. VII. 1859). Prenotacya usprawiedliwia się w obydwu tych przypadkach wykazaniem, że odnośne orzeczenie sądowe stało się prawomacném. Podane prawa służące na mocy §: 339 stosują się też do pozwanego, któremu wyrokiem przyznano koszta prawne.

G. Wyrok II instancyi.

Sąd II instancyi wydaje wyrok na podstawie przedłożonych aktów. Forma i treść wyroku tego zgadza się w tym względzie z wyrokiem I instancyi z wyjątkiem, że właściwe orzeczenie wyroku stém stanowi, czy wyrok I. inst. w częściach zaapelowanych się zatwierdza lub zmienia i w jaki sposób. Sąd II inst. ma zarazem orzec o kosztach apelacyi. — Jeśli tylko jedna strona apelowała, wyrok Iéj inst. nie może być na jéj nieko-

rzyść zmieniony/; inaczej gdyby obie strony apelowały (orz. naj. Tryb. z dn. 2. XI. 1858 №: 31 ks. orzecz.). – Wyrok stosuje się do sądu I-ej instancyi, który dopiero wygotowuje odrębne okazy dla stron. Sądowi II. instancyi udzielać musi Sądowi I. instancyi porady sądzenia. (§: 197 ni. p.)

II. O rewizyi (§§: 340: 341).

Rewizya zgadza się co do swej istoty z apelacyą, a różni się tylko tém, że pierwszą zaskarżamy wyrok II. instancyi, a apelacyą wyrok I. instancyi. Wszystko więc co podaliśmy o apelacyi, stosuje się także do rewizyi, zaczém idzie, że przy rewizyi odróżniamy zgłoszenie rewizyi od uciążliwości rewizyjnych, które to obie czynności,

równie jak ogłoszenie apelacyi i wywód
uciążliwości apelacyjnych w jednakich ter-
minach do sądu I. instancyi wniesione
być winny. Tak samo i obrona rewizyjna
wniesioną być ma w wyżej wymienionych
terminach. Tu też zachodzą tesame wy-
jątki, które podaliśmy co do procesów
szczególnych. To tylko nadmienić mu-
simy, że wskutek rewizyi akta się nie
spisują (Dekret. nadw. z 1. XII. 831. №. 97.
i orzeczenie Majest. Tryb. z 1. V. 866 №. 2717),
choć w praktyce sporządzają się i rotuły
II instancyi. Rewizya tylko w tych przy-
padkach i to tylko o tyle się dopuszcza,
o ile wyrok I inst. uległ zmianie przez
wyrok II instancyi czyli innémi słowy
rewizya nie ma miejsca przeciw zgodno-
brzmiącym wyrokom Iej i IIej instancyi.
Jeśli wyrok Iej instancyi obejmuje kilka
części, rewizya nie będzie zatwierdzona,

co do ustępów zatwierdzonych przez sąd II instancyi. Gdyby jednak strona mimo to założyła rewizyę przeciw dwom równobrzmiącym wyrokom, sędzia Iej instancyi nie może odrzucić rewizyi, lecz winien ją udzielić przeciwnikowi do wniesienia odpowiedzi na nią, a następnie przedłożyć wszystkie akta sędziemu II. instancyi. (Dekret nadw. z dn. 2. X. 794 №. 196 i 17. X. 1797 №. 384 lit. a.).
Trybunał Najwyższy winien tę rewizyę jako bezprawnie wniesioną odrzucić i prócz tego strony i odnośnych adwokatów ukarać (Dekret nadw. z 17. X. 797.) Wszelako dekret nadw. z 15. II 833. №. 2593. dozwala przeciwko dwom równobrzmiącym wyrokom rewizyi tzw: „nadzwyczajnego środka rewizyi" jednak tylko wtedy, kiedy rewizyę za-

tożono z powodu nieważności lub widocznéj niesprawiedliwości wyroków, a najmniéj dwie trzecie głosujących w najwyższym Trybunale oświadczyło się za dopuszczeniem rewizyi (Najwyższe postanowienie z dnia 17 Maja 1842 №: 616.); tak, że i w tym przypadku winna rewizya we właściwym czasie być wniesioną do sądu I. instancyi i udzieloną przeciwnikowi do wniesienia obrony rewizyjnéj. Rewizya taka nie może jednak wstrzymać wykonania równobrzmiących wyroków. —

W postępowaniu summaryczném i w procesach szczególnych, na summaryczném postępowaniu polegających sąd I instancyi winien w zasadzie już z urzędu odrzucić rewizyę przeciw równobrzmiącym wyrokom (§: 51. postęp. summar.). —

Najwyższy trybunał udziela swój wyrok razem z pobudkami sądzenia sądowi

II. instancyi, który o nim uwiadamia sąd I instancyi dla dalszego zawiadomienia stron. Jeśli sąd II instancyi zmieni wyrok sądu I instancyi, a strona przez to pokrzywdzona tj. zwycięzca w I instancyi wniósł rewizyę, to przecież na mocy §. 341 przeciwnik jego który sprawę wygrał w II. instancyi nie może żądać tego zabezpieczenia, którego domagać się może w toku postępowania apelacyjnego strona wygrywająca w I instancyi, wyjmując proces sumaryczny (§. 56). i proces wekslowy (§. 14). Środki zabezpieczające na mocy §. 339 (F) uzyskane przez wygrywającego powoda w toku postępowania apelacyjnego pozostają w toku postępowania rewizyjnego nienaruszone, choć pozwany wygrał sprawę w II. instancyi (§. 341). —

III Zażalenie nieważności.
(§§: 342–348).

A. Pojęcia.

Przy porności wyroków powstania prawa materyalnego i prawa formalnego, tudzież z uwagi, że proces i orzeczenie są „czynnościami prawnymi” wynika, że ważność czynności sądowych, niemniej wyroku ocenianą być winna według tychsamych prawideł, od których zależy ocenienie ważności czynności prawnych. Ustawa nie podaje ani pojęcia nieważności, ani nieogranicza takowej do pewnych przypadków w sposobie wyczerpującym wyszczególnionych. Z uwagi na podaną zasadę będzie miała miejsce nieważność czynności sądowej lub wyroku w przy-

padkach następujących:

1). jeżeli podmiotowi t.j. sędziemu, stronom i ich zastępcom zbywało na zdolności osobistéj do wykonywania czynności, względnie do prowadzenia procesu, a zatém:

a. jeżeli sędzia w ogóle nie miał prawa wykonywać władzy sądowéj.

b. jeśli sąd był niewłaściwym, a strony nie mogły mu się prawnie poddać (§: 47 i 48 nor. jur).

c. jeśli w sądach kolegialnych wyrok zapadł w radzie, która nie była złożoną z przepisanéj liczby sędziów nieprzedejrzanych (§: 156 instr. sąd).

d. jeśli jednéj ze stron zbywało na zdolności do samodzielnego dochodzenia prawa jéj służącego

(§: 59 i dekr. nadw. z 14. X. 1803 №: 629)

1 ~~2)~~. jeśli obrońca strony nie był umocowany do postępowania takowéj

2). Jeśli sprawa nie mogła być przedmiotem procesu cywilnego w ogólności lub w czasie obecnym (zob. dział III.).

3) Jeśli treść wyroku przekracza granice władzy sądowéj np.

a). jeśli wyrok przyznaje powodowi coś wprost zakazanego (§ 878 Kc.)

b). jeśli wyrok stanowczy nie zawiera ani zasądzenia ani zwolnienia pozwanego

c). jeśli wyrok widocznie się nie zgadza z uchwałą w radzie sądu zapadłą (Dekret nadw. z 21. VIII. 1846 №: 979).

d). jeśli wyrok zawiera mylkę

rachunkową, bo ta nigdy nabyć nie może powagi rzeczy osądzonej (§: 1380 k. c.) i inne przypadki

4). Jeśli albo rozprawie, albo wyrokowi nie dostaje istotnych formalności. Wady zaszłe w formie postępowania albo wyroku pociągają za sobą tylko wtedy nieważność wyroku a ponieką i rozprawy, jeśli ustawa sama łączy, nieważność z zaniechaniem jakiejś formalności lub jeśli wyrok w przedmiocie głównym z powodu zachodzących wad gruntów nie wydanym być nie może (§: 346 i dekr. nadw. z 31. X 1785 №: 489). Niektóre formalności postępowania, których zaniedbania prawidłowo nieważność za sobą pociąga, ulegają przeczeniu się

stron, a to nastąpić może wyraźnie lub dorozumianie. To ostatnie wtedy, kiedy strony zaniechały użyć środków prawnych przeciwko nieprawnie wydanemu orzeczeniu. W takich przypadkach nawet, zaszłe w formalnościach, uważane bywają za uchylone, zaczem idzie, że ani rozprawa ani wyrok nie mogą już więcej być skutecznie zaskarżone z powodu nieważności.

Do przypadków, w których wyrok z powodu wad w ciągu rozprawy zaszłych uważanym być winien za nieważny, należą między innymi i następujące: Jeśli w postępowaniu ustnem skarga pozwanemu wcale nie lub nie wedle ustawy oznaczony doręczona była, pozwany zaś nie stawił się na audyencyi i z tego powodu zaocznie został osądzony, tudzież jeżeli posiada„

dek nie był przesłuchanym na wszystkie artykuły dowodowe etc. –

Ponieważ ustawa nie wymienia wszystkich przypadków, w których nieważność z powodu wad formalnych miejsce mieć ma, przeto podajemy następującą zasadę: każda wada w toku rozprawy zaszła czyni nieważnym wyrok na niej się opierający a pociąga i rozprawę całkowicie lub częściowo, skoro wada już z mocy ustawy nieważność za sobą pociąga lub jest taką, że nie mogła być usuniętą w toku rozprawy przez stronę dotkniętą a wada ta stała się przeszkodą stronie w użyciu środków prawnie jej służących do dochodzenia lub bronienia jej praw albo jeśli wada ta postawiła sędziego w niemożności wy-

dania wyroku uzasadnionego (gruntownego. –

B. Dopuszczalność zażalenia nieważności (§: 342).

Przeciwko wyrokom nieważnym służy stronie pokrzywdzonej środek prawny zażalenia nieważności (zaskarżenia nieważności, die Nichtigkeitsbeschwerde, querella nullitatis), a nie skargi nieważności. Zażalenie nieważności jest to zaskarżenie wyroku sędziego I lub II instancyi, wystosowane do sędziego wyższego (IIej względnie IIIej instancyi) z żądaniem, by sędzia ten zniósł wyrok z powodu, że zaszła pewna wada dotycząca osoby sędziego lub stron, lub przedmiotu sprawy, albo, że zaszła wada w formalnościach rozprawy lub

w samym wyroku. Apelacyą lub rewizyą domagamy się zmiany wyroku sędziego niższego, zażaleniem nieważności zaś zniesienia wyroku (uchylenia wyroku).
Zażalenie nieważności ma miejsce przeciwko wyrokom Iej i II instancyi, a nawet przeciwko takim wyrokom, od których nie ma miejsca apelacya lub rewizya, a zatem przeciwko wyrokom opierającym się na wyraźnem przyznaniu stronem przeciw wyrokom przedstawionym, dopuszczającym dowód ze świadków lub znawców, przeciwko zgodnobrzmiącym wyrokom I. i II. instancyi. (Dekret nadw. z/15. II. 1833 №: 2593). Zażalenie nieważności nie jest dozwolone przeciwko dwom zgodnobrzmiącym wyrokom

w postępowaniu sumarycznem (inaczej praktyka).
Nieważność wyroku może być prawidłowo tylko przez stronę pozasądzoną wniesiona; przypuszczając, iż strona jest pokrzywdzona w swym interesie prawnym. Wyjątkowo może prawny zastępca wnieść zażalenie nieważności w przypadku §: 59 ust. 1. (ob. Dział II poddział I §: 2).

C. Forma, termin i postępowanie (§§: 342 i 343).

Strona chcąca zaskarżyć wyrok jedynie z powodu nieważności nie będzie obowiązana łączyć tego zażalenia z apelacyą a względnie z rewizyą. Zdanie przeciwne, jakoby zażalenie nieważności tylko łącznie z apelacyą lub rewizyą

wniesione być musiało polega na błędném tłumaczeniu §: 342, który w ostatnim zdaniu zawiera tylko zasadę ewentualności. Jeśli zaś strona także apelować chce od wyroku a względnie założyć rewizyę, to musi być zarzucenie nieważności połączone z apelacyą lub rewizyą. W takim przypadku strona założy apelacyę a względnie rewizyę zarazem z zarzutem nieważności, a w uciążliwościach apelacyjnych lub rewizyjnych przedstawi przyczyny nieważności wyroku. Połączenie zarzucenia nieważności z apelacyą (o ile ta jest dopuszczona) jest dla stron korzystnem, bo wyrok jest i tak uciążliwym dla strony, a ponieważ nie można na to liczyć na pewne, że nieważność będzie

uwzględnioną przez sąd wyższy.— To samo ma miejsce, jeśli strona mniema się być pokrzywdzoną wyrokiem II. instancyi. Dlatego łączy praktyka zażalenie nieważności z apelacyą lub rewizyą, jeśli środki te w danym przypadku nie są wyłączone i w ogóle wyrok może być zaskarżony jako niesprawiedliwy. Chociaż ustawa nie czyni różnicy między zgłoszeniem zażalenia nieważności i wywodem powodów unieważniających wyrok, to przecież różnica ta jest uzasadnioną na mocy §:343. Zażalenie nieważności obejmuje przedstawienie przyczyn (zasad) nieważności razem z ich udowodnieniem i kończy się, z uwagi na różnorodność przyczyn unieważniających wyrok prośba„, aby wyrok sądu niższego uznano za nieważny, a sądowi temu

zarz.

nakazano wydać nowy wyrok, ponie-
kąd zaś izby i rozprawę poprzedza-
jącą wyrok uchylono całkowicie lub
częściowo i według okoliczności zarzą-
dzono nowe postępowanie, a nawet
aby innego sędziego wyznaczono. (§:343
i §:344). Na przypadek połączenia
zażalenia nieważności z apelacyą,
najpierw uzasadnia się pierwsze, a
następnie podają się niesłuszności
apelacyjne. W zażaleniu nieważno-
ści strona może przedstawić i udo-
wodnić fakta, których nie przedsta-
wiono w przeprowadzonym procesie,
jeśli one służą do udowodnienia przed-
stawionych przyczyn nieważności.
Również wolno będzie przeciwnikowi
zbijać przyczyny nieważności nowy-
mi faktami i dowodami. Zażalenie
nieważności wnosi się do sędziego I°

instancyi bez różnicy, czy wystosowane jest przeciwko wyrokowi I. lub II. instan„ cyi w przeciągu czasu na zgłoszenie apelacyi zakreślonego. Zażalenie nie„ ważności udziela się przeciwnikowi do wniesienia obrony w ciągu dni 14. To samo tyczy się zażalenia nieważno„ ści przeciwko wyrokowi II. instancyi.– Wogóle wszystko to ma miejsce, co powiedziano o apelacyi i o rewizyi, nia„ nowicie i to, że w niektórych przypad„ kach zakreślono krótsze terminy na założenie apelacyi. W postępowaniu ust„ nem zażalenie nieważności podane być ma ustnie do protokołu, może jednak być wniesione na piśmie.– Zażalenie nieważności we właściwym czasie wniesione, wstrzymuje skutecz„ ność zaskarżonego wyroku, jeśli prze„ ciwko temu ma miejsce apelacya lub

rewizya. Nie wstrzymuje więc skuteczności równobrzmiących wyroków Iej i IIrej instancyi.

D. Orzeczenie sądu wyższego wydane na zażalenie nieważności (§§: 344–348).

Zażalenie nieważności rozstrzyga zawsze sąd wyższy. Tylko w przypadkach, w których prawny zastępca strony niezdolnej do samodzielnego poszukiwania praw, żąda zniesienia wyroku, orzeka ten sąd, który ostatni wydał wyrok. Nadmienić jednak musimy, że wzmiankowane żądanie zastępcy prawnego nie jest zażaleniem w znaczeniu właściwem.

1. Sędzia wyższy, który uznał zażalenie nieważności za uzasadnione

znosi przez uchwałę (dekret) wyrok
zaskarżony, a jeśli zarazem złożono
apelacyę lub rewizyę nie wdaje się
w rozpoznanie tychże. Zarazem zarzą-
dzi sąd wyższy, co ze względu na za-
chodzące okoliczności wypada np. znosi
całkowitą rozprawę z powodu, że sprawa
podlega rozpoznaniu władz administra-
cyjnych, wyznacza inny sąd, jeśli
zachodzą warunki wyłączenia sądu.
Jeśliby przyczyną uznania nieważności
była wina widoczna sądu I. instancyi,
sąd wyższy poleci sądowi niższemu,
by stronom wynagrodził koszta i szko-
dy przez zwłokę zrządzone i w tym
celu wyznaczy termin w którym stro-
na wykaz tych szkód, pod utratą
prawa do wynagrodzenia podać ma.
Następnie winien sąd wyższy po nade-
słaniu owego wykazu sąd niższy wysłu-

chać i ilość wynagrodzenia z urzędu oznaczyć (§:345).
Jeśli wyrok Iéj instancyi z powodu nieważności zniesiono, to służy osobom przez to skrzywdzonym rekurs od odnośnéj rezolucyi do najwyższego Trybunału, który wnosi się do sądu I. instancyi.
Rekurs ten służy:
a stronie pokrzywdzonéj
b sędziemu Iéj instancyi na przypadek, gdyby był zasądzony na wynagrodzenie szkód zrządzonych stronie wskutek zniesienia wyroku.
2. Jeśli zażalenie nieważności nie zostało uznane za uzasadnione (§§:347 i 348), a zażalenie wniesiono bez apelacyi, sędzia II instancyi odrzucając zażalenie nieważności wydaje uchwałę w formie dekretu. –

Od tej uchwały służy stronie wnoszącej zażalenie nieważności rekurs do Najwyższego Trybunału (§: 348), który jednak nie ma mocy wstrzymującej. W razie złączenia zażalenia nieważności z apelacyą, sędzia II. instancyi wydaje wyrok wskutek założonej apelacyi naprawiedliwiając w pobudkach sądzenia odrzucenie zażalenia nieważności. Ten wyrok choćby jednobrzmiący z wyrokiem I. instancyi może być zaskarżony a powodu nieważności za pomocą nadzwyczajnego środka rewizyi (dekr. nadw. z 15. II. 1833). (ob. wyżej pod II.)
Trybunał Najwyższy znosi wyrok IIej instancyi z powodu zaszłej nieważności przez uchwałę (dekret) i odrzuca zażalenie nieważności także przez uchwałę, jeśli z niem nie była rewizya połączona. W przeciwnym razie Najwyższy Trybunał

wydaje wyrok z powodu założonej rewizyi.

3. Każdy sąd wyższy jest obowiązany z urzędu uwzględnić nieważność, jeśli ją dostrzegł z aktów, z powodu apelacyi lub rewizyi założonych, wskutek czego z urzędu znieść powinien wyrok a poniekąd i całą rozprawę (§:346 u. s. §: 156 instr. sąd).

4. Jeśli przeciwko wyrokowi nie wniesiono we właściwym terminie zażalenia nieważności a przypadek pod l. 3. wymieniony nie zachodził, nieważność zaszła uważaną ma być za uchyloną. Wszelako istnieją przyczyny nieważności, które i za przypuszczeniem tego, co tu pod 4 powiedzieliśmy nie mogą być uważane za usunięte. Stąd wynika, że wyrok taki w każdym czasie zniesionym być może przez sąd wyższy, a co

wtedy zachodzi, kiedy strony nie mogą się zrzec tego prawa, które wskutek zaszłej nieważności zostało nadwerężone; a więc jeśli nieważnością nie zostało nadwerężone prawo prywatne stron spór wiodących, którem dowolnie porządzać mogą, lecz prawo innej trzeciej osoby, lub prawo, którem dowolnie rozporządzać nie mogą, tudzież gdy warunki, pod którymi wyrok nabyć może powagę rzeczy osądzonej, się nie ziści, czy z powodu wad dotykających osoby sędziego, stron, postępowania etc. —
Na tem zapatrywaniu polega podział nieważności na usuwalne i nieusuwalne (nullitates sanabiles et non sanabiles, heilbare und nichtheilbare Nichtigkeiten). Do nieusuwalnych zaliczamy przypadki, w których osoba, która wyrok wydała, nie

10 arkusz.

miała władzy sądowej lub gdy strona nie mogła samodzielnie dochodzić praw swych lub gdy stro: nie właściwej nie wręczono skargi a wydano wyrok zaoczny etc. – Zniesienia wyroku w takich przypad: kach może się strona domagać każ: dej chwili. Wyrok zapadły w postę: powaniu w sprawach drobiazgowych nie może być zaskarżony jedynie z powodu nieważności §:78 post. drob. podaje 7 przyczyn nieważności.

IV Rekursie

Rekurs jestto zaskarżenie rezolucyi (dekretu), a nie wyroku sędziego niż: szego z powodu, że rezolucya jest nie: sprawiedliwą lub nieważną, połączone z prośbą, aby rezolucya została zmie:

nioną w pewien sposób na względnie zniesioną. Rekurs służy zatem przeciwko rezolucyom bądź nieważnym, bądź niesprawiedliwym.

A. Dopuszczalność rekursu (§: 349)

Od orzeczeń sądów I. i II. instancyi, któ- re nie są wyrokami, a zatem w formie rezolucyi (dekretu) wydane bywają, może się strona pokrzywdzona odwołać do sędziego wyższego, wnosząc tzw. rekurs, chyba, że ustawa wyklucza rekurs w ogóle, lub nie dozwala samoistnego rekursu, co zachodzi w następujących wypadkach.

1. W ogóle niedopuszczalny jest rekurs.
   a) od rezolucyi uznającej niestawiennictwo na audyencyi za usprawiedliwione (dekr. nadw. z 11/10 22 N 1832)

b. od rezolucyi zezwalającej na przywrócenie do pierwotnego stanu z powodu upływu terminu prekluzyjnego (§: 495)

c. w procesie wekslowym od orzeczenia nakazującego zabezpieczenie lub zapłatę sumy wekslowej wydanego na skargę wekslową o zabezpieczenie lub wypłatę (§: 7 post. weksl. i reskrypt minister. z 18. VII. 859 №: 132).

d. W procesie nakazowym od nakazu płatniczego, chyba, że pozwany zarzuca, że nakaz płatniczy nie powinien był być wydanym (reskr. minister. z 18. VII. 859. №: 130).

e. od zarządzenia sędziego, w skutek którego na mocy §: 4 nowel. li skróconym postał termin usta=

-wą wyznaczony do wniesienia obrony.

f. od rezolucyi wydanej na podanie o wypowiedzenie kontraktu najmu lub dzierżawy, którą stronie przeciwnej nakazano, by uczyniła swe zarzuty przeciwko wypowiedzeniu w ciągu dni 8 pod zagrożeniem, że inaczej wypowiedzenie stanie się wykonalném. (§: 6, §: 11 i §: 15 postan. ces. z 16 VII 58).

2., Odrębny (samoistny) rekurs nie jest dozwolony:

a. Od zarządzeń sądowych w toku dochodzenia naruszenia posiadania wydanych, bo zażalenie z powodu tychże winno być połączone z rekursem od rezolucyi stanowczo załatwiającej skargę o naruszenie posiadania (§: 16 post. ces. z 27/10 847):

b. od rezolucyi dozwalającej na dowód ze świadków lub znawców dla wiecznej pamięci (§: 17 noveli).
c. w postępowaniu sumaryczném od rezolucyi zarządzających postępowanie sumaryczne, odmawiających odroczenia lub zarządzających przesłuchanie świadków lub biegłych. Stronie zostawia się wolność połączyć zażalenie z apelacyą (§: 36. post. sumar.). To samo rozumie się o szczególnych procesach polegających na postępowaniu sumar.
d. od niedopuszczenia pytań szczególowych przez stronę do świadka wystosowanych (§: 21 noveli)
Prawidłowo nie ma rekursu od rezolucji, postanowień lub zarządzeń wydanych w postępowaniu w sprawach

drobiazgowych, jednak sędzia I. instan„cyi może swe postanowienie zmienić wskutek przedstawienia stron intere„sowanych. W jakich przypadkach re„kurs wyjątkowo ma miejsce, podamy mówiąc o procesach nadzwyczajnych.

Rekurs służy:

1. Stronom
2. Sędziemu niższemu, którego orzecze„nie zniesiono lub zmieniono, a jego samego zasądzono z tego powodu na wynagrodzenie szkód zrządzo„nych jego orzeczeniem (§: 345, 348, 354, 355).

B. Forma i treść rekursu.

Przy rekursach nie czynimy różnicy między zgłoszeniem rekursu a wywo„dem uciążliwości, rekurs bowiem obej„

nuje tylko jeden akt (pismo). — Rekurs podaje zwykle we wstępie przedmiot zażalenia, uzasadnia takowy i kończy się według właściwości zachodzących przyczyn prośbą, aby rezolucya została w pewien sposób zmieniona lub zniesiona. Jeśli zaskarżoną rezolucyą rozstrzygnięto sprawę, albo jeśli ją wydano wskutek prośby strony po wysłuchaniu przeciwnika, to nowości nie mogą być w rekursie przedstawiane, chyba że strona zarzuca nieważność, w którym to przypadku nowości dopuszczone są o tyle, o ile one służą do uzasadnienia zarzuconej nieważności. Jeśli zaś rezolucyę wydano na jednostronne domaganie się strony, a rezolucya dotyka spraw osób trzecich, to nie służy wzmiankowanej

stronie prawo przedstawienia w rekursie nowości, owe trzecie osoby zaś mogą przedstawiać nowe okoliczności i środki dowodowe, które nie były przedstawione w I instancyi. Rekurs wnosi się w jednym okazie załączając oryginał lub odpis wierzytelny rezolucyi zaskarżonej. W postępowaniu ustnem można rekurs założyć i ustnie. Rekurs wystosowuje się do sędziego wyższego, wnosi się jednak w każdym przypadku do Sądu I. instancyi. Zewnątrz oznacza się pismo nazwą: „Rekurs“. –

C. Wniesienie, termin i postępowanie.

Reskrypt min. z 28. VIII. 1860 №: 205 stanowi:

1. Od 1. X. 1860 muszą być rekursy od orzeczeń sądowych I i II instancyi wnoszone wyłącznie do I-ej instancyi. Rekurs wniesiony bezpośrednio do sądu wyższego

odrzuca się. —

2. Rekurs wnosi się przed upływem terminu w ustawie oznaczonego. Przy obliczaniu terminu nie uwzględniają się dni feryalne i dnie biegu pocztowego tj. podczas których rekurs na poczcie się znajdował lub zatrzymany został dla jakiejkolwiek przyczyny. Jeśli jednak ostatni dzień przypada na ogólne święto lub niedzielę, termin kończy się z następnym dniem powszednim.

3. Sąd I. instancyi winien z urzędu odrzucić rekurs wniesiony w sprawach spornych po upływie terminu, zawiadamiając o tem stronę na piśmie.

4. Jeśli sąd zwleka przedłożenia rekursu, każda strona udać się może do sądu wyższego o pomoc.

Podane tu postanowienia o sądzie do którego niemniej postanowienia o obliczeniu terminu, w ciągu którego rekurs ma być wniesiony, stosowane być winny do wszystkich rodzajów postępowania sądowo cywilnego w sprawach spornych i niespornych. W postępowaniu drobiazgowém nie wliczają się do terminu dnie biegu pocztowego. Prawidłowo każdy rekurs wniesiony być ma w dniach 14 po dniu wręczenia rezolucyi.

Wyjątkowo wnosi się rekurs

1. w dniach 8.

a. w postępowaniu sumaryczném i procesach szczególnych, na tém postępowaniu się opierających, wyjąwszy proces wekslowy i przypadki w §: 15 postępowania w sprawach o najem wymienione.

b. od rezolucyi rozstrzygającej o areszt

nieświadomości sądu.

c. od rezolucyi stanowczo rozstrzy-
gającej skargę o naruszenie posiadania

d. od nakazu płatniczego w procesie
nakazowym i od wszystkich w tym
procesie wydanych rezolucyi.

e. w postępowaniu w sprawach dro-
biazgowych (§: 84).

2. W 3 dniach

a. w sprawach handlowych toczą-
cych się przed sądem handlo-
wym (§: 583.).

b. w sprawach wekslowych (§: 12.
postępowania weksl.)

c. w sprawach wynikających z kon-
traktu o najem, a to w przypad-
kach wymienionych w §15 odnośnej
ustawy.

Termin do wniesienia rekursu jest nie-
przekraczalny. Sąd I. instancyi nie przekłada

rekurs we właściwym terminie wniesiony sądowi II. instancyi przez formalną relacyę, do której załączyć należy wszystkie odnośne akta, jak z powodu przedłożenia apelacyi lub rewizyi.— Rekurs ten nie udziela się więc przeciwnikowi do wniesienia obrony. O przedłożeniu wyższemu sądowi rekursu nie bywają strony uwiadomione, wyjmując proces nakazowy.—

D. Wstrzymująca moc rekursu.

Wedle §u 351 rekurs wstrzymuje tylko wydanie wyroku. Stosując się do tego przepisu stanowi też §: 16 noweli, że rekurs od orzeczenia, którem odmówiono przedłożenia terminu lub odroczenia audyencyi całkiem lub częściowo nie tamuje toku i zamknięcia po-

stępowania, mianowicie spisania aktów celem wydania wyroku, lecz sędzia winien wstrzymać się z pośpiesznym postępowaniem w sprawie głównej aż do załatwienia rekursu. Według dekretu nadw. z 2. III. 1799 №: 459 rekursy wywierają w sprawach administracyjnych moc wstrzymującą tylko wtedy, gdy inaczej wskutek wykonania wydanego orzeczenia pomyślny wynik rekursu dla rekurującego byłby bezowocny.

Przeciwnie rekurs nie działa wstrzymująco:

1. Jeśli zwłoką wyrządzonoby szkodę niepowetowaną temu, przeciwko któremu, lub o którą rekurs wniesiono
2. Jeśli się rozchodzi o zarządzenie, tyczące się dobra publicznego, zwłaszcza, jeżeli idzie o zarządzenie, co do którego albo provisoryum jest

wymagane lub władza właściwa działać winna z urzędu.

Praktyka sądowa trzyma się tego dekretu nadwornego w przypadku egzekucyi sądowej, bo nie ma innej wskazówki; nadto zamieszczono wspomniany przepis w zbiorze ustaw sądowych, co wskazuje, że takowa i przez władze sądowe uwzględnioną być winna.

Wykonanie dozwolonych tymczasowych środków zabezpieczających nie wstrzymuje się założeniem rekursu. Także rekurs wniesiony od nakazu płatniczego w procesie nakazowym z powodu, że nakaz nie powinien być wydany, nie ma mocy wstrzymującej.-

E. Rozstrzygnienie rekursu.
(§§: 351-355).

Sędzia II. instancyi rozstrzyga rekurs i wydaje orzeczenie swe we formie dekretu. Sąd ten może zaskarżoną rezolucyę zmienić, znieść lub potwierdzić. Zmienia się wskutek niesprawiedliwości, a znosi wskutek nieważności. Jeśliby sąd wyższy uznał rekurs za słuszny, a do jego wniesienia dała powód wina widoczna sądu niższego wówczas znie, niając lub znosząc rezolucyę tegoż sądu winien zarządzić wynagrodze, nie zrządzonej szkody i kosztów przez wspomniany sąd niższy. W tym przypadku należy postępować wedle §: 345. Sąd II. instancyi udziela orzeczenie z pobudkami sądzenia

sądowi niższemu, który o takowem do-
słownie uwiadamia strony. Jeśli rezolu-
cya sądu I. instancyi została zmie-
niona lub zniesiona przez sąd II.
instancyi, wolno jest pokrzywdzonemu
wnieść rekurs przeciwko rezolucyi IIej
instancyi do Najw. Trybunału tzw.
rekurs rewizyjny. Także sędzia I in-
stancyi może wnieść rekurs, jeżeli o-
rzeczeniem IIej instancyi zasądzonym
został na wynagrodzenie szkody i kosz-
tów stronie wyrządzonych. (§: 354).
Rekurs rewizyjny wystosować należy do
Trybunału najwyższego, a podać do
sądu I. inst. w terminie pod C. poda-
nym. Od równobrzmiących rezolucyi
nie ma rekursu do Trybunału Najw.
Wszakże wskutek Najwyższego postano-
wienia z d. 3 czerwca 1826 N: 237. do-
puszczonym jest i w tym przypadku

12 wrz.

rekurs nadzwyczajny, który jednak stosować się winien do zasad, co do dopuszczalności rewizyi nadzwyczajnej (Ob. dekr. nadwor. z d. 15. II. 1833 pod L. 2). Rekurs ten nie ma jednak miejsca w procesie sumarycznym §: 51 i w szczególnych procesach na tym procesie polegających, jedynie z wyłączeniem procesu wekslowego, tudzież od orzeczeń II. instancyi, zatwierdzających uchwałę I instancyi dozwalającą lub odmawiającą przedłużenia terminu lub odroczenia audyencyi (§: 16 noweli). Jeśli mimo to w tych przypadkach wniesiono rekurs nadzwyczajny, taki musiałby być przez sąd odrzucony, w innych natomiast przypadkach przedłożony.

Dodatek.

Najwyższy Trybunał wygłosił w orzeczeniu z dn. 15. X. 878 i w innych też zasadę, że zupełny skutek prawny ma telegraficzne zgłoszenie apelacyi i rewizyi które do sądu nadeszło przed upływem terminu do wniesienia apelacyi lub rewizyi ustanowionego. W przypadku takim sąd I. instancyi obowiązanym będzie przyjąć takie zgłoszenie i przy równoczesnem strony przeciwnej zawiadomieniu wezwać zgłaszającego apelacyę lub rewizyę, aby w ciągu czasu przez sąd oznaczyć się mającego wniósł formalne zgłoszenie apelacyi lub rewizyi. Orzeczenie Najw. Trybunału opiera się na tej zasadzie, że podanie stron nie odpowiadające formalnościom ustawą wymaganym, do których i telegramy należą

nie mogą być na mocy dekretu nadw. z d. 13. II. 1795 №. 217 lit i stanowczo odda-lone, lecz winny być zwracane stronie do poprawienia, a jeśli się rozchodzi o przestrzeganie terminu, wyznaczyć należy czas do wniesienia poprawionego podania (Ob. naukę o skardze).
Również mogą być i telegraficznie rekursy wniesione czyli ponowione. (Orzeczenie Najw. Tryb. z 30. X. 867. i 24. III. 868).
bo każdej stronie wolno, przy zażaleniu swem poprzestać na ponowieniu rekursu, bez wszelkiego wywodu przyczyn zażalenia, a także ponowienia, które i tak w jedynym okazie się wnosi i przeciwnikowi się nie udziela, może także nastąpić przez telegram.

— · —

§: 3. O środkach prawnych nadzwyczajnych

Do środków prawnych nadzwyczajnych zaliczamy powrócenie do stanu pierwszego (restitutio in integrum Rozdział XXXIV ust. sąd.) Powrócenie do pierwszego stanu w postępowaniu cywilnem jestto nadzwyczajny środek prawny, mocą którego sędzia z powodów słuszności ustawą uznanych dozwala stronie uskuteczniać czynności, których ona w procesie bez swej winy nie przedsięwzięła. Celem restytucyi jest obalenie prawa formalnego, które stoi na zawadzie uznaniu prawa materyalnego, albo które się sprzeciwia uznanemu już prawu materyalnemu. Domagający się restytucyi ma bowiem wykonać nieprzedsięwziętą przez

siebie czynność procesową, by tym spo-
sobem uzyskać orzeczenie odpowiednie
istocie tej czynności i z tego powodu
na przypadek już zapadłego wyroku
znieść wyrok prawomocny, który nie
jest ani niesprawiedliwym ani nie-
ważnym.—
Restytucya polega na słuszności i jest
samoistnym środkiem prawnym, może
być przeto założonym obok apelacyi,
rewizyi lub zażalenia nieważności, wszę-
tako odrębnie.—
Restytucya zależy od 2 warunków:
1.) że domagający się restytucyi do-
znał szkody;
2.) że ustawa uznaje przyczynę,
dla której żąda się restytucyi
Możemy rozróżnić 6 przypadków
restytucyi:
1.) restytucya z powodu upłynionego

1.) terminu peremptoryjnego (zawitego)
2.) z powodu niestawiennictwa na audyencyi
3.) przeciw wyrokowi z powodu znalezio-nych nowych dowodów;
4.) z powodu złej obrony przez adwokata
5.) przeciw decyzyi władz skarbowych
6.) przeciw załatwieniu izby obrachunkowej

I. Restytucya z powodu uchybionego terminu prekluzyjnego (zawitego)

(restitutio ob terminum lapsum)

§ §: 489-492; 494-497.

Przez termin prekluzyjny (zawity) rozu-miemy termin na przedsięwzięcie przez strony czynności sądowych zakreślony, którego zaniechanie pociąga za sobą utratę prawa przedsięwzięcia tej czyn-ności, albo też oprócz tego i inne na-stępstwa szkodliwe. Następstwa szkodli-we z zaniechaniem zawitego terminu,

wchodzą w zastosowanie albo wprost (ipso facto) wskutek upływu terminu, albo wskutek domagania się przeciwnika tak, że przed tem domaganiem się czynność może być przedsięwzięta ze wszystkimi skutkami prawnymi. W tym ostatnim przypadku termin wtedy dopiero uważać można w rozumieniu §: 489 za upłyniony, gdy przeciwnik wystąpił w formie należytej z zarzutem, iż strona druga zaniechała przedsięwzięcia odpowiedniej czynności, łącząc z tem żądanie odpowiedne. Jeżeli zaniechano terminu np. nie wniesiono obrony w procesie pisemnym, wówczas dozwala §: 489 restytucyi pod tym warunkiem, że termin upłynął bez winy żądającego restytucyi i na jego szkodę. Jeżeli do przedsięwzięcia czynności są-

dowej zarządzono audyencyę, a strona nie stanęła, przeciwnik zaś uzyskał uznanie strony niestawającej za zaoczną, strona ta domagać się może restytucyi.
O tym przypadku nie stanowi pozdział XXXIV ust. sąd. lecz §: 29 tej ustawy, a postępowanie odnośne zowie się „uspra-„wiedliwieniem niestawiennictwa na audy-„encyi"; podanie zaś strony zwie się „prośbą o uchylenie skutków nie stawie-„nia się na audencyi" [Dekret. nadwor. z dnia 19 lutego 1846 №: 937]. Przypadek ten co do swej istoty nie jest niczem innem, jak restytucyą, której domaga się strona z powodu zaniechanego stawienia się na audyencyi, tj. zaniechanego terminu do ustnej rozprawy.—
Z tego powodu stoją obydwa te przypadki zupełnie na równi z (obacz pod II).

13 aug.

A). Warunki. §: 489 u. p.

Wymaga się:

1.) aby upłynął:

a). termin prekluzyjny

b). bez winy strony

c). na jéj szkodę

Prawo domagania się restytucyi służy stronie nawet wtenczas, kiedy zaniedbanie terminu nastąpiło z winy adwokata strony, albo osoby trzeciéj. Przez osobę trzecią rozumie ustawa osobę prawnie działającą w imieniu strony, a potém: pełnomocników, zastępców prawnych, nawet osoby domowe w przypadkach objętych §: 502 i 505. Jeżeli termin upłynął z winy adwokata, zachodzi 4ty przypadek restytucyi.

2.) Restytucya winna być żądaną we właściwym terminie tj. w ciągu 14 dni, licząc od tego dnia, w którym

a) stronę lub jej adwokata pania, doniono o rozporządzeniu, wskutek którego miała być pewna czynność sądowa przedsięwzięta w terminie prekluzyjnym; a
b) przeszkoda zachodząca w przedsięwzięciu tej czynności ustała (§: 490).

Termin ten nie jest odwłocznym (§: 6 noweli z r. 1874). Termin dla restytucyi w procesie wekslowym i w sprawach z kontraktu o najem lub dzierżawę, w §: 15 ces. rozporz. z dnia 16. XI. 1858 wymienionych obejmuje 3 dni. W procesie sumarycznym nie jest podany termin, gdyż ustawa tylko dla usprawiedliwienia niestawiennictwa wyznacza 8 dniowy termin, który w praktyce zastosowany bywa do terminu prekluzyjnego, choć według §: 7. sumar-

rycznego postępowania termin 14 dnia, wy/ziemiłby miejsce znaleść.

3). Restytucya nie może być wyklu, czona w danym przypadku, co zachodzi

a) co do upływionego terminu do wniesienia wywodów uciążliwości apelacyjnych lub rewizyjnych, tudzież obron apelacyjnych lub rewizyjnych §: 489.

b.) według nowej ustawy o upadło, ściach nie służy środek prawny restytucyi przeciw upływowi terminów stronom do poszuki, wania lub do pilnowania praw ich przeznaczonych, których trwa, nie w granicach wyraźnie ustawą wytkniętych postanowione i na, leżycie jest ogłoszone (§: 255 u. o upad.)

c). w procesie o naruszenie w posia, daniu (§: 16 postęp. prowizorycznego).

d). co do terminu do wniesienia protestów przeciw sądowemu wypowiedzeniu kon-traktu o najem lub dzierżawę, tudzież przeciw sądowemu upomnieniu, którem nakazuje się, aby w czasie oznaczo-nym przedmiot najmu oddanym lub odebranym był (§: 6 i 11 ces. rozporzą-dzenia z d. 16. XI. 1858).

e). w sprawach tabularnych potwórcza z powodu upłynionego terminu za-kreślonego na położenie rekursu lub wyniesienie skargi usprawiedli-wiającej prenotacyę (§: 82. u. hip. z 1871)

f.) w procesie wekslowym, wszakże pod warunkami w §: 23 postępowania w spra-wach wekslowych wyszczególnionymi

B.) Podanie.

Restytucyi domagamy się wszystkiem podaniu przy wykazaniu warunków

wyżej wymienionych. Żądanie poda dokładnie cel, dla którego żądamy restytucyi np. dla wniesienia obrony, repliki rekursu - niemniej obejmie wniosek, aby w tym celu nowy wyznaczono termin z uchyleniem wyroku zaocznego, jeżeli taki zapadł wskutek zaniechania terminu. Możemy domagać się restytucyi, bez względu, czy zapadł wyrok zaoczny, czy nie.

C) Sąd właściwy

Restytucyi domagać się należy w tym sądzie Iéj instancyi, w którym proces się toczył lub jeszcze wisi (§:36 norm. jur. i §:492 u.s.) i to w każdym przypadku (nawet, gdyby proces w chwili zażądania restytucyi wisiał w wyższej instancyi. -

D.) Postępowanie (§§: 494-496).

Na prośbę w terminie właściwym wniesioną wyznacza sąd dzień do audyencyi i po wysłuchaniu obu stron załatwia żądanie przez rezolucyę. Jeśli sąd I. lub II. instancyi wydał rezolucyę dozwalającą żądanej restytucyi, równocześnie winien sąd oznaczyć w téjże rezolucyi nowy termin prekluzyjny do wykonania odnośnéj czynności procesowej. W tym przypadku rekurs od rezolucyi jest nie dopuszczalnym. Droga do rekursu wtedy jedynie jest otwarta, jeśliby sąd żądanej restytucyi odmówił. Strona żądająca restytucyi winna być zasądzona na wynagrodzenie stronie przeciwnej kosztów tym sposobem wyrządzonych, a to w każdym razie, czyliby się sąd do żądania strony przychylił lub je takowem strony odda-

lit, a które to koszta w tejże samej re-
polucyi przyznać należy. (§: 496).
Przepis ten nie został zniesiony nowe-
lą z 1874 r. (Orzeczenie Najw. Tryb.
z 31 stycznia 1875 L: 78 Repert. orzecz).
Jeśliby się zaś okazało, że termin
odnośny upłynął z winy samej stro-
ny żądającej lub jej adwokata, wów-
czas należy oprócz tego ukarać ta-
ką opieszałość, a zarazem zobowią-
zać adwokata do wynagrodzenia kosz-
tów obydwom stronom (§: 496). –

E.) Skutki

1. Skutki wniesienia prośby o restytucyę.
O tych skutkach stanowi §: 497 u. p.
w ten sposób, że wskutek domagania
się restytucyi z powodu upłyniętego
terminu zawitego, dalsze postępowania
w przedmiocie głównym winno być wstrzy-

mane, aż do rozstrzygnięcia prośby o dozwolenie restytucyi. Przepis ten doznał wszakże zmiany na mocy dekretu nadw. z. 19 lutego 1846 №. 937. Dekret ten odróżnia, czy z powodu upłyniętego terminu zapadł wyrok zaoczny i czy ten przed wniesieniem prośby o restytucyę był lub nie był jeszcze wręczonym. Jedynie w tym przypadku wstrzymuje się postępowanie w przedmiocie głównym, gdy wyrok jeszcze nie zapadł, albo zapadły nie był jeszcze wręczonym stronom spór wiodącym; we wszystkich innych przypadkach wniesienie prośby o restytucyę nie wstrzymuje postępowania w przedmiocie głównym. Stąd wynika, że jeżeli prośbę podano przed wręczeniem wyroku stronie, domagającej się restytucyi, sąd winien się wstrzymać z wydaniem, względnie z wręczeniem wyroku.

Strona domagająca się restytucyi może z tej przyczyny odmówić przyjęcia wyroku, jeśli się także jej wręcza po wniesieniu prośby

2. Skutki dozwolonej restytucyi.
W takim przypadku przywraca się sprawę do tego stanu, w jakim się znajdowała przed upływem terminu prekluzyjnego. Na przypadek zapad. tego wyroku zaocznego sąd znosi wyrok zaoczny i wyznacza nowy termin do przedsięwzięcia odnośnej czynności procesowej.

II. Restytucya z powodu niestawienia się na audyencyi (usprawiedliwienie niestawiennictwa).
Jeżeli w postępowaniu ustnem toczy się proces w I. instancyi, a na żądanie

strony stawającej sędzia uznał zaoczność strony pozwanej niestawającej i wydał rezolucyą, wyznaczając audyencyę do spisania aktów, strona ta może od tej rezolucyi założyć rekurs na przypadek, gdyby warunki uznania zaoczności się nie ziściły. Jeżeliby zaś na audyencyi, na której domagano się uznania zaoczno, ści strony niestawającej, sporządzono za, razem spis aktów a na jego zasadzie wydano wyrok zaoczny, wówczas służy stronie zaocznej zażalenie nieważności przeciwko wyrokowi, a to z powodu bra, ku warunków dopuszczających uznanie zaoczności (§: 342). Jeżeli zaś słusznie nastąpiło uznanie zaoczności strony nie stawającej, ta zaś doznała przeszkody w stawieniu się w sądzie przez przypa, dek nieuchronny, wówczas przyznaje jej §: 29 właściwy środek prawny, celem uchylenia

skutków zaoczności tj: prośbę o uznanie niestawiennictwa na audyencyi za uspra-wiedliwione. Strona winna wnieść tę prośbę ustnie lub na piśmie do sądu I instancyi, w którym sprawa się toczy, tudzież wykazać przeszkodę, i prosić, aby jej niestawiennictwo uznano za usprawiedliwione i nową audyencyę wy-znaczono do rozprawy w sprawie głów-nej. Jeżeli strona stawająca na au-dyencyi nie podejmuje czynności są-dowej, do której przedsięwzięcia jest obowiązana, lecz domaga się z tego powo-du odroczenia audyencyi, przeciwnik wszakże temu się sprzeciwia, a sę-dzia nie dozwala odroczenia, natem-czas stronie pokrzywdzonej służy re-kurs od rezolucyi odmawiającej odro-czenia (§: 13 i 16 noweli). —

A. Termin.

Podanie o usprawiedliwienie niestawiennictwa może być wniesione przed wydaniem wyroku zaocznego lub po jego wręczeniu, jednakże w tym przypadku w ciągu 14 dni, licząc od dnia po wręczeniu wyroku. – Ponieważ usprawiedliwienie niestawiennictwa nie różni się co do istoty od restytucyi z powodu upłyniętego terminu prekluzyjnego, przeto podanie o usprawiedliwienie niestawiennictwa wtenczas tylko winno być wniesione w ciągu dni 14 po wręczeniu wyroku, kiedy przeszkoda w stawieniu się na audyencyi ustała przed wręczeniem wyroku lub w samym dniu doręczenia. W przeciwnym razie liczy się 14 dniowy termin dopiero od dnia ustania przeszkody (ob. pod. I. A) (§: 490).

B. Wykazanie przeszkody.

Przeszkodę należy wedle §: 29 wykazać tj. uprawdopodobnić, z czego wynika, że tu się nie rozchodzi o dostarczenie ścisłego dowodu według zasad ustawy sądowej, lecz tylko o osobiste przekonanie sędziego, że strona bez swej winy nie stawiła się na audyencyi. Do tego mogą posłużyć powody, które zazwyczaj nie stanowią zupełnego dowodu. Praktyka żąda ścisłego dowodu i dopuszcza się, kiedy przysięgę stanowczą na dowód odnośnego faktu.

C. Skutek bezpośredni wyniesienia prośby

Co do bezpośredniego skutku prawnego, jaki pociąga za sobą wniesiona proś, ba rozróżnić należy na mocy dekretu nadw. z d. 19 lutego 1846 №: 937.

czyli wyrok zaoczny w chwili wniesienia prośby był już stronom wręczony lub też nie.

Jeżeli:

a) prośbę podaną przed wręczeniem wyroku stronie dopuszczającej się zaoczności, wówczas aż do rozstrzygnięcia tej prośby w sprawie głównej nic przedsiębranem być nie powinno. Stąd wynika, że sędzia w takim wypadku wstrzymać się winien z wydaniem, a stosownie do okoliczności z wręczeniem wyroku. Strona podająca swą prośbę może z tej przyczyny odmówić przyjęcia wyroku, jeżeli ten po podaniu prośby się jej wręcza.

b) prośba zaś wniesiona po wręczeniu wyroku nie wstrzymuje w sprawie głównej postępowania.

Z uwzględnieniem obu tych przypadków różnie opiewa prośba i tak w przypad,

ku pod a). żąda strona, aby sąd nie-stawiennictwo na audyencyi na dzień ...... wyznaczone uznał za usprawiedliwione i nową audyencyę do dalszej rozprawy w sprawie głównej wyznaczył. W przypadku pod b) zamieszcza się między tymi dwoma ustępami: „wyrok zaoczny z dnia .... zapadły za uchylony uznał, tudzież, aby nową audyencyą wyznaczono."–
Pomimo wniesienia prośby o usprawiedliwienie niestawiennictwa, może strona używać oddzielnie środków prawnych przeciw wyrokowi zaocznemu z wyłączeniem apelacyi etc.–

D. Postępowanie

W skutek podanej prośby o usprawiedliwienie niestawiennictwa wyznacza sędzia audyencyę, wzywając obie strony

aby stanęła na niéj w celu rozprawienia się względem téj prośby. Jeżeli strona druga nie przychyla się do téj prośby, wówczas sąd rozstrzyga tę sprawę incydentalną po wysłuchaniu stron przez rezolucyą, orzekając, czyli niestawiennictwo na audyencyi uznaje za usprawiedliwione, a zatem i wyrok zaoczny, jeżeli taki zapadł, za uchylony, lub też, że nie uznaje niestawiennictwa za usprawiedliwione. Jeżeli niestawiennictwo uznano za usprawiedliwione nie może być wniesiony przeciw rezolucyi odnośny rekurs do sądu wyższego (dekret nadw. z dnia 11. X. 1822 № 1900). —

Rezolucya ta wyznacza zarazem nową audyencyą do dalszéj rozprawy sprawie głównéj i takowa rozpoczyna się od tego, na czém poprzednia stanęła. Po zamknięciu rozprawy w sprawie głównéj

zapada wyrok bez względu na wyrok zaoczny, który przedtem zapadł.
Od dnia wręczenia rezolucyi uznającej niestawiennictwo za usprawiedliwione, nie może być wyrok zaoczny, który był zapadł i został wręczonym, egzekwowany.
Dozwolona więc egzekucya powinna być wstrzymaną, a kroki egzekucyjne - o ile się to da - uchylone. Gdyby sąd nie uznał niestawiennictwa za usprawiedliwione, stronie pokrzywdzonej służy rekurs od rezolucyi. Jeżeli ta rezolucya stała się prawomocną, sąd wyda wyrok zaoczny lub wręczy wyrok zaoczny, zapadły przed wniesieniem prośby o usprawiedliwienie niestawiennictwa, wszakże niewręczony z powodu wniesienia tej prośby.
W postępowaniu apelacyjnem lub rewizyjnem nie można się domagać uzna=

nia niestawiennictwa na audyencyi za usprawiedliwione, gdyż, jeżeli wskutek zgłoszenia apelacyi lub rewizyi wyznaczono audyencyą dla przyjęcia do protokółu wywodu uciążliwości lub obrony apelacyjnéj lub rewizyjnéj, nie stawienie się na audyencyi nie dopuszcza restytucyi. (§: 489). Jeżeli w postępowaniu pisemnem wyznaczoną audyencyą do przeglądu oryginałów, a jedna ze stron nie stanęła, równocześnie ta domagać się może nowéj audyencyi, usprawiedliwiając swoje niestawiennictwo w sposób powyższy. Takżsamo, gdyby strona nie stanęła na audyencyi w celu wykonania przysięgi (ob. §: 19 i 20 post. sumar. i §: 29 post. w sprawach drobiazg). Wspomniany środek prawny usprawiedliwienia niestawiennictwa na audyencyi nie odnosi się do przypadku, w którym strona stanęła na audyencyi, wszakże

nie przedsięwzięła tej czynności pro-
cesowej, do przedsięwzięcia której była
obowiązaną; na przypadek bowiem
gdyby strona ta domagała się odrocze-
nia audyencyi, przeciwnik jednak sprze-
ciwiał się temu i zażądał przeprowa-
dzenia sprawy głównej, a sędzia nie
dozwolił odroczenia, stronie pokrzywdzo-
nej służyłby natenczas rekurs od reso-
lucyi odmawiającej odroczenia §: 13 i 16 now.

III. Restytucya przeciw wyrokowi z powodu nowoznalezionych środków dowodowych (§§: 489-493, 497).

Posiadamy 2 środki którymi wprowadzić
można nowości do procesu.

1). prośbę o wniesienie nowości w postępo-
waniu pisemném

2.). restytucyę wyżej wymienioną.

O téj podajemy, co następuje:

A. Warunki.

Wymaga się:

1) aby wyrok zapadł na niekorzyść doma, gającego się restytucyi bez względu na prawomocność wyroku i czyli zapadł w II. lub III. instancyi, tudzież czyli jest wyrokiem stanowczym lub przestanowczym. Restytucya ta i wtenczas jest dopuszczona, kiedy zaniechano wykonać przysięgę stanowczą w terminie właściwym (Dekr. nadw. z 23/VII 789 Ł: 1638 b). Jeżeli przysięga, wyłączając przysięgę wyjawienia, miała być wykonaną przez przeciwnika domagającego się restytucyi, a przysięga nie jest jeszcze wykonaną, wówczas zachodzi przypadek objęty §§: 305 i 306 (remedium pro vitando perjurio). Restytucyi tej domagać się można i przeciw wyrokowi zaocznemu.

(Orzecz. Najw. Tryb. z 28/XII 1860 L: 35 ks. O.).

2). Wymaga się, aby żądający restytucyi odkrył nowe dowody odnoszące się do faktów w procesie już przedstawionych o których wprzód wiedzieć nie mógł, lub takowych znaleźć nie mógł. §: 489. do tych dowodów należą dokumenty, świadkowie, przysięga etc. - Restytucya nie tyczy się nowych faktów, lecz jedynie nowych dowodów.

3) Restytucyi domagać się można w przeciągu całego czasu przedawnienia tj: dopóki prawo, dochodzone w procesie głównym, dla którego żąda się restytucyi wskutek przedawnienia nie zgasło (§: 490).

4) Restytucya nie może być wykluczoną w danym przypadku. Jest ona wykluczoną:

a). w procesie o naruszenie posiadania.

b). w procesie wekslowym pod warunkami (§: 23 post. w.).

B. Żądanie.

Restytucyi domagać się należy formalną skargą wystosowaną przeciw stronie przeciwnej. Powód udowodni w skardze:
a) że wyrok zapadł na jego niekorzyść
b) że znalazł nowe dowody; takowe mają być dokładnie wyszczególnione, a o ile to być może sądowi przedłożone, wykazując zarazem, że są stanowcze tj. iż mogą wpływ wywrzeć na wynik sporu;
c) że o tych nowościach wprzód wiedzieć lub takowych znaleźć nie mógł, co zazwyczaj udowadnia się wskazaniem przeciwnikowi przysięgi stanowczej. Nowości mogą być odkryte i przed zapadnięciem wyroku, byleby odkrycie nastąpiło w takiej chwili, w której już nie można ich

wprowadzić do rozprawy. W takim razie można żądać restytucyi nawet przed zapadnięciem wyroku. (Orzecz. Najw. Trybunału z 9 Czerwca 1859). –

δ) żądanie skargi ma dokładnie wyrazić cel, dla którego się żąda restytucyi np. aby powodowi było dozwolone wnieść nową skargę, obronę etc. przy przedstawieniu następujących dowodów, i aby zapadłe wyroki razem z rozprawą aż włącznie do skargi, obrony etc. zniesiono.

C. Sąd.

Właściwość sądu stosuje się do §: 492 u. s. i wyżej pod I C). –

D. Postępowanie.

Wskutek wyniesienia skargi o restytucyą, należy postępować tak, jak wskutek

każdej innej skargi. (§: 493). Proces ten uboczny nie może być połączony ze sprawą główną. Inaczej w procesie wekslowym (§: 24 postp. weksl.) i w procesie o sprawy drobiazgowe (§: 86). Po zamknięciu rozprawy (głównej) ustnej lub pisemnej zapada wyrok, orzekający, czy restytucya ma miejsce lub nie, wymieniając w pierwszym przypadku dowody, z których strona korzystać może, z dodaniem, że wyrok przedtem zapadły się znosi, tudzież jak dalece rozprawa ulega uchyleniu. Przeciw temu wyrokowi służą każdej stronie zwyczajne środki prawne.

E. Skutki.

I. Skutki wniesionej skargi o restytucyę. Skarga ta nie tamuje wykonania wyroku, ani biegu egzekucyi w sprawie głównej (§: 497).–

II. Skutki wyroku dozwalającego restytucyę.

W tym przypadku sprawa główna prow. wraca się do tego stanu, w którym no, we dowody mogłyby były być przedsta, wione, gdyby były przedtém wiadome, o czém też wyrok ma stanowić. Wsku, tek tego wyroku winna strona prosić o powtórną dekretacyę pierwotnej skar, gi, obrony etc. albo wynieść nową skar, gę, nie będąc wszakże obwiązanąu, czynić to w pewnym terminie. Ska, rany i jego prawo-nabywcy żądać mogą tylko od sędziego cywilnego zmiany prawomocnego orzeczenia sądu karnego o roszczeniach z pra, wa prywatnego z powodu nowo zna, lezionych środków dowodowych, jako, też zniesienia wykonania tego orze, czenia z powodu jakiejś okoliczności, która później nastąpiła, wyjąwszy

przypadek wznowienia postępowania kar- nego z innych przyczyn następujące- go §: 374 proc. karn.).

IV. Restytucya z przyczyny złego zastępstwa przez adwokata

(restitutio ob malam defensionem advocati). –

Restytucya ta polega na dekr. nadw. z dnia 19 grudnia 1801 №: 545 i na §: 491. Restytucya ta winna być żąda- daną w ciągu 14 dni, licząc od dnia, w którym strona się dowiedziała o uciąż- liwym wyroku lub rezolucyi sądowej. Ten dekret nadworny nie oznacza spo- sobu postępowania, które w tym wzglę- dzie ma być zastosowane. –

Przewinienie adwokata polega:
1.) albo na zaniedbaniu terminu preklu-
zyjnego lub na niestawieniu się na
audyencyi, lub też
2.) na tém że adwokat zaniechał w miej-
scu właściwém przedstawić fakta
stanowcze lub zaprzeczyć faktycz-
nym twierdzeniom przeciwnika, lub
zaniechał przedstawić potrzebne środ-
ki dowodowe, wskutek czego strona do-
znała szkody.
W pierwszym przypadku postąpi strona,
jak z restytucyą z powodu upływu
terminu prekluzyjnego lub niestawienia
się na audyencyi - w drugim przypad-
ku ma miejsce postępowanie dla re-
stytucyi z powodu nowych dowodów.
Między restytucyą z powodu złego
zastępstwa przez adwokata, a resty-
tucyami podanymi wyżej zachodzą

następujące różnice:

1.) Podanie w odnosinie skargę o restytucyę wystosowuje się przeciw stronie przeciwnej i (chociaż niewłaściwie) przeciw adwokatowi, który się dopuścił złego zastępstwa.

2.) strona żądająca restytucyi winna udowodnić przewinienie adwokata.

3.) Restytucyi w obu przypadkach doma, gać się należy w ciągu 14 dni, licząc od dnia, kiedy strona dowiedziała się o uciążliwem dla niej orzeczeniu sądowem.

4.) Na przypadek dozwolenia restytucyi sąd skazuje adwokata na zapłatę, ceni kosztów sporu obu stronom przyczynionych (dekr. nadw. z 1.VII.1790 № 31).

Strona pokrzywdzona może pomimo żądanej i dozwolonej restytucyi żądać od swego adwokata wynagrodzenia szkody

zrządzonéj jéj przez jego złe zastępstwo. Restytucya z przyczyny złéj obrony nie ma miejsca w postępowaniu w sprawach drobiazgowych (ob. §: 86 postp. drob).

V i VI. Restytucya przeciw decy- zyi władzy skarbowéj i za- łatwieniu izby obrachunkowéj.

Dozwolenie pierwszéj restytucyi polega na §: 498. którego postanowienie na mo- cy dekretu nadw. z d. 2. IX. 832 N: 2575 stosować należy i do załatwienia izb obrachunkowych.

Restytucya ta ma miejsce:

A. w celu wniesienia skargi wywoław- czéj przeciw decyzyi władzy skarbo- wéj lub załatwieniu izby obrachun- kowéj, co ma miejsce, gdy termin dozwolony do wniesienia wywołanéj

przeciw tym orzeczeniom bez winy stro-
ny upłynął. Restytucya ta w ciągu
14 dni żądaną być winna, w przeciw-
nym razie wyrokowanie nie miałoby już
miejsca (§:498)

B. w celu zaskarżenia niesprawiedliwości
decyzyi władzy skarbowej lub zatat-
wienia izby obrachunkowej, co zachodzi,
gdy upłynął termin zakreślony do
domagania się restytucyi w celu wy-
niesienia skargi wyrokowczej. W tym
przypadku dozwala ustawa stronie
domagać się restytucyi, dopóki nie za-
szło przedawnienie prawa będącego
przedmiotem orzeczenia władz wymienio-
nych, lecz nie w celu wyniesienia skargi
wyrokowczej, lecz w celu wyniesienia skar-
gi, w której strona wystąpiłaby jako
powód przeciw prokuratoryi skarbu i
udowodniłaby niesprawiedliwość decyzyi

władzy skarbowej lub załatwienia izby obrachunkowej. W skardze o pozwolenie restytucyi przedstawi strona wszelkie dowody przemawiające za niesprawiedliwością decyzyi władzy skarbowej lub załatwienia izby obrachunkowej, a to w całości lub w części. Po przeprowadzonym procesie zapada wyrok stanowiący o tém, czy się restytucyi dozwala lub niedozwala. Jeżeli wyrok dozwalający na restytucyą stał się prawomocny, natenczas dopiero strona wynieść może pozew zaskarżający niesprawiedliwość owych orzeczeń i przy udowodnieniu właściwych faktów żądać, iżby sąd orzekł, iż strona nie jest obowiązaną zapłacić sumy nałożonej na nią w decyzyi władzy skarbowej lub załatwieniu izby obrachunkowej.-

Żądanie restytucyi pod A) i B). nie wstrzymuje egzekucyi z prawomocnego orzeczenia władzy skarbowej lub załatwienia izby obrachunkowej. Gdyby zaś dozwolono restytucyi w przypadku pod A). natenczas wstrzymuje się egzekucya; nie wstrzymuje się zaś w przypadku pod B). (Dekr. nadw. z 12 czerwca 1813 №. 1057 i z dn. 2 września 1832 №. 2575).

Dodatek

W celu uwidocznienia różnicy zachodzącej między postępowaniem w sprawach spornych a postępowaniem w sprawach niespornych podajemy środki prawne, dopuszczone w tem ostatniem postępowaniu:

Sądy nie wydają w postępowaniu w sprawach niespornych wyroków, lecz tylko rezolucye (rozporządzenia, postanowienia)

zaopatrzone w pobudki sądzenia (§. 14 patentu z dnia 9 sierpnia 1854 №. 208 o postępowaniu w sprawach niesp).

Środki prawne.

A). Przeciwko rezolucyom I. inst. służy stronie uniemającej się być pokrzywdzoną:

1) przedstawienie (praemonstratio, die Vorstellung)

2) rekurs (zażalenie, die Beschwerde der Recurs)

ad 1). Przedstawienie jest wystosowane do sędziego I. inst. z żądaniem, by tenże sam rezolucyę swą zmienił lub zniósł, co jednak wtedy tylko może mieć miejsce, jeśli jeszcze na mocy uciążliwego (~~postępowania~~) postanowienia osoby trzecie żadnych praw nie nabyły. Jeśli sędzia nie

przychyla się do przedstawienia, odeśle stronę do poprzedniego przedstawienia i pouczy ją o powodach takowego, jeśli to dotąd jeszcze nie nastąpiło. Podmiotem przedstawienia może być każda osoba, która mniema się być pokrzywdzona, bez względu, w jaki sposób dowiedziała się o postanowieniu sędziego.

Ad 2). Rekurs jest wystosowany do sądu II. instancyi z żądaniem, aby ten zmienił lub zniósł postanowienie I inst.

Rekurs zakłada się:

a) przeciwko postanowieniom sądu I inst. których sędzia ten z tego powodu sam zmienić lub znieść nie może, bo na mocy postanowienia tego osoby trzecie już nabyły prawa.

b) przeciwko rezolucyi sądu I. inst. mocą której odrzucone zostało przedstawienie strony. Strona jednak może

wnieść rekurs od postanowienia, które może być wzruszone i przez przedstawienie, a sędzia I inst. może wskutek takiego rekursu sam postanowienie swe zmienić, jeśli na mocy takowego osoby trzecie żadnych nie nabyły praw. Strona może takie rekurs połączyć z przedstawieniem tj. strona prosi, by na przypadek, gdyby sędzia nie przychylił się do przedstawienia takowe uważał za rekurs i przedłożył je sędziemu II inst.

B). Przeciwko rozporządzeniom II. instancyi.–

Jeżeli rozporządzenie sędziego I inst. sąd wyższy odmienił, wtedy przeciwko rozporządzeniom II. instancyi nie można do II. inst. wnieść przedstawienia, lecz tylko założyć rekurs do Najwyższego Trybunału §: 14.

Ten rekurs może założyć:

1. Strona pokrzywdzona rozporządzeniem sądu II. instancyi
2. Sam sędzia I. instancyi, jeżeli:
   a) na niego nałożono karę lub wyna-grodzenie szkody, lub:
   b) jeśli się obawia, że rozporządzenie sądu wyższego może przynieść szkodę nie-powetowaną osobom niezdolnym do dochodzenia swych praw; jedynie w tym ostatnim przypadku wolno mu jest wygotowanie i doręczenie roz-porządzenia przez sąd wyższy wyda-nego odłożyć aż do rozstrzygnięcia Najwyższego Trybunału. Sędzia niż-szy nie jest jednak odpowiedzialny za skutki rozporządzeń sądu wyższego, choćby rekursu nie założył (§: 15)

Nadzwyczajny rekurs od równobrzmią-cych rezolucyi I i II inst. jest tylko

wtedy dozwolony, gdy się okaże, że wi-
docznie naruszono ustawę, albo że roz-
porządzenie nie zgadza się z aktami,
albo, że nastąpiła nieważność (§: 16).-
C). Nowości w środkach prawnych (§: 19)
Wolno stronom w przedstawieniach i re-
kursach przedstawiać nowe okoliczności
i nowe środki dowodowe.

D. Termin

Przedstawienia i rekursy wnoszą się w 14
dniach, licząc od doręczenia uciążli-
wego rozporządzenia.
Jeśli wniesiono przedstawienie, a sędzia
I instancyi nie przychylił się do niego,
termin do rekursu liczy się od dnia
doręczenia rezolucyi na przedstawienie
wydanej. Rekursy, wnoszą się zawsze
do sądu I. inst. i termin oblicza się
jak w sprawach spornych.-

E. Środki prawne po terminie wniesione (§: 11).

Przedstawienia i rekursy po terminie wniesio-ne może sędzia według swego uznania uwzględnić w przypadkach, w których rozporządzenia bez szkody trzeciego jeszcze zmienione być mogą. W sprawach niespornych powinna zatem I. instancya przyjmować rekursy nawet po upływie terminu i przedkładać je wyższej władzy. Zatem też idzie, że rekurs po terminie wniesiony skutkuje, choć osoby trzecie nabyły prawa z zaskarżonego rozporządzenia sądowego, skoro to ostatnie polega na zasadzie widocznie sprzeciwiającej się ustawie.

F. Powrócenie do stanu pierwszego (§: 17)

Restytucya jest jedynie dozwolona a powodu upływu terminu prekluzyjnego i z powo-

du niestawiennictwa na audyencyi, nie raś z powodu nowo odkrytych środków do, wodowych i faktów lub złej obrony adwokata. Zezwolenie na restytucyą w powyższych 2 przypadkach, stosuje się do odnośnych prze, pisów postępowania w sprawach spornych (§§: 29 i 489 i dalsze ust. sąd.) jednak tylko o tyle, o ile z zaniedbaniem terminu lub niestawieniem się na audyencyi połą, czony jest niepomyślny skutek prawny, którego uchylić nie można wniesieniem rekursu do sądu wyższego lub wniesie, niem nowego podania. Każdy inte, resowany będzie mógł donieść sądowi o tém, co przeciwko dozwoleniu restytucyi przemawia. –

Oddział drugi.

O postępowaniach nadzwyczajnych

Rozdział I.

O postępowaniu sumarycznem w sprawach mniejszej wagi.

Postępowanie to polega na najwyższem postanowieniu z dnia 18 października 1845 (D.u. z 24.X.1845 N° 906). Aby ułatwić zapoznanie się z treścią tej ustawy, podajemy systematyczny jej rozkład razem z niektórymi uwagami.

I Cel. Celem postępowania sumarycznego jest uproszczenie zwyczajnego postępowania zapomocą skrócenia lub uchylenia niektórych czynności sądowych, aby strony prawa swe jak najrychlej urzeczywistniły.

II Zasada, na której postępowanie sumar. się opiera. Postępowanie sumar. polega na

zasadzie śledczej (inkwizycyjnej) |:§:25:| nie pozbawiając wszakże stron praw ze zasady swobodnej rozprawy sądowej wynikających i tak np. strony działać mogą przez adwokatów.

III. Stosunek postępowania sumar. do procesu zwyczajnego |:§:7:|. O ile ustawa postępowaniu sumar. nie zawiera szczegól-nych przepisów, o tyle zachować należy w procesie sumarycznym ogólne przepisy postępowania sąd. cyw.

IV. Przedmioty postępowania sumar. |:§§:1-6:|

1. Spory o oznaczone kwoty pieniężne bez policzenia od tychże należytości ubocznych i odsetek sumy 200 złr. w. k. a od 1. sierpnia 1874 sumy 500 złr. w. a. nie przenoszące zapozwanymi być winny w każdym sądzie cywilnym sumarycznie (§:1) (§:2 nowel. z 16. V. 1874).

Ilość pretensyi oblicza się według sumy, któ-
rej zapłacenie jest przedmiotem żądania skar-
gi, choćby nawet było więcej powodów lub po-
zwanych, albo żądano zaległych kwot obejmu-
jących bieżące odsetki lub renty (§:3).
2. Spory o inne przedmioty, jeżeli powód oś-
wiadcza wyraźnie gotowość przyjęcia zamiast
takowych sumy pieniężnej, która według
powyższego obliczenia 500 złr. a.w. nie prze-
wyższa (§:2), albo jeżeli powód żąda na-
przemian rzeczy albo sumy pieniężnej nie
przechodzącej 500 złr. a.w.
Przepis ten tak ma być rozumiany, że po-
wód dochodzić może tych przedmiotów w dro-
dze postępowania sumarycznego, wszelako
wtedy tylko, jeżeli w żądaniu skargi doma-
ga się dopełnienia zobowiązania, a zarazem
w miejsce tegoż zapłacenia sumy pieniężnej,
nie przenoszącej 500 złr. w.a. jako wynagro-
dzenia na ten przypadek, gdyby pozwany

nie uiścił się ze swego pobowiązania. Jest zaś, rzą obojętną, czy powodowi według prawa cywilnego służy prawo żądać wynagrodzenia, lub też nie np. proszę o zasądzenie pozwanego na wydanie konia itp. albo na zapłacenie 200 złr. jako wynagrodzenie. Na mocy uchwały Najw. Trybunału z 22. kwietnia 1863 do L: 53 ks. orz. zarządzić należy postępowanie sumar. także na skargę o wydanie rzeczy, których wartość w żądaniu skargi nie jest podaną, wszak, że z przymiotu rzeczy lub z okoliczności wynika, że wartość rzeczy nie przewyższa sumy 500 złr. wa.

3. Strony zgodzić się mogą na postępowanie sumaryczne we wszystkich sporach bez względu na ich przedmiot lub ilość pretensyi (§: 6).

Przepisy od l: 1-3 podane o tyle wchodzą w zastosowanie o ile sprawa odnosna nie

ulega osobnemu sposobowi postępowania jak np. postępowania w sprawach drobia-zgowych itp.

Następujące sprawy ulegają przepisom ustawy o postęp. sumar.

a/ sprawy tyczące się wyswobodzenia ziemi od ciężarów, jeżeli orzeczenie komisyi indemnizacyjnej państwo od pozstrzygnięcia tych spraw (§:182 pesk.-min. z 4. X 50)

b/ sprawy wynikłe z powodu sądzenia się o przywilej przemysłowy, w których nie chodzi o wymiar kary, lecz tylko o ustrzymanie naruszenia przywileju, lub o orzeczenie co do własności przywileju, bądź dla pierwszeństwa wynalazku bądź też z tytułu prawa prywatnego spornej, lub o porzeczenie pokrzywdzonego, zasadzające się na prawie cywilnem a odesłane przez sąd karny do drogi prawa (§46 patentu z 15. sierpnia 1852 l. 184 Dz. u. p.).

c/ spory powstałe w Galicyi, W. Ks. Krakow-skiem i na Bukowinie z byłego stosun-ku poddańczego między dawniejszymi dworami i ich byłymi poddanymi, o ile takowe ulegają rozpoznawaniu sądów cywilnych (reskr. min. z dn. 24. paźdz. 1860 L: 249 Dz. u. p.)

d. w dziale trzecim podaliśmy, iż skar-gi o prawa służebności itd. na mocy pat. z 5º lipca 1853 wykupić lub wre-gulować się mające nie mogą być od pewnego czasu sądownie dochodzo-ne. Jeżeli jednak skargi tego rodza-ju w oznaczonym czasie już były doręczone, rozprawa sądowa tylko za porozumieniem się stron zaniecha-na być może. W przeciwnym przy-padku sprawa przeprowadza się da-lej w drodze sądowej, jednakże według przepisów postępowania sumarycznego

a to wtedy jeżeli strony się na to zgodziły albo gdy temu na zasadzie nie stoi prawo formalne (: procesowe :) przez jedną ze stron nabyte. Gdy zaś sprawa taka w pierwszej instancyi przeprowadzona by, ła według postępowania zwyczajnego, wów, czas w wyższych instancyach rozpoz, nawaną być musi według przepisów postępowania sumarycznego.

e. skargi o zniesienie egzekucyi (opozycyjne skargi) popierane przez ck. uprzywilejo, wany bank austryacko-węgierski w celu ściągnięcia pożyczki przez bank na hi, potekę udzielonej (§: 55 odnośnych statutów)

f. Tak samo postąpić należy ze skargami opozycyjnymi przeciw ck. upr. zakła, dowi kredytowemu ziemsk. w Wiedniu (Bo, den-Credit-Anstalt) (art 27 ustęp 2 sta, tutów, reskr. min. z 1 Czerwca 1864 l. 49 Dz. up).

g. skargi przeciw kolei żelaznej o wynagro,

dzenie szkody wyrządzonej przez uszko, dzenie cielesne lub śmierć człowieka (ustawa z 5 marca 1869 №. 27 Dz. u. p.).

h. skargi nastawające na skuteczność czyn, ności prawnej przedsięwziętej przez dłuż, nika niewypłatnego (ust. z 16. marca 84 L. 36).

Do następujących spraw stosują się także prze, pisy procesu sumarycznego, wszakże z ogrąni, czeniami lub zboczeniami.

a. sprawy wekslowe bez względu na wyso, kość sumy |:§: 12 reskr. min. z 25. I. 1850:|

b. sprawy stanowiące przedmiot procesu nakazowego (reskr. min. z 18 lipca 1859).

c. spory wynikłe z umów o najem lub dzierżawę (rozp. z 16 listopada 1858).

V. Strony i ich zastępcy (§ 8. 9. 10)

Zależy od stron spór wiodących, czyli zech, cą w postępowaniu sumarycznem dzia, łać przez adwokata lub bez tegoż, każda

jednak strona winna stawać osobiście, gdy sąd to wyraźnie nakaże. Pozostawia się też uznaniu sądu wysłuchać strony, co do faktów w nieobecności ich adwokatów, jeżeliby tego okoliczności wymagały, niemniej usunąć osoby, które zuchwałem pomnażaniem skarg i podań już odrzuconych się naprzykrzają lub się nieprzyzwoicie zachowują, albo nie są zdolne tłomaczyć się zrozumiale w swej sprawie, polecając tymże aby używały do rozprawy adwokata.

W razie zachodzących przeszkód do stawania w Sądzie osobiście, mogą strony rozprawiać się przez pełnomocników, adwokatami nie będących. Pełnomocnikiem może być mężczyzna mający lat 24 a przedmiotem sporu dobrze obeznany i opatrzony w pełnomocnictwo na piśmie. Pisarzów pokątnych znanych nie należy przyjmować jako pełnomocników |:§: 9:|: Notaryusze, którzy nie są

razem adwokatami mogą w postępowa,
niu sumarycznem działać jako pełnomoc,
nicy stron, jeżeli z podejmowania się ta,
kich sprawowań cudzych interesów nie robią
zarobku (jeżeli nie podejmują takich pełno,
mocnictw w sposobie zarobkowania) i gdy
nie idzie o akt notaryalny przez nich spo,
rządzony (resk. min. z 17 lutego 1852 l. 1743
i z 21 sierpnia 1851 l. 10351)
Wszelkie inne podania mogą być wniesione
w ciągu procesu albo egzekucyi wyjąwszy
skargę, podpisem adwokata opatrzone być
winny. (§: 10) Przepis ten paragrafu o pod,
pisie adwokata nie wchodzi w zastosowanie
jeżeli w miejscu siedziby sądu żaden lub
tylko jeden adwokat się znajduje (reskr.
min. z 5 lipca 1859 l. 122 Dzap). Adwokat
w zastępstwie stron działać może przez
swego koncypienta /: ord. adw. §: 16:/ W procesie
o nastawanie na skuteczność czynności praw,

nych strony nie mogą się dać zastąpić przez zwyczajnych pełnomocników (§: 47).

VI O terminach.

Obecnie obowiązuje §: 5 noweli z roku 1874.

VII O skardze (§§: 12-17)

Skarga wniesioną być może słownie lub na piśmie. |:§: 12:|. Jeżeli powód chce wynieść skargę słownie, wówczas sąd przedewszystkiem rozważyć ma, czy jest sądem właściwym, czyli powód jest mocen sam się bronić, jeżeli zaś działa w imieniu drugiego czyli do wniesienia skargi jest upoważnionym. Jeżeli w tych względach skarga jest nieprawidłową, sąd winien o tem pouczyć powoda słownie lub przez rezolucyę, jeżeli tego żąda a zarazem zapisać swe postanowienie w protokóle urzędowym |:§: 13:|. Jeżeli rozpoczęciu procesu żadna przeszkoda nie

stoi na zasadzie, wówczas winien sąd przyjąć skargę protokolarnie, a przytem wskazać powodowi sposób dla zwięzłego i jasnego przedstawienia faktów, na których opiera się jego pretensya tudzież sposób do popierania swoich roszczeń potrzebnymi środkami dowodowymi jak niemniej podać sposób dokładnego oznaczenia żądania pozwu odpowiedniego danej sprawie |: §: 14 :|.

Jeżeli sąd znajduje, iż skarga widocznie jest bezzasadną, wówczas winien powodowi udzielić stosowne objaśnienie w tym względzie, jeżeliby zaś powód nie dał się nakłonić, aby dobrowolnie od procesu odstąpił, rozpoczęcie postępowania nigdy odmówionem mu być nie może. |:§15:|

Na podaną skargę należy wyznaczyć dzień do rozprawy przez rezolucyę z tem wyraźnem dołożeniem, że sprawa sumaryczenie porozumiewaną będzie. Na ten dzień do rozprawy

wezwanym być winien powód przez cytacyę |: kartkę zawezwawczą :|; pozwany zaś przez doręczenie mu odpisu protokółu, obejmującego skargę: gdy tego właściwość skargi wymaga, należy nakazać powodowi, aby złożył odpisy powołanych w skardze dokumentów celem wręczenia takowych pozwanemu |: §: 16 :|. Jeżeli skarga podana jest na piśmie, wówczas winien sąd wyznaczyć natychmiast termin do rozprawy sumarycznej w przedmiocie głównym, lub jeżeli z uwagi na przepisy §§: 13, 14, 15 zachodziłyby jakie wątpliwości, wprzód samego powoda wysłuchać protokolarnie |: §17 :|

VIII. O rozprawie

A. Rozpoczęcie i przewód rozprawy

1. Powód tylko stawia się: |: §: 18 :|.

Jeżeli pozwany nie staje na terminie, wówczas sąd za prawdziwe uzna okoliczności fak-

tyczne w skardze przywiedzione, o ile tako-
we nie zostały wzruszone dowodami przez
powoda stawianymi i orzeknie wyrokiem
o prawie, które według ustawy służy powodo-
wi z uwzględnieniem owej następności.

2. Pozwany tylko staje: |: § : 18 :|.
Jeżeli powód nie staje, wówczas wysłuchać
należy pozwanego w przedmiocie skargi,
dać wiarę jego twierdzeniom co do okolicz-
ności faktycznych, o ile takowych przedsta-
wione dowody nie zbijają, i na tej pozo-
dzie orzec o służącem powodowi prawie.

3. Obie strony stają (§: 23. 24, 25 i 33.).
a) Na audyencyi do rozprawy w sprawie
głównej oznaczonej starać się winien
sąd przedewszystkiem zasięgnąć bliż-
szego wyjaśnienia przez wysłuchanie
pozwanego co do przedmiotu i przyczy-
ny sporu, a następnie, jeżeli pozwany
pretensyę powoda w zupełności za

rzetelną uznaje, sąd winien powodowi wyrokiem takową zasądzić, w razie zaś przeciwnym usiłować strony pogodzić. Jeżeliby zaś jedynie spór względem jednej okoliczności faktycznej stał na przeszko- dzie pogodzeniu się stron, wówczas może sąd proponować im ugodę warunkową, na zasadzie której wypadek sprawy od skutku dowodu przez obustronne po- rozumienie się ustanowionego zależeć bę- dzie |: §: 23 :|.

b. Jeżeli ugoda nie przyjdzie do skutku, należy o tem uczynić wzmiankę w pro- tokóle, i przystąpić natychmiast do roz- prawy słownej w przedmiocie skargi. – Stronom nie chcącym korzystać z postę- powania sumarycznego, wolno jest zgo- dzić się na postępowanie zwyczajne piśmienne. Winny to jednak oświadczyć przed sądem osobiście, wyjąwszy wtedy

jeżeliby dla nieobecności w miejscu siedziby sądu, albo dla innéj ~~(siedziby)~~ przyczyny osobiście stanąć nie mogły, w których to przypadkach, sąd na prośbie pisem‑néj z własnoręcznym podpisem stron po‑przestać może |: §: 24 :|

c. W rozprawie słownéj toczącéj się za po‑średnictwem lub bez pośrednictwa adwo‑katów winien sąd z urzędu czuwać nad tém, aby postępowanie odbywało się w porządnym toku i wezwać strony, aby dokładnie i zgodnie z prawdą po‑dawały okoliczności stanowcze i używały potrzebnych środków dowodowych. Każdéj stronie polecić należy, aby odpowiedzia‑ła stanowczo i jasno na przytoczone przez przeciwnika okoliczności i oświad‑czyła zdanie swe o wiarygodności przed‑stawionych przez niego dokumentów, tu‑dzież należy stronę obeznać ze skutkami

które zachodzą gdy strona odmawia jasnego oświadczenia. Osoby z prawem nieobeznane pouczone być winny w razie potrzeby o zasadach postępowania sądowego, o obowiązku i sposobie dowodzenia. Rozprawa tak się odbywać powinna, aby przedmiot sporu wytłumaczonym był zupełnie z obydwóch stron, aby unikano wszelkiej straty czasu, przez widoczne do rzeczy nienależące lub już poprzednio przytaczane wnioski i twierdzenia, aby obronę, replikę i duplikę zamieszczono w protokóle w należytym porządku i aby na tem, o ile można proces zakończono. Dalsze poparcia i odparcia o tyle jedynie dopuszczone być mogą, o ile tego wymaga wyjaśnienie okoliczności spornych. Pozwany winien w swej obronie wnosić wszelkie zarzuty i stawiać dowody, powód zaś winien przytaczać to wszystko w repli-

20 ark.

ce, co posłużyć może do odparcia obrony. Każdéj atoli stronie dozwolono zupełnie pominięte przez przeoczenie dowody, a to dopóty, dopóki rozprawa zamknięta nie będzie. Może nawet sam sąd, jeżeli po zamkniętéj już rozprawie spostrzeże w niéj niedokładności w jakimkolwiekbądź kierunku spostrzeżone wady za powtórnem przywołaniem i wysłuchaniem stron przed postrzygnieniem sprawy sprostować |: §: 25:|.

Najwyższy Trybunał orzekł 3. kwietnia 1869, iż w postępowaniu sumarycznem powód sprostować lub zmienić może zasadę swéj skargi, choćby i na piśmie wniesionéj.

d. Sąd nie może nigdy przyjmować lub używać projektów do sporządzenia protokołów rozpraw procesowych bądź to przez strony spór wiodące

bądź przez ich rzeczników ułożonych (§:33).

4. Żadna ze stron nie staje.

Z uwagi na §:7. postęp. sumar. (pod L. II) wchodzi w zastosowanie §:26 ust. sądow. wedle którego na wniosek jednej strony spór wiodącej nowa wyznacza się audyencya.-

B. Odroczenie pozwawy |:§§:21 i 22:|

a. Jeżeli jako pozwany staje osoba, niezdolna bronić się sama, albo nieuprawniona do rozprawiania się w przedmiocie skargi, wówczas powinna być audyencya odroczona, a wezwanie pozwanego do stawienia się ponowione, przy wydaniu jednak stosownych zleceń do rozpoczęcia postępowania prawnego |:§:21.:|

b wyjąwszy ten przypadek, wtedy jedynie odroczenie audyencyi dozwolone być może, jeżeli niezwłocznemu rozpo-

części rozprawy, celowi swemu odpowiedniej
stoi na zawadzie przeszkoda nie mo-
gąca być przezwyciężoną, lub też gdy
obydwie strony przez oświadczenie pi-
śmienne własnoręcznie podpisane lub
osobiście w sądzie czynione, tego się do-
magają, albo gdy na ten sam sposób
w razie niestawienia się jednéj, strona
druga stawająca odroczenia sama żąda.
Jeżeli sąd znajduje, iż odroczenie słowne
lub na piśmie żądane jest niedopuszczal-
ne, wówczas zaraz przystąpić należy
do rozprawy w sprawie głównéj, a gdy
nie staje strona, która żąda odroczenia,
wówczas wedle przepisu §. 18 w przedmio-
cie skargi zawyrokować należy. Nieskła-
dający na audyencyi potrzebnych do-
kumentów, lub w jakimś innym spo-
sobie rozprawę udaremniający wi-
nien stronie przeciwnej wynagrodzić

wyrządzone przez to koszta. /: §: 22 :/
Obecnie wchodzą w zastosowanie przepisy §: 13-16 noweli z 16 Maja 1874 o odroczeniu audyencyi.

C. Usprawiedliwienie niestawiennictwa
(§§: 19 i 20).

W pierwszych dwóch przypadkach pod A.) wymienionych może ten, kto bez własnéj winy nie stanął na terminie usprawiedliwić swe niestawiennictwo, oraz żądać znie-sienia wyroku i wyznaczenia nowéj roz-prawy w przedmiocie skargi. Winien jed-nak zwrócić wszelkie koszta wyrządzo-ne stronie przeciwnéj przez swe niestawien-nictwo nawet w razie przychylenia się do jego żądania. Prośba wniesioną być może ustnie lub na piśmie, lecz tylko w przeciągu dni ośmiu, licząc od dnia, w którym przeszkoda do stawienia się na audyencyi ustała, która to prośba

wysłuchaniu drugiej strony załatwioną być ma przez rezolucyę. Jeżeli sąd przychylił się do tej prośby, wówczas należy zaraz na terminie wskutek jej wniesienia ustanowionym przystąpić do rozprawy w sprawie głównej.-
Prośba o usprawiedliwienie niestawiennictwa, widocznie za późno wniesiona, z urzędu odrzuconą być winna /§: 19./
Praktyka stosuje przepis §: 19 do zaniechania terminu wciągu którego czynność jaka miała być przedsięwzięta; temu sprzeciwia się jednak §: 7 (ob. wyżej L: III) bo postępowanie sumaryczne nie zawiera o tym wypadku żadnego szczególnego przepisu, a zatem ogólne przepisy postępowania sądowego stosować należy (Rozdz. §4 u.s).
Jeżeli celem usprawiedliwienia niestawiennictwa podana zostaje prośba

przed dniem doręczenia wyroku w sprawie głównej, wówczas wygotowanie i doręczenie onego aż do załatwienia swej prośby wstrzymaném być winno.
Prośba w dniu doręczenia wyroku lub później podana nie wstrzymuje egzekucyi z wyroku §:20. Dekret nadw. z 19 lutego 1846 l. 937 z. u. s. stanowi, że egzekucya z wyroku zaocznego, stronom wręczonego, nie może być wstrzymaną przez później wniesioną prośbę o usprawiedliwienie niestawiennictwa, przez co zmieniono §:20.

D. Zarzuty niewłaściwości sądu i osądzonej sprawy (§:26).

Oddzielne rozprawy co do właściwości sądu lub zwrócenia skargi nie znajdują miejsca. Zarzut niewłaściwości sądu winien być uczynionym na pierwszej audyencyi nawet wtenczas, gdyby strony stawające żądały odroczenia audyencyi.

(Orz. Najw. Tryb. z 13 Maja 1874. do l. 71. R. o.).
Jeżeli w toku procesu okaże się niewła-
ściwość sądu natenczas wstrzymane ma
być natychmiast dalsze postępowanie
przez rezolucyę, obejmującą powody.
Wyjąwszy ten wypadek spory o właści-
wość sądu lub zwrócenie skargi łącznie
z sprawą główną rozprawiane i roz-
strzygane być winny.
Jeżeli pierwszy sędzia uznał siebie bez-
warunkowo za niewłaściwego, a sędzia
wyższy zmienił to orzeczenie, sędzia wyższy
nie wda się w osądzenie sprawy głównej
lecz poruczy takowe sędziemu pierwszemu.
(Orz. Naj. Tryb. z 17. VII. 72. do l. 5 Rep. orz.).
W postępowaniu sumar. nie jest wyklu-
czony oddzielny rekurs z powodu nie-
właściwości sądu (Reskr. min. 22 9. X. 57
l. 2224 l. 20. Dz. rządu kraj. dla okręgu
administr. Kraków z r. 1857 oddział II).

IX. O dowodach (§: 27-38 i 35-41).

A. O dowodzie z dokumentów (§: 27-30 i 43).

a) Każda strona ma okazać na żądanie strony przeciwnej oryginały przedstawionych przez siebie dokumentów, a to w terminie do rozprawy w przedmiocie skargi wyznaczonym a jeżeli ich prawdziwość zaprzeczoną będzie (§: 29). wówczas należy oryginały załączyć do aktów procesu. Jeżeli zachodzi odmówienie co do pierwszego lub drugiego wówczas dokumenty za zasadę rozstrzygnięcia sprawy brane być nie mogą |: §: 27 :|

b). Prawdziwość dokumentu zaprzeczoną być może, że, chociażby sądowe jego przejrzenie nie było żądane |: §28 :|.

c). Oświadczenie spierającej się strony co do prawdziwości dokumentu przez przeciwnika przedstawionego, połączone być winno z rozprawą w sprawie głównej.

Jeżeli ten, przeciw któremu dokument sta-
wiano, w ciągu rozprawy w miejsce sta-
ściwem nie zarzuca wyraźnie, iż ory-
ginał nie jest prawdziwy, lub przedłożo-
ny odpis niezgodny z oryginałem, wów-
czas oryginał za prawdziwy, a odpis
zaś zgodny uważany być ma /: §: 29:/.

d). Jeżeli oryginały przedstawionych do-
kumentów lub akta do porównania
pism potrzebne są zachowane w sądzie
lub u innej jakiej władzy publicznej,
wówczas sąd o dostarczenie tychże do
przejrzenia lub zrobienia z nich użyt-
ku przy rozstrzygnieniu sprawy z u-
rzędu postarać się winien. Pod wzglę-
dem przejrzenia ksiąg handlowych sto-
sować się należy do oddzielnych w tym
względzie przepisów.

e). O ile porównanie pism zasługuje na
wiarę, ocenia się wedle właściwości zacho-

drzących okoliczności. Porównanie sąd
zwykle przedsięwziąć winien; W przypadkach
wątpliwych może wprawdzie sędzia zasięg-
nąć zdania znawców i korzystać z niego
przy rozstrzyganiu sprawy. W razie tej po-
trzeby jednakże znawcy natychmiast z u-
rzędu ustanowieni i bez przyzwolenia stron
badani być winni; przyczem jednak prze-
pis §: 41 i w tym razie zachować należy (ob.
niżej B. d. §: 43).

B. Dowodzie ze świadków
(§: 31. 39. 40 i 41).

a. jeżeli strona powołuje się na świadków
wówczas oznaczyć należy w protokóle
rozprawy dokładnie fakta na które
świadkowie słuchanymi być mają, lub
też osobne artykuły dowodowe do aktów
dołączyć (§: 31).

b. jeżeli sąd uznaje potrzebę dowodu ze

świadków, winien natychmiast po zamkniętej rozprawie zawezwać ich przez policyę do przesłuchania. Wtazem powezwaniem zawiadomić należy strony, a zarazem dozwolone im być winno stawać przy odebraniu przysięgi od świadków. Co do świadków podlegających pod jurysdykcyą innego sądu, należy wystosować niezwłocznie stosowną odezwę.-

c. sąd winien robić użytek z przedłożonych sobie przez strony stosownych artykułów dowodowych i pytań szczegółowych. Artykuły i pytania zbyteczne, ciemne i niedokładne winien sąd pominąć, objaśnić, uzupełnić lub innymi zastąpić. Jeżeli zaś artykułów i pytań szczegółowych nie podano, sąd sam powinien takowe układać, zgoła świadków tak badać, aby od świadka, o ile można, otrzymać stanowczą i jasną

wiadomość co do spornych okoliczności fak-
tycznych, i aby w razie potrzeby wiarogod-
ność zeznań świadków należycie wyjaśnio-
ną była. Jeżeli świadkowie innemu są-
dowi podlegają, wypada nadmienić w odez-
wie o przesłuchaniu tychże, że przesłuchanie
odbywa się sumarycznie w zarazem udzie-
lić o przedmiocie dowodu ze świadków po-
trzebnych objaśnień. (§: 40).

D). Pisma dowodowe i obrony dowodowe
nie dopuszczają się. Po zamknięciem prze-
słuchaniu świadków wprost wydanym
będzie wyrok, z którym zarazem doręczyć
należy stronie przegrywającej oprócz po-
wodów sądzenia także odpis zeznań
świadków (§: 41). Od dnia 1 sierpnia 74.
weszły w zastosowanie §§: 18–22 noweli
z 16 maja 1874 l. 69 Dz. u. p. tyczące się dowo-
du ze świadków i znawców. —

C. O dowodzie ze znawców. (§:42).

Sąd przypuszczając dowód ze znawców, winien postanowienie swoje, przy oznaczeniu przedmiotu dowodzenia, oznajmić obydwom stronom, przez rezolucyę a zarazem wezwać takowe celem wysłuchania tychże co do wyboru znawców, jeżeli zaś strony nie stawią się, albo nie zgodzą się na stosowną propozycyą, wówczas ma sąd znawców wedle uznania swego zamianować i, jeśli potrzebne naoczne obejrzenie przedsięwziąć. Przepis §. 41 (Ob. B. d.) stosuje się także do dowodu ze znawców.

D. O dowodzie z przysięgi (§§. 32, 35-38).

a/. jeżeli ofiarowano lub wskazywano przysięgi, wówczas ażeby w tym względzie wątpliwość powstać mogła wymienić należy imiona osób, które je wykonywać mają. Ten, któremu wskazano przysięgę

wezwanym być winien do wyraźnego oświad-czenia się, czyli ją chce wykonać czy też odkazać |: §: 32 :|

b. Przysięga szacunkowa lub uzupełniająca może być wyrokiem nakazana, chociażby strony spór wiodące nie zaofiarowały tako-wych |: §: 35 :|.

c. czyli przysięga odkazaną albo przysięga, w razie jéj nieodkazania, naznaczoną być może, to się zostawia rozwadze sądu.

W każdym jednak przypadku odkazanie miejsca nie znajduje, jeżeli takowe już przy rozprawie w przedmiocie głównym nie na-stąpiło. Jeżeli w ciągu procesu nie zaszło w tym względzie żadne oświadczenie wy-raźne i ważne, wówczas może sąd wyrokiem dopuścić jedynie przysięgę wykonać się mającą przez tę stronę, której odkazana nią została. Jeżeli zaś przysięga przez oświadczenie ważne, wyraźnie jest odkaza

ną, wówczas wyrokiem dopuścić można jedynie przysięgę odkazaną, i tylko wtenczas, jeżeliby sąd uważał, że odkazanie jest niedopuszczalném, dozwoloném ma być wykonanie tejże przez stronę, której przysięga odkazaną była /: §: 36:/. —

d. jeżeli mniemany wystawiciel dokumentu prawdziwości pisma swego lub podpisu, albo położonego na nim znaku ręki zaprzecza, wówczas na żądanie strony przeciwnej może być skazanym na wykonanie przysięgi bez dołożenia wyrazów „wedle swej wiedzy i pamięci", że dokument ten ani on sam, ani ktoś trzeci z jego przyzwoleniem nie pisał ani podpisał.

Ta przysięga odkazaną być może. —

Jeżeli zaś strona, która produkowany przeciw niej dokument za nieprawdziwy uważa, nie jest wystawicielem, wówczas od niej, nawet wtedy, gdyby popierała proces

w imieniu trzeciego, jako kurator lub zastępca prawny, żądać można wykonania przysięgi na to, że dokument podług swej najlepszej wiedzy za nieprawdziwy poczytuje. – Co do odkaralności takowej stosują się przepisy §:136 (tu pod e). |: 37 :|

b. Strona chcąc uchylić się od wskazanej sobie przysięgi lub przeszkodzić wykonaniu przysięgi ze strony przeciwnika powinna przedstawić podczas rozprawy w przedmiocie głównym, służące do tego środki dowodowe. Po zamkniętej rozprawie ulżenie sumienia albo dowód |: §: 305 i 306. k. kr :| nie znajdują miejsca |: §: 38 :|.

X. O wyrokach i środkach prawnych, przeciw orzeczeniom sądowym |: §: 34-44-53 :|

a. jeżeli po zamkniętej rozprawie sprawa natychmiast bezwarunkowo, lub przez dopuszczenie przysięgi rozstrzygniętą być może

wówczas wyrok wydany i stronom doręczo-
ny być winien. Razem z wyrokiem na-
leży doręczyć stronie przegrywającej powo-
dy orzeczenia, jeżeli zaś żadna strona
w przedmiocie głównym w całości nie wy-
grała, wówczas powody orzeczenia obydwom
stronom doręczone być mają /: §: 34 :/.-

Dla usunięcia wątpliwości:

1. czyli w postępowaniu sumarycznem
w wyrokach I. inst. należy wyznaczyć
termin do zgłoszenia się z wykonaniem
przysięgi, aż łącznie do dnia 11 lub 17
po dniu w którym wyrok wręczony został?
2. jaki termin do zgłoszenia się z tym do-
wodem należy naznaczyć w wyroku
ostatniej instancyi?

postanowiono

do 1. Gdy wedle §: 44 przepisu o postę-
powaniu sumarycznem wyrok w tem że
postępowaniu zapadły staje się praw-

womocnym po upływie dni 8. jeżeli w ciągu tychże nie założono właściwego środka praw-nego, przeto zgłosić się należy z wykonaniem przysięgi w ciągu dni trzech po upływie tego czasu.

do 2. Gdy przepis o postępowaniu suma-rycznem żadnego nie ustanawia w tym względzie terminu, stosując się do §: 7. tegoż przepisu zachowanym być winien termin 14 dniowy w kod. post. cyw. naznaczony. (Reskr. min: z dn. 15. lutego 1853 l. 29 Sup). Także i w postępowaniu sumarycznem wy-gotowują się oddzielne porady (pobudki) sądzenia (Reskr. min. z 2. paźdz. 57. L: 18534).

b. Od wyroku w postępowaniu sumarycznem zapadłego można zgłosić apelacyę słow-nie lub na piśmie najdalej w przeciągu dni 8 licząc od dnia doręczenia onego.— Uciążliwości winny b. yć razem z zgłosze-niem apelacyi wniesione, albo do protokółu

podane. Uciążliwości oddzielne później przedstawione, nie będą przyjętymi - a obrony apelacyjne nie są dopuszczone (§: 44). [Wyraz „zarazem" (zugleich) w §: 44 znaczy tyle, co w tym samym terminie, który zakreślony jest na wniesienie apelacyi). Zgłoszenia się z apelacyą lub rewizyą na piśmie uskuteczniane, wnoszone być muszą w 2 okazach, z których jeden doręcza się stronie przeciwnej (reskr. min. z 7 maja 1859 L: 5925). Nie żąda się podpisu adwokata, skoro w siedzibie sądu nie ma ustanowionych adwokatów. (Reskr. min. z 18 kwietnia 1849 l. 124 g Dzup). Jeżeli stronie wręczono wyrok bez powodów sądzenia, lub bez odpisu zeznań świadków lub zdania znawców a strona zażądała uzupełnienia wyroku w ciągu czasu do założenia apelacyi ustanowionego, termin do założenia apel.

lacyi zaczyna biedz dopiero od wręczenia wyroku w podany sposób uzupełnionego (Uchw. najw. tryb. z 29 paźdz. 1872 do §. 26 Rep. orz.).

c. Rekursy w postępowaniu sumar. winny być w przeciągu dni ośmiu po doręczeniu rezolucyi do sądu I. inst. wniesione, albo do protokołu podane. W razie doznania zwłoki w postępowaniu, może każda strona o pomoc się udać do sądu apelacyjnego. |:§:45:|.—

d. Od postępowań dozwalających odroczenie postępowania sumar., odmawiających odroczenia rozprawy, albo zarządzających przesłuchanie świadków lub biegłych, żaden oddzielny rekurs nie znajduje miejsca. Stronom zostawia się wolność po zapadłym wyroku połączyć uciążliwości w tych względach pochodzące z apelacyą od wyroku rozstrzygającego spór

w przedmiocie głównym. Przeciw resolucyom uznającym niestawiennictwo na audyencyi za nieusprawiedliwione lub dopuszczającym przywrócenia do pierwotnego stanu z powodu upłynionego terminu prekluzyjnego, rekurs wcale nie jest dopuszczalnym (: §.46.) Rekurs oddzielny i wtenczas nie ma miejsca, gdyby strona mniemała, iż postępowanie sumaryczne widocznie obrzwstarie rarządzonem zostało (Dekr. nadw. z 23. czerwca 1847. L: 1069 Zb[illegible]).

e. Terminy do apelacyi i rekursu przedłożone być nie mogą (§: 47).

f. Sąd I inst. z urzędu odrzuci apelacyę i rekurs, jeżeli terminu do założenia takowych uchybiono; gdy zaś apelacya lub rekurs założone będą, w terminie właściwym sąd przedłoży takowe z osobną relacyą niezwłocznie sądowi apelacyjnemu (§: 48). –

g. Po założonej apelacyi od wyroku może sąd apelacyjny znieść postępowanie, jeżeli istotne wady w rozprawie procesowej znajdują i nową rozprawę zarządzić; może nawet bez względu na odbyte w sądzie I inst. przesłuchanie świadków i w sztuce biegłych nakazać dalsze postępowanie dowodowe, lub ponowienie przesłuchania świadków lub naocznego obejrzenia. Te rozporządzenia mogą nastąpić bez wyraźnego żądania stron, jednakże tylko wtedy, jeżeli dla zaszłych uchybień w postępowaniu rozstrzygnienie gruntowne przedmiotu głównego stało się niepodobném a z dalszej rozprawy należnego skutku prawdopodobnie spodziewać się nie można (§: 49). Od tego zarządzenia sądu wyższego nie ma odrębnego rekursu (Orz. najw. tryb. z 2 czerwca 1853 l. 9 ko. orz.).

h. Przepisy niniejszej ustawy dotyczące apelacyi i rekursów do sądu apelacyjnego

założonych, stosują się do rewizyi i rekursów do Najwyższego Sądu położonych o tyle, o ile orzeczenia Sądu I inst. są zmienione lub zniesione przez sąd apelacyjny (§: 50).-

i) Rewizye i rekursy do Najwyższego Trybunału wniesione przeciw wyrokom i resolucyom równobrzmiącym, jako niedopuszczalne winien Sąd I. instancyi odrzucić z urzędu (§: 51). Przepis ten tyczy się także postępowania wykonawczego zarządzonego:

α). na zasadzie wyroku w postępowaniu sumar. zapadłego. (Orz. najw. Tryb. z 3. września 1872 do l: 19 Rep. orz.) albo

β.). na zasadzie nakazu płatniczego w procesie nakazowym wydanego, chociażby nawet nie uczyniono zarzutów przeciw nakazowi płatniczemu (Orz. najw. Tryb. z 24. Czerwca 1873. L: 54. Rep. orz.).—

Przeciwnie rekurs nadzwyczajny ma miejsce od równobrzmiących rezolucyj wprost z urzędu odrzucających skargę dla niewłaściwości sądu w sprawie nadającej się do postępowania sumarycznego (Orz. najw. tryb. z 19 marca 1874 l. 69 Rep. orz.).

Zażalenie na nieważność przeciw równobrzmiącym wyrokom I i II. inst. nie jest dopuszczalne i winno być odrzucone z urzędu. – (wyrok najw. Tryb. z 18 listop. 1862). Jedynie w postępowaniu z nastawaniem na skuteczność czynności prawnych dopuszczonym jest środek prawny rewizyi względnie rekursu nadzwyczajnego. – (§. 47).

XI. W egzekucyi (§§. 52–56).

Zwracamy uwagę na to, że termin do zadośćuczynienia obowiązkowi z wyroku obejmuje dni 14, chociaż staje się prawomocnym w dniach 8; stąd wynika, że

wykonanie wyroku nastąpić może dopiero po upływie 14 dni.

a. Egzekucyi wolno domagać się słownie lub na piśmie (§: 32). Wskutek ustnego domagania się egzekucyi wygotuje się rezolucya dla dłużnika na dokładnym odpisie protokołu, dla popierającego egzekucyę na wyciągu z tegoż, delegowanego zaś do wykonania egzekucyi uwiadomić należy z urzędu. (reskr. min. z dn. 8 listopada 1855 l. 12976).

b. Jeżeli skarga zasadza się na dokumencie zasługującym na zupełną wiarę, jednakże mimo tego dano miejsce dowodowi ze świadków lub naoczeniu obejrzeniu, wówczas sąd dozwoli powodowi, nie mającemu jeszcze dostatecznego ubezpieczenia, egzekucyi, a nawet zajęcia na zabezpieczenie skargą dochodzonej pretensyi razem z przynależytościami.

Powód może się domagać tej egzekucyi słownie lub na piśmie.

Zajęcie wspomniane może być dozwolonem na prośby przez pozwanego stosownie do §: 1425 k.c. w sądzie złożonej. (§: 55). Pomimo tego przepisu można już w pozwie, polegającym na dokumencie na pupełną wiarę zasługującym uczynić żądanie w myśl dekretu nadw. z dnia 7 maja 1839 l:358 i zarządzić audyencyę z dodatkiem w tymże dekrecie zawartym (tj. zarządzić proces egzekucyjny. ob. rozdział IV niniejszego oddziału) (orz. najw. Tryb. z dnia 30 czerwca 1875 do l. 80 Rep. orz.).

c. Taksamo przymusić należy pozwanego do ustanowienia zabezpieczenia, jeżeli założy apelacyę lub rewizyę od wyroku pierwszej lub drugiej instancyi, zasądzającego go bezwarunkowo na zapłatę (§: 56).

Egzekucya na zabezpieczenie w przypadkach

§§: 55 i 56. objętych stosuje się obecnie do przepisów reskryptu ministerstwa z dnia 18 lipca 1859 l: 130 Dzup.) (ob. niżej poz. III).

Najważniejszymi różnicami między procesem zwyczajnym a sumarycznym są:

1. Stosunek sędziego do stron (§§: 14. 15. 25. 30. 40 i 49).
2. Wyłączenie odrębnej rozprawy nad zarzutem niewłaściwości sądu lub sprawy osądzonej (§: 26).
3. Usiłowanie sądu do skłonienia stron do zawarcia ugody (§: 23).
4. Ofiarowanie dowodu ze świadków bez przedłożenia artykułów dowodowych i zarządzenie przesłuchania świadków bez poprzedniego wyroku przedstanowczego. To samo odnosi się do dowodu ze znawców.

5. Naznaczenie przez urzędu przysięgi szacunkowej i uzupełniającej (§: 35 post. szu. mar. i §: 290 k. c.).

6. Obowiązek delata do wyraźnego oświadczenia się w toku rozprawy czy przysięgę stanowczą sam chce wykonać czyli też odkazać. W przeciwnym bowiem przypadku delat wykonać winien przysięgę i takowej już więcej odkazać nie może §: 32 i 36 (ob. przep. §: 37 i 38).

7. Nieodkazalność przysięgi zaprzeczającej prawdziwości podpisu, jeżeli delat jest mniemanym wystawicielem pisma tudzież wykonanie tej przysięgi bez zastrzeżenia „wedle swej wiedzy i pamięci" |§: 37.|

8. Zaprzeczenie prawdziwości podpisu strony zaprzysiężone przez kuratora lub zastępcę prawnego, działającego imieniem tej strony. —

9. Wykluczenie odwodu w celu niedopuszczenia przeciwnika do wykonania przysięgi wyrokiem prawomocnym dopuszczonej (§: 38 post. sumar. a §§: 305 i 306 k.c.).
10. Wyłączenie pism dowodowych, obron apelacyjnych i rewizyjnych (§: 44 i 50).
11. Prawo powoda, wygrywającego proces dopiero w II. instancyi domagać się egzekucyi na zabezpieczenie (§: 56. post. sumar. i §: 56, 34 i kpc.). –

Rozdział II

– O procesie wekslowym. –

Proces wekslowy polega na postanowieniach reskryptu min. z dnia 25 stycznia 1850 L: 52 i z dn. 18 lipca 1859 L: 132 Dz.u.p. z których ostatni ma za przedmiot

wydanie nakazu zabezpieczenia należytości wekslowej wskutek wyniesienia skargi o zabezpieczenie.

Literatura: Blaschke. Der österreichische Wechselprozeß" 2 wydanie.

I Przedmioty procesu wekslowego

Przedmiotami procesu wekslowego mogą być tylko skargi wekslowe, wynikające z weksli przekazowych lub osobistych, którymi dochodzimy roszczeń wekslowych bez względu na ilość sumy zaskarżonej a więc i niżej 50 złr. W procesie wekslowym mogą być dochodzone tylko następujące prawa:

1. Prawo remitenta wekslowego przeciw dłużnikowi głównemu tj: a). przyjemcy wekslu przekazowego i b). wystawcy wekslu osobistego (art. 22. 81. 98 l. 10)
2. Prawo wystawcy wekslu przekazowego przeciw przyjemcy pryczajnemu (art. 23)
3. Prawa indosatariusza przeciw wszystkim

poprzedzającym indosantom przyjemcy i wystawcy weksla osobistego i przekazowego (art. 8. 14. wo).

4. Prawa następców wyręczonego przeciw przyjemcy przez wyręczenie (art. 60).

5. Prawo płatnika przez wyręczenie przeciw wyręczonemu, tegoż poprzednikom i przyjemcy weksla przekazowego lub wystawcy weksla osobistego (art. 63 wo).

6. Prawo wymienionych tu od l. 1-5 wierzycieli wekslowych przeciw osobom podpisanym, wespół z dłużnikami wymienionymi od l. 1-5.

We wszystkich tych przypadkach dochodzimy albo zapłaty sumy wekslem objętej albo zabezpieczenia takowej. Wszelkie też skargi wekslowe mają za przedmiot albo zapłatę należytości wekslowej albo jej zabezpieczenie. Jestto zaczem obojętną, czyli jako powód występuje osoba,

która pierwotnie wskutek oświadczenia wekslowego nabyła prawo wekslowe, albo czyli występuje jej prawonabywca, jako to cessyonaryusz, spadkobierca (uchwała Najw. Tryb. z dnia 1° Października 1861 L: 42 ks. orz.).

Wszelkie inne roszczenia tyczące się interesu wekslowego nie mogą być dochodzone na drodze procesu wekslowego zwłaszcza:

1. roszczenia z umowy o wystawienie weksla
2. skarga wystawcy weksla przekazowego przeciw biorącemu weksel tudzież indosa, ta przeciw indosantowi o zapłatę waluty
3. prawa przekazanego, płacącego sumę wekslową, który nie otrzymał pokrycia (art. 23. u. w.).
4. skargi przeciw ręczycielowi wekslowemu niewłaściwemu (art. 81. w.).
5. skarga wystawcy weksla przekazowego przeciw przekazanemu jako takiemu.
6. roszczenia przyjemcy przez wyręczenie

do zapłaty prowizyi z powodu, że zapłata sumy wekslowej nastąpiła przez głównego dłużnika lub innego wyręczyciela (art. 65 ust.).

7. prawa ze stosunku między współpodpi„ sanymi zachodzącego

8. skarga z tytułu zbogacenia się (art. 83 ust.)

9. żądanie, aby wydano wtóropisy weksla ory„ ginalnego (§: 66 ust.).

10. skarga o wydanie weksla oryginalnego (art. 74 ust. weksl.).

11. skarga o wynagrodzenie szkody z powo„ du zaniechanego lub nieodpowiedniego uwiadomienia o założeniu protestu z po„ wodu niewypłaty (art. 45). lub o nastą= pionej interwencyi (art 58 ust.).

12. sprawa cessyonaryusza przeciw wierzy„ cielowi wekslowemu, który przelał swe prawa przez cessyę.

13. roszczenia z weksla w którego posiadaniu powód się nie znajduje (orz. Naj. Tryb. z dnia

8. sierpnia 1865).
We wszystkich sprawach między Towarzystwem kredytowem galicyjskiem a jego członkami jako takimi wyrokuje rada nadzorcza z zupełną władzą sądu polubownego, przyczem zachowane być musi postępowanie dla spraw wekslowych przepisane. Stronom któreby się wyrokami rady nadzorczéj pokrzywdzonymi być mniemały, otwarta jest droga do sądów wyższych stosownie do przepisów co do tego dla spraw wekslowych istniejących (§: 41. i 42 stat. z r. 1869).

§ II. O właściwości sądu.

Skargi wekslowe mogą być wynoszone tylko przed sądy handlowe i trybunały do sprawowania jurysdykcyi handlowéj przeznaczone (§: 60 N. J.). Na mocy §u 4. post. weksl. i §: 58 N. J. właściwym jest między tymi sądami ten, w którego okręgu znajduje się:

1. miejsce wypłaty weksla lub też
2. zwyczajne miejsce zamieszkania pozwanego
3. miejsce chwilowego pobytu pozwanego (§: 1. porot. rozporz. min.).
4. przy kupcach zaś, którzy podpadają pod przepis §: 7. ustawy wprow. k. h. jest powołanym także sąd, w którego rejestr handlowy jest wpisany pozwany albo w którego okręgu znajduje się zakład handlowy pozwanego.

Nareszcie stosują się przypadki szczególnej jurysdykcyi, wszelako i w tych tylko sąd handlowy może być właściwym. Przepisy §§: 2 i 3 postp. wekl. straciły swą moc.
Właściwości sądu handlowego nie można się zrzec (§: 47. i 60 N. J.). Skargę wystawcza wekslową wnieść należy przed sąd handlowy (§: 31. N. J.). W sprawach wekslowych jedynie sąd handlowy może być delegowany do rozpoznania sprawy

Rozumie się, że nietylko powyższe skargi należą przed sądy handlowe, lecz wszelkie prośby i podania tyczące się takowych z wyłączeniem dozwolenia tymczasowych środków zabezpieczenia (§: 46. N. J.).

Umorzenie weksli należy wyłącznie przed sąd handlowy, w okręgu którego znajduje się miejsce zapłaty weksla (§: 60 N. J.).

III Strony i ich zastępcy

Strony działać muszą przez adwokatów. Jedynie zarzuty, przeciw nakazowi zapłaty lub zabezpieczenia mogą być wniesione bez podpisu adwokata, jeżeli nadesłała je strona niemieszkająca w miejscu siedziby sądu (reskr. min. z 5 lipca 1859. N. 112).

IV. O skargach wekslowych

Skargi wekslowe są dwojakiego rodzaju:

1. o zabezpieczenie

2. O zapłatę należytości wekslowej
(O tych skargach traktuje prawo wekslowe).

V. Przedmiotowe łączenie skarg (§§. 4 i 6).

Przed właściwy sąd miejsca wypłaty może posiadacz weksla wszystkich dłużników wekslowych łączną skargą zapozwać, przed inne sądy poza miejscem wypłaty weksla można pozywać więcej dłużników wekslowych jeżeli:

1. ich miejsce zamieszkania leży w okręgu tego samego sądu, albo jeżeli
2. zobowiązanie pozwanych z jednego i tego samego faktu pochodzi np. zobowiązanie współpodpisanych jakoto, więcej przyjmujących, więcej wystawicieli itp. w którym to razie pozwani podlegają temu sądowi handlowemu, któremu podlega pozwany na pierwszym miejscu w skardze wymienionym.—

Ręczyciele wekslowi odpowiadający wedle prawa wekslowego, podlegają wogóle sądowi głównego dłużnika i razem z nim tąsamą skargą zapozwani być mogą.—
Jeżeli skarga wekslowa wystosowaną była przeciw więcej osobom, każdemu pozwanemu należy doręczyć zupełny egzemplarz skargi razem z wszystkimi załącznikami. Jeżeli nie podano wymaganej liczby egzemplarzy razem z załącznikami, egzemplarze opatrzone w załączniki w miarę ich liczby doręczone będą pozwanym w tym porządku, w którym ich wymieniono w skardze, a w rezolucyi wyrazić należy, dla których ze współpozwanych, skargi nie doręczono. Przeciw tym skarga jest bezskuteczną.—

VI. Żądanie powoda a względ. zarządzenie sądu na wniesioną skargę wekslową.

Na skargę wekslową o zabezpieczenie lub za-

płatę należytości wekslowej może:

1. bez poprzedniego wysłuchania pozwanego, a więc wprost być wydanym nakaz, aby pozwany z uwagi na rodzaj skargi, sumę wekslową z należytościami w trzech dniach
   a) zabezpieczył (nakaz zabezpieczenia Sicherstellungsauftrag) lub
   b) uiścił (nakaz płatniczy Zahlungsauftrag) lub
2. sędzia może zarządzić postępowanie wekslowe, wskutek którego później dopiero wydanym będzie wyrok (§:9) Stosownie do tych przypadków opiewa żądanie powoda.

VII. Skargi wekslowe o wydanie nakazu płatniczego.

Nakaz płatniczy może być wydanym tylko pod warunkami §:5 objętymi. — Jeżeli skarga zasadza się na wekslu cudzym (przekazowym) lub osobistym zaopa-

trzonym we wszystkie wymogi dla ważności
weksla przepisane, a przeciw wekslowi nie pow-
stają żadne wątpliwości, tudzież oprócz ory-
ginalnego weksla przedłożono oryginalny pro-
test i oryginalny rachunek zwrotny razem
z cennikiem giełdowym (o ile te dokumenty po-
trzebne są do uzasadnienia prawa powództwa)
wówczas na żądanie powoda nakaże sędzia
pozwanemu dłużnikowi wekslowemu, bez po-
przedniego wysłuchania go, aby sumę weksło-
wą razem z wykazanymi przynależytościa-
mi w 3 dniach pod zagrożeniem egzeku-
cyi wekslowej zapłacił.
Do weksli oryginalnych policzyć należy i ko-
pie weksla, o ile na nich znajdują się indo-
sy oryginalne i na tych powództwo się uza-
sadnia. Powód poda zarazem koszta sądo-
we i to pod rygorem utraty takowych. (Orz.
Najw. Tryb. z 13 czerwca 1858 L. 30 Ks. orz.).
Przeciw zwrotnie obowiązanemu, zwalniają-

cenu posiadacza weksla od założenia protestu (art. 42. ust. w.) może być nakaz płatniczy wprost dozwolony bez potrzeby, aby powód w skardze udowodnił, że w należytym czasie przedstawił weksel do zapłaty (Orz. Najw. Tryb. 24 maja 1877 L: 91 rep. orz.).
Nakaz płatniczy wydany bywa w formie orzeczenia sądowego, przeciw niemu służą pozwanemu jedynie zarzuty w terminie nieodwłocznym dni trzech na piśmie wnieść się mające. Termin liczy się od dnia po wręczeniu nakazu płatniczego nie wliczając dni obiegu pocztowego. (§: 7).
Przepis ten nie odnosi się do strony nie-szkającej w miejscu siedziby sądu a posługującej się pocztą miejscową (orz. Najw. Tryb. z 9 maja 1876 L: 86 rep. orz.).
Rekurs od nakazu płatniczego nie ma miejsca. Zarzuty pozwanego za późno

wniesione, sędzia z urzędu odrzucić powinien również i wszelką prośbę o zwłokę do wnie-sienia zarzutów (orz. Najw. Tryb. z 15 kwiet-nia 1852 L: 14 ks. orz.). Wskutek zanie-chania wniesienia zarzutów w czasie właściwym, nakaz staje się prawomocnym i wykonalnym w drodze egzekucyi wekslowej. Termin trzechdniowy ubiega względem każ-dego współpozwanego z osobna, nie naka-zuje się im zatem aby razem poczynili swe zarzuty. Przeciw współpozwanemu, nie czyniącemu zarzutów nakaz staje się prawomocny.

Powód może założyć rekurs od orzecze-nia sądowego odrzucającego skargę wekslo-wą, albo odmawiającego wydania nakazu płatniczego, a natomiast zarządzającego postępowanie wekslowe. Pozwany winien wszystkie zarzuty służące mu przeciw roszczeniu powoda, razem przedstawić i

udowodnić. Pozwany żąda w zarzutach, aby sąd zniósł nakaz płatniczy lub go stosownie zmienił. Na przypadek wniesienia zarzutów w terminie właściwym, sędzia zarządza postępowanie wekslowe ustne, w którem zarzuty uważane będą za obronę. Zarzuty oznaczają się w napisie nazwą: „Zarzuty p. N. N. . . . . . przeciw..."
Po zamknięteim postępowaniu sąd wydaje wyrok orzekający, czy nakaz ma być utrzymany w mocy czy nie, albo o ile to ma miejsce. Przeciw wyrokowi służą zwykłe środki prawne jakoto apelacya i rewizya.—
Jeżeli jest więcej pozwanych, wnoszących oddzielnie swe zarzuty, z każdym pozwanym przeprowadza się odrębne postępowanie i odrębny zapada wyrok. Wskutek niewniesionych zarzutów nigdy zaś przed wniesieniem tychże, powód domagać się może

egzekucyi na zabezpieczenie (reskr. min 19. kwietnia 1855 №: 75) tj. (wedlug uchwały Najw. Tryb. z 16 grudnia 1863 L: 58 Ks. orz.) prowizorycznego zajęcia lub oszacowania i sekwestracyi zajętych rzeczy ruchomych i nieruchomych, niegdy zaś sprzedaży takowych.

VIII Skargi wekslowe pociągające za sobą zarządzenie postępowania wekslowego (§: 9).–

Jeżeli powód domaga się tylko zarządzenia postępowania wekslowego, lub gdy z przyczyny wadliwości przedłożonych dokumentów sąd przychylić się nie może do wydania żądanego nakazu zapłaty, natenczas na skargę wyznaczyć należy audyencyę na czas jak najkrótszy do rozprawy słownej, wedle prawa wekslowego, a jeżeli skargę wystosowano przeciw kilku pozwa-

nym, zamieszkałym po części w okręgu innych krajach koronnych, lub nareszcie za granicą, natenczas dzień do rozprawy w ten sposób oznaczyć należy, ażeby każdy z pozwanych na takowej albo osobiście albo przez pełnomocnika stawić się mógł.

IX Postępowanie według prawa wekslowego.

Postępowanie to ma miejsce wskutek skarg wekslowych o zapłatę, gdy:

1. wniesiono zarzuty przeciw nakazowi zapłaty albo
2. gdy wprost na skargę zarządzono postępowanie wekslowe (VIII).

Postępowanie to polega częścią na reskr. min. z 25 stycznia 1850 №: 52. częścią na procesie sumarycznym, gdzie te przepisy nie wystarczają, stosować należy przepisy procesu zwyczajnego (§: 26. post. drob).

1. W procesie wekslowym słownie rozprawiać się należy. Postępowanie pisemne tylko wtedy może mieć miejsce, jeżeli o to proszą obydwie strony, przekładając własnoręcznie podpisane oświadczenie, lub jeżeli osobiście na audyencyi tego żądały i zarazem obopólnie oznaczyły terminy, w ciągu których pisma procesowe wniesione być mają (§: 11).
2. W postępowaniu wekslowem zachowane będą przepisy §: 18–20. §: 22 tudzież §: 25–50 wreszcie §: 53. 54 ustawy o postępowaniu sumaryczném wszelako z następującymi zmianami.
a). prośba o usprawiedliwienie niestawiennictwa na audyencyi podana być ma w dniach 3 licząc od dnia, w którym ustała przeszkoda do stawienia się na audyencyi, również prośba o przywrócenie do pierwotnego stanu z powodu upł-

tego terminu prekluzyjnego w ciągu trzech
dni po upływie tego terminu.

b). w wyroku, w którym pozwanego za upa-
dłego w sprawie uznano, należy wyznaczyć
termin trzechdniowy do wypełnienia zobo-
wiązania pod zagrożeniem egzekucyi we-
kslowej. Termin poczyna się, jeżeli od wy-
roku nie apelowano, z pierwszym dniem
po doręczeniu; jeżeli zaś apelowano z pierw-
szym dniem po zaszłej prawomocności wy-
roku.–

c) do dowodu z przysięgi zgłosić się należy
w ciągu 24 godzin licząc od dnia w któ-
rym wyrok stał się prawomocnym.—
W termin ten nie wliczają się dni biegu
pocztowego (Uchwała Najw. Tryb. z 4. IV.
1865 L: 64 Ks. orz).

d) zgłoszenia się z apelacyą i rewizyą tu-
dzież odnoszące się do nich wywody uciąż-
liwości, niemniej rekursy od orzeczeń I lub II.

instancyi wniesione być mają w przeciągu 3ech dni po doręczeniu wyroku, a względnie rezolucyi §12. Rewizye i rekursy przeciw równobrzmiącym wyrokom i rezolucyom przedkładają się najwyższemu trybunałowi, gdyż §54 postępowania sumaryczn. niema zastosowania w procesie weksl. Ten krótszy termin do wniesienia rekursu ma też miejsce w postępowaniu wykonawczem, wszakże tylko o tyle, o ile się rozchodzi o rezolucyę, która przez orzekający sąd kaucl. w postęp. egzek. weksl. wydaną została. (orz. najw. tryb. z 13 paźdź. 1874 l. 90 ks. o.)

3. Powód może żądać w toku rozprawy zabezpieczenia należytości wekslowej w następujących 2óch przypadkach:

a.) jeżeli pierwsza audyencya na skargę wyznaczona, została odroczoną

albo jeżeli sąd zarządził przesłuchanie świadków, albo obejrzenie naoczne, wtedy może powód w pierwszym przypadku na lub po audyencyi, w drugim zaś po doręczeniu rezolucyi zarządzającej przesłuchanie świadków lub naoczne obejrzenie, domagać się nakazu, aby pozwany w ciągu 3 dni pod zagrożeniem egzekucyi wekslowej należytość wekslową zabezpieczył. Tego nakazu domagać się nie można, jeżeli odroczenie audyencyi nastąpiło wskutek przeszkody zaszłej ze strony powoda, lub gdy powód dokumentów oryginalnych do uzasadnienia skargi potrzebnych na audyencyi nie okazał §13.-

b.) Jeżeli pozwany założył apelacyę lub rewizyę od wyroku I lub II instancyi,

w którym mu wypełnienie zobowiązania bezwarunkowo nakazano, albo którym przysięgę stanowczą dopuszczono, wówczas powód natychmiast zażądać może wydania nakazu zabezpieczenia należytości wekslowych w 3ech dniach pod rygorem egzekucyi wekslowej § 14.- Jeżeli pozwany w I inst. zasądzony, przez sąd apelacyjny warunkowo lub bezwarunkowo został uwolniony, wszelako bez doręczeniem wyroku II inst. zabezpieczenia już dostarczył, natenczas takowe pozostaje w swej mocy dopóty, dopóki wyrok sądu apelacyjnego prawomocności nie nabędzie, lub orzeczenie najwyższego trybunału nie nastąpi § 15. Jeżeli pozwany nie zastosował się do nakazów sądowych pod a i b wymienionych w ciąg-

gu terminu właściwego, wtedy wierzyciel prowadzić może egzekucyę na majątku dłużnika. §16.
Powód może więc żądać zajęcia, oszacowania i sprzedaży rzeczy dłużnika.
Ubezpieczenie należytości wekslowej dostarczone być musi sposobem w artykule 25 u. w. przepisanym §17.
4. W procesie wekslowym uważają się za dni feryalne tylko niedziele i prawnie uznane święta powszechne. Wszelkie termina liczą się nieprzerwanie bez względu na dni feryalne. Jeżeli jednak ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub święto powszechne, termin przydłuża się aż do pierwszego następującego dnia powszedniego. Żadna strona nie jest jednak zobowiązaną sta-

wić się w sądzie w dni świąteczne swojego wyznania §25.

5. Restytucya (bez względu na jej rodzaj) dopuszczoną być nie może ze szkodą osoby, która w sprawie głównej nie działała nierzetelnie, jeżeli takowa swoją należytość wekslową do osoby trzeciej tymczasem przez upływ czasu w całości lub w części utraciła, lub z powodu krótkości pozostającego jeszcze czasu już więcej urzeczywistnić nie zdoła §23.

Rozprawę w przedmiocie restytucyi z powodu wynalezionych nowych dowodów należy połączyć z rozprawą sprawy głównej i obydwie rozprawy tym samym wyrokiem rozstrzygnąć. Skarga restytucyjna musi więc zawierać i żądanie w przedmiocie głównym §24. Czas, w którym

się domagać ma restytucyi oznacza § 490 k.p.c. tj. czas na zadawnienie prawa wekslowego zakreślony. Po upływie tego czasu powstaje skarga z tytułu zbogacenia się. (art. 83 u. w.)

6. Gdy dłużnik nie uczynił zadość wyrokowi lub rezolucyi w terminie właściwym, wierzyciel żądać może egzekucyi na majątku dłużnika. Przepisy §§ 18-21 dotyczą po części zmiany, po części uchylenia z powodu zniesienia osobistego przymusu egzekucyjnego za długi wekslowe.

V. Prawo zastawu i zatrzymania.

Wierzyciel wekslowy mocen jest na rzeczach ruchomych za dług wekslowy zasta-

wionych lub prawnie zatrzymanych w razie ogłoszenia upadłości co do majątku właściciela tychże rzeczy, prowadzić egzekucyę w tym sądzie, w którymby to bez upadłości nastąpić mogło, wszelako prośby w przedmiocie egzekucyi powinny być wystosowane przeciw zarządowcy masy (§ 22 obacz niżej XII). Postanowienie to odnosi się zarówno do wszystk. rodzajów zastawu, a więc do umownego, ustawowego i sądowego.

XI. Skargi wekśl. o zabezpieczenie.

Pod l. VI zwróciliśmy uwagę na to, że taką skargą żądać można:

1.) wprost wydania nakazu zabezpieczenia — albo

2.) zabezpieczenia za poprzednim jednak

przeprowadzeniem postęp. weksl.-
Jak w tych przypadkach postąpić należy, podaje następujący reskrypt ministeryalny z 18 lipca 1859 do l. 132 druga.
§1. Jeżeli wierzyciel wekslowy w przypadkach art. 25 i 29 ust. weksl. żąda wydania nakazu zabezpieczenia - a jeżeli do skargi protest oryginalny jest dołączony, w przypadkach art. 29 zaś udowodniono dokumentami wiarogodnymi okoliczność, żądanie takowe uzasadniającą, wówczas należy nakazać pozwanemu bez uprzedniego wysłuchania jego pod zagrożeniem wekslowej egzekucyi, aby w ciągu dni 3ech zabezpieczył należytość wekslową.
§.2. Przeciw nakazowi takowemu pozwany w 3ech dniach ma wnieść do za-

do wszelkie zarzuty swoje. Bieg terminu tego zaczyna się z dniem po doręczeniu sądowego nakazu; do niego atoli nie będą dni policzone, w których wniesione zarzuty na poczcie się znajdowały. W tym przedmiocie wyznaczyć należy jak najkrótszy termin do rozprawy wedle prawa wekslowego. Przeciw dozwolonemu nakazowi zabezpieczenia rekurs nie służy.

§.3. Jeżeli przeciw nakazowi zabezpieczenia w ciągu terminu ustanowionego nie wniesiono żadnych zarzutów, wówczas powód, jeżeli strony nie zgodziły się na inny sposób zabezpieczenia (art. 25 p. w.) prawo mieć będzie użyć wszelkich środków egzekucyjnych dozwolonych w postęp. wekśl., aby doprowadzić do tego, iżby

suma dłużna w gotówce do sądu złożona została.

Jeżeli zaś pozwany w czasie należytym wniósł zarzuty, wówczas powodowi wprawdzie mimo toczącej się rozprawy po upływie terminu w § 2 wyznaczonego, dozwolone będzie zajęcie i oszacowanie lub sekwestracya, jako prowizoryczny środek zaradczy, wszelkie zaś inne środki egzekucyjne wstrzymane będą aż do chwili prawomocnego rozstrzygnięcia procesu.

§. 4. Po zamknięciu rozprawy wyrokiem rozstrzygnąć należy, czy nakaz zabezpieczenia utrzymanym być ma w swej mocy, lub czy i jak dalece od tego odstąpić należy.

§. 5. Jeżeli w skardze w celu udowodnienia żądanego zabezpieczenia domagano się

tylko wprowadzenia postępowania weksl., albo jeżeli żądanie w skardze wyrażonem o wydanie nakazu zabezpieczenia dla wad zachodzących w przedłożonych załącznikach zadosyć uczynionem być nie może, wówczas na skargę wyznaczonym być ma termin na jak najkrótszy czas do rozprawy według prawa wekslowego. Po zamknięciu rozprawy żądanie w skardze wyrażone wyrokiem ma być rozstrzygnięte.

Podczas rozprawy może być powodowi dozwolone zajęcie i oszacowanie lub sekwestracya, jako prowizoryczny środek zaradczy, jeżeliby pozwany uczynił zarzuty, któreby koniecznie wymagały zarządzenia dowodzenia, lub odroczenia rozprawy. Prośba ta atoli niema miejsca, jeżeli odroczenie terminu nastąpiło z po-

wodu przeszkody zaszłej ze strony powoda, albo jeżeli nie przedłożono w terminie dokumentów oryginalnych, potrzebnych do uzasadnienia skargi.

§. 6. Jeżeli wyrok, wydany według §1. utrzymujący w swej mocy nakaz zabezpieczenia, lub też udzielone według §5 dozwolenie egzekucyi na zabezpieczenie przez II instancyę zupełnie albo częściowo były zmienione, wszelako przed doręczeniem orzeczenia II instancyi już zabezpieczenie danem było, wówczas to tak długo w mocy utrzymanem będzie, dopóki wyrok II instancyi nie stanie się prawomocnym, lub orzeczenie najwyższego sądu nie będzie ogłoszonem.

§. 7. O ile niniejsze rozporządzenie nie mieści w sobie przepisów odrębnych,

przestrzegane być winny także i przy dochodzeniu prawa zabezpieczenia podlegającego na art. 25 i 29 ust. wekśl. postanowienia rozporządzenia z dnia 25 stycznia 1850 № 52.

§. 8. Rozprawa tycząca się żądania zabezpieczenia nie wyłącza zarzutów przeciw skardze później o zapłatę tego samego weksla wniesionej.

XII. Dochodzenie praw wekslowych w upadłości dłużnika wekslowego.

Wierzyciel wekslowy dochodzący prawa swojego występuje albo jako wierzyciel upadłości, albo jako wierzyciel rzeczowy. W pierwszym przypadku zgłosi się ze swoją wierzytelnością do sądu upadł., a w razie zaprzeczenia wniesie skar-

gą wekslową przed tenże sam sąd, wszelako postępowanie odbędzie się wedle zasad procesu zwyczajnego (ustnego, pisemnego i sumarycznego) a nie wekslowego (§§ 108, 120, 131 ust. o upadł. z 25. XII 1868.)

Skargi przeciw upadłemu oparte na oświadczeniach wekslowych uczynionych po ogłoszeniu upadłości nie mogą być wyniesione przed sąd upadłości.

Wierzyciel wekslowy mający wierzytelność zastawem obwarowaną, występujący zatem jako wierzyciel rzeczowy, powinien popierać swoje roszczenie, jakgdyby nie było upadłości, wszelako przeciw zawiadowcy masy. Wogóle należy wytaczać postępowanie w sądzie upadłości. Jeżeli jednak spór jeszcze przed

otwarciem upadłości wisiał w innym sądzie, albo dotyczy wierzytelności, której zaspokojenie żądane jest tylko z realności wierzytelnością obciążonej, wówczas wchodzą w zastosowanie przepisy o właściwości sądów poza upadłością obowiązujące. (§ 137 i 138 ust. o upadł.).

Rozdział III.

O procesie nakazowym.

Proces nakazowy polega na tem, że podobnie jak w procesie weksl., sędzia bez poprzedniego wysłuchania pozwanego, nakazuje temu, aby zobowiązanie skargą dochodzone pod zagrożeniem egzekucyi i w czasie oznaczonym wypełnił lub pozwany swoje wniósł. Proces nakazowy na zasadzie ces. porp. z 21 maja 1855 № 95 i reskr. min. z 18 lipca 1859 № 120 ma miejsce, jeżeli się rozchodzi o należytość pieniężną albo wypełnienie innego zobowiązania osobistego a powód udowadnia

wszystkie fakta uzasadniające jego poszczenia do pozwanego, nietylko co do przedmiotu głównego, aleteż co do należytości ubocznych następnymi w pierwopisie przedłożonymi i co do ich zewnętrznej formy nieskazitelnymi dokumentami:

1.) Dokumentami publicznymi w kraju (Austryi) prawnie sporządzonymi

2.) Dokumentami prywatnymi przez tutejszokrajowe sądy lub notaryusz krajowych legalizowanymi, albo

3.) Dokumentami, na podstawie których wierzytelność skargą dochodzona, intabulowaną jest w tabuli krajowej, albo w księdze miejskiej gruntowej, lub księ górniczej (reskr. min. z 17 września 1859 l. 172) pod tym jednak warunkiem, jeżeli nie wisi rekurs od sądowego roz-

porządzenia dozwalającego intabulacyi, a w księdze hipotecznej) niema zapisku sporności.

Na taką skargę, obejmującą żądanie wydania nakazu, sąd wydaje polecenie pozwanemu aby dochodzonemu skargą zobowiązaniu unikając egzekucyi zadość uczynił w ciągu dni 14, a jeżeli pozwany przebywa poza obrębem kraju koronnego czyto w Austryi, czy zagranicą, lub gdy niewiadomo gdzie przebywa, albo gdy się rozchodzi o uskutecznienie pracy, także w terminie dłuższym nie przekraczającym dni 45, albo aby pozwany w tym samym terminie wniósł zarzuty swoje. (§ 1.2. rozp. ces. i § 1.2 reskr. min.) Termin ten nie jest odwłocznym. Polecenie wzmiankowane zo-

wie się nakazem płatniczym właściwie nakazem dopełnienia zobowiązania, gdyż przedmiotem skargi nie zawsze jest uiszczenie sumy pieniężnej.

Jeżeli przeciw kapitałowi lub odsetkom mógłby być uczynionym zarzut przedawnienia, wydanie nakazu zapłaty wtenczas tylko nastąpić może, gdy zarazem przerwa lub wstrzymanie przedawnienia wykazanem będzie dokumentami wyżej podanego rodzaju. Pozwanemu doręcza się jeden egzemplarz pozwu razem z odpisami załączników, drugi egzemplarz z dokumentami oryginalnymi zwraca się powodowi. Gdy pozew wniesiono przeciw więcej pozwanym, każdemu pozwanemu doręcza się całkowity egzemplarz pozwu razem z załącznikami. Gdy

nie podano wymaganej liczby egzemplarzy razem z załącznikami, egzemplarze opatrzone w załączniki w miarę ich liczby doręczone będą pozwanym w porządku w którym ich wymieniono w pozwie. W rezolucyi zaś wyraża się, którym ze współpozwanych pozew doręczony nie będzie; przeciw tym pozew zostaje bez skutku. (§ 1 ces. rozp.).-
Gdy powód lub pozwany nie jest tą osobą, która w dokumentach wymienionych podana jest za wierzyciela lub dłużnika, lecz osoba, która wskutek stosunków prawnych nie dających się poznać z dokumentów, wstąpiła w miejsce pierwotnie uprawnionego lub zobowiązanego; tudzież jeżeli pełnomocnictwa lub inne do udowodnienia

wierzytelności potrzebne załączniki przedłożonego dokumentu, nie należą do rzędu wyżej wymienionych dokumentów i nareszcie gdy zobowiązanie porwanego w innym względzie zawisło od dowodu faktów nieobjętych właściwym dokumentem, wówczas nakaz zapłaty z zagrożeniem egzekucyi wtedy tylko wydanym być może, jeżeli te okoliczności udowodnione będą innymi dokumentami w oryginale załączonymi i do rzędu wspomnianych dokumentów należącymi. (§ 2 ces. rozp.)
Gdy proces nie nada się do wydania nakazu zapłaty, sąd odmówi żądania, jednakowoż zarządzi postępowanie istocie rzeczy właściwe. (§ 3. ces. rozp.).
Powodowi służy jednak rekurs od zaro-

lucyi odmawiającej wydania nakazu płatniczego i rekurs ten ma miejsce bez względu na przedmiot i kwotę wierzytelności tylko w ciągu dni 8, i to według przepisu postęp. summarycznego (§. 4 ces. rozp.)

Przeciw nakazowi zapłaty słusznie porwanemu we wszystkich wyżej podanych przypadkach następujące 2 środki prawne:

1.) rekurs w ciągu dni 8, jeżeli porwany utrzymuje, że nakaz płatniczy nie powinien był być wydany, że więc wydanie nakazu płatniczego nie odpowiada warunkom rozp. ces. z r. 1885 i reskr. min. z 1859. Rekurs ten niema mocy wstrzymującej ani co do egzekucyi na zabezpieczenie dozwolonej.

2.) (Zarzuty) (Einwendungen) przeciw żą-

daniu skargą dochodzonemu.-
Fakta i środki dowodowe, którymi pozwany udowodnić chce, iż roszczenie dochodzone nie istnieje mają być przedstawione w zarzutach, a nie w rekursie.
Zarzuty uważa się za obronę i powinny być ustnie lub na piśmie wniesione w terminie na dopełnienie zobowiązania naznaczonym nie wliczając dni biegu pocztowego. Wskutek wniesionych zarzutów sąd zarządza postępowanie sumaryczne, a na żądanie jednej ze stron, dla ważnych jednak powodów, postępowanie zwyczajne na piśmie. Po zamknięciu postępowania sąd orzeknie wyrokiem, czyli też i jak dalece zmianie ulega. Przeciw temu wyrokowi służą zwyczajne środki prawne sumarycznem postępowaniem do-

zwolone.
W przypadku wniesienia zarzutów albo rekursu, albo obu tych środków, sąd udziela powodowi na jego żądanie egzekucyę na zabezpieczenie (Execution zur Sicherstellung) w sposób następujący:
Egzekucya na zabezpieczenie prowadzoną być może na majątku pozwanego przez zajęcie i oszacowanie lub sekwestracyę zajętych rzeczy ruchomych lub nieruchomych. Te sposoby egzekucyi także równocześnie mogą mieć miejsce i są nawet i wtenczas dopuszczalne, jeżeli dla dochodzonej wierzytelności już pierwej zastaw był ustanowiony, a niedostateczność onegoż wiarogodnie wykazaną jest. (§4 rozp. min.).-
Powód, który zabezpieczony zastawem

umownym wyjednał sobie nakaz płatniczy, prowadzić może egzekucyę na zastawie, niepotrzebując udowodnić jego niedostateczności. (Uchw. najw. tryb. z 16 paźdz. 1872 l. 23 R. 6.). Egzekucya na zabezpieczenie dozwoloną być ma przez rezolucyę bez wysłuchania pozwanego. Rzeczy zajęte będą wedle okoliczności albo w sądowe zachowanie wzięte, albo trzeciej osobie do przechowania oddane.

W przypadkach, w których sekwestrator ma być ustanowiony winien go powód natychmiast przedstawić. Sąd ustanowi albo przedstanowionego, albo jeżeli przeciw temu wątpliwości zachodzą wedle własnego wyboru innego sekwestratora i uwiadomi strony o zarządzeniu swojem. Jeżeliby przeciw mianowanemu sekwestratorowi zarzuty czyniono, sąd po wysłuchaniu obu

29 art.

stron takowe rozstrzygnąć ma (§.5. reskr. min.)

Jeżeli pozwany udowodni dokumentami takiego rodzaju, jakie do uzyskania nakazu zapłaty potrzebne są, iż pretensya powoda co do niego nie istnieje prawnie w całości albo w części; tedy na jego prośbę natychmiast zarządzone być ma zupełne albo częściowe wstrzymanie egzekucyi. Jeżeli zaś udowodnionem będzie, iż egzekucya w większej rozciągłości dozwolona lub wykonaną jest, jak to do zupełnego zabezpieczenia dochodzonej wierzytelności wraz z odsetkami potrzebnem było, natedy ograniczenia egzekucyi żądać można. W tej mierze natychmiast termin jak najkrótszy ustanowić, a przedmiot rezolucyą rozstrzygnąć należy. §6. Pozwa-

ny może kwotę potrzebną do pokrycia dochodzonej wierzytelności wraz z odsetkami złożyć każdego czasu w sądzie w gotówce, lub w papierach rządowych i wartościowych na giełdzie notowanych, przez co natychmiast od egzekucyi na zabezpieczenie w miarę złożonej sumy lub wartości papierów odstąpić należy. Papiery złożone o tyle tylko przyjęte być mogą na zabezpieczenie, o ile dochodzona wierzytelność wraz z odsetkami przez ich wartość bieżącą wiadomą w dniu złożenia z dziennika urzędowego, na mocy §. 1374 kod. cyw. zabezpieczoną jest. Wszelka wedle tychże postanowień złożona przez ma być uważana od chwili złożenia jako zastaw sądownie ustanowiony dla wierzytelności dochodzonej. (§. 7 reskr.

min.) Jeżeli dla odwrócenia szkody, lub osiągnięcia korzyści przy rzeczach w zachowanie wziętych, środki zaradcze są potrzebne lub pożyteczne, wówczas takowe zarządzone być mogą na żądanie jednej ze stron z przyzwoleniem przeciwnika. W razie sporu w tej mierze sąd go z wszelkiem uwzględnieniem praw właściciela przez rezolucyę rozstrzygnie. W przypadkach bardzo naglących może na żądanie którejkolwiekbądź strony nawet bez wysłuchania przeciwnika nastąpić potrzebne zarządzenie (§ 8 reskr. min.)

Rekurs wniesiony od rozporządzeń w niniejszem postępowaniu wydanych, podany będzie w sądzie I instancyi pisemnie lub ustnie. Przy przedłożeniu rekursu do wyższego sądu, dorzucić należy prze-

ciwnikowi odwołującego się rubrum rekursu lub protokółu spisanego. W rekursie okoliczności i dowody, które w Iej instancyi nie były przedstawione, mogą być tylko wtenczas przytoczone, jeżeli rezolucya bez wysłuchania rekurenta na jednostronne żądanie przeciwnika została wydaną (§ 9 rozp. min.)
Rekursy wniesione być winny w ciągu dni 8 po doręczeniu rezolucyi, przeciw której wystosowane były. Rekursy wniesione po upływie czasu tego sąd I inst. z urzędu na piśmie odrzucić powinien. Do tego terminu nie będą policzone dni biegu pocztowego (§ 10 reskr. min.). Wykonanie dozwolonej egzekucyi przez rekurs przeciw niej wytoczony) nie będzie wstrzymane (§ 11 reskr. min.) —

Rozdział IV.

O procesie egzekucyjnym.

Jeżeli nakaz płatniczy w poprzednim rozdziale omówiony, nie może być wydanym, atoli powód opiera należytość swą na dokumentach zupełnie wiarygodnych, wówczas ma miejsce tzw. proces (nie postępowanie) egzekucyjny (Executionsprocess). Takowy polega na przepisach §§ 397 i 398 k. p. c. i dekr. nadw. z 7 maja 1839 № 358, który to dekr. nadw. bliżej określając powołane 2 paragrafy, stanowi, co następuje:

Jeżeli skarga opiera się na dokumencie, który na zupełną zasługuje wiarę

wówczas służy powodowi prawo, nawet w przypadkach nadających się do procesu piśmiennego, prosić o wyznaczenie terminu do audyencyi i uczynić już w skardze stosowne żądanie o dozwolenie egzekucyi celem wykonania prawa skargą dochodzonego. Wskutek takiej skargi sędzia bezzwłocznie wyznaczy krótki termin do audyencyi z tem dołożeniem, iż pozwany w razie niestawienia się, za przyznającego fakt skargą objęty uważany będzie i że co do żądanej przez powoda egzekucyi, co z prawa wypada orzeczonem będzie.

A. Jeżeli pozwany:

a.) nie stawi się w terminie, lub

b.) Dług uznaje na audyencyi sądowej, albo w podaniu na piśmie

wniesionem, wówczas sąd przez rezolucyę wprost zasądzi pozwanego na zapłatę dochodzonej pretensyi w ciągu dni 14 pod zagrożeniem egzekucyi.

B. Jeżeli zaś pozwany poczyni takie zarzuty:

a.) względem których wyrok stanowczy zaraz wydany być może, wówczas obydwie strony bezzwłocznie ustnie rozprawić się mają i spór jeżeli to być może w tym samym dniu wyrokiem rozstrzygnąć należy

b.) jeżeli jednak zarzuty poczynione wymagają wydania wyroku przedstanowczego w celu prowadzenia dowodu, albo odroczenia terminu do audyencyi; wówczas rozprawę dalej prowadzić należy według przepisów post. aż do rozstrzygnię-

cia sprawy wyrokiem; powodowi zaś, jeżeliby nie był dostatecznie zabezpieczonym, na prośbę jego może być oddzielną rezolucyą dozwolona egzekucya na zabezpieczenie dochodzonej pretensyi wraz z należytościami ubocznymi. W tym celu może być dozwolone i zajęcie przedmiotów przez pozwanego stosownie do § 1425 k. c. do depozytu sądowego złożonych.

Do tej ustawy dodajemy następne uwagi:

1. postępowanie jest ustne,
2. proces egzekucyjny ma za przedmiot tylko zapłatę sum pieniężnych
3. dokument, na którym powództwo się opiera przedłożyć nie należy w oryginale (13 lutego 1795 № 217), wszakże przedłożony być musi na audyencyi wskutek żądania pozwanego; inaczej sąd nie po=

stapiłby według przepisu dekretu nadw. z 7go maja 1839 № 358.-

4. W wypadkach pod A wymienionych sąd sprawę rozstrzyga rezolucyą, od której służy rekurs.

5. Egzekucya na zabezpieczenie ma miejsce nie tylko w wypadkach pod Bb - ale według dekr. nadw. z 25 stycznia 1841 № 496 także w przypadkach pod A i Ba. Egzekucya ma miejsce nawet, gdyby pozwany zaprzeczył prawdziwości podpisu swego. Egzekucya na zabezpieczenie stosuje się obecnie do reskr. min. z 18go lipca 1859 № 130. (Obacz rozdział poprzedni.)

Rozdział V.

O postępowaniu w sprawach wyniktych z umów o najem lub dzierżawę wogóle, tudzież o postępowaniu przy wypowiedzeniu i oddaniu najętych przeczy nieruchomych lub za nieruchome uznanych, niemniej młynów statkowych i innych na statkach wystawionych budowli.

Postępowanie to polega na postanowieniu ces. z 16 listopada 1858 l. 213 dz.u.p.

I. Przedmiot postępowania.

Przedmiotem postępowania są wszelkie spory wynikłe z kontraktu najmu i dzierżawy, wypowiedzenie sądowe tako-

-wych, wszelkie rozprawy i zarządzenia tyczące się wypowiedzenia i zwrotu wydzierżawionych lub najętych gruntów, budynków i innych rzeczy nieruchomych lub prawnie za nieruchome uznanych, niemniej młynów statkowych i innych na statkach wzniesionych budowli. Przepisy ces. rozp. stosować należy i wtenczas, gdy nowy posiadacz rzeczy najętej lub wydzierżawionej występuje przeciw najemcy lub dzierżawcy na mocy § 1120 i 1121 k. c. (orzecz. najw. tryb. z 11 lutego 1873 do l. 40 Rep. orz.). Przepisy wzmiankowanego postępowania stosują się także do kontraktów (§ 1103 k. c.) wedle których dobra celem prowadzenia gospodarstwa wypuszczane bywają za stosunkową część płodów bez przyzna-

nia odbiorcy prawa emfiteutycznego lub prawa płacenia czynszu ziemnego. Kontrakty te uważone będą w tym względzie jako kontrakty o dzierżawę, chociaż wedle prawa cywilnego uważać je należy za kontrakty spółki.

II. Właściwość sądu (§1.)

Wszelkie wyszczególnione sprawy należą wyłącznie bez różnicy osoby przed sąd powiatowy, w którego okręgu znajduje się przedmiot dzierżawy lub najmu. Jeżeli znajduje się on w okręgach kilku sądów, natenczas wybór między tymi, o ile w kontrakcie jeden z tychże sądów nie jest na ten przypadek wyznaczony, służy powodowi, w wypowiadaniu zaś temu, kto wypowiada.–

Doręczenie rozporządzeń sądowych i egzekucya przeciw osobom podlegającym jurysdykcyi najwyższego nadwornego urzędu marszałkowskiego, przez tenże wykonane być winno.

III. Postępowanie przy wypowiedzeniu. (§§ 2-10).

A. Wypowiedzenie w znaczeniu właściwem tj. takie, które jest potrzebnem według przepisów kodeksu cywilnego, aby zapobiec dorozumianemu odnowieniu kontraktu, lub aby takowy rozwiązać.-

1. Termin wypowiedzenia. (§ 2.)

Wypowiedzenie kontraktu dzierżawy lub najmu nastąpić ma:

a.) na przypadek szczególny umowy stron o termin wypowiedzenia i o zwrot

przedmiotu dzierżawy, prawidłowo tylko w tymże terminie; gdy zaś niema takiej umowy, wówczas:

b.) w miejscach, w których przez szczególny zwyczaj miejscowy lub wydane w tym względzie przepisy, ustanowione są do ustąpienia z przedmiotów dzierżawy pewne dni roku, z oznaczonymi terminami wypowiedzenia, nastąpić winno wypowiedzenie przed upływem czasu w tym względzie wyznaczonym.-

Rozp. gub. zach. Galicyi z 8 lutego 1803 (dekr. nadw. z 28 stycznia 1803) ustanawia dla Krakowa i przedmieść co następuje: Umowy o najem zawarte na dzień, tydzień lub miesiąc kończą się z upływem dnia, tygodnia lub miesiąca. Gdyby zaś zawarto umowę na dwa lub kil-

ka miesięcy bez oznaczenia ich liczby i nie zastrzeżono wyraźnie terminu do wypowiedzenia, wypowiadać należy na dni 14 przed wyjściem miesiąca, zaś w najmach ćwierćrocznych na 6 tygodni przed upływem kwartału, a w najmach pół- lub całorocznych na 3 miesiące przed upływem tego czasu.

c.) We wszystkich innych przypadkach wypowiedziane być winny dzierżawy przynajmniej 6 miesięcy, najmy przynajmniej 3 miesiące, a najmy których umówiony czas trwania nie dochodzi roku, przynajmniej 14 dni przed terminem, w którym przedmiot dzierżawy lub najmu ma być oddany.

2. Prawo wypowiedzenia (§3.)

Kontrakty dzierżawy i najmu mogą

być wypowiedziane sądownie lub zasądownie tak przez puszczającego w najem lub dzierżawę jakoteż przez najemcę lub dzierżawcę. Wypowiedzenie przedsięwzięte skutecznie przez jedną stronę może być wykonane przez drugą stronę przeciw wypowiadającemu.

3. Rodzaje wypowiedzenia.

a.) Wypowiedzenie sądowe (§§4-8)

Wypowiedzenie sądowe wnieść można na piśmie lub uczynić ustnie. Podanie pisemne lub sporządzony protokół zawierać musi prawną zasadę wypowiedzenia np. jako najemca lub wynajmujący, jako nowonabywca rzeczy wynajętej, nazwiska imiona i miejsce zamieszkania obu stron razem z oznaczeniem przedmiotu kontraktu dzierżawy lub najmu i terminu, w którym tenże ma ustać. Wypowiadający nie jest obowiązany w swojem

wypowiedzeniu twierdzeń swych ani udowodnić ani uprawdopodobnić.
Jeżeli wypowiadający mieszka poza obrębem okręgu sądowego, wtedy w podaniu wymienioną być winna mieszkająca w tymże okręgu osoba umocowana, której rozporządzenia sądowe mają być doręczone.-
Wypowiedzenia nie odpowiadające niniejszym przepisom lub wniesione do sądów niewłaściwych, odrzucone będą z urzędu z podaniem przyczyn. Ażeby wypowiedzenie sądowe miało skutek już w najbliższym nadchodzącym terminie, winno być takowe nietylko przed upływem czasu ustanowionego § 2. a i b, wniesione ale także i doręczone.

Wypowiedzenia wniesione dopiero po upływie tego terminu odrzucone będą z urzędu.

Wypowiedzenia wniesione przed rozpoczęciem umówionego lub ustawowego terminu wypowiedzenia nie mogą być odrzucone z tego jedynie powodu. Jeżeli wypowiedzenia nie odrzuca się z urzędu, należy doręczyć duplikat podania lub odpis protokółu stronie przeciwnej, z nakazem, aby zarzuty swe przeciw wypowiedzeniu, jeżeli zamyśla takowego zaprzeczyć, podała w 8 dniach na piśmie lub ustnie, inaczej po upływie tego terminu żadne zarzuty przyjęte nie będą a wypowiedzenie staje się wykonalnem. Nie ma miejsca restytucya z powodu zaniechania tego terminu. §6.

Strona chcąca wypowiedzieć winna udać się do sądu w takim czasie, ażeby doręczenie wypowiedzenia jeszcze zawczasu nastąpić mogło. Doręczenia takie winny być

bezzwłocznie uskutecznione.
Gdyby jednak mimo tego doręczenie wypowiedzenia nie nastąpiło, aż dopiero po upływie terminu wyznaczonego w §2 a i b wypowiedzenie pozostanie przecież skuteczne, jeżeli przeciw niemu nie były uczynione zarzuty w terminie w tym względzie wyznaczonym §7. Wypowiedzenie doręczone być winno temu, komu się wypowiada a na przypadek jego nieobecności, albo jeżeli go nie można było zastać, jego ustanowionemu pełnomocnikowi, lub gdyby takowy nie był ustanowionym, temu, kto w jego imieniu utrzymuje nadzór nad przedmiotem dzierżawy lub najmu. Jeżeli wypowiedzenie żadnej z tych osób na własne ręce oddanem być nie może wtenczas woźny przybije natychmiast wypowiedzenie w obe-

cności domowników, którychby zastał, albo dwóch świadków i to wewnątrz mieszkania, lub gdyby takowe było zamknięte, zewnątrz od wchodu, dowie się także o powodach i trwaniu nieobecności, i zda o tem sądowi piśmienną relacyę. Przybicie wypowiedzenia zastępuje miejsce doręczenia, wszelako dla nieobecnych ustanowiony będzie bezzwłocznie kurator, któremu należy odpis wypowiedzenia udzielić i zarazem o tem uwiadomić, iż wypowiedzenie uskuteczniono przez przybicie.

Termin ustanowiony do uczynienia zarzutów przeciw wypowiedzeniu liczy się w takim wypadku od dnia, w którym kuratorowi jego ustanowienie oznajmiono §§. -

b.) Wypowiedzenie zasadowe.

Wypowiedzenie zasadowe wymiera tylko

wtenczas skutek wypowiedzenia sądowego, gdy jest stwierdzone:

α.) aktem notaryalnym

β.) protokółem urzędowym podpisanym przez stronę, której się wypowiada, lub przynajmniej

γ.) poświadczeniem pisemnem wydanem przez tęsamą stronę w formie dowodowej przepisanej procedurą cywilną dla dokumentów prywatnych, a które to dokumenty (α-γ) zawierają dokładne wymienienie nazwisk i imion stron obu, przedmiotu kontraktu dzierżawy, czasu w którym tenże ustaje i chwili uskuteczniono wypowiedzenia. §9. I przeciw takiemu zasądowemu wypowiedzeniu wnieść winien do sądu przeciwne swe oświadczenie na piśmie lub podać ustnie do protokółu ten, przeciw któremu wypo-

wiedzenie jest wystosowane i to przed upływem dni 8 po onym dniu, w którym wypowiedzenie według przedłożonego dokumentu nastąpiło, jeżeli chce uniknąć następstw w §6 oznaczonych.

§5
Przepisy tyczące się wykonania wypowiedzeń zasadowych zawarte są w §20.

B. Sądowe upomnienie.

Przy kontraktach gasnących bez poprzedniego wypowiedzenia może tak puszczający w najem lub dzierżawę, jakoteż biorący w najem, lub dzierżawca w razie obawy, iżby przedmiot dzierżawy w należytym czasie może nie był oddany lub odebrany, prosić o sądowe zarządzenie, mocą którego przeciwnik z góry odbiera stosowne polecenie. Na podanie takie, które wszakże tylko

w ciągu ostatnich 6 miesięcy przed upływem czasu dzierżawy lub najmu przyjętem być może, nakazać należy przeciwnikowi z zachowaniem przepisów §6 stosownie do wypadku, by przedmiot dzierżawy w czasie oznaczonym pod zagrożeniem egzekucyi zwrócił lub odebrał, lub też wniósł w dniach 8 na piśmie lub ustnie swe zarzuty/ do sądu, gdyż po upływie tego czasu zarzuty nie będą dopuszczone, lecz nakaz zwrócenia lub odebrania przedmiotu dzierżawnego lub najmu stanie się wykonalnym. Z powodu zaniechania tego terminu niema miejsca restytucya §11.

IV. Postępowanie w sporach wynikłych z kontraktów o najem i dzierżawę (§§ 12, 13, 15 i 16)

Do wszelkich sporów z kontraktów dzierża-

wy i najmu stosowane być winny przepisy o postępowaniu sumarycznem biorąc atoli wzgląd na szczególne postanowienia zawarte w powyższem ces. post. z 16 listopada 1858 № 213 o postępowaniu w sprawach najmu lub dzierżawy, a to bez różnicy czy spór się toczy o istnienie kontraktu lub tylko o prawa z tegoż, tudzież bez względu na jakość pretensyi i na ilość należytości. Postępowanie w sprawach drobiazgowych niema miejsca, gdy skargi wypływają z kontraktu najmu lub dzierżawy, wyjąwszy, gdy w nich idzie li tylko o ściągnięcie czynszów dzierżawnych lub najmowych. (§ 4 ust. z 27. II 1873).

Zarzuty czynione przeciw nakazowi wydanemu na mocy § 6 lub 11 uważane będą za skargę. § 12.

Zbark

Zarzuty te nie będą obroną, jak w procesie wekslowym i nakazowym, z czego wynika, że strona czyniąca zarzuty występuje jako powód, a zatem uzasadnić winna zarzuty tak, jak to wogóle powód jest obowiązany. Obowiązek dowodzenia ciąży na stronie czyniącej zarzuty.

Wszelkie podania zaopatrzone być mają zewnątrz oznaczeniem „w sprawach dzierżawy" lub „najmu", tudzież załatwione i doręczone przez sądy z największym pośpiechem. Rozprawy odbywać się będą także podczas feryi sądowych z wyjątk. niedziel i świąt. § 13.

W rozprawach nad zarzutami przeciw sądowemu wypowiedzeniu, niemniej nad pozwami, którymi dochodzimy zniesienia lub wyjaśnienia kontraktu dzierżawy

lub najmu z innych przyczyn, a nie z powodu upłynionego czasu, albo też żądany od wynajmującego oddania rzeczy zadzierżawionych lub najętych, wchodzą w zastosowanie przepisy §§ 13 i 14 a nadto następne wyjątki od postanowień postępowania sumarycznego:

a) jeżeli żądanem jest rozwiązanie kontraktu dzierżawy lub najmu z powodu zaniechania uiszczenia zapłaty czynszu w czasie właściwym (§ 1118 k.c.) wtedy zarzut potrącenia o tyle tylko ma miejsce o ile do udowodnienia przeciwstawionej należytości wzajemnej nie potrzeba przeprowadzenia dowodu ze świadków lub znawców;

b) świadkowie, których przesłuchanie w przeciągu 8 dni nastąpić nie może, nie bę-

dą uwzględnieni na zarzut przeciwnika.

c.) do dowodu z przysięgi przystąpić należy w ciągu, w 3 dni po zaszłej prawomocności wyroku, a gdy takie w ostatniej zapadł instancyi, po tegoż doręczeniu.

d.) zgłoszenie się z apelacyą i rewizyą, z którem połączone być winny zażalenia, jak-najzwięźlej ułożone, tudzież rekursy od rezolucyi I lub II instancyi wniesione być winny na piśmie lub ustnie w 3 dniach, po doręczeniu wyroku lub rezolucyi do sądu I instancyi.

e.) rekursy od nakazów wydanych na zasadzie 136 i 11 nie mają miejsca.

f.) prośba o usprawiedliwienie niestawienia się na audyencyi wniesiona być winna w 3 dniach od dnia, w którym ustała

przeszkoda do stawienia się na audyencyi, a prośba o restytucyę z powodu ubiegłego terminu prekluzyjnego w 3 dniach po upływie tegoż terminu §. 15.

Zarzuty lub dowody, które w rozprawie wskutek postanowień pod a) i b) nie mogły być przeprowadzone, mogą być przez tego, który inaczej straciłby takowe, przedstawione i przeprowadzone zapomocą oddzielnego postępowania sumarycznego §. 16.

V. Środki zabezpieczające prowizoryczne § 14.

Jeżeli przedmiot dzierżawy lub najmu wypdany bywa niezgodnie z kontraktem, lub w sposób, który go widocznie naraża na zepsucie lub stratę wartości, lub który mu zagraża szkodą nieporetowaną, tedy za-

zarządzona być może sekwestracya przedmiotu dzierżawy lub najmu podczas trwania dzierżawy, na żądanie strony zagrożonej, a to albo bezwarunkowo, albo według okoliczności za ubezpieczeniem, nareszcie przedmiot powierzony być może tej stronie, która przeciwnikowi daje ubezpieczenie.

Jeżeli idzie tylko o pojedyncze zarządzenia, celem zachowania przedmiotu najmu, lub w dzierżawach o dalsze prowadzenie porządnego gospodarstwa, albo tylko o zakaz pojedynczych szkodliwych czynności, tedy sąd nakazać może przedsięwzięcie właściwych zarządzeń albo zaniechanie szkodliwych wspomnianych czynności, a to pod karą pieniężną lub aresztu wedle okoliczności za daniem zabezpieczenia

za następstwa z tych czynności wynikające. Takie tymczasowe środki zarządzone być mogą prawidłowo tylko po wysłuchaniu strony drugiej. W naglącem i poświadczonem niebezpieczeństwie, wywiązującem się ze zwłoki, może jednak sąd zarządzić żądane środki, nawet bez wysłuchania strony przeciwnej. Rekurs nie powstrzymuje wykonania takich tymczasowych zarządzeń. § 14.

VI. Termin do ustąpienia z przedm. najętego lub wydzierżawionego, gdy obowiązek ustąpienia jest już niewątpliwy. §§ 17 i 18.

Jeżeli wypowiedzenie kontraktu dzierżawy lub najmu § 6, lub nakaz odebrania albo oddania przedmiotu najętego

lub wydzierżawionego § 11, nie były zaprzeczone, albo też wyrokiem prawomocnym uznano takowe za skuteczne, tedy najemca rzeczy nieruchomych tam gdzie szczególne przepisy nie ustanawiają nic innego ze względu na zwyczaj miejscowy, rozpocznie opuszczenie najpóźniej 3º dnia przed upływem czasu najmu i zostawi temu, kto po nim obejmie przedmiot najęty, miejsce przyzwoite i dostateczne na schowanie części jego ruchomości, zaś ostatniego dnia czasu najmu opuści i odda w zupełności przedmiot najęty. (W Krakowie trwa ten czas przez 8 dni, licząc od dnia w którym się najem kończy) - a to na mocy zwyczaju).

Podobnie rozpocznie dzierżawca opuszcze-

nie Dóbr dzierżawnych, w których znaj-
dują się budynki, najdalej 8go dnia
przed upływem czasu dzierżawy i odda
odbiorcy tyle tego rodzaju budynków, iż-
by w nich część swoich ruchomości mógł
pomieścić i ile takowych potrzeba do
dalszego prowadzenia gospodarstwa; o-
statniego zaś dnia czasu dzierżawy
opuści i odda przedmiot dzierżawy w
zupełności. Inne przedmioty dzierżawne
oddane być winny bezzwłocznie z upły-
wem czasu dzierżawy § 17.

Jeżeli wskutek skargi bez poprzedniego
wypowiedzenia uznano kontrakt dzier-
żawy lub najmu za rozwiązany lub
zgasły, natenczas ustanawiają się w
wyroku termina wyżej (§7) podane § 18.

33 art

VII. Egzekucya (§§ 19, 20 i 21).

Gdy dzierżawca lub najemca celem dopełnienia obowiązku częściowego lub zupełnego opuszczenia i oddania przedmiotu dzierżawy lub najmu, nie przedsięwziął potrzebnych ku temu środków aż do południa ostatniego dnia, w którym do tego był obowiązanym, natenczas takowe uskutecznione będzie na żądanie tego, komu na tem zależy, jeszcze tego samego dnia przez sąd, wedle okoliczności zapomocą straży.

Jeżeli czas najmu lub dzierżawy upłynął przed prawomocnością sądowego orzeczenia zapadłego wskutek uczynionych zarzutów, natenczas prosić można o egzekucyę z orzeczenia jeszcze drugiego dnia po zaszłej tegoż prawomocności

albo drugiego dnia po doręczeniu orzeczenia wydanego w ostatniej instancyi

§ 19. Jeżeli żądano egzekucyi na mocy wypowiedzenia zasadowego (§ 9) przeciw któremu nie uczyniono zarzutów, a w dowód którego załączono poświadczenie notaryalne, protokół urzędowy, albo poświadczenie strony przeciwnej, wszelako legalizowane, natenczas prośbie bezzwłocznie według przepisów zawartych w § 19 zadośćuczynić należy.

Jeżeli jednak dla udowodnienia uskutecznionego wypowiedzenia przedłożono tylko dokument prywatny, tedy na podanie o egzekucyę opatrzone tym dokumentem wyznaczyć należy jako najkrótszy termin do audyencyi wedle okoliczności jeszcze na tensam dzień

na których jednak tylko nad tem pytaniem rozprawa toczyć się ma, czy poświadczenie jest prawdziwe.

Jeżeli przeciwnik wyraźnie temu nie zaprzecza, lub nie stanie na terminie egzekucya bezzwłocznie ma być dozwolona i wykonana. Gdyby jednak prawdziwości dokumentu zaprzeczono, sąd wyda wyrok po przeprowadzeniu w tej mierze rozprawy § 20.

Wypowiedzenia, które ze strony dzierżawcy lub najemcy nie podlegały zarzutom, tudzież wszelkie przeciw niemu uzyskane zarządzenia tymczasowe albo rezolucye i wyroki są skuteczne i wykonalne także przeciwko jego poddzierżawcy lub podnajemcy, choćby nawet wypowiedzenie przeciw temu ostatniemu nie było wysto-

sowane, lub takowy do rozprawy był przywołany.

Gdyby jednak między puszczającym w dzierżawę lub najem, a poddzierżawcą lub podnajemcą zachodziła szczególna umowa, tedy sądowe zarządzenia, rezolucye lub wyroki wyskać należy także przeciw poddzierżawcy lub podnajemcy. §21.

VIII. Dorozumiane odnowienie kontr. o najem lub dzierżawę §.22.

Kontrakty dzierżawy lub najmu, które gasną z upływem czasu bez poprzedniego tychże wypowiedzenia §1114 k.c., wtenczas tylko wskutek tego, że dzierżawca lub najemnik dalej używa przedmiotu dzierżawy lub najmu, lub z niego używa, a puszczający w najem lub

dzierżawę temu się nie opiera, uważać należy za odnowione w sposób dorozumiany, jeżeli w 14 dniach po upływie czasu dzierżawy lub najmu albo gdyby kontrakt taki pierwotnie na krótszy czas, niż na miesiąc zawarty został, w czasie równającym się połowie czasu pierwotnie umówionego po upływie kontraktu, ani puszczający w dzierżawę lub najem nie wniósł pozwu o zwrócenie, ani też dzierżawca lub najemca o odebranie przedmiotu dzierżawy lub najmu.-

Rozdział VII.

O postępowaniu w sporach o naruszenie w posiadaniu.

W celu odzyskania posiadania już utraconego służy:
1.) Właściwa skarga wydobywcza czyli o własność § 366 k.c.
2.) Skarga wydobywcza na pasadzie prawnie domniemanej własności powoda (§ 372 k.c. actio Publiciana).
3.) Skarga na mocy § 346 dozwolona przeciw wadliwemu posiadaczowi.
Skargi pod 1.) i 2.) rozpoznawane być mają w drodze postępowania zwyczajnego. Dla skarg pod 3.) i dla skargi

z powodu niepokojenia posiadania zaprowadzono odrębne postępowanie post. res. z 27 paźdź. 1849 l. 12 Dzup.. Skargi te zowią się skargami o naruszenie posiadania, a postępowanie possessorium summarissimum.

I. Właściwość sądu.

W dziale I poznaliśmy zasadę § 35 № 7 objętą, wedle której tylko sądy powiatowe właściwymi są do osądzenia skarg o naruszenie posiadania.

II. Skargi o naruszenie posiadania.

A. Warunki.

Warunkiem tej skargi jest naruszenie posiadania a więc niepokojenie w posiad., albo wyzuwanie z pos. Powód przedstawi

fakt ostatniego spokojnego posiadania i fakt naruszenia tegoż, a w razie zaprzeczenia tych faktów udowodni takowe. Naruszenie tj. bezprawne przerwanie dotychczasowego faktycznego stanu nastąpić może albo przez faktyczne wtargnięcie się, po którego ustaniu posiadacz znów tak swobodnie rozporządzić może rzeczą, jak to przed naruszeniem uczynić mógł, albo naruszenie polega na istotnem wyzuwaniu dotychczasowego posiadacza, który odtąd zostaje wykluczonym od dawniejszego wpływu na rzecz lub prawo. Z tego wynika iż samo tylko zatrzymanie rzeczy lub samowładna zmiana tytułu owładnięcia nie są naruszeniem posiadania. (Słusznie też reskr. min. sprawd. z 17 marca 1856 l. 2126 stanowi, iż w sprawach o ustąpienie z mieszkania lub

dzierżawy) niema miejsca zastosowanie
postanowienia ces. z 27 październ. 1849 r.)
Polega to na tem, że według § 5. rozp. ces.
przy rozprawie w przedmiocie naruszenia,
rzecz idzie jedynie o dochodzenie i udowodnienie ostatniego faktycznego stanu
posiadania i nastąpionego tegoż naruszenia, że przeciwnie pytania tyczące
się tytułu prawnego, dobrej lub złej wiary, w zwyczajnej drodze prawa rozwiązane być mają. Ustawa mówi o faktycznem
posiadaniu, przez co wyrazić chce iż do
tabularnego posiadania nie może być stosowane rozp. ces. o naruszeniu posiadania,
i że ten, kto dopiero nabyć chce posiadanie lub popierać silniejsze prawo do posiadania, udać się musi na zwyczajną
drogę prawa. Sąd broni tylko tego fa-

faktycznego stanu posiadania, który istniał w chwili naruszenia. Jestto rzeczą obojętną, czyli naruszenie nastąpiło potajemnie, czyteż gwałtem lub podstępem (§§ 345 i 1464 k.c.). Sam tylko zakaz wykonywania prawa pewnego, które pomimo tego zakazu wykonywanem bywa bez wszelkiej przeszkody i bez wszelkiej zmiany faktycznego stanu, nie może być uważany za naruszenie w rozumieniu rozp. ces. z 27 paźdz. 1849. W takim przypadku posiadacz wystąpić może ze skargą wywoławczą. (uchw. N.T. z 2 grud. 1853.)

B. Przedmiot naruszenia posiadania.

Przedmiotem mogą być ruchomości i nieruchomości tudzież prawa np. dzierżawcy i najemnika. Najmujący w faktycznem

posiadaniu rzeczy najętej przez wynajmującego naruszony, może przeciw niemu wystąpić ze skargą o naruszenie posiadania (O. N. T. z 7 stycz. 1853 l. 3 ks. orz.)

C. Powód.

Skarga o naruszenie posiadania służy jedynie posiadaczowi, nie dzierżycielowi jako takiemu (§§ 345, 347, 851 k.c. i §§ 2-5 10-15 ces. rozp. z 1849 r.) a to bez względu czy posiadanie jest prawnem czy nieprawn., godziwem lub niegodziwem, i czy powód jest posiadaczem w dobrej czy złej wierze. Twierdzenie że skarga o narusz. posiad. służy także posiadaczowi wadliwemu, nie zawadza o przepis § 346 k.c. bo § ten nie oznacza osoby powoda lecz osobę pozwanego, tudzież istnieje tylko jedna po-

siadanie i tego broni ustawa, a sposób jego powstania jest według § 339 k.c. całkiem obojętny). Wtenczas tylko zachodzi wyjątek, gdy porwany czyni zarzut, że powód od niego (tj. porwanego) nabył posiadanie w sposób wadliwy, wtedy bowiem sam porwany może wystąpić przeciw powodowi ze skargą o narusz. posiad. i zwrócenie rzeczy bezprawnie zabranej. Wolno mu więc prawo to wykonać i w sposobie zarzutu (excepcyi) co za sobą pociągnie ten skutek, że powód będzie ze skargą oddalony, a porwany pozostanie w posiadaniu, przypuściwszy wszakże iż zarzut wadliwości posiadania powoda nastąpił w ciągu czasu na wyniesienie skargi o narusz. pos. zakreślonego. (obacz niżej F). Do tego tylko przypadku

odnosi się § 347 k.c. i § 10 post. ces.
Niewadliwość posiadania powoda jest więc wtenczas tylko stanowczą, gdy pozwany zarzuca, iż powód od niego nabył posiadanie clam, vi vel precario.
Kto posiada takie prawo na rzeczy cudzej które bez dzierżenia takowej nie jest wykonalnem np. prawo dzierżawcy, biorącego w najem, ma jako posiadacz prawa nie jako dzierżyciel samodziel. skargi dla obrony prawa swego.
Polega to na zasadach prawa karnego iż dzierżyciel jako taki bronić może swego dzierżenia w drodze koniecznej obrony.

D. Pozwany.
Skarga o naruszenie posiadania służy

przeciw nieprawnie niepokojącemu w posiadaniu § 339 k. c. i przeciw posiadaczowi rzeczy, który wskutek samowładnego wyzuwania dotychczasowego posiadacza stał się wadliwym § 346, tudzież przeciw prowadzącemu budowę, jeżeli przez to posiadacz nieruchomości lub prawa ściśle rzeczowego narażonym jest na niebezpieczeństwo w swoich prawach (§§ 340-342 k. c. i §§ post. ces.)

Skarga wystosowana być ma przeciw właściwemu nieprawnie niepokojącemu tj. przeciw temu, od którego ze skutkiem domagać się można przywrócenia dawnego stanu, a zatem nie przeciw z rozkazu drugiego działającym np. przeciw robotnikom najętym. Nawet wprowadzenie w posiad. przez sędziego zarządzone uprawnia do

skargi o naruszenie pos. każdego trzeciego, którego nakaz sądowy się nie tyczy, skoro wykonania tego nakazu narusza jego spokojne posiadanie. (O. N. T. z 29 paźdz. 1872. l. 24 Rep. orz.)

E. Żądanie.

Skarga zmierza do wstrzymania niepokojenia (§ 339) albo przywrócenia do dawnego stanu § 346. Powód też dokładnie określi swe żądanie i żądać może także wynagrodzenia szkody §§ 339, 346, które jednak sędzia wtenczas tylko przysądzi, jeżeli pozwany takowe dobrowolnie uznał (§ 5 rozp. ces.). Zapłacenia jednak kosztów sądowych żądać może powód.

F. Czas do wyniesienia skargi § 2.

Skarga o narusz. pos. może być wynie-

sioną tylko w przeciągu dni 30 licząc od chwili osiągniętej przez naruszonego wiadomości o naruszeniu posiadania, wliczając jednak do tego czasu dni feryalne (tempus continuum). Przepis, że pismo do którego wniesienia termin ustawowy w niedzielę lub święto upływa w najbliższym dniu powszednim wniesione być może, stosować należy i do postępowania w sporach o naruszenie posiadania. (Ur. N. P. z 16 kwietnia 1861 l. 38 ks. ow.). - Skargę spóźnioną sędzia nie odrzuca, do tego wymaga się wniosku strony przeciwnej. Po upływie wzmiankowanego czasu służy jedynie możność wytoczenia zwyczajnej skargi o posiadanie (possessorium ordinarium) albo skargi o własność. Powód wymieni dzień nastąpionego naruszenia

35 art

jak niemniej dzień osiągniętej wiadomości w razie zaś zaprzeczenia ze strony pozwanego twierdzenie to udowodni.

g. Forma.

Wspomniona skarga ma formę skargi zwyczajnej i może być wniesioną na piśmie lub ustnie podaną do protokółu. W pierwszym przypadku umieścić należy zewnątrz wyrazy „naglące z powodu naruszonego posiadania". Działanie stron przez adwokatów nie jest wymagane. Podania mogą być do sądu wnoszone i bez podpisu adwokata. (O. N. T. z 15. VI 1864 l. 62 ks. p.).-

III. Zarządzenie sądowe na wyniesioną skargę (§§ 6 i 7 post. ces.)

Sędzia winien w czasie jaknajkrótszym, a gdyby to być mogło jeszcze na tensam dzień, lub dzień następny wezwać obie strony z tem napomnieniem, że się stawić mają ze wszystkimi dokumentami i świadkami, na którychby się powołać chciały i że w razie niestawienia się jednej z nich, twierdzeniom strony przeciwnej, o ile takowe nie będą odparte przedłożonymi dowodami, wiara daną i stosownie do nich orzeczenie wydanem będzie. Jeżeli już ze skargi okazuje się, że sądowe naoczne obejrzenie będzie potrzebnem, wtedy sędzia zaraz pierwszy termin do rozprawy na miejsce sporne wyznaczy i do tego biegłych powoła.

IV. Postępowanie czyli rozprawa.

A. Cel rozprawy §5.

Przy rozprawie rzecz idzie jedynie o dochodzenie i udowodnienie ostatniego rzeczywistego posiadania i nastąpionego naruszenia, a orzeczenie sądowe ograniczające się do ochrony i przywrócenia posiadania nadwyrężonego. Kto dopiero chce nabyć posiadanie lub popierać silniejsze prawo do posiadania musi się udać na zwyczajną drogę prawa, na której również i wszelkie spory o tytuł, dobrą lub złą wiarę w posiadaniu i o wynagrodzenie szkody dobrowolnie nieprzyznanej, rozpoznawać należy. (§§ 320, 328, 335, 339, 372, 373, 374 k. c.)

B. Zarzut niewłaściwości sądu.

Nad zarzutem niewłaściwości sądu nie

wolno rozprawiać oddzielnie i takowego oddzielnem orzeczeniem rozsądzać. Rozprawa w tym przedmiocie połączona być winna z rozprawą w rzeczy głównej. Sędzia winien odrzucić ten zarzut tąsamą stanowczą rezolucyą, która rzecz główną rozstrzyga. Jeżeli sędzia się przekona, że nie jest właściwym, odrzuci skargę albo wprost, albo w toku rozprawy, albo po zamknięciu takowej.

C. Postępowanie gdy jedna lub obie strony stają § 11.

Gdy na wyznaczony termin jedna ze stron nie stanęła, stan posiadania, jaki przez stronę obecną jest podany, o ile się temu dowody przedkładane nie sprzeciwiają, za prawdziwy uznany i rezolucyą zaocznie wydaną ochronionym

być winien.

Jeżeli obie strony stają, sędzia się starać winien przy samej rozprawie nakłonić strony do zgody, czyto względem samego przedmiotu spornego, czyto względem tymczasowego zarządzenia, mającego obowiązywać aż do stanowczego rozstrzygnienia sporu.

Jeżeli ugoda nie przyjdzie do skutku sędzia przeprowadzi dalej rozprawę, która wyłącznie do naruszonego posiadania odnosić się winna. W zasadzie sędzia postępuje z urzędu.

D. O odroczeniu audyencyi § 12.

Bez porozumienia się obu stron odroczenie rozprawy miejsca nie ma, chyba, że w rozprawie zachodzi przeszkoda, której odwrócić nie można.

E. Przesłuchanie świadków i znawców (§§ 13 i 14).

Co do faktów spornych, należy w razie potrzeby z urzędu natychmiast przesłuchać protokolarnie świadków i biegłych. Pozostawia się roztropności sędziego, ilu i których świadków lub biegłych przesłuchać, i jakie pytania im zadać należy. Świadkowie i biegli przysięgi wykonać powinni według powszechnych przepisów procesowych.

F. Wyłączenie przysiąg stron.

Odbieranie przysięgi od stron miejsca niema. Natomiast ugoda na przysięgę jest dozwolona. (O.N.T. z 13 paź. 1845 N: 5879.)

V. Tymczasowe zarządz. sąd. §§ 8-10.

1. Jeżeli stosownie do §§ 340-342 zacho-

dzi potrzeba wydania przed osądzeniem jeszcze sporu, nakazu do przedsiębiorcy nowej jakiej budowli (lub roboty) aby dalszej budowy nie prowadził, wtedy na żądanie powoda zaraz przy załatwieniu skargi, to co potrzeba, zarządzone być winno. § 8.

2. W innych także przypadkach, jeżeli bezprawne uszkodzenie zagraża naglącem niebezpieczeństwem, może być pozwanemu bezwarunkowo lub za zabezpieczeniem nakazanem, aby aż do ukończenia sporu pod stosowną karą pieniężną lub aresztu wstrzymał się od wszelkich tego rodzaju działań i wszelkich zmian w przedmiocie spornym.

3. Nawet podczas rozpoczętej i nieskończonej jeszcze rozprawy mogą być żąda-

ne a przez sędziego dozwolone tymczasowe zarządzenia zmierzające do zapobieżenia gwałtom lub do odwrócenia niepowetowanej szkody, szczególniej, gdy jest spornem, która ze stron znajduje się w posiadaniu niewątpliwem. W tym celu obowiązany jest sędzia albo stosownie do § 347 k. c. zarządzić sekwestracyę, albo obu stronom zakazać wszelkich czynności zmierzających do osiągnięcia posiadania, albo wreszcie powierzyć sporny przedmiot tej stronie, która przeciwnikowi daje zabezpieczenie, albo z innych powodów uwzględniając wszelkie okoliczności, większe ma prawo do opieki sądowej.

VI. Osądzenie sprawy § 15.

Po ukończonej rozprawie spór natych-

miast, ile możności jeszcze tego samego dnia rozstrzygnąć należy przez rezolucyę stanowczą (Endbescheid), która razem z powodami wydaną i obu stronom bezzwłocznie doręczoną być winna. Rozstrzygnięcie to jest tylko tymczasowem prawidłowem dla ostatniego stanu faktycznego posiadania, albo obejmuje stosownie do § 340 - 342 k.c. tymczasowy zakaz, lub nakazuje ustanowienie zabezpieczenia, nie przeszkadza atoli żadnej stronie popierać w drodze zwyczajnego postępowania silniejsze do posiadania prawo i zawisłe od tegoż prawne roszczenia. (§ 15 mylnie powołuje § 343 k.c.).-

VII. Prawne środki.

1. W toku rozprawy wszelkie środki

prawne przeciw rozporządzeniom są-
dowym są wyłączone. Po zamknię-
ciu rozprawy zaś, ma miejsce tylko re-
kurs od rezolucyi stanowczej z wyłącze-
niem wszelkich innych środków prawn.
a szczególnie restytucyi.

§. 2: Strony połączyć mogą zarazem z re-
kursem swe zażalenia przeciw zarządze-
niom sądowym w toku rozprawy wyda-
nym. Rekurs wniesionym być winien
na piśmie albo ustnie do protokółu w
ciągu dni 8 z wyłączeniem dni feryal-
nych (ob. O. N. T. z 16. IV 1861 vol. 38 k. o. wy-
żej II T.)-

Gdy rekurs wniesiono w czasie właści-
wym, sędzia I instancyi przedłoży
wszystkie akta natychmiast bez za-
rządzenia audyencyi do spisania ta-

kowych sędziemu II inst. i dołączy oryginalny protokół naocznego obejrzenia sprawozdania biegłych lub zeznań świadków, chyba że strony przedłożyły odpis tych protokołów.

VIII. Egzekucya § 18.

Na zasadzie zezwolenia I inst. należy dozwolić egzekucyi stronie wygrywającej bez względu na to, że termin do rekursu jeszcze nie upłynął, albo że rekurs rzeczywiście został złożony. Tak samo rzecz się ma w razie założenia rekursu rewizyjnego od orzeczenia sądu wyższego. Czyli podczas rekursu do wyższej instancyi wniesionego zarządzenia tymczasowe wydane przy załatwieniu skargi lub podczas rozprawy

natychmiast znów ustać, czyli aż do prawomocności rezolucyi ostatecznej utrzymane być mają, to pozostawia się roztropności sędziego I instancyi.

II. Poszlaki karygodnego czynu §19.

Jeżeli z rozprawy pokazują się poszlaki karygodnego czynu, sędzia winien przepisów ustawy karnej przestrzegać, lecz zarazem w przedmiocie sporu, o ile tenże do sądu cywilnego należy, wedle powyższych przepisów bez przerwy działać.

O procesie wywołańczym.

(Rozdz: VII, VIII i IX pr. p.)

Według § 60 ust. sąd. nie służy nikomu prawo zniewalania przeciwnika do wynoszenia skargi o jego prawo, wyjąwszy w przypadkach w ustawie przewidzianych. Ta zasada ma dwojakie znaczenie:

1.) Kto się zrzecze prawa swego, nie może w tym względzie doznać przeszkody ze strony trzeciego; a

2. uprawniony nie może być zniewolony dochodzić swego prawa. To zależy jedynie od jego woli.

W pierwszym przypadku podana zasada nie ulega żadnemu wyjątkowi, w drugim zaś podpada wyjątkom

gdyż nieraz sędzia sam wzywa kogoś, aby dochodził prawa swego pod zagrożeniem następstw szkodliwych np. w postępowaniu spadkowem. Częstokroć służy i stronie samej prawo takie. Czynność sędziego nazywamy w tym przyp. wezwaniem przez edykta lub pisma publiczne (Edictalvorladung), czynność zaś strony wywołaniem (provocatio, Aufforderung). Proces niemiecki wspólny odróżnia 2 rodzaje wywołania, które według początkowych słów odnośnych ustaw rzymskich nazywają się:

1.) provocatio ex lege „Diffamari" etc. constitutio quinta codicis de ingenuis manumissis (Lib. VII tit. 14.)

2. provocatio ex lege „Si contendat" (lex 28 lib. 46 tit. I D de fideiussori-

bus et mandatoribus).
Tylko pierwszy rodzaj przyjęto w procesie austr., czem wskazuje łaciński napis rozdziału VII ust. sąd. Provocatio ex lege „Diffamari" polega na przechwałce wywołanego, że mu służy prawo przeciw wywołującemu. Provocatio ex lege „Si contendat" polega na uzasadnionej obawie wywołującego, że mu grozi szkoda przy dłuższej zwłoce w wniesieniu skargi przez wywołanego np. że stracić może świadka potrzebnego do obrony etc. W miejsce tej prowokacyi podaje proces austr. dzielniejsze środki, jak np. przesłuchanie świadków dla wiecznej pamięci. Nadmieniamy wszakże, że mylnem jest wyprowadzenie obydwóch rodzajów prowokacyi z wymienionych

ustaw rzymskich, gdyż provocatio ex lege „diffamari", polega na powadze głosy, na praktyce niemieckiej i ustawach państwa niemieckiego; provocatio zaś ex lege „Si contendat" polega jedynie na powszechnem prawie zwyczajowem. Z ustawy ex lege „diffamari" dałoby się tylko wyprowadzić wywołanie w tym przypadku, gdy się kto o stanie osobowym drugiego wyraził w sposób niegodziwy, czyto publicznie, czyto wobec kilku osób.

Procedura austryacka dopuszcza procesu wywoławczego:

1.) z powodu przechwałki tz. proces wywoławczy właściwy

2.) wskutek innych prawem dozwolonych przyczyn bez poprzedzającej przechwałki tz. proces wywoławczy szczególny.

I. O właściwym procesie wywoławczym z powodu przechwałki:
(§§ 61-67)

Kto się przechwala, że mu służy przeciw drugiemu prawo nazywa się „przechwalającym się" (jactans der Berühmer), ten drugi zaś, jeżeli wzywa przed sąd przechwalającego się, aby udowodnił prawo przechwalane nazywa się „wywołującym (der Aufforderer, provocans), a skarga jego wywoławcza (die Aufforderungsklage, actio provocatoria). - Przechwalający się nazywa się w tym przypadku „wywołanym" (der Aufgeforderte, provocatus). Jeżeli wywołany wskutek skargi wywoławczej wyniósł skargę, za pomocą której usiłuje dowieść, iż mu służy przeciw wywołującemu prawo prze-

chwalanie, nazywa się tą skarga „wywołana" (die aufgeforderte Klage, a. provocata.)

A. Przechwałka die Berühmung, diffamatio.

Ta zachodzi gdy ktoś przez wyrazy (słownie lub na piśmie) albo przez działania, albo przez oboje łącznie daje poznać, iż mu służy przeciw drugiemu pewne oznaczone prawo, mogące być sądownie zapomocą skargi dochodzonem, która to przechwałka gdyby się uzasadnioną okazała, połączoną byłaby z uszczerbkiem dla drugiego. Jeżeli się ktoś przez działania przechwala (przechwałka domniemana) winny być takowe tej natury, iżby po rozważeniu

wszelkich zachodzących okoliczności nie-dopuszczały żadnych wątpliwości, że przedsiębiorący takowe chce dać poznać, że mu służy przeciw drugiemu pewne prawo (§ 863 k.c.) np. ktoś zaczyna polować na gruncie drugiego i nie wstrzymuje się od tego pomimo sprzeciwiania się. (dzielniejszym środkiem jest wyniesienie skargi o naruszenie posiadania.) Praktyka uznaje przechwałkę zaszłą w cztery oczy, albo mieszczącą się w liście wystósowanym do obowiązanego. Zgłoszenia się z roszczeniem do upadłości również uznać należy za przechwatkę, z tego powodu nie jest wyłączone wywołanie zgłaszającego się, by dowiódł przechwalanego prawa. (O. N. T. z 7 marca 1878 l. 98 rep. orz.).-

Prawo przechwalane musi być też natury, iżby w chwili wywołania mogło być skargą dochodzone. Przy przechwałce rozróżnić należy fakt przechwałki od jej przedmiotu tj. prawa, którem się ktoś przechwala. Fakt przechwałki jest przedmiotem skargi wywoławczej, dochodzenie zaś prawa przechwalanego przedmiotem skargi wywołanej (tj. sprawy głównej).

Przedmiotem skargi mogą być prawa osobiste i rzeczowe, wszelako nie każda przechwałka uprawnia do wywołania.

W następ. przyp. wywołanie niema miejsca:

1. działania, na zasadzie których posiadanie rzeczy lub prawa wykonywanem bywa, nie mogą być uważane za przechwałkę, gdyż posiadacz rzeczy lub prawa nie może być skargą wywoławczą zmie-

wolony do skarania tytułu swego posiadania (§ 62 u. p. i § 323 i 324 k. c. obacz B). To samo rozumie się o tabularnem posiadaniu rzeczy lub prawa, gdyż wpisanie prawa w księgi tabularne nie jest przechwałką. Kto oskarżyć chce ważność wpisu w księgach publicznych uskutecznionego, ma się domagać w drodze skargi wykreślenia wpisu przed upływem czasu ustawą do zadawnienia potrzebnego: (dek. nad. z 29 sierpnia 1818 i §§ 61-67 u. hip. z 25 lipca 1871).-

2. Jeżeli prawo, z którem się ktoś przechwala, służy przechwalającemu się już wprost na mocy ustawy; przepis § 63 przypuszcza bowiem, że wyzwany obowiązany jest udowodnić istnienie prawa. Takie udowodnienie jest wszakże w tym

przypadku zbyteczne, gdyż prawo w mowie będące wprost z ustawy wypływa, a zatem sądziennie znane być musi np. przechwałka, że ktoś dom swój podwyższyć może na jedno piętro, i tym sposobem pozbawić sąsiada widoku, przypuszczając wszakże, że w danym przypadku dom nie jest obciążony służebnością niepodwyższania go.

3. Gdy się ktoś przechwala, że nie ma pewnego zobowiązania względem drugiego; § 61 bowiem mówi o przechwalaniu się z prawem, które ma służyć przeciw drugiemu.

4. Gdy się ktoś dopuści przeciw drugiemu obelg, lub mów szkodliwych, nie poszczając sobie jakiegoś prawa przeciw zbeszczeszczonemu, pokrzywdzony udać

się winien do sądu karnego.

5. Jeżeli o przedmiot przechwatki toczy się już spór, lub przedmiot nie może być dochodzonym w drodze procesu cywilnego.

B. Strony.

Wywołującym może być jedynie ten, kto w skardze wywołanej jest właściwym pozwanym. Jeżeli więc wywołujący zmusić chce przechwalającego się do wniesienia skargi wydobywczej, powinien złożyć dowody na to, że on tj. wywołujący jest posiadaczem rzeczy odnośnej, albowiem on tylko może być pozwany skargą wydobywczą. § 369 k. c. - Zatem idzie, że posiadacz rzeczy nigdy nie może być skargą wywoławczą zniewolony do wy-

niesienia skargi wydobywczej; niemożebnem bowiem jest dla niego, by wystąpił z tą skargą w roli powoda. Nie tylko posiadanie, ale samo dzierżenie zasłania dzierżącego przed skargą wywoławczą. (§§ 323 i 324 k.c. są zatem sformułowane niestosownie).-

Prawo do wniesienia skargi wywoławczej przechodzi na dziedziców, jeżeli roszczenie, z którem się przechwalano, może być dochodzonem przeciw nim, jako dziedzicom. Wywołanym może być tylko osoba ściśle oznaczona, a to ta, która się przechwalała z prawem, a która w razie prawdziwości przechwałki mogłaby zapozwać wywołującego o prawo przechwalane. Skarga wywoławcza nie może być wystosowana przeciw dziedzicom przechwalającego się; skarga wszakże przechwalającemu się doręczona musi być przez jego spadkobierców popierana.-

Hart

l. Skarga wywoławcza. (§§63-65).

Wywołujący powinien w skardze wywoławczej:

1.) przedstawić i udowodnić fakt zaszłej przechwałki, i dokładnie opisać prawo, z którem się wywołany przechwalał.

2.) żądać aby pozwanemu polecono iżby dowiódł prawa przechwalanego, a w przeciwnym razie, iżby mu w tym względzie wieczne milczenie nakazane było tj. że jego prawo powództwa za zgasłe uważanem będzie, a zatem, że prawa swego nie będzie mógł więcej dochodzić, chociażby mu rzeczywiście służyło. Skarga na piśmie wniesiona oznacza się z zewnątrz nazwą „skarga wywoławcza". Przed zarządzeniem właściwego postępowania winien sędzia rozpatrzyć się w przedmiocie skargi, albowiem obowiązanym jest w rezolucyi, zarządzającej postępowanie

zagrozić pozwanemu wiecznem milczeniem; a zatem upadkiem w sprawie. Sędzia więc zbada, czy wskutek tej skargi przypuszczając że przechwałka zaszła, pozwany zniewolonym być może do wyniesienia skargi wywołanej o prawo przechwalane.

Gdyby się sędzia przekonał, że to nastąpić nie może, natenczas odrzuci skargę, w przeciwnym zaś razie zarządzi postępowanie ustne lub piśmienne lub sumaryczne, dodając, ażeby pozwany, co do obwinienia go o przechwałkę, na takową odpowiedział, tj. podał obronę przeciw skardze wywoławczej, albo ze swej strony wyniósł skargę wywołaną, albowiem w przeciwnym razie wieczne milczenie nakazanem mu będzie.

Termin, w którym pozwany ma dać odpowiedź na skargę wywoławczą tj. wnieść wi-

nien obronę lub skargę wywołaną, jest w postępowaniu ustnem i na piśmie ten sam, jaki pozwanemu wyznaczyć należy do podania obrony na piśmie (§ 65) - a więc 30, 45, 60, 90 dni.-

D. Sąd właściwy dla skargi wywoławczej.

Pozew wywoławczy powinien na mocy § 31 № 7 być wniesiony przed ten sąd, w którym wywołany musiałby poszukiwać prawa, z którem się przechwalał, bez względu na rzeczoną przechwałkę lub wywołanie tj. sąd, przed który wywołujący pozwany byćby musiał o uznanie prawa, z którem się wywołany przechwalał.

Skargę wywoławczą należy więc wnieść przed sąd, który jest właściwy dla skargi wywoła-

nej), a zatem według różnicy sprawy przed sąd osobisty, rzeczowy lub kauzalny. Jurysdykcya w sprawach wywoławczych jest jurysdykcyą szczególną; z tego powodu mogą być posiadacze dóbr tabularnych pozwani przed sądy powiatowe i odwrotnie. Jeżeli dla skargi wywołanej kilka jest sądów właściwych, wywołującemu pozostawia się wolny wybór między nimi; przed sąd obrany należy wnieść skargę wywołaną. (§ 31 N: 7).

C. Postępowanie w procesie wywoławczym (§§ 66 i 67).

Wskutek postanowienia sądowego na wyniesioną skargę wywoławczą obowiązkiem będzie wywołanego, albo:

1.) bronić się przeciw skardze wywoławcz., albo
2.) wnieść skargę wywołaną.

W pierwszym przypadku ma miejsce właściwy proces wywoławczy. Wywołany broni się przeciw skardze wywoławczej, wnosząc przeciw tejże obronę, co wtenczas uczyni, jeżeli z jego strony żadnej nie było przechwałki, albo przechwałka nie dopuszcza wywołania. Wywołany twierdzi więc, że nie jest obowiązany wynieść skargi o prawo w mowie będące, żądając zarazem oddalenia powoda ze skargą wywoławczą. Wskutek obrony wnosi się replika i duplika. Wyłącznym przedmiotem tego procesu jest pytanie, czyli twierdzona przechwałka zaszła i czy ona uprawnia do wywołania przeciwnika. - Po zamknięciu postępowania zapada wyrok orzekający jedynie o tem, czyli wywołany jest obowiązany dowieść prawa przechwalanego, a więc wynieść skargę wywołaną

czyteż powód ma być oddalony ze swoją skargą. Jeżeli w tym ostatnim przypadku wyrok staje się prawomocnym, sprawa jest zakończoną. Jeżeli zaś wywołany upada w procesie, sąd wyznaczy mu w samym wyroku wyż podany termin do wyniesienia skargi wywołanej pod zagrożeniem wiecznego milczenia. Gdy wywołany nie wnosi ani obrony przeciw skardze wywoławczej ani skargi wywołanej, wywołujący wykazując zaoczność porwanego, może prosić o wyznaczenie terminu do spisania aktów, wskutek czego zapada wyrok wkładający na wywołanego wieczne milczenie.

F. Postępowanie wskutek wyniesionej skargi wywołanej.

Jeżeli wywołany wynosi skargę wywołaną

bądź to, wprost na skargę wywoławczą, bądź dopiero wskutek wyroku skazującego go na udowodnienie prawa przez niego przechwalonego, wówczas pozwany winien prawa tego dowieść tak dokładnie, jak w każdej innej skardze. Pozwany wyniesie skargę tę, przed ten sam sąd, przed który pozwanym był skargą wywoławczą, nawet wtenczas, gdyby mu służyło, co do wyniesienia skargi prawo wyboru między kilku sądami.

Na wspomnianą skargę zarządzi sędzia postępowanie, podobnie jak na inną zwykłą skargę. Po przeprowadzonym procesie zapada wyrok przyznający albo odmawiający wywołanemu prawa, z którem się przechwalał. Jeżeli wywołany po wyroku niepomyślnie dla niego na skargę wywo-

ławczą zapadłym, zaniecha wynieść skar-
gę wywołania w terminie wyrokiem tym
zakreślonym, wywołujący domaga się spisa-
nia aktów, wskutek czego zapada wyrok za-
oczny nakazujący wywołanemu wieczne
milczenie (O. N. T. 1 marca 1871 № 40761).-
Skarga wywołania na piśmie wniesiona
oznacza się zewnątrz nazwą „skarga wywo-
łana."

II. O procesach szczególnych wywoławczych.

Oprócz procesu wywoławczego z powodu prze-
chwałki zachodzą także szczególne przy-
padki wywołania dopuszczone po części usta-
wą sądową, po części odrębnymi ustawa-
mi. Są one tej natury, że przy zajściu
właściwej okoliczności powstaje zarazem

dla strony prawo wywołania skutkujące i przeciw spadkobiercom wywołanego, albo wywołać się mającego. Wspomniane przypadki są dwojakiego rodzaju:

1.) takie, gdzie od strony zależy czy chce w drodze wywołania zniewolić przeciwnika do dochodzenia pewnego prawa, lub czy tego nie chce uczynić. W tym ostatnim wszakże przypadku bez obawy skutków szkodliwych, i

2.) takie, w których strona sądownie wywołać winna przeciwnika w terminie oznaczonym, chcąc uniknąć skutków szkodliwych. Do tych przypadków liczymy niżej podane przypadki od A do E, do pierwszych zaś przypadki od F do J.-

A. Wywołanie wskutek orzeczenia władzy skarbowej zapadłego z powodu przekro-

czenia ustaw stemplowych, przemycania towarów, tytoniu itp. (§.§ 68 i 69 ust. sąd.)
Proces ten wywoławczy utracił już swe znaczenie praktyczne, gdyż od 1° kwietnia 1855 z powodu przestępstw cłowych ma miejsce postępowanie karne z urzędu, niedopuszczające procesu wywoławczego.

B. Wywołanie z powodu załatwienia rachunków wydanego przez właściwą Izbę obrachunkową (Buchhaltereierledigung § 70 u. s.).-

Na rachunki złożone przez urzędnika publicznego do złożenia takowych obowiązanego, wydaje Izba obrachunkowa (obecnie oddział obrachunkowy) w razie zachodzących błędów, omyłek, tzw. wytknięcie błędów (monita, Bemänglung). Wskutek tego podaje urzędnik swe wyjaśnienia (Erläu-

terungen), poczem następuje załatwienie (Erledigung) ze strony izby obrachunkowej orzekające, czy od urzędnika przypada zwrot i w jakiej ilości. Wyjaśnienia winny być wniesione w terminach zakreślonych, z których upływem załatwienie zaoczne ma być wydanem.

Załatwienie wkładające na urzędnika obowiązek zwrotu, wzywa w zakończeniu urzędnika, aby na przypadek gdyby się uniemał uciążonym, udał się albo do drogi prawa i łaski a to w przeciągu 6 lub 12 tygodni, stosownie do tego, czy urzędnik w chwili wręczenia załatwienia mieszka lub nie mieszka w tej samej prowincyi, w której wydano załatwienie, gdyż po upływie tego terminu droga prawa niema miejsca, a zwrot nastą-

pić natychmiast winien.
Od uciążliwego załatwienia nie można się nigdy odwołać do jakiejś innej instancyi wyższej, można tylko wnieść skargę wywoławczą przeciw Prokuratoryi Skarbu tego kraju koronnego, gdzie urzędnik ma swoje stałe miejsce zamieszkania, a to w tym celu, aby Prokuratorya Skarbu w drodze prawa t.j. zapomocą skargi w terminie w § 65 zakreślonym, należycie udowodniła jako urzędnik rzeczywiście jest obowiązanym do zapłacenia tych kwot, których zwrot załatwieniem Izby obrachunkowej włożyło na urzędnika, w przeciwnym bowiem razie wieczne milczenie jej nakazanem, a urzędnik od zwrotu uwolnionym będzie. Skarga wywoławcza powinna być wniesiona w

przeciągu wyż wspomnionych 6 lub 12 tygodni, a to na mocy patentu z 16. I 1786 № 516 i dekr. nadw. z 16 lipca 1825 zmieniających w tym względzie §70 u. p. powołujący się na §69. Termin ten rozpoczyna się z dniem po doręczeniu załatwienia rachunkowego. W razie zaniechania tego terminu, niedopuszczającego żadnego przedłożenia, załatwienie rachunkowe staje się prawomocnem i może być w drodze egzekucyi wykonanem. Do skargi wywoławczej dołącza się załatwienie rachunkowe i wykazuje się dzień jego wręczenia, gdyż według §69 tylko skarga wywoławcza w należytym czasie wyniesiona udzieloną być może Prokuratoryi Skarbu do wyniesienia skargi wywołanej pod zagrożeniem wiecznego mil-

czenia. Z tego też powodu skarga wywoławcza nie udziela się Prokuratoryi do wniesienia obrony, lecz wprost do wyniesienia skargi wywołanej. Gdyby skargę wywoławczą po oznaczonym czasie udzielono Prokur. sk. do wyniesienia skargi, Prok. zwrócić ją może sądowi przy udowodnieniu, iż za późno została wyniesioną. W tym przypadku postępuje się, jak przy zwrocie skargi z powodu zaprzutu sprawy osądzonej. § 35. Właściwość sądu stosuje się do § 34 № 7 (ob. wyż. I D.) Gdyby urzędnik tylko w drodze łaski prosił o zmianę załatwienia rachunkowego, wówczas takowe staje się prawomocnem i nie może już być więcej zaskarżone w drodze prawa (dekr. nadw. z 11 kwietnia 1818 № 1435).-

C. Skarga wywoławcza z powodu tzw. ceduły defektowej (wykazu braku rachunkowego) wydanej urzędnikowi dworskiemu przez jego państwo, wskutek złożonych przez urzędnika rachunków § 71: 69 u. p. Od czasu zniesienia stosunku poddańczego i jurysdykcyi patrymonialnej, straciło to wywołanie swe znaczenie praktyczne.

D. Skarga wywoławcza z powodu zapadłego wyroku polubownego zasądzającego stronę wywołującą, która rzekła się drogi prawa: (§ 363 ob. niżej)

E. Skarga wywoławcza wynieść się mająca przez pozwanego z powodu wyroku na jego niekorzyść przez Sąd przemysłowy wydanego, a wruszeniu ato-

gającego (ob. niżej: o środkach prawn.).-
W podanych 5 przypadkach orzeczenie władzy administracyjnej, dworu, sądu polubownego, lub sądu przemysłowego staje się prawomocnem i wykonalnem, skoro osoba skarana nie występuje ze skargą wywoławczą w terminie ustawą zakreślonym. Odwołanie się do wymienionych orzeczeń nie ma miejsca. Właściwość sądu stosuje się do przepisów § 31 N. 7 (ob. wyż. l. I D).-

F. Jeżeli prenotowana pretensya z powodu zaniechanego usprawiedliwienia wykreśloną, a na powtórne żądanie wierzyciela ponownie prenotowaną została, natenczas może właściciel realności lub prawa zahipotekowanego, obciążyć się ma-

jącego, zapozwać wierzyciela skargą wywoławczą, aby pod zagrożeniem wiecznego milczenia udowodnił swą pretensyę (dekr. nadw. z 20 czerwca 1818 № 1468 i § 48 ust. hip. z r. 1871.)

G. Spadek po urzędniku do składania rachunków obowiązanemu, nie może być przyznany spadkobiercom bez zezwolenia właściwej władzy administracyjnej. To zezwolenie może być udzielone dopiero po wydaniu załatwienia rachunkowego. Jeżeli więc przyznanie spadku z powodu niewydanego załatwienia ze strony urzędu obrachunkowego za długo zostaje zwlekanem, natenczas służy dziedzicom prawo wyniesienia przeciw prok. sk. skargi wywoławczej, w celu zniewolenia tejże do u-

udowodnienia pozycyi, dla których spadek ma być zatrzymanym. Wywołanie to wszakże wtenczas tylko nastąpić może, jeżeli przeciw urzędnikowi ma miejsce proces rachunkowy administracyjny. (Dekr. nadw. z 6 marca 1783 № 984, z 16 sierpnia 1841 № 555, patent z 9 sierpnia 1854 № 208 § 85; 156.)

H. Dla szybszego postępowania przy przyznaniu kapitału indemnizacyjnego z powodu oswobodzenia gruntu, może właściciel dóbr tabularnych, na których ciąży pretensya w nieoznaczonej sumie, a która według swej natury niema pozostać na gruncie, zniewolić wierzyciela tej pretensyi skargą wywoławczą do udowodnienia ilości pretensyi tej. (§ 58 pat. z 8 listo-

pada 1853.) Wywołanie to jednak nie może nastąpić, jeżeli pretensya ulega orzeczeniu władz administr. (reskr. min. z 5 listop. 1855).

J. O wywołaniu przed rozpoczęciem budowy.

Bez zezwolenia właściwej władzy politycznej nie może być żadna budowa rozpoczętą. Udanie się władz politycznych w zamierzoną budowę ma miejsce z 2óch następujących powodów:

1.) w celu rozpoznania, czyli zamierzonej budowie nie stoją na przeszkodzie publiczne, a szczególnie policyjne względy. Gdyby takie zachodziły, władza polityczna przedsięweźmie potrzebne zmiany w planie.

2.) aby wysłuchać sąsiadów, czyli mają co do zarzucenia przeciw budowie lub nie. Na

przypadek sprzeciwiania się sąsiadów winna władza polityczna nieporozumienia zachodzące między sąsiadami starać się załatwić na drodze dobrowolnej ugody, a gdyby takowa do skutku dojść nie mogła, odesłać strony sprzeciwiające się do drogi prawa.

Formalny konsens na budowę może władza polityczna wtedy tylko wydać, gdy ani względy publiczne, ani zarzuty sąsiadów nie są temu na przeszkodzie. Gdyby tylko sprzeciwienie się sąsiadów stało na zawadzie, władza polityczna winna poprzestać na samem oświadczeniu, iż budowa ze względów publicznych jest dopuszczalna, zezwolenia wszakże na budowę wydać nie może. -

Rzeczą przeto będzie domagającego się konsensu na budowę wywołać przed sąd

rzeczowy gruntu budowlanego tych sąsiadów, którzy się sprzeciwiają przedsięwzięciu budowy, aby prawa swe sądownie udowodnili. (dekr. nadw. z 12 marca 1840 l. 7551)..

Do tej skargi wywoławczej przyłączyć należy plan budowy w 2 okazach § 73. Ten rodzaj procesów wywoławczych różni się od wymienionych rodzajów tem, że:

1. skarga musi być wniesioną przed sąd rzeczowy, w którego okręgu leży grunt, na którym budowa ma być przedsięwziętą. § 73.

2. wywołanie jest już tem samem uzasadnionem, że sąsiedzi przy rozprawie przed władzą polityczną przedsięwziętej nie chcieli zezwolić na budowę. Przeciw skardze wywoławczej dopuszczona jest obrona

że skarga ta nie jest dopuszczalna; O. N. T. z 14 kwietnia 1885 N. 118 dz. poz.-
Przy rozstrzygnięciu procesu wywoławczego poprzestanie sędzia na rozwiązaniu pytania, czyli zarzuty przez sąsiada przeciw wykonaniu przedłożonego planu budowy uczynione są uzasadnione przy uwzględnieniu stanu rzeczy i przepisów prawa prywatnego (wyr. N. T. z 17. XII 1872 N. 7721).-
Przepisy te odnoszą się także do zniesienia budynków lub innych budowli (§ 342 k.c.)

II. O wezwaniach publicznych (edyktalnych.)

W procesie wywoławczym z powodu zaprzetej zachwatki niemniej we wszystkich przypadkach od A do I wyróżnijmy oso-

kę indywidualną, ściśle oznaczoną - z tego powodu nazywa się też wywołanie w tych przypadkach wywołaniem indywidualnem, dla odróżnienia od wywołania publicznego, wystosowanego do ogółu osób dokładnie nieoznaczonych. Wywołanie takie następuje we formie publicznego obwieszczenia, wzywającego wywołanych, do dopilnowania ich praw prywatnych, a zazwyczaj grożącego skutkami szkodliwymi. Takie wezwania publiczne nie pociągają za sobą nigdy procesu wywoławczego i mają miejsce:

1.) w upadłości

2.) jeżeli na licytacyę sądową wystawia się realność nie wpisana w księgi gruntowe. Wywołanie wystosowuje się do wierzycieli zastawnych, aby ci dopilno-

wali swych spraw. (dekr. nadw. z 19 listopada 1839 № 383 dla Tyrolu wydany, a w niektórych krajach koron. analogicznie zastosowany.)
3. z powodu założenia ksiąg grunt. i ksiąg dla kolei żelaznych (Ob. ust. z 28. VI 1871 i 19. V 1874.)
4. przy umorzeniu wpisów hipot. dłużej nad lat 50 ciążących (§ 118-121 ust. grunt.)
5. przy umorzeniu dokumentów zaginionych, gdzie się wzywa posiadacza tego dokumentu, by się z nim zgłosił do sądu. (§§ 201-203 k.c.)
6. jeżeli dziedzice całkiem nie są znani sądowi, natenczas sąd ich wzywa, by się zgłosili do spadku (§ 128 pat. z 9. VIII 1854)
7. wezwanie wierzycieli spadkowych dla zgłoszenia się ze swymi należytościami (§§ 813—815 kc. i § 133-136 ust. z 9 sierpnia 1854 l. 208.)
8. przy postępowaniu, które poprzedza zaję-

41 ark

cie dawnych depozytów na rzecz skarbu.
(dekr. nadw. z 30 paźdź. 1802.)
9. przy oddzieleniu jakiejś części od nierucho-
mości w księgach publ. wpisanej. (ust. z 9 lu-
tego 1869 l. 17.) -

IV. Skargi, którymi zaprzeczamy za-sadności (sprawiedliwości) orzeczeń władz administracyjnych.

Są 2 przypadki, gdzie orzeczenia przez władze
admin. wydane muszą być zaskarżone w
drodze sądowej w przeciągu oznaczonego termi-
nu, albowiem w przeciwnym razie nabywają
powagi orzeczenia prawomocnego, nie ulegają-
cego już więcej wzruszeniu. W tych przypad-
kach winien powód w skardze udowodnić, że
orzeczenie jest niesprawiedliwe i domagać się
wyroku sądowego, iż nie jest obowiązanym

do tego, co na niego wkłada orzeczenie władzy administracyjnej. Tu należą:

A. Orzeczenia zagrażające odebraniem dóbr skarbowych wziętych w dzierżawę, albo zarządzające odebranie tych dóbr. Orzeczenie takie wydaje starostwo powiatowe oznaczające dzierżawcy termin 14 dniowy do wypełnienia kontraktu dzierżawnego, a zagrażające po bezskutecznym upływie tegoż terminu, odebraniem dóbr, które natychmiast może być wykonanem, skoro zwłoka grozi niebezpieczeństwem. Dzierżawca mocen jest zaskarżyć w drodze sądowej to orzeczenie, a w tym celu wnieść skargę przeciw Prok. Skarbu. Na przypadek uskutecznionego odebrania dóbr winna być skarga wniesioną w przeciągu dni 45. (pat. z 31. XII 1800). –

To samo postępowanie ma miejsce względem

wydzierżawionych dóbr gminnych, wszelako skarga wystosowaną być winna przeciw gminie (pat. z 29 sierpnia 1835 № 83.)

B. Orzeczenia władz admin.-wojskowych, mocą których ktoś skarany został na wynagrodzenie szkody, tudzież załatwienia centralnej Izby obrachunkowej wojskowej. Skarga wyniesioną być winna przeciw Prok. skarbu w przeciągu 2och miesięcy licząc od dnia wręczenia orzeczenia; sąd wszakże tylko wtenczas przyjąć może skargę, jeżeli powód udowodnił, iż dostatecznie zabezpieczył należytość skarbową, lub ją złożył do depozytu sądowego. (dekr. nadw. z 28. III 1804)

Najwyższy senat wojskowy orzekł 25. IV. 1855 że w przyp. wzmiankowanych ma miejsce skarga wynalazcy.

Do rzędu tych skarg zaliczyć możemy i 2 na-

stępujące przypadki:

C. Wypowiedzenie sądowe kontraktu najmu lub dzierżawy udziela sąd przeciwnikowi z nakazem, aby zarzuty swe przeciw wypowiedzeniu podał w 8 dniach, gdyż po upływie tego terminu żadne zarzuty przyjęte nie będą, a wypowiedzenie staje się wykonalnem (§ 6 rozp. ces. z 16 list. 1858).

To samo tyczy się sądowego upomnienia przy kontraktach nie wymagających wypowiedzenia, aby strona w czasie właściwym oddała lub odebrała przedmiot najmu lub dzierżawy (§ 11 tegoż rozp.) Zarzuty uczynione w tych przypadkach przeciw nakazowi sądowemu, uważają się za skargę, którą zaprzeczamy zasadności nakazu sądowego, udowadniając to zaprzeczenie.

D. Jeżeli otworzono upadłość co do ma-

jątku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, a sąd zatwierdził sporządzone obliczenie dopłat poszczególnych członków; każdy z tychże ma prawo wnieść rozew, mocą którego zaskarża obliczenie dopłat, o ile się do niego odnosi (§ 66 i 86 ust. z 9 kwietnia 1873.).—

Rozdział X.

O procesie rachunkowym.

(Rozdział X ust. sąd.).

Rachunki mogą się stać przyczyną wywiązania się procesu w 3ech przypadkach:

I. Gdy ktoś obowiązanym jest do składania rachunków, a nie składa takowych.

II. Gdy ktoś złożył rachunek, a nie otrzymał ani uznania rachunku za rzetelny ani zarzutów przeciw temuż ze strony odbierającego rachunek.

III. Jeżeli ktoś rachunek złożył, a odbierający takowy:

A. sądownie

B. zasądownie czyni zarzuty przeciw rachun.

Do I. W pierwszym przypadku obowiązany do składania rachunków pozwanym być winien przed swój sąd osobisty o złożenie rachunków. Ponieważ w tym przypadku nie ma miejsca właściwy proces rachunkowy, przeto przepisy rozdz. I ust. sąd. nie mogą być stosowane.

Jeżeli ktoś został wyrokiem skazany, na

złożenie rachunku, wyrok wykonanym bywa w myśl § 410. Ten, komu rachunek ma być złożony, może według okoliczności wnieść skargę o zwrot tego, co dał osobie, która do składania rachunku jest obowiązaną, aby tym sposobem zniewolić ją do wykazania, co się stało z odebranymi pieniędzmi lub innymi rzeczami.

ad II. W drugim przypadku wchodzą w zastosowanie przepisy §§ 165 i 166. Składający rachunek winien jest jak w procesie wywoławczym wnieść skargę przed sąd, przed którym go odbierający rachunek pozwać musiał, a więc przed sąd osobisty składającego rachunek, i wykazywać w niej, że pozwanemu złożył rachunek, żądać, aby ten, albo rachunek za rzetelny uznał, albo zarzuty przeciw rachunkowi poczynił, a to

w terminie, stosownie do okoliczności wyznaczyć się mającym. Wskutek tej skargi wyznacza sąd audyencyę w celu wysłuchania stron co do oznaczenia terminu. Na podstawie rozprawy wydaje sąd rezolucyę (nie wyrok) mocą której wyznacza się odbierającemu rachunek, termin do uznania rachunku za rzetelny, albo do poczynienia przeciw niemu zarzutów, z tem zagrożeniem, że na przypadek bezskutecznego upływu terminu rachunek uważać się będzie za rzetelny.

Wskutek tej rezolucyi, może odbierający rachunek:

1.) wydać składającemu takowy bądź sądownie, bądź pozasądownie uznanie rachunku, czyli tzw. absolutorium z rachunku; w tym przyp. ustaje dalsze pośrednictwo sądu.

2. Jeżeli odbierający rachunek nie dotrzymuje terminu, składający rachunek może żądać spisania aktów, wskutek czego sąd wydaje wyrok zaoczny, w którym uznaje rachunek za usprawiedliwiony §166.
3. Jeżeli odbierający rachunek czyni zarzuty przeciw niemu, natenczas ma miejsce właściwy proces rachunkowy. (ob. niżej l. III).
do III. A. Jeżeli odbierający rachunek czyni zarzuty przeciw rachunkowi, czy to wprost, czy dopiero wskutek skargi wniesionej przez składającego rachunek, natenczas ma miejsce właściwy proces rachunkowy (§§ 167 i 168), który przeprowadza się na piśmie, chociaż najwyższy trybunał dopuścił w jednym przypadku, nawet postępowania sumarycznego.
Zarzuty (Mängel) przez odbierającego ra-

chunek poczynione stanowią w procesie rachunkowym właściwą skargę. - Każdy zarzut rachunkowy winien być przedstawiony oddzielnie i oznaczony liczbą bieżącą, z dokładnem wyjaśnieniem przyczyny, na której uzasadnionym zostaje. § 167. Odpowiedzi na poczynione zarzuty zawierające odparcie (Erläuterungen) tychże stanowią obronę. Poparcie zarzutów (Supermängel) stanowi replikę, a ostateczne odparcie (endliche Erläuterungen) tychże Duplikę. Pisma procesowe oznaczają się także podanymi nazwami. Konkluzya skargi zawierającej zarzuty opiewa: „aby zarzut pod l. 1 co do kwoty 100 złr, zarzut pod l. 2 co do kwoty 50 złr etc. za prawdziwy uznany, a składający rachunek na zapłacenie tejsa-

mej sumy... skazany został."-

Do odpowiedzi na zarzuty oznaczyć należy takisam termin jak do obrony. Do poparcia zaś zarzutów taki sam jak do repliki, a do ostatecznego odparcia tychże ~~sąd audyencyę w~~ taki sam jak do dupliki. §168.- Po zamknięciu procesu zapada wyrok, a na przypadek zaoczności jednej ze stron wyrok zaoczny.

B. Jeżeli odbierający rachunki czyni zasadownie przeciw tymże zarzuty, naówczas składający takowe może poczynione takowych poczytać za przechwatkę i przez wyniesienie skargi wywoławczej, wywołać właściwy proces rachunkowy tj. wniesienie monitów rachunk. czyli zarzutów przeciw rachunkowi. Zależy jednak od jego woli, czyli i kiedy zechce

zniewolić odbierającego rachunki zapomocą skargi wywoławczej do sądowego poczynienia zarzutów pod zagrożeniem wiecznego milczenia.
Wolno mu też pominąć całkiem sądowe czynienie zarzutów, a jeżeli chce zmusić odbierającego zwykłą skargą do sądowego poczynienia zarzutów. T.N. orzekł 28.II 1854 że nie ma ustawy, według której z powodu złożonych rachunków musiałoby być zarządzone i przeprowadzone postępowanie w rozdziale X przepisane, albowiem postępowanie to ma miejsce tylko na żądanie składającego rachunki. Jeżeli tenże zrzeka się tego postępowania i występuje jako powód, postępować należy, jak z powodu każdej innej skargi. Składający rachunki

wtenczas się chwyci tego środka, jeżeli mu się na zasądzenie tego rachunku zwrot zabierze, w tym bowiem przypadku wyniesie skargę o zapłacenie tego zwrotu. Przepisy w rozdziale X zawarte stosują się także do rachunków sekwestratora § 393 u. s., jeżeli z powodu tych rachunków spór powstaje. Co do upadłości otwartych w dniu 1 kwietnia 1869 lub później, wchodzą w zastosowanie §§ 149-153 ust. o upadł. - Rachunki opiekunów i kuratorów podlegają postępowaniu zakreślonemu w §§ 203-214 ust. z 9. VIII 1854 o postęp. w sprawach niespornych.-

Rozdział XI.

O sędziach polubownych.

Sędzia polubowny jest to osoba wybrana przez strony celem rozsądzenia ich sprawy i obowiązująca się rozstrzygnąć takową.

I. Ustanowienie sędziego polubownego §§ 359, 360.

Rozstrzygnienie sporu przez sędziego polubownego wymaga 2óch umów:

1. jednej między stronami spierającymi się, które zgadzają się poddać spór między nimi wynikły pod rozstrzygnięcie sędziego lub sędziów polubownych przez siebie wybranych. Umowa ta tzw. kom-

promis, albo zdanie się na sąd polubowny, pod zagrożeniem nieważności na piśmie zawartą być musi § 359.

2. Umowy między stronami a sędzią polubownym, w skutek której ten ostatni obowiązuje się spór rozstrzygnąć. Umowa ta ustnie zawartą być może.

do 1. Każdy może zapisać się na sąd polubowny względem praw, którymi dowolnie rozrządzać może. Prawny zastępca osób niezdolnych do samodzielnego zawiadywania swym majątkiem, może się zdać na sąd polubowny imieniem tychże osób za zezwoleniem sądu nadopiekuńczego, albo zawisłą uczynić ważność wyroku polub. od pozwolenia sądu nadopiekuńczego.

do 2. Sędziego polubownego strony

dowolnie mianują. Prawidłowo może każdy przyjąć urząd sędziego polubownego, kto wogóle zdolnym jest do zawierania umów. Wyłączeni są wszakże wszyscy publiczni sędziowie, którzy powołani są do rozstrzygnięcia sporu § 360, a na mocy dekr. nadw. z 2 listopada 1790 № 73 i 27 marca 1800 № 498 wyłączony jest wogóle każdy sędzia powiatowy i każdy radca sądów wszystkich instancyi zostający w służbie czynnej.

Strony powołać mogą jednego lub kilku sędziów polubownych, i mogą nawet ustanawiać instancye (dekr. nadw. z 15.I 1787 № 62 lit p.). Jeżeli jedna ze stron umiera przed wydaniem wyroku polubownego, wyrok nie staje się przeto nieważnym.

43a₂

II. Postępowanie i orzeczenie § 361.

Sędzia polubowny winien postępować według tego porządku, na który strony się zgodziły, a w braku odnośnego postanowienia według przepisów ustawy sąd. austr. Jeżeli przysięga ma być odebrana, albo świadek przesłuchanym, albo jeżeli się wymaga zdania znawców, sędzia polubowny udać się winien o to do sędziego zwyczajnego, który właściwym by był do rozstrzygnięcia sprawy. Sędzia polub. nie uczyni wszakże tego w przypadku, gdzie nie jest obowiązany trzymać się przepisów ustawy sądowej (O.N.T. z 30 paźd. 1861.)

Sędzia polubowny rozstrzyga sprawę według swej najlepszej wiedzy. Z tego powodu nie może też być wyrok zaczepiony że jest

nieprawnym pod względem materyalnego prawa. Orzeczenie sądu polub. jest wyrokiem i bywa wydawanem w formie wyroków sądów publicznych z odwołaniem się do kompromisu. Sędzia polubowny, który zwleka wydanie orzeczenia w sprawie, może być do tego przynaglonym w drodze procesu.-

III. Środki prawne służące przeciw wyrokowi polub. (§§ 362 364).

Jeżeli strony ustanowiły dla sędziów polubownych instancye, strona pokrzywdzona winna się odwołać od wyroku sędziego niższego sądu do wyroku sędziego wyższego. Jeżeli strona czuje się być pokrzywdzoną wyrokiem polubownym, wydanym w ostatniej instancyi, albo

jeżeli instancyi nie było, wydanym wyrokiem polubownym, naówczas należy odróżnić, czy strony w kompromisie wyraźnie zrzekły się dalszego odwołania się w drodze prawa od wyroku polub., lub czy tego nie uczyniły.

1. Jeżeli strony wyraźnie tego się zrzekły tj. jeżeli wyraźnie oświadczyły, że poprzestaną na wyroku sądu polubow., wówczas bezwarunkowo od niego stosować się muszą z wyjątkiem następujących 2óch przypadków:

a.) jeżeli zaszło widoczne oszustwo, albo

b.) jeżeli sędzia polub. przekroczył granice nadanej mu władzy.

W obu tych przypadkach strona pokrzywdzona wnieść winna skargę przed sąd zwyczajny I inst., a to w przypad-

ku pod a.) przed sąd karny, w przecią-
gu czasu zadawnienia, w przypadku
pod b.) przed sąd cywilny w ciągu dni
14 po wręczeniu wyroku polub. - Gdyby
w przypadku pod a.) dochodzenie karne
odpadło, może być wyrok polub. według
osnowy § 362 zaskarżony w drodze cy-
wilnej. Pytanie o ważność wyroku polub.
rozstrzyga wyłącznie sędzia zwyczajny
wydając wyrok (najw. post. z 4. V 1833.)
2. Jeżeli strony wyraźnie nie zrzekły się
dalszego odwołania się, wówczas strona
pokrzywdzona nie może od wyroku polub.
założyć apelacyi do zwykłego sądu II
inst., lecz wolno jej w przeciągu dni 14
po wręczeniu wyroku polub. wytoczyć
spór przed sąd zwyczajny i dalej tak
postępować, jak gdyby o rzecz nie było

w sądzie polub. żadnej rozprawy, ani jej nie rozsądzono § 363. Termin ten 14 dniowy nie jest odwłacznym. Przy rozwiązaniu pytania jak ten spór ma być wytoczonym przed sąd zwyczajny, rozróżnić należy:

a) jeżeli powód nie jest zadowolony z wyroku polub., naówczas poda zwykłą skargę do sądu właściwego, w którym to przypadku przedstawić może okoliczności i środki dowodowe, które przedtem nie były przedstawiane

b) jeżeli zaś pozwany tj. skazany wyrokiem polub. czuje się być pokrzywdzonym, wówczas uważać może wyrok ten za przechwałkę przeciwnika, wystąpi więc ze skargą wywoławczą, żądając, aby przeciwnikowi nakazano, iżby skar-

gą wywołaną dochodził prawa przyznanego mu wyrokiem polub., inaczej nakazanem mu będzie wieczne milczenie.

Wyrok polub. staje się prawomocny:

1. jeżeli strony wyraźnie w kompromisie oświadczyły, że na wyroku polub. poprzestaną, a więc zrzekają się wszelkiego dalszego odwołania się od tegoż, chyba że strona pokrzywdzona zaskarżyła we właściwym czasie ważność wyroku polubownego, albowiem w tym przypadku wyrok polub. nie może być egzekwowany (Uchw. N. T. z 11. III 1873 l. 42 rep. orz.).

2. jeżeli strony nie zrzekły się wprawdzie odwołania, jednakowoż w przeciągu dni 14 po doręczeniu wyroku polub. nie został wytoczony spór przed sąd zwyczaj-

II. Wykonanie wyroku polubownego §. 365.

Według ustawy sądowej dla Galicyi zachodniej, jedynie sędzia zwyczajny zezwolić może na egzekucyę z wyroku sądu polub. Podanie odnośne zaopatrzone być winno w kompromis i wyrok polub. w oryginale, tudzież dowód na wręczenie stronom wyroku polub. – O I. stopień egzekucyi podać należy prośbę do tego sędziego zwyczajnego I inst., który co chwili wniesienia tej prośby właściwym by był sędzią orzekającym. To samo rozumie się o egzek. intabulacyi prawa wyrokiem polub. przyznanego. –

Dodatek.

Istnieją niektóre sprawy, które, według ustaw

rozstrzygnięte być mogą tylko przez sędziego polub., jako to:
1. niektóre sprawy banku austr.-węg., w którym to razie N. T. występuje jako sąd polub.
2. sporów zakładów ubezp: od pożarów etc.
3. we wszystkich sporach między galic. Towarzystwem kredytowem ziemskiem a jego członkami, jako takimi wyrokuje rada nadzorcza z zupełną władzą sądu polub. - Przytem zachowane być ma postępowanie dla spraw wekśl. przepisane. Stronom, któreby się wyrokiem pokrzywdzonymi być mniemały, otwartą jest droga do odwołania się do sądów wyższych II i III inst. a to stosownie do przepisów jakie pod tym względem dla spraw wekśl. istnieją (§§ 41, 42, stat. z 1868.)
4. Jeżeli statut giełdy ustanawia sąd polub. dla sporów z czynności giełdowych

44a

spory rozstrzyga sąd polub., chyba że strony na piśmie inaczej się ułożyły. Odwołanie się od wyroku sądu polub. statutem giełdowym ustanowionego nie może mieć miejsca. Skargę o uznanie wyroku polub. za nieważny wnieść należy na piśmie w terminie 8dniowym, nieodwłocznym, licząc od dnia wręczenia wyroku przed sąd zwycz. I inst., któryby był właściwym dla tej sprawy. Skarga winna być podpisaną przez adwokata. Wniesienie tej skargi nie wstrzymuje wszakże egzekucyi z tego wyroku (§ 6 ust. z 1 kwietnia 1875 N: 67).-

Rozdział.

O postępowaniu upominalnem.

Das Mahnverfahren.

Równocześnie z ustawą z 27. IV 1873 № 66 o sprawach drobiazg. ogłoszono ustawę z tegoż dnia, do l. 67 Dz. u. p., stanowiącą o postępowaniu upominalnem, która w Galicyi, na Bukowinie i w Dalmacyi nie obowiązuje.

W celu ściągnięcia należytości w pieniądzach lub w innych rzeczach zamiennych, może wierzyciel żądać w drodze postępowania upominalnego wydania warunkowego nakazu zapłaty przeciw dłużnikowi osobistemu, jeżeli żądana ilość lub wartość przedmiotu spornego bez doliczenia odsetek i przynależytości nie przenosi sumy 200 złr., wszelako należytości wekslowe nie mogą być przedmiotem tego

postępowania.

5/ Do wydawania warunkowego nakazu zapłaty powołane są Sądy powiatowe, i miejskie delegowane. Sąd załatwią prośbę bez wysłuchania dłużnika. Nakaz zapłaty zawiera jako napis „nakaz zapłaty", dalej polecenie, by w 14 dniach po doręczeniu nakazu unikając egzekucyi, dłużnik uiścił należytość razem z odsetkami i kosztami w ilości przez sędziego oznaczonej, albo przeciw nakazowi zapłaty założył sprzeciwienie się (Widerspruch) - a nareszcie wzmiankę, że nakazowi zapłaty tylko wniesienie sprzeciwu moc odjąć może.

Do wniesienia sprzeciwu starczy oświadczenie dłużnika ustnie lub na piśmie w sądzie złożone, że się nakazowi sprzeciwia. Uzasadnienia sprzeciwu nie wymaga się. Jeżeli dłużnik wniósł sprzeciw w należytym czasie - nakaz traci swą moc. Wskutek sprzeciwu może powód wnieść skargę.-

Prośba o wydanie nakazu zapłaty sprawia ten sam skutek, co skarga, tak co do zawiązania sporu w sądzie, jak co do przerwania przedawnienia; wszelako niema wpływu na oznaczenie sądu właściwego dla skargi wzajemnej i sporów związkowych. Jeżeli nakaz traci moc wskutek sprzeciwu, przedawnienie uważa się za wstrzymane aż do wniesienia sprzeciwu. Jeżeli dłużnik ani zapłaty nie uiścił, ani w właściwym czasie sprzeciwu nie wniósł, na żądanie wierzyciela dozwoloną będzie egzekucya na podstawie nakazu. Jeżeli wierzyciel przed upływem 6 miesięcy po doręczeniu nakazu dłużnikowi egzekucyi nie żądał, nakaz zapłaty co do tego dłużnika utraca swą moc, atoli bez uszczerbku przerwy przedawnienia.

W skardze wniesionej o zapłatę może wierzyciel zarazem żądać wydania nakazu zapł.; w tym razie wyda sąd nakaz z tym dodatkiem, że w razie sprzeciwienia się nastąpi dalsze postęp. w przedmiocie skargi. ——

Rozdział.

O postępowaniu w sądach handlowych.

Rozdział 41 ust. sąd. pod tytułem „O postępowaniu w sądach wekslowych", obejmujący §§ 576-589 podaje te postanowienia, któremi się to postępowanie różni od przepisów tyczących się procesu zwyczajnego, stanowi bowiem w § 576 że przepisy ustawy sądowej zachowane być także winny w sądach handlowych o tyle, o ile w tym rozdziale inaczej nie postanowiono.

O ile się rozchodzi o spór wekslowy wchodzi w miejsce rozdziału 41 ust. sąd. rozporządzenie ministeryalne z dnia 25º stycznia 1850 № 51 stanowiące o postępowaniu

w sprawach wekslowych.
Inne postanowienia objęte tym rozdziałem 41 odnoszące się do spraw handlowych, uwzględniliśmy już przy wykładzie procesu zwyczajnego, podając je jako wyjątki; przyczem wszakże zwracamy uwagę na to, iż te postanowienia rozdziału 41, o tyle tylko wchodzą w zastosowanie, o ile sprawy handlowe toczą się przed sądem handlowym lub trybunałem sprawującym jurysdykcyę handlową. Jeżeli więc sprawa handlowa toczy się w innym sądzie do sprawowania jurysdykcyi handlowej nie powołanym, przepisy rozdziału 41 ustawy sądowej nie idą w zastosowanie.
W sprawach handlowych ma miejsce

postępowanie pisemne lub ustne, stosownie do przepisów ogólnych. (Orz. Najwyż. Trybunału z dnia 19 listopada 1872 do l.30 Rep. orz.), Również postępowanie sumaryczne, a nareszcie i postępowanie w sprawach drobiazgowych, jeżeli się sprawa odnośna nada do tego postępowania. Postanowienia rozdziału 41 ustawy sądowej różniące się od postanowień ogólnych są:

1. W sprawach handlowych może sąd handlowy zakreślać do wniesienia obrony, repliki i dupliki krótsze terminy nad te, które w powszechności się wyznaczają §. 578.
2. Powody zapadłego wyroku mają być ~~stosownie~~ stronie w ciągu 24 godzin wydane § 582, jeżeli stronie nie wrę-

czono takowych razem z wyrokiem na mocy § 23 noweli z 1874.-

3. Zgłoszenie apelacyi i rewizyi, zażalenie na nieważność, uciążliwości i obrony apelacyjne i rewizyjne, tudzież rekursy, winny być podane w ciągu dni trzech § 583. Przepis ten ma swoje zastosowanie i w procesach o wyłączenie rzeczy zajętej z pod egzekucyi (Orzeczenie najwyższego trybunału z 28 stycznia 1873 do l. 37 Rep. orz.).-

4. Termin do zapłacenia długu handlowego winien być oznaczony w wyroku do dni trzech § 584.

5. Rozporządzenia sądowe, które w innych przypadkach stronie osobiście doręczane być mają, mogą być doręczone do rąk prowadzącego firmę

handlu, jeżeli się odnoszą do tego handlu § 586.

6. W sądach handlowych nie znajdują miejsca żadne inne ferye oprócz niedziel i dni świątecznych nakazanych, tudzież dni krzyżowych § 587.-

Rozdział.

O postępowaniu w sądach górniczych.

O tem postępowaniu stanowi rozdział 42 ustawy sądowej. Postanowienia niniejszego rozdziału ~~tyczące się~~ różnią-

ce się od postanowień procesu zwyczajnego podaliśmy przy wykładzie tegoż. Reszta postanowień wymaga znajomości prawa górniczego.-

Rozdział.

O postępowaniu w dochodzeniu prawa powództwa z tytułu nadwyrężenia prawa przez urzędników, sędziów w wykonaniu ich czynności urzęd.-

O sposobie dochodzenia tego prawa podajemy na zasadzie ustawy z 12 lipca 1872 l. 112, co następuje:

I. Właściwość sądu.

Dla skargi mającej na celu poszuki-

-wanie wynagrodzenia szkody, właściwy jest ten trybunał II inst., w którego okręgu ma siedzibę ów sąd, który lub którego urzędnik nadwyrężył prawo. Jeżeli kto wywodzi roszczenie do wynagrodzenia szkody z rozporządzenia prezesa lub z uchwały rady tego samego sądu krajowego wyższego, który na zasadzie podanego prawidła jest dla skargi właściwym, natenczas najwyższy trybunał wydeleguje na żądanie powoda lub pozwanego inny sąd krajowy wyższy do przeprowadzenia i rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli pozwanym jest państwo, prokuratorya skarbu w siedzibie sądu procesowego powołana jest do zastępstwa państwa.
Jeżeli skarga wyniesiona jest przeciw-

ko więcej urzędnikom sędziowskim, lub też łącznie przeciw państwu i urzędnikom sędziowskim, na których ciąży wina, natenczas idą w zastosowanie zasady o uczestnictwie w sporze.

II. Skarga.

W skardze winna strona przedstawić fakta, z których wywodzi roszczenie swe do pozwanego, jakoteż oznaczyć przedmiot i rozciągłość doznanej szkody, a pod względem roszczonego wynagrodzenia winna uczynić ściśle oznaczone żądanie. Środki dowodowe winien powód ile możności przedstawić lub takowe (podać) wskazać. Skargę tym przepisom nieodpowiadającą

odrzuca się z urzędu, w przeciwnym razie sąd zarządza postępowanie sądowe stosujące się do przepisów procesu cywilnego zwyczajnego, o ile ustawa powołana nic innego nie stanowi.

Jeżeli skarga jest wymierzona przeciw poszczególnym urzędnikom sędziowskim do uzasadnienia jej przeciw każdemu pozwanemu urzędnikowi potrzebny jest dowód, że nadwyrężenie prawa zasadza się na przekroczeniu obowiązku urzędowego przez poszczególnych pozwanych.

Jeżeli skargę wystosowano tylko przeciwko państwu, starczy dowód, że nadwyrężenie prawa nastąpić mogło tylko wskutek przekroczenia obowiązku urzędowego ze strony urzędników

sędziowskich tego sądu, od którego czynność urzędowa wyszła. Jeżeli kto wywodzi roszczenie do wynagrodzenia z uchwały sądu kolegialnego, nadwyrężającej prawo strony, wówczas przeciw samym urzędnikom sędziowskim, na których wina ciąży, lub przeciw takowym i państwu, można wnieść skargę tylko wtedy, gdy się o nich powód w drodze postępowania karnego dowie.

Wedle jakiej miary, a jeżeli pozwano kilka osób, w jakim stosunku wynagrodzenie od nich może być żądane, tudzież o ile regres ma miejsce i kiedy gaśnie obowiązek nagrodzenia i regresu, ocenia się wedle prawa powszechnego cywilnego.

go, chyba że omawiana ustawa w r. 1872 inaczej stanowi. Wynagrodzenie szkody wynikłej z czynności sądowej urzędnika sędziowskiego, dochodzone będzie jedynie w miarę przepisów ustawy z r. 1872 i tylko w ten sposób tą ustawą wskazany. Zwyczajna droga prawa jest bezwarunkowo wykluczona.

III. Przewód.

A. Przedmiot.

Głównym przedmiotem jest pytanie, czy wogóle nastąpiło przekroczenie obowiązku służbowego przez urzędnika sędziowskiego. Gdy strona czepia się jedynie państwa, starczy dowód, iż fakt wyrządzający szkodę

nie mógł inaczej powstać jak przez takie przekroczenie. Dopiero gdy państwo poszukuje zwrotnie swych roszczeń na urzędnikach powstaje pytanie, który z urzędników przekroczył obowiązek służbowy i która to czynność stanowi przedmiot przekroczenia? Owo pierwsze pytanie rozwiązuje wyłącznie proces cywilny, i o niem orzeka wyrok sądu procesowego bez względu, czy śledztwo dyscyplinarne miało miejsce. Orzeczenie sądu dyscyplinarnego nie wiąże sądu procesowego. Obie strony mogą korzystać z śledztwa dyscyplinarnego w celu bronienia lub dochodzenia praw, wszakże o obowiązku wynagrodzenia szkody zawsze orzeka sąd proceso-

46a

wy niezawisłe od orzeczenia sądu dyscyplinarnego.

B. Zarządzenie postępowania dyscyplinarnego.

Sąd procesowy zarządzając postępowanie sądowe, winien zawiadomić o wniesieniu skargi tę władzę, która względem zarzuconego przekroczenia obowiązku urzędowego powołana jest do postępowania dyscyplinarnego. Władza ukończywszy postępowanie dyscyplinarne, zawiadomi sąd procesowy o wyniku.

Strony mają prawo przejrzenia w sądzie procesowym tego zawiadomienia i brania odpisów. Oprócz

tego wolno stronom żądać od władzy dyscyplinarnej, aby pozwoliła przejrzeć akta ukończonego śledztwa dyscyplinarnego, tudzież brać odpisy.-

Wyłączone są pisma i akta nie wpływające stanowczo na proces o wynagrodzenie szkody.

To się rozumie i o pismach, któreby wyjawiły głosowanie urzędników sędziowskich, którzy z powodu głosowania skazani byli w drodze dyscyplinarnej.

Każda strona może żądać, aby postępowanie procesowe zostało wstrzymane aż do ukończenia postępowania dyscyplinarnego, jeżeli można przewidzieć że osta-

teczny wypadek tego postępowania lub korzystanie z dochodzeń w drodze dyscyplinarnej zarządzić się mających, wpływie na rozstrzygnięcie procesu o wynagrodzenie szkody.

C. Uwiadomienie o sporze.

Gdy skargę wniesiono przeciw państwu, państwo uwiadomić może o sporze tych urzędników sędziowskich, których uważa za odpowiedzialnych za nadwyrężenie prawa uzasadniające roszczenie do wynagrodzenia szkody, a którzy nie są współpozwanymi. Jeżeli roszczenie do wynagrodzenia wyprowadzono z uchwały sądu kolegial-

nego, urzędnicy głosujący tylko wtedy uwiadomieni będą o sporze, gdy się o nich w drodze procesu karnego dowiedziano, lub w śledztwie dyscyplinarnem zostali ostatecznie uznani winnymi z powodu swego głosowania lub sprawozdania tyczącego się tej uchwały.

Uwiadomienie uskutecznia się wręczeniem wierzytelnych odpisów rozprawy procesowej odbytej do chwili uwiadomienia o sporze. Na podstawie uwiadomienia o sporze może urzędnik sędziowski przystąpić do pozwanego państwa jako ewiktor. Uwiadomienie o sporze nie wkłada na uwiadomio-

nego urzędnika obowiązku do zastępstwa, pomimo to wchodzą wszelkie skutki zaniechanego zastępstwa sądowego.

D. Przysięga.

Co do faktów względem których urzędnicy sędziowscy mają urzędowy obowiązek zachowania tajemnicy, dowód przez przysięgę tychże jest niedopuszczalny bez względu, czy występują jako pozwani, lub biorą udział wskutek uwiadomienia o sporze.

E. Środki prawne § 16.

Przeciw wyrokom w procesie zapadłym i przeciw orzeczeniom i poz-

porządzeniom w toku postępowania wydanym dopuszczalne są te środki prawne, które wedle przepisów procesu cywilnego służą przeciw wyrokom, orzeczeniom i rozporządzeniom sądu Iej inst. (apelacya i rekurs), chyba, że ustawa z r. 1872 inaczej stanowi. Te środki prawne rozstrzyga ostatecznie trybunał najwyższy.

F. Egzekucya § 17.

Egzekucyi domaga się w sądzie, w którego okręgu ma ona być wykonaną. Gdy niema wyroku sądu najwyższego, dołącza się do prośby potwierdzenie, że wyrok przez sąd orzekający wydany jest prawomocnym.

IV. Dochodzenie zwrotu przez państwo na urzędnikach.

A. Sposób dochodzenia.

Dwie są drogi dochodzenia zwrotu:

1. nakaz płatniczy.

Jeżeli państwo, wskutek przeciw niemu wyniesionej skargi uiściło wynagrodzenie, natenczas domagać się może od sądu procesowego, by nakazem płatniczym polecono zwrot tym urzędnikom, których wina orzeczeniem sądu dyscyplinarnego lub karnego stwierdzoną została. Jeżeli skarga wyniesiona była przeciw państwu i urzędnikom sądowym, natenczas nakaz płatniczy do zwrotu zapłaconej sumy nie może być

wydany, gdy wyrok w procesie o wynagrodzenie przeciw urzędnikom współpozwanym wydany, nie zgadza się z orzeczeniami sądu karnego lub dyscyplinarnego, bądź co do osób za odpowiedzialne uznanych, bądź co do sposobu lub stosunku udziału w odpowiedzialności.
Jeżeli nakaz ma być wydany przeciw kilku urzędnikom, kwota zwrócić się mająca, będzie rozdzielona między nich w równych częściach, chyba że z wyroku zapadłego w procesie głównym lub z wyroku sądu karnego wynika inny stosunek. § 19.
Zarzuty przeciw nakazowi płatniczemu mają być wniesione do sądu procesowego w dwu tygodniach od dnia doręczenia; spóźnione odrzuca się z

urzędu. Względem zarzutów w czasie wniesionych, sąd postąpi i wyda orzeczenie, jak co do zarzutów przeciw nakazowi płatniczemu, wydanemu na podstawie dokumentów publicznych. Środki prawne użyte przeciw orzeczeniu sądu procesowego rozpoznaje i rozstrzyga trybunał najwyższy § 20.-

2. Zwyczajna droga prawa.

Jeżeli nakaz płatniczy na mocy § 19 wydanym być nie może, państwo dochodzi zwrotu na urzędnikach w zwyczajnej drodze prawa, a to w sądzie I instancyi, który wedle zasad ogólnych jest do tego właściwym.

Ściąganie zwrotu w drodze admini-

stracyjnej miejsca mieć nie może.-
Celem poszukiwania zwrotu prokuratorya skarbu zastępując państwo, może zawsze żądać, by sąd dyscyplinarny lub karny, albo sąd, od którego urzędników lub od którego wyszło nadwyrężenie prawa, wymienił tych urzędników sądowych, którzy przedsięwzięli czynność urzędową, uzasadniającą prawo do wynagrodzenia szkody, lub którzy udział w niej brali, jakoteż aby udzielił wszelkich dowodów, posłużyć mogących do stwierdzenia tego przedsięwzięcia lub udziału §§ 21;23.

B. Obrona urzędników § 22.

Gdy państwo poszukuje zwrotu dro-

gą zwyczajną prawa, czy takowy nakazem płatniczym jest polecony, urzędnicy nie mogą się zasłaniać zarzutami rozpoznanymi i rozstrzygniętymi w procesie głównym popieranym przeciw nim, jako współpozwanym, albo których zaniechali wnieść w procesie głównym pomimo zawiadomienia ich o sporze.-

C. Egzekucya § 24.

Egzekucyi z nakazów płatniczych i orzeczeń wydanych na zarzuty przeciw nakazom płatniczym, domaga się w sądzie, w którego okręgu ma być egzekucya wykonaną.

V. Tymczasowe środki zabezpieczające §. 25.

W toku procesu państwa należy, w celu zabezpieczenia zwrotu dozwolić, dopuszczalnych procedurą cywilną środków zabezpieczających przeciw urzędnikom sędziowskim bez wymagania zabezpieczenia zadosyćuczynienia za zniewagę i szkodę, jeżeli będzie wykazane w sposób wiarogodny, że ci urzędnicy są do zwrotu obowiązani. Jeżeli wniesiono zarzuty przeciw nakazowi państwo zażądać może egzekucyi na zabezpieczenie. W tym celu płace i inne dochody urzędników sędziowskich mogą być aż do wysokości wyżej w § 24 podanej zapowiedziane, lub pod egzekucyą na zabezpieczenie pod-

ciągnięte.

VI. Zastosowanie ustawy z r. 1872 do spadkobierców urzędnika. -

Jeżeli w czasie wyniesienia skargi o wynagrodzenie urzędnik sądowy już nie żyje, albo umrze w toku głównego procesu o zwrot, przepisy ustawy z r. 1872 tak co do głównego procesu, jak co do procesu o zwrot, będą zastosowane do spadku lub spadkobierców tego urzędnika §26. Wedle przepisów ustawy tej postąpić tak należy i wtedy, gdy roszczenie do wynagrodzenia opiera się na art. 8ym ustawy zasadn. z 21 grudnia 1867, mianowicie, że urzędnik przedłużył lub za-

przadził bezprawnie areszt § 27.—

VII. Wsteczne działanie ustawy z r. 1872.

1. Rozp. ces. z 12 marca 1859 zostaje zniesione. Ustawa z r. 1872 nie narusza przepisów i patentów cesarskich z 10 lutego 1853 i 22 września 1857, dotyczących wynagrodzenia roszczeń z tytułu sprawowania sądownictwa przez dawne dominia, jakoteż przepisów § 10 ustawy z 17 grudnia 1862 r. o postępowaniu karnem w sprawach drukowych. (Obecnie § 491 procedury karnej).

2. Roszczenia do wynagrodzenia z powodu nadwyrężenia prawa, które nastąpiło przed wejściem ustawy

z r. 1872 w moc obowiązującą, oceniać należy wedle przepisów, które obowiązywały w czasie nastąpionego nadwyrężenia prawa.-
W przypadkach takich należy stosować do postępowania przepisy ustawy z r. 1872 i rozprawy atoli przed wejściem onej w moc obowiązującą jwż się toczące winny być ukończone wedle przepisów rozporządzenia cesarskiego z 12 marca 1869.

Rozdział.

O postępowaniu w sprawach drobiazgowych.

Literatura: Kabat: Postępowanie sądowe w sprawach drobiazgowych (Lwów 1873). – Ullmann: das Bagatellverfahren (Wien 1873). – Kaserer: das Gesetz vom 27 April 1873. Ueber das Verfahren in geringfügigen Rechtssachen (Wien 1873) – Kaserer: Formularien zum Bagatellverfahren (Wien 1873).

Postępowanie w sprawach drobiazgowych polega na ustawie z 27 kwietnia 1873 l. 66 Dzup. obowiązującej z 1 października 1873 we wszystkich krajach koronnych w radzie państwa reprezen-

towanych. Nie stosuje się ona do sporów już wiszących. O ile ustawie tej nie dostaje szczególnych przepisów zachować należy wogóle przepisy o postępowaniu sądowem w sprawach spornych tj. przepisy procesu zwyczajnego, a nie sumarycznego.

Najcelniejsze zasady, na których postępowanie w sprawach drobiazgowych się opiera, są: jawność, ustność w rozumieniu nauki, złagodzenie zasady ewentualności, ograniczenie zasady swobodnego rozprawiania się stron, albowiem sędzia winien brać czynny udział w dochodzeniu prawdziwości faktycznych okoliczności sprawy; rozszerzenie uznania sędziego przy rozwiązaniu pytania, czy dostar-

czenie dowodu jest koniecznem; obowiązek stron do osobistego spółdziałania, w przyniosie świadków, w celu dostarczenia potrzebnego wyjaśnienia; ocenienie dostarczonych dowodów wedle swobodnego uznania sędziego, i niewzruszalność wyroków sędziego I instancyi przez apelacyę.–

I. Sądy dla spraw drobiazgowych i ich właściwość.–

(§§ 1-3 i § 8)

Wyłącznie sądy powiatowe i sądy pow: miejsko delegowane są sądami dla spraw drobiazgowych. Miasta, gdzie są samoistne sądy handlowe, mogą mieć osobny sąd dla spraw handlowych drobiazgowych. Właściwość sądów powia-

towych i pow. miej. del. stosuje się do ogólnych postanowień normy jurysdykcyjnej, o ile ustawa nie rozszerza władzy tych sądów co do osób, lub co do jakości spraw. W postępowaniu w sprawach drobiazg., toczącem się przed sądami powiat. etc., sędzia sądowi przewodniczący winien prawidłowo sam rozprawą kierować i orzekać, wszelako wolno prezydentowi tryb. I inst. dla szczególnych sądów powiatowych oprócz przewodniczącego powołać jednego lub więcej urzędników tegoż sądu, posiadających uprzymiotnienie sędziow. do samodzielnego sprawowania urzędu sędziego w postępowaniu dla spraw drobiazgowych.—

II. Przedmiot postępowania.

A. Na mocy ustawy.

1. Spory o oznaczone sumy pieniężne, gdy żądanie bez doliczenia odsetek i innych przynależności 25 złr. aw. – od 1 maja 1876, 50 złr. aw. (ust. z 1 marca 1876 l. 23 Dz.u.p.) nie przenosi.

2. Spory o inne przedmioty, gdy roszczenie dozwala alternatywnego żądania t.j. gdy jest tego rodzaju, że można żądać sumy pieniężnej zamiast czego innego, a żądanie nie przenosi 25 złr. obecnie 50 złr., albo gdy powód w skardze wyraźnie oświadcza, iż takową sumę pieniężną w miejsce należnego przedmiotu gotów jest przyjąć jako zapłatę. Obliczenie kwot następuje wedle prawideł ustanowionych w § 15 lit. a i l. nd. tyczących się

właściwości sądów pow. miej. del.
Do wymienionych sporów wtedy tylko można stosować postęp. w sprawach drob., gdy wedle ogólnych przepisów jurysd. podlegają orzectwu sądów powiat. lub miej-del., wszakże:
a. przepisy § 14 u. J. mocą których sprawy tamże pod lit. b i c wyrażone do rozstrzygnięcia tryb. I inst. są pozostawione, nie stosują się do sporów, które wedle postęp. w sprawach drob. przeprowadzić należy. Stąd wynika, że w tych przypadkach podlegają orzectwu sądów pow: fiskus, gminy świeckie i duchowne, kościoły, beneficya, fundacye i zakłady dla celów publicz., posiadacze dóbr tabularnych, albo ze związku gminnego wyłączonych.-

b. w miejscach, gdzie niema osobnego sądu dla spraw drob. handlowych, sprawy sporne pod 1.) i 2.) wyrażone toczyć się będą wedle postęp. w sprawach drob. przed sądami powiat. miej.-del. i wtedy, gdy roszczenie sporne polega na jednej z czynności handlowych w § 38 1, 2, ust. wprow. kod. handl. wyrażonych, albo tyczy się jakiej rzeczy handl. w tejże ustawie w § 39 l. 2 wymienionej. Właściwym jest ten sąd pow. (miej-del.) którego właściwość pomijając handlowo-prawną naturę roszczenia, opiera się na ogólnych przepisach jurysdykcyjnych.

Niezmniejszone pozostało orzectwo tryb. I inst. co do spraw powierniczych i lennych; co do spraw należących przed sąd spadkowy, jeżeli nim

jest trybunał I inst. (§ 37 N. j.); co do spraw naczelników tryb. I inst. i sądów powiat. (§ 42 N. j.) nareszcie co do spraw handl. wymienionych w § 39 pod l. 1; 3 ust. wprow. k. h., jeżeli te ostatnie dochodzone być mają w miastach, gdzie się znajduje tryb. I inst. do sprawowania jurysdykcyi handl. powołany.

Postępowaniu w sprawach drob. nie ulegają następujące spory ze względu na ich przedmiot:

a. spory wynikające się z czynności wekslow., o ile stosuje się do nich proces wekslowy.

b. spory wyłącznie ojcostwu rzeczowemu przekazane

c. spory, w których na mocy rozporz. z dnia 21 marca 1855 N. 95 lub 18 lipca 1859 N. 130 żąda się wyd. nakazu zapłaty.

Jeżeli powód niechce żądać wydania nakazu płatniczego, domagać się może zarządzenia postępowania w sprawach drobiazgowych, o ile sprawa do tego się nadaje.

D. Spory wynikające z kontraktu dzierżawy lub najmu, wyjąwszy, gdy w nich idzie li tylko o ściągnięcie czynszów dzierżawnych lub najmowych.

B. na mocy układu stron.

Postępowanie w sprawach drobiazg. może mieć miejsce i co do roszczeń aż do 500 złr. aw., gdy się na to strony zgadzają, byle zachodziły wszystkie inne wymogi zastosowania tego postępowania. Wszelako trzeba, aby to zgodzenie się albo wobec sędziego dla spraw drobiazg. nastąpiło, albo wprzód zaszłe dowodem pisemnym sędziemu było wykazane (§.5.).-

Poczytuje się że takie zgodzenie się nastąpiło, mianowicie w razie skarg o roszczenia z czynności przewozowych wynikłych, oraz skarg wniesionych na podstawie jednego z dokumentów w art. 301; 302 kod. handl. wymienionych, gdyż miało miejsce przyjęcie dokumentu dla stwierdzenia czynności prawnej sporządzonego (list przewozowy, przekaz, dowód zobowiązania się itd)., w którym na przypadek sporu oznajmiono poddanie się postępowaniu w sprawach drobiazg.- Dla spraw już z mocy ustawy toczyć się mających w postęp. drobiazg. nie może być obranem inne jakieś postępowanie pod zagrożeniem nieważności. (O.S.N. 14 paździer. 1885 N=117 k.o.)

III. Strony i ich zastępcy (§§ 9, 10)

1. Gdy przedmiotem sporu jest tylko to, czem

małoletni sam może na mocy § 151, 246, i 247 k.c. dowolnie zarządzać, może małoletni sam jako powód lub pozwany przed sądem stawać, rozprawiać się i stosownie do § 5 i 6 (wyżej B) poddać się postępowaniu w spr. drob. - Zawarte w takich razach ugody i wyroki nie mogą być wzruszone dla braku prawnego zastępstwa małoletu. W innych zaś przypadkach pozostaje nie-wzruszone prawo zastępcy prawnego żądać uchylenia zapadłego orzeczenia, stosując natenczas przepisy postęp. zwyczajnego, zwłaszcza Dekr. nadw. z 14 paźdz. 1803 № 629. Zatem też idzie, iż zastępca nie jest obowiązany w tym przypadku przestrzegać terminu w § 79 na wniesienie zaskarżenia nieważności zastrzeżonego.

2. Stronom wolno działać osobiście lub przez

pełnomocników. Pełnomocnik ma znać przedmiot sporu, mieć pisemne umocowanie i być płci męskiej. Mężatki mogą występować jako pełnomocniczki swych mężów. Osoby niewłasnowolne mogą więc być pełnomocnikami (inaczej w postępow. sumarycznem). Wyjątkowo sąd może wezwać stronę, aby działała przez pełnomocnika, jeżeli strona bowiem niezdolna jest czynić zrozumiałe oświadczenia w przedmiocie sporu, albo sędzia postanowił wydalić ją z izby sądowej z powodu niestosownego zachowania się, natenczas odroczyć należy audyencyą, a stronie polecić by na ponownej działała przez uzdolnionego pełnomocnika, ewentualnie przez adwokata, gdyż inaczej będzie uważaną za niestającą. (§ 22) Działanie przez adwokata wymaganem jest tylko

w 2 przypadkach, albowiem:

a. zaskarżenie nieważności na piśmie wniesione § 79.

b. rekursy pisemne §. 84,

wymagają podpisu adwokata. Skarga pisemna nie potrzebuje podpisu adwokata. Osoby znane sędziemu, jako pisarze pokątni, nie mogą być przypuszczone do rozprawy w przymiocie pełnomocników. Gdy strona staje przed sądem osobiście razem z pełnomocnikiem, może także i umocowanie wnieść do protokółu. §. 9.-

IV. Obliczenie terminów § 11.

Dnie świąteczne i feryalne nie wywierają wpływu na rozpoczęcie i bieg terminów w ustawie postanowionych, lub na jej podstawie przez sędziego naznaczonych. Jeżeli koniec terminu wypada w niedzielę lub świę-

to, najbliższy dzień powszedni jest ostatnim dniem terminów. Dni biegu pocztowego nie wliczają się do terminów. Niewzruszone pozostają przepisy, mocą których żadna strona nie jest obowiązana stawać w sądzie w dniu świątecznym jej obrządku religijnego.

V. Wynoszenie skargi i łączenie skarg (§§ 12, 13, 15 i 88).

Skarga wnosi się albo:

1.) ustnie do protokółu § 12, albo

2.) na piśmie (jeżeli kilku jest pozwanych, podanie trzeciego okazu pozwu jest zbyteczne § 15.)

3.) wolno jest powodowi nawet bez poprzedniego przyznania razem ze stroną przeciwną przed sądem stanąć, aby spór wytoczyć, i o takowym się rozprawiać. W tym przy-

padku żądanie będzie zapisane w krótkości do protokółu rozprawy §77. Dla takich przypadków naprzód ustanowić należy pewne dni sądowe, które kartą na domu sądowym wywieszoną, ogłoszone będą.
Przepis §13 stanowi o zachowaniu się sędziego przy ustnem wniesieniu skargi, tosamo, co §§13-15 postępowania sumarycznego. Także i w razie wyniesienia skargi na piśmie, sędzia może przywzwać i protokolarnie przesłuchać powoda celem uzupełnienia skargi lub wyjaśnienia wątpliwości, stojących na zawadzie zarządzeniu postępowania.
We wszystkich przypadkach wyniesienia skargi powód niema prawa obowiązku zabezpieczyć pozwanemu kosztów sporu §88.
O łączeniu przedmiotowem skarg stanowi §12, że kilka roszczeń tego samego powoda prze=

ciw temu samemu pozwanemu, chociażby nie zostających z sobą w związku faktycz. lub prawnym mogą być dochodzone tym samem prawem, jeżeli co do wszystkich ten sam sąd dla spraw drobiazg. jest właściwy, a roszczenia razem nie przechodzą sumy stanowiącej o zastosowaniu postępowania w sprawach drobiazg. (przepis §4 ust. sąd. doznał więc zmiany). Wszelako sędzia może postanowić że rozprawa co do każdego roszczenia odrębnie toczyć się będzie §24. Podmiotowe łączenie skarg stosuje się do ogólnych przepisów procesu zwyczajnego, wszelako pojedyncze roszczenia nadać się muszą do postęp. w spraw. drob., a razem wzięte nie powinny przechodzić sumy stanowiącej o zastosowaniu tego postępowania. Należy odróżnić podmiotowe łą-

czenie skarg od połączenia kilku sporów, zarządzonego przez sędziego na mocy prawa kierowania procesem; wolno bowiem sędziemu kilka sporów między tymi samymi stronami wiszących, tudzież spory różnych powodów lub różnych pozwanych przeciw tej samej stronie przeciwnej objąć jedną i tąsamą rozprawą, wszelako jednym i tym samym wyrokiem tylko spory między tymi samymi stronami rozstrzygać można §. 24.

VI. Rezolucya na skargę §14.

Gdy skarga nie nadaje się do postępowania sądowego (wogóle) lub sędzia uznaje się niewłaściwym, skarga odrzuca się. - Gdy nie jest taką, iżby można zarządzić postęp. w spraw. drob., ale sąd powiato-

50 aż

wy wedle ogólnych przepisów jurysdykcji jest właściwym, wówczas sędzia uczyni co potrzeba dla zarządzenia właściwego postępowania. Jeżeli niema przeszkód sędzia na skargę wyznaczy audyencyę „do ustnej rozprawy w postępowaniu dla spraw drobiazgowych", stosownie do zachodzących okoliczności, jeżeli można najdalej za 2 tygodnie. W razach naglych można naznaczyć audyencyę na dzień, w którym skarga wniesioną została. Na audyencyę przyzywają się strony z wezwaniem, aby złożyły dokumenty odnoszące się do sporu, a jeżeli można przyprowadziły świadków, na których się chcą powołać. Przyzwanie powoda następuje przez kartę przyzwania, pozwanego zaś przez doręczenie du-

plikatu pisemnej lub odpisu protokolarnie spisanej skargi. Jeden okaz pisemnej skargi zostanie w sądzie.
Od rezolucyi odmawiającej zarządzenia postęp. w spraw. drob. można założyć rekurs § 84.. Z powodu rezolucyi zarządzającej takie postępowanie niema rekursu, wszakże można zaskarżyć nieważność zapadłego wyroku § 78 l. 1. —

VII. Rozprawa przed sędzią wyrokującym.

A. Jawność § 17.

Rozprawa jest jawną, wszelako tylko osoby dorosłe mogą się jej przysłuchiwać.
Jawność wyłączoną zostaje:
1.) na zgodne żądanie obu stron,

2.) z urzędu, gdy zagraża porządkowi publ., lub dobrym obyczajom.

Postanowienie wyłączające jawność, ma być jawnie ogłoszone. W razie wykluczenia jawności, wolno każdej stronie żądać dozwolenia wstępu, oprócz pełnomocnika, dla trzecich osób jej zaufanie posiadających. - Wobec wszechwładnego stanowiska sędziego w postęp. w sprawach drobiazg. i nieodwołalności od jego wyroków jest jawność rozprawy nieuniknioną koniecznością, bo jest najpewniejszą rękojmią należytego wymiaru sprawiedliwości.

B. O rozprawie ustnej w ogólności (§§. 16, 19, 20, 23, 25, 30, 33, 76).

Nad sprawą rozprawia się ustnie przed

sędzią wyrokującym w obecności trzymającego pióro (pisarza) §77. Rozprawę otwiera sędzia wywołaniem sprawy. §19. Sędzia wysłucha najprzód strony celem wyrozumienia, czego żądają, co pod względem faktów oświadczają, i jakie ofiarują dowody. O ile pozwany wyraźnie uznaje żądanie powoda, o tyle to przestaje być spornem. Jeżeli więc pozwany uznał żądanie powoda w całości, sędzia natychmiast oznajmi zamknięcie rozprawy i przystąpi do zawyrokowania i ogłoszenia wyroku. Gdyby żądanie powoda uznane było tylko w części, sędzia co do tej części może, ale nie musi przystąpić zaraz do zamknięcia rozprawy, zawyrokowania i ogłoszenia wyroku §76. W braku uznania sędzia wysłucha strony

a po wysłuchaniu starać się będzie nakłonić je do ugody § 23. Ugoda zawartą być może bezwarunkowo lub warunkowo tj. czyniąc ją zawisłą od przeprowadzenia dowodu, a nawet od złożenia przysięgi § 65. Doprowadzona do skutku ugoda lub wzmianka, że usiłowanie pojednania zostało bezskuteczne, zamieszcza się w protokóle rozprawy. Zawarta ugoda będzie stronom odczytaną i do podpisu przedłożoną. Jeżeli strona nie może, lub nie chce podpisać protokółu, uczyni się o tem wzmianka przy wyrażeniu przyczyny § 23. Ugoda bezwarunkowa umarza spór. Gdyby się zgodzono na przysięgę, wymaga się oświadczenia sędziego, iż przysięgę wykonano lub niewykonano / dekret nadw. z 19 paźdź. 1792 L. 63/.

Jeżeli ugoda zawisła od przeprowadzenia innego dowodu, sędzia z urzędu przeprowadzi dowód i wyda wyrok.- Gdy sprawy nie załatwiono, ani przyznaniem pozwanego, ani ugodą, rozprawa toczy się ustnie. Pomimo wniesienia skargi na piśmie lub protokolarnie, powód ustnie uzasadni żądanie, przedstawiając faktyczną zasadę skargi, pozwany bronić się będzie jak w procesie zwyczajnym itd.-

Sędzia starać się ma, by rozprawa wyczerpująco była wyświeconą, by rozprawy nie przeciągały rozwlekłe gadaniny i rozprawy poboczne, nie prowadzące do celu, i by rozprawa, o ile można bez przerwy w jednym dniu się skończyła §19.

Pomimo tego przybiera przecież przebieg

rozprawy w postęp. w spraw. drob. kształt. istotnie różniący się od procesu zwyczajnego, a to:

1. wskutek kierownictwa rozprawą przez sędziego
2. przez uznanie rozprawy ustnej za 1 akt
3. przez swobodne ocenienie dowodów przez sędziego.

Przedewszystkiem zwracamy na to uwagę, iż pomimo że ogólne przyznanie jest dozwolone, a ogólnikowe zastrzeżenie zaprzeczenia bezskuteczne, to przecież złagodzone zostało postęp. procesu zwycz. wedle którego każda strona winna jest jasno i po szczególe zaprzeczyć wszystkim okolicznościom przez przeciwnika przytoczonym. Przepis §33 stanowi bowiem, iż sędzia uwzględniając wynik całej rozprawy i prze=

prowadzonych dowodów, osądzić ma wedle swobodnego przekonania, czy faktyczne twierdzenie uważać należy za prawdziwe lub nie. Stąd wynika, że nie każde zaniechanie zaprzeczenia jakiegoś faktycznego twierdzenia uważane być ma za przyznanie.

Aby fakt uważać za zaprzeczony, starczy, gdy z ogółu wywodów strony okaże się jej zamiar, że fakta zaprzecza. Również i formalne zaprzeczenie strony nie ocenia się odrębnie, lecz w związku z wywodami strony i nie będzie uznanem za skuteczne, skoro ogół wywodów tej strony zawiera w sobie uznanie prawdy faktów, chociaż formalnie zaprzeczonych.

Treść skargi na piśmie lub protokolarnie wyniesionej nie wiąże powoda co do tego, co przytaczać chce w sprawie swej na au-

dyencyi wyznaczonej do rozprawy. Skarga przybiera zatem cechę pisma przygotowawczego, bo przy wyrokowaniu na to tylko wzgląd mieć można, co w toku rozprawy wniesionem było. §67.

Od tego iż skarga jest tylko pismem przygotowawczem, odstąpiono w 3 względach, albowiem:

a. ustawa łączy już z wyniesieniem i wręczeniem skargi powstanie skutków, które prawo cywilne łączy z tymi aktami,

b. na przypadek niestawienia się powoda już na pierwszej audyencyi, winien sędzia uwzględnić treść skargi, jakoteż jej załączniki

c. dozwolona jest zmiana skargi tj. w myśl §25 zmiana zasady prawnej

na której się opiera żądanie skargi, tudzież zmiana dochodzonego przedmiotu i roszczenia żądania skargi.-
Nie mieści się więc w tem pojęciu ograniczenie żądania skargi do mniejszej tylko sumy, lub zamiana rzeczy ściśle oznaczonej na rzecz nieoznaczoną tego samego gatunku (species i genus).
Jeżeli powód zmienił skargę w jakimbądź względzie, zapisze się przedewszystk. żądanie zmienione do protokółu. Sędzia z urzędu sprzeciwi się zmianie skargi, gdy przez nią właściwość sądu i zastosowanie postęp. w sprawach drob. zostają wyłączone. Za zezwoleniem pozwanego wolno zmienić skargę, mianowicie i żądanie rozszerzyć. Poczytuje się że jest przyzwolenie, gdy pozwany nie

wnosząc zarzutu przeciw zmianie, na zmienioną skargę odpowiada.- Sędzia jednak dozwolić może takowych zmian nawet mimo zarzutu przeciwnika, jeżeli nie zachodzi obawa, że zmiana pociągnie za sobą znaczne przewleczenie sprawy. Postanowienie w tej mierze ogłoszone będzie stronom.

C. Kierownictwo rozprawą.
(§§. 19. 20, 24, 26. 52, 60, 62, 76).

Ustawa przyznaje sędziemu wyrokującemu obszerną władzę kierowania rozprawą. Jest ona wynikiem zasady ustności, która nie tylko zwalniać ma sędziego od ~~mozol~~ mozolnego czytania aktów w celu zawyrokowania, ale też umożebnić dochodzenie prawa materyalnego przez wyczerpujące wy-

świecenie sprawy i stosowne ocenienie dowodów.

1. Postanowienie zmierzające do wszechstronnego wyświecenia stosunku spornego.

W tym względzie służy sędziemu:

a. obszerne prawo zadawania stronom pytań. Prawo to określa §. 20 w sposób następujący:

„Sędzia zadając stosowne pytania, zmierzać będzie do tego, by strony niejasne żądania wypełniły, niedostateczne przedstawienie faktów uzupełniły, środki dowodowe wskazały i aby wogóle potrzebne do ustalenia stanu rzeczy oświadczenia poczyniły. Strony prawa nieświadome, objaśnić należy o skutkach prawnych nie=

zastosowania się do tego przepisu."
Z tego wynika, że prawo zadawania pytań nie może mieć na celu, aby strony zachęcić do wystąpienia z nowymi zaczepkami lub obronami, lecz aby sędzia w granicach tego, co strony przedstawiły osiągnął zupełne wyjaśnienie. Niemniej wolno każdej stronie dla wyjaśnienia stanu rzeczy zadawać przeciwnej stronie pytania za pośrednictwem sędziego lub bezpośrednio, gdy sędzia na to zezwala. Sędzia odrzuci pytanie, które uważa za niestosowne.
§ 26. Pytania dają się stronom obecnym i działającym. Przez stronę rozumieć należy i zastępcę strony, któremu wyłącznie zadają się pytania, gdy strona sama nie działa. Pomimo to sędzia może zadawać pytania stronie, jeżeli uważa to za

stosowne celem zupełnego wyjaśnienia stanu rzeczy. Sędzia nie ma prawa żądać, aby strona osobiście stanęła na audyencyi, lub zadawać jej pytania w nieobecności jej adwokata (inaczej w procesie sumar.) Dopiero gdy sędzia dla niedostateczności ofiarowanego, lub dla braku wszelkiego dowodu na wniosek lub z urzędu zarządza wysłuchanie pod przysięgą strony, jako świadka, znajduje się sędzia w położeniu wysłuchać tymczasowo stronę, z wyłączeniem zastępcy, choćby w jego obecności.

Ustawa nie określa w szczególności skutków nastąpić mających, gdy strony nie dają żadnych odpowiedzi, albo odpowiedzi wymijające lub niestanowcze. Na mocy §§ 33 i 62 sędzia porważywszy wszelkie okoliczności oceni, jaki wpływ wywiera takie zachowa-

nie się strony na ustanowienie dowodu.
b. Do wyjaśnienia rzeczy sędzia może na wniosek lub z urzędu zarządzić oględziny § 52. Oględziny te służyć mogą nie tylko do wyjaśnienia zaprzeczonych, lecz i do niezaprzeczonych lub już ustalonych faktów.

2. O porządku w rozprawie.

Sędzia może z urzędu lub na wniosek:

a jeśli spór składa się z kilku roszczeń postanowić, że rozprawa, co do każdego roszczenia osobno toczyć się będzie;

b sędzia może kilka sporów między tymi samymi stronami wiszących tudzież spory różnych powodów lub różnych pozwanych przeciw tej samej stronie przeciwnej objąć tą samą rozprawą § 24.–

Sędzia może następnie uchylić połączenie.–

D. Jednolitość rozprawy ustnej (§§ 30, 31, 66, 67).

Rozprawa ustna rozpoczyna się, gdy obie strony po wywołaniu sprawy, swe żądania oświadczają i kończy się oznajmieniem zamknięcia rozprawy przez sędziego, co uczyni, gdy uważa spór za przygotowany do osądzenia. Rozprawa aż do zamknięcia uważa się jako jedna całość. Wszystko aż do ogłoszenia zamknięcia uważa się jako wniesione na czasie §. 67. Odpadają wszelkie prośby o dozwolenie nowości i nie czynią wyjątku zarzuty spór wstrzymujące; niemniej obojętnem jest, kiedy je pozwany przed zamknięciem rozprawy przedstawił. Tylko zarzut niewłaściwości sądu, o ile uchylenie jego zależy od woli pozwanego, czyni wyjątek, gdyż zarzut

ten na pierwszej audyencyi winien być uczyniony (dekr. nadw. z 20 lutego 1820 r.) Inaczej się rzecz ma co do zarzutu niedopuszczalności postęp. w spraw. drobiazg., gdyż w tym przypadku dobrowolne poddanie się pod sąd niewłaściwy wymaga tu wyraźnego układu stron § 5. Zasada jednolitości rozprawy tyczy się także dowodów, te bowiem nietylko ofiarują, ale i przeprowadzają się w toku rozprawy. Gdyby więc przeprowadzenie wymagało nowej audyencyi, nastąpićby musiała późniejsza audyencya do dalszej rozprawy, nim sędzia oznajmićby mógł zamknięcie rozprawy. Strona może i po przeprowadzeniu dowodu nowe dowody ofiarować. Z chwilą oznajmienia rozprawy za zamkniętą strony tracą prawo czynienia ja-

kichkolwiek przedstawicii. Gdyby nie naczas zamknięto rozprawę, stronie służy przeciw wyrokowi zaskarżenie nieważności. § 78 l. 6.- Co powiedziano o jednolitości rozprawy stosuje się także do części żądania, względem której sędzia zamknął rozprawę /obacz wyżej pod B/.-

Sędzia oznajmujący zamknięcie rozprawy mocen jest, gdyby się okazało potrzebnem uzupełnienie, zarządzić otwarcie rozprawy na nowo § 66.- W ponownej rozprawie strony tak działać mogą, jak przy pierwszej tj. nie są związane tem, co sędzia chce uzupełnić.

E. Odroczenie rozprawy.

Sędzia starać się ma, jeżeli to być może, aby rozprawa w jednym dniu bez prze-

wy się skończyła. Pytania, kiedy audyencya ma być odroczona ustawa wyczerpująco nie rozwiązuje - wchodzą więc na mocy § 88 w zastosowanie przepisy procesu zwyczajnego. Na mocy ustawy odracza się audyencyę z urzędu:

1. Jeżeli się na audyencyi okaże, że jedna ze stron stawających nie może działać, albo jeżeli za powoda lub pozwanego staje osoba, której prawo do zastępywania strony nie jest wykazanem. Sędzia odroczy audyencyę i zarządzi, co z prawa wypada, zarazem oznajmi się stronom, że ponowne odroczenie audyencyi z tej przyczyny bez przyzwolenia przeciwnika niema miejsca, owszem, że na odroczonej audyencyi postąpi się według prawa, jeżeli wada nie będzie usuniętą § 21.

2. Jeżeli strona niezdolną jest, co do sprawy spornej dać zrozumiałe oświadczenia, albo sędzia postanowił ją wydalić z izby sądowej z powodu niestosownego zachowania się (obacz wyżej pod III) §22.
3. Jeżeli tego przeprowadzenie dowodów wymaga.—

W razie odroczenia audyencyi sędzia, jeżeli można zaraz oznajmi stronom ustnie, kiedy nastąpi nowa audyencya. Nie potrzeba pisemnego zawiadomienia. Stronę, z której winy odroczenie nastąpiło, sędzia zaraz zobowiąże do zwrotu kosztów stąd wynikłych a to w ilości, którą po wysłuchaniu przeciwnika oznaczy. Strona ta nie będzie mogła żądać zwrotu tych kosztów nawet wtedy, gdy przeciwnik w sprawie głównej na zwrot kosztów zostanie skazany §27.—

Jeżeli zaczętej rozprawy nie można skończyć w 1ym dniu, sędzia na późniejszej audyencyi, o ile można w krótkości wyłuszczy ustnie streszczone istotne wyniki poprzedniej rozprawy ustnej, które ma jeszcze w świeżej pamięci, a które w razie potrzeby stwierdzą mu własnoręczne, dla ułżenia pamięci czynione zapiski odnoszące się do skargi, papierów dowodowych; dla złożenia do aktów przyniesionych i do protokółowanych oświadczeń wezwie strony aby się w tej mierze oświadczyły, na tej drodze braki wypełni lub wątpliwości usunie, i z tak ustalonymi wynikami przerwanej rozprawy, dalszy ciąg tejże zwiąże. § 68. –

F. Zasada ustności.

O istocie zasady ustności była mowa w IV

dziale, rozdz. I. Rozprawa odbywa się ustnie przed sędzią wyrokującym. Czytanie pisemnych wywodów nie jest dozwolone § 16, wszelako można odczytać dokumenty dowodowe. W toku rozprawy spisuje się protokół, ograniczający się do zapisków w § 77 wskazanych (ob. 5). Sędzia może uczynić własnoręczne zapiski § 68, którem mogą posłużyć za podstawę wyroku, nie dlatego, że są spisane, lecz że stwierdzają to, co ustnie było przedstawione. Ten tylko sędzia może wyrokować, który osobiście rozprawie spornej przewodniczył. - Brak spisania rozprawy pociąga za sobą konieczność zastąpienia go wyrokiem z pobudkami orzeczenia na piśmie, aby zapobiec ponowieniu sporu, a ponieważ nadużyciu zarzutu osądzonej sprawy. Dlate-

goteż pobudki orzeczenia zawierają część składową wyroku tj. zwięzłe wyłuszczenie stanu rzeczy.-

Jeżeli przed zawyrokowaniem zmiana w osobie sędziego zajść musi, sędzia nowo przychodzący odbędzie na nowo rozprawę ustną, robiąc użytek ze skargi, z papierów dowodowych do aktów przyniesionych i z poświadczeń protokolarnych § 70. Własnoręczne zapiski poprzednika tracą w tym przypadku wszelkie znaczenie.-

G. Protokół rozprawy.

Ponieważ rozprawa nie spisuje się protokólarnie, przeto też niema miejsca apelacya w rozumieniu sprawdzenia orzeczenia sędziego I inst. Protokół ustnej rozprawy spisuje pisarz. § 77.- Protokół za-

wiera:

1. wymienienie sądu, nazwiska sędziego i pisarza, czas i miejsce rozprawy, oraz wzmiankę, czy rozprawa była jawną lub niejawną. (w myśl § 17.)
2. nazwiska stron i ich pełnomocników, oraz krótkie wyrażenie przedmiotu spornego.
3. wymienienie osób, które jako strony lub ich zastępcy na audyencyi stanęły.
4. zapiski przepisane w § 9 (wniesienie do protokółu umocowania, jeżeli strony przed sądem osobiście wraz z pełnomocnikiem stanęły) § 15 (żądanie powoda stającego przed sądem razem z przeciwnikiem), § 23 (nakłanianie stron do ugody), § 25 (wszelka zmiana żądania skargi), §§ 48, 50, 52 i 62 (istotna treść dowodu na audyencyi przeprowadzonego).–

53.

5. postanowienia przez sędziego w toku rozprawy powzięte i ogłoszone,
6. czas zamknięcia rozprawy i ogłoszenie wyroku, oraz wzmiankę, czy przytem obie strony były obecne,
7. jeżeli rozprawa toczy się według post. w sprawach drobiazg. na mocy zgodzenia się stron §5, powołanie się na tę umowę.

Oprócz tego, jeżeli zaczęta rozprawa w 1ym dniu skończoną być nie może, bądź na uczyniony wniosek, bądź z urzędu należy stwierdzić w protokóle rozprawy w streszczeniu przez sędziego postanowionem oświadczenia stron, zawierające ograniczenia lub zmianę żądania lub wyraźne uznanie długu, lub części onego, wreszcie wyraźne zaprzeczenie przez pozwanego twier-

dzeń służących skardze za podstawę.- Protokół ten wolno stronom każdego czasu przeglądać. Strony i świadkowie lub znawcy nie podpisują protokołu rozprawy; przeczytanie zaś takowego następuje tylko w przypadkach wyraźnie ustawą wskazanych (w przypadku ugody, przy prowadzeniu dowodu ze świadków, znawców, oględzin naocznych, przesłuchania stron jako świadków) albo gdy sędzia uzna to za potrzebne.

H. Utrzymywanie porządku w izbie sądowej.

1. Sędzia czuwać ma nad utrzymaniem porządku w izbie sądowej.- Osoby przez niestosowne zachowanie się zakłócające rozprawę, po bezskutecznem

ich napomnieniu i za poprzedniem zagrożeniem, mają być wydalone z izby sądowej § 18.-

2. Na tego, kto się dopuszcza większej nieprzyzwoitości, zwłaszcza obrazy sądu, strony lub jej pełnomocnika, świadka lub znawcy, może sędzia rozciągnąć grzywnę do 10 złr. lub karę aresztu do 24 godzin; postanowienia te będą stronom ogłoszone i są natychmiast wykonalne § 18.—

3. Sędzia daje głos i może go odebrać każdemu, kto nie jest powołany jego złeceniu § 19.-

4. Sędzia wyklucza jawność rozprawy gdy jawność zagraża porządkowi publ. lub dobrym obyczajom.-

VIII. O dowodzie.

A. Zasada swobodnego oceniania dowodu.

Sędzia uwzględniając wynik całej rozprawy i przeprowadzonych dowodów, powinien według swego swobodnego przekonania rozsądzić, czy twierdzenia faktyczne mają być uważane za prawdziwe, czy nie § 33.- Wyjątek zachodzi tylko co do dokumentów § 36.- W szczególności osądzi w podobny sposób, jak ma skutkować cofnięcie uznań lub przyznań.

Ustawa uznaje zatem 2 zasady:

1. zasadę swobodnego ocenienia dowodów przez sędziego,
2. zasadę ocenienia ogółu przedstawień stron w związku według ich treści

materyalnej, bez względu na ich formę.

B. Obowiązek dowodzenia i środki dowodowe.

Obowiązek dowodzenia stosuje się do ogólnych przepisów procesu cywilnego, z wyjątkiem, że się nie dowodzi faktów, które jako jawne (offenkündig) wiadome są sądowi § 35.

Środkami dowodowymi są:

1. dokumenty pisemne i dowód prawdziwości podpisem, z porównania pism, tudzież inne przedmioty świadczące o fakcie pewnym;
2. zeznania świadków
3. zdanie znawców
4. oględziny sądowe
5. przesłuchanie stron jako świadków

w miejsce przysięgi stanowczej, uzupełniającej i szacunkowej.
Ustawa nie wymienia przyznania sądowego jako środka dowodowego, a to dlatego, że przyznanie ściśle biorąc nie jest środkiem dowodowym, lecz okolicznością zwalniającą przeciwnika od obowiązku dowodzenia.-

C. Prowadzenie dowodu.

1. Ofiarowanie dowodu.

Odmiennie od procesu zwyczajnego następuje:

a. ofiarowanie dowodu w toku rozprawy bez zachowania wszelkiej formy

b. antycypacya dowodu odpada i każda strona może każdej chwili wystąpić

z dowodem.

Wskutek prawa kierowania rozprawą sędzia spowodować może strony do ofiarowania na czasie dowodu § 20. Dowód może być bezpośrednim lub pośrednim. O tym ostatnim stanowi § 34, że fakt może być i pośrednio udowodniony, mianowicie przy wykazaniu takich faktów, z których prawdziwość faktu udowodnić się mającego, wedle zdrowego rozsądku wywnioskować się daje.

Dowód pośredni mieści w sobie przyznanie zasądowe i domniemanie prawne. Sędzia oceni według swobodnego uznania, czy zasądowe przyznanie lub zasady domniemania za istniejące uważane być mają, tudzież czy takie przyznanie stanowi dowód na przyznane okoliczności.-

2. Dopuszczenie dowodu.

Sędzia już w toku rozprawy ustnej, a w każdym razie nim oznajmi zakończenie rozprawy, zdecydować się ma, czy dowód jaki ma być przeprowadzony, przyczem uwagę swoją zwróci nietylko na to, czy dowód jest stanowczy, lecz i na to, że on:

a. i bez wniosku stron może przystąpić do przeprowadzenia dowodu, może bowiem z urzędu przeprowadzić

α dowód z oględzin

β przesłuchanie stron, jako świadków §53, tudzież

b. że on nie jest obowiązany przeprowadzić dowodów przez stronę ofiarowanych, chociaż tyczą się faktów spornych i stanowczych i są oprócz tego dopuszczalne, a to wtenczas, gdy

α osiągnie przekonanie, że zaofiarowanie dowodów zmierza li do przewleczenia sprawy § 31. (odnosi się to prawidło do dowodu ze świadków)

β jeżeli nie podpada wątpliwości, że strona ma prawo do odszkodowania, albo, że się jej co innego należy, atoli dowód spornej ilości odszkodowania lub należytości, albo wcale nie da się osiągnąć albo tylko z niestosunkowymi trudnościami. W tym przypadku sędzia może tę ilość wedle słuszności ustanowić nawet z pominięciem dowodu, jakiby strona ofiarowała, a jeżeli wypada, po przesłuchaniu stron jako świadków na okoliczności stanowczo na oznaczenie ilości wpływające § 63.-

Dowód przez strony ofiarowany, lub przez

sędziego z urzędu naznaczony, dopuszcza się w toku rozprawy uchwałą, którą sędzia ogłosi, wszelako bez uzasadnienia takiego. Dowód z dokumentów nie zawsze wymaga postanowienia sędziego. - Sędzia i kilka razy postanawiać może dopuszczenie, jakoteż przeprowadzenie dowodów. -

3. Przeprowadzenie dowodu.

Die Aufnahme des Beweises.

Sam sędzia wyrokujący przeprowadza dowody w toku rozprawy i to na tej audyencyi, na której sędzia ogłosił swe postanowienie. Na przypadek niemożności przeprowadzenia dowodu na tej audyencyi, sędzia wyznaczy nową audyencyą albo przeprowadzi dowód poza audyencyą do rozprawy przeznaczoną, lub przez innego

innego do tego wyznaczonego sędziego powiatowego. Strony uwiadomić należy o wyznaczonym na to czasie, byle stąd nie wynikła zwłoka w przeprowadzeniu dowodu § 32. Strony mogą być obecne przy przeprowadzeniu dowodu, mogą zadawać pytania świadkowi i znawcom przez sędziego, lub same za jego zezwoleniem, jeżeli sądzą, że to się przyczyni do wyjaśnienia rzeczy. Sędzia odrzuci pytania niestosowne. Sędzia przystąpi do przeprowadzenia dowodu, choćby żadna z stron zawiadomionych nie stanęła. Jeżeli strony nie stanęły na audyencyi, wyłącznie do przeprowadzenia dowodu ustanowionej, niestawienie się stron pozbawia je tylko możności zadawania pytań. Gdyby zaś dowód prze-

prowadzono na audyencyi do rozprawy wyznaczonej, sędzia pomimo to przystąpi do przeprowadzenia dowodu, wszelako przy niestawieniu się obu stron nie rozstrzygnie sporu, lecz oczekiwać będzie wezwania jednej z stron o wyznaczenie nowej audyencyi do dalszej rozprawy. Gdyby zaś jedna tylko strona stanęła wchodzą w zastosowanie przepisy o niestawiennictwie.

Przy przeprowadzeniu dowodu na audyencyi rozprawowej, wynik istotny wpisuje się do protokółu rozprawy, przy przeprowadzeniu dowodu poza audyencyą lub przedsięwziętem obejrzeniu przez sędziego wezwanego sporządza się dokładny protokół, po nadejściu którego rozprawa w dalszym ciągu toczyć

się będzie. Przy tej sposobności należy uwiadomić strony o osnowie protokołów; gdyby się okazały niedokładnymi wówczas zarządzić można ich uzupełnienie § 31.

D. O dowodzie z dokumentów. (§§ 36-39 i § 51).

Przepisy ustawowe przyznające dokumentom moc zupełnego dowodu, wiążą sędziego i w postęp. w spraw. drob. § 36. Postanowienie to odnosi się zarówno do publ. i pryw. dokumentów. Nienaruszone pozostają przepisy, tyczące się zewnętrznych wymogów dokumentów, niemniej postanowienia kod. handl. o dowodzie z ksiąg handlowych. Jak dalece jednak powyższa moc dowodowa do-

kumentów zwątlona została okolicznościami faktycznymi, przeciwko niej przytoczonymi lub przeprowadzonym dowodem zostawia się ocenieniu sędziego § 36. Strona przedłoży sędziemu dokumenty, na które się w dowód swoich twierdzeń powołuje. Jeżeli dokument stanowczy co do dowodu jest w przechowaniu władzy publicznej, sędzia zarządzi, co potrzeba, celem dostarczenia takowego § 39.- Przedłożone dokumenty okaże sędzia przeciwnej stronie i wezwie ją do oświadczenia względem nich. Sędzia osądzi skutek odmówienia oświadczenia co do prawdziwości i wiarygodności dokumentów. Dokument po okazaniu zwraca się stronie, bo akta się nie spisują, chyba że dokument jest potrzebny do sprawdze-

nia jego prawdziwości. Gdy strona złożyła tylko odpis dokumentu, można jej nakazać złożenie pierwopisu na wniosek przeciwnika lub z urzędu. Czyli i jak dalece mimo niezastosowania się do tego polecenia ma być daną wiara przedłożonemu odpisowi, rozstrzygnie sędzia wedle uznania, opartego na starannem ocenieniu przyczyn, dla których przedłożenie nie nastąpiło, jeżeli takowe przedstawiono, tudzież innych okoliczności §87.-

Prawdziwość dokumentów prywat. udowadnia się świadkami, porównaniem pism i przesłuchaniem stron jako świadków. Świadkowie nieobecni wystawieniu dokumentów, wszelako znający pismo, mogą być przypuszczeni do dowodu prawdziwości pisma.- Porównanie

pism ręcznych sędzia zwykle sam przedsiębrać winien. Gdyby miał wątpliwości w tej mierze, może zasięgnąć zdania znawców. Jeżeli niema pism do porównania może polecić stronie, względem której pisma ręcznego dowód prawdziwości ma być ustanowiony, aby słowa jej przez sędziego wskazane, wobec tegoż napisała. Napisanie takie dołączonem będzie do protokółów rozprawy. Jaki to wpływ wywierać ma na ustanowienie dowodu, gdy strona takiego polecenia nie usłucha lub oczywiście odmiennem od swego pismem pisze, zostawia się ocenieniu sędziego § 51.

Przepis § 38 stanowi o obowiązku strony wydania lub udzielenia przeciwnikowi dokumentu stanowczego pod wzglę-

dem dowodu. Jeżeli strona dowodząca twierdzi, że przeciwnik posiada stanowczy pod względem dowodu dokument, sędzia poleci mu, aby takowy przedłożył, jeżeli nie zdoła przywieść dostatecznych przyczyn przeciw przedłożeniu takowego.

Jeżeli przeciwnik zaprzecza posiadaniu dokumentu, sędzia na uczyniony wniosek w celu zbadania prawdziwości tego twierdzenia, tudzież wyśledzenia czy dokument dlatego aby pozbawić takowego stronę dowodzącą, nie został umyślnie usunięty, lub niezdatnym do użycia uczyniony, może zarządzić przesłuchanie przeciwnika pod przysięgą, jako świadka, w którym to przypadku zastosowane będą

przepisy §§ 54, 58-60, 61 ustęp 1 i § 62 ustęp 1-3. Pozostawia się uznaniu sędziego opartemu na troskliwem ocenieniu wszelkich okoliczności, jaki to wpływ mieć będzie na osądzenie danego przypadku, jeżeli:

a. przeciwnik nie zastosował się do nakazu złożenia dokumentu, którego posiadanie przyznał, albo

b. jeżeli odmawia zeznania pod przysięgą co do dokumentu, którego posiadanie zaprzecza, albo

c. jeżeli z tego zeznania wypływa, że dokument umyślnie usunięty, lub niezdatnym do użytku uczyniony został, a mianowicie

d. czy w tych razach twierdzenia dowodzącego co do osnowy dokumentu za

uzasadnione uważać należy.
Przepis § 38 odnosi się także do dokumentów niepisanych tj. przedmiotów świadczących o fakcie np. karbów, prób, wzorów itd. Przepisy procesu zwyczajnego o odnawianiu (§ 204-206) i wystawianiu dokumentów (§ 248 i 249) zostały nietknięte.

E. O dowodzie ze świadków.

Ustawa dzieli świadków tylko na dopuszczalnych i niedopuszczalnych (wyłączonych).
Nie mogą być świadkami i jako tacy z urzędu wyłączeni są:
1. Niezdolni do udzielania swych spostrzeżeń, albo gdy w tym czasie, do którego ich zeznanie ma się odnosić, nie-

zdolni byli do spostrzeżenia faktu udowodnić się mającego.

2. Duchowni, względem tego, co im oznajmiono na spowiedzi.

3. Urzędnicy rządowi, gdy przez swoje zeznanie naruszyliby tajemnicę urzędową, do której zachowania są zobowiązani, o ile od tego obowiązku nie są uwolnieni przez swoich przełożonych.

Do osób sub 1) należą według okoliczności niemi, głuchoniemi, głusi, głupowaci, pozbawieni rozumu, dzieci, upici.-

Przepisy procesu zwyczajnego co do świadków odrzucalnych i podejrzanych nie mogą mieć zastosowania w spraw. drob.- Sedria oceni starannie wedle swego swobodnego przeświadczenia wszelkie

okoliczności wpływające na bezstronność świadka i wiarygodność jego zeznania.

§41.-

Oprócz tego ustawa odstąpiła także od ogólnego obowiązku składania świadectwa przyznając pewnym osobom prawo wymawiania się od świadectwa. Można bowiem odmówić zeznania jako świadek:

1. co do pytań, które są tego rodzaju, że odpowiedź na nie świadkowi, jego małżonkowi lub osobie, z którą on w linii prostej lub pobocznej aż do drugiego stopnia jest spokrewniony lub powinowaty, lub przez adopcyę skojarzony, sromoty uczyniła, lub na niebezpieczeństwo sądowego dochodzenia w drodze karnej naraziła.
2. Co do pytań, które są tego rodzaju

iż odpowiedź na nie świadkowi lub jednej z osób pod l.1. wymienionych, wyrządziłaby bezpośrednio uszczerbek w sprawach majątkowych. Jednakże co do czynności prawnych, do których świadek jako taki był przybrany, i co do działań, które on względem spornej czynności prawnej, jako prawonabywca, ręczyciel lub zastępca jednej ze stron przedsiebrał był, świadectwo z tej przyczyny odmówione być nie może.

3. Co do faktów, o których świadek nie mógłby zeznawać bez pogwałcenia obowiązku milczenia, z jego zawodu wypływającego, o ile od tego nie został uwolniony § 42.-

Na tej zasadzie odmawiać mogą świadectwa adwokaci (§ 9 ord. adw.), nota-

rysze (§ 37 ord. not. z 1871), stręczyciele (art. 69 l. 5 k. h.), lekarze, akuszerki i ich pomocnicy (§ 498 k. k.) względem takich faktów, o których dowiedzieli się przy wykonywaniu swego zawodu, tudzież duszpasterze wszelkich wyznań w podobnem położeniu się znajdujący.

Sędzia nie jest obowiązany pouczać osoby na świadka powołane o tem prawie.-

Nie należy odbierać przysięgi od świadków, którzy za fałszywe świadectwo lub fałszywą przysięgę skarani byli, albo którzy w czasie przesłuchania swego nie mieli jeszcze 14 lat wieku skończonych.- Tacy świadkowie jakoteż ci, których obie strony uwolniły od zaprzysiężenia, będą przesłuchani bez zaprzysiężenia.-

Prawidło procesu zwyczajnego, iż do zupełnego

dowodu wymaga się jednozgodnego zeznania dwóch wiarygodnych lub więcej podejrzanych świadków, niema zastosowania w post. w spraw: drob. Wyłącznie sędzia ocenia moc dowodu zeznań świadków.

Strona ofiaruje dowód w toku rozprawy, wymienia świadków, i wskazuje fakta, o których świadkowie zeznać mają.

Jeżeli sędzia uważa za potrzebne przesłuchać świadków przez strony powołanych, dla udowodnienia ich twierdzeń, zarządzi ich przesłuchanie w toku rozprawy, a jeśli wypada, audyencyą w tym celu odroczy.-

Świadkowie mogą być przesłuchani poza audyencyą lub przez innego sędziego.-

Prawidłowo świadek wykona przysięgę przed przesłuchaniem. Jeżeli potrzeba sędzia przed odebraniem od świadka przy-

sięgi, zada mu pytania, aby ocenić, czy jego przesłuchanie lub zaprzysiężenie ma mieć miejsce §44. Dla objaśnienia się w stosunkach osobistych świadka i okoliczności, czy ten zdolny jest złożyć zeznania do wyświecenia stanu rzeczy posłużyć mogące, wolno sędziemu wypytać go pierwej. Na podstawie takiego wypytania może sędzia po wysłuchaniu stron postanowić, że przesłuchanie świadka nie nastąpi, lub też może sobie zastrzec, że co do odebrania od świadka przysięgi, dopiero po przesłuchaniu onegoż postanowienie powezmie. W ostatnim razie przed przesłuchaniem świadka należy go upomnieć o obowiązku zeznania prawdy, o skutkach fałszywego zeznania według prawa kar. i o znaczeniu zastrzeżonej przysięgi §45. Świadka

przesłuchać należy w nieobecności innych świadków, lecz wobec stron samych. Przy przesłuchaniu sędzia z urzędu lub na wniosek zada świadkom stosowne pytania, co do faktów, których dowód przez ich zeznanie ma być ustanowiony. § 46. Artykułów dowodowych w rozumieniu procesu zwyczajnego niema. Strony mogą takie zadawać pytania. Świadkowie, których zeznania są sprzeczne, mogą być bądź na wniosek, bądź z urzędu stawieni osobiście do oczu. § 47. Zeznania świadków na audyencyi rozprawowej przesłuchanych będą w streszczeniu wciągnięte do protokółu rozprawy. Streszczenie wciągnięte należy świadkom odczytać. W protokóle nadmieni się, czy świadek przed lub po przesłuchaniu przysięgę wykonał, lubteż, czy je-

go zaprzysiężenie nie nastąpiło § 48.-
Jeżeli przesłuchanie ma być uskutecznio-
ne przez sędziego zawezwanego, naówczas
w odezwie należy wyrazić fakta, które
świadek pod lub przysięgi zeznawać ma.
Sędzia wzywający może i po nadejściu
niezaprzysiężonych zeznań świadka, zarzą-
dzić dodatkowe zaprzysiężenie § 46.-
Jeżeli inny sędzia przesłuchach świadków,
albo przesłuchanie nastąpiło poza audy-
encyą rozprawową, sporządza się dokła-
dny protokół.

F. Dowód ze znawców.

Jeżeli przeprowadzenie dowodu ze zna-
wców okaże się potrzebnem, sędzia usta-
nowi jednego lub więcej, zaraz po przesłu-
chaniu stron co do ich liczby i osób.-

W powszechności dostatecznem jest ustanowienie jednego znawcy. Jeżeli dane zdanie jest niedostateczne można zarządzić ponowne danie zdania przez tych samych, lub przez innych znawców § 49.
Uwolnienia od obowiązku znawcy żądać można z tych samych przyczyn, jakie upoważniają świadka od uchylenia się od zeznawania. Zaprzysiężenie znawców nie jest potrzebne, gdy obie strony takowego się zrzekają. Co do reszty §§ 46-48 znajdują zastosowanie podług ducha ustawy do przesłuchania znawców. § 50.-

G. Dowód z oględzin § 52.

Przy dowodzie ze znawców sędzia może kierować tylko przymościami znawców, przy oględzinach zaś sędzia sam jest przy-

nym, a znawcy powołani tylko do wynurzenia zdania o pytaniach przedwstępnych, poza obrębem wiadomości sędziego leżących. Dla wyjaśnienia rzeczy sędzia może na wniosek lub z urzędu zarządzić oględziny z przybraniem jednego lub więcej znawców. Jeżeli chodzi o obejrzenie przedmiotu, który wedle twierdzenia strony dowodzącej jest w posiadaniu przeciwnika lub w zachowaniu władzy publ, należy stosować przepisy o dowodzie z dokumentów. §§ 38 i 39.- Wynik oględzin będzie w krótkości wpisany do protokółu rozprawy, a jeżeli oględziny nie były przedsię brane na audyencyi rozprawowej, spisane będą w osobnym protokóle; wynik zapisany ma być stronom odczytany.-

H. Dowód z wysłuchania stron jako świadków.

§§ 53-65.

Przepisy procesu zwyczajnego o dowodzie z przysięgi stanowczej, uzupełniającej lub szacunkowej nie mają zastosowania w postęp. w spraw. drob. § 65. Natomiast fakta stanowcze mogą być dowodzone przez wysłuchanie pod przysięgą stron jako świadków. Sędzia zarządzi ten dowód na wniosek lub z urzędu, jeżeli dowód nie uda się osiągnąć innymi środkami dowodowymi przez strony zaofiarowanymi § 53. Świadectwo stron jest więc również jak ich przysięga tylko środkiem posiłkowym dla sędziego. Obojętną jest rzeczą, czy strony stwierdzić mogą fakta odnośne na podstawie wła-

snego bezpośredniego doświadczenia, lub czy zeznawają takie tylko okoliczności, które mogą uzasadnić ich przeświadczenie podmiotowe o prawdzie twierdzenia procesowego. Dowód ten jest wyłączony, jeżeli ma być udowodniona ilość odszkodowania, wszelako dopuszczony na fakta stanowcze pod względem ustanowienia ilości szkody lub należytości § 63.

Przez świadectwo strony rozumiemy wyłącznie zeznanie spierającej się strony w znaczeniu właściwem, a więc strony, o której prawo się rozchodzi. W razie uczestnictwa w sporze każda strona złoży świadectwo we własnej sprawie. Każdy uczestnik sporu może być przez przeciwnika wezwany do składania świadectwa. Gdyby ten zeznawał tak, że sędzia prze-

nany jest o prawdziwości jego zeznania, zeznanie uczestnika uczynione będzie i na korzyść innych uczestników, bo on zeznawał jako świadek. To samo odnosi się do zawiadomionego o sporze, który stronę zawiadamiającą sądownie zastępuje.- Pełnomocnicy mogą tylko zeznawać jako zwyczajni świadkowie i mają prawo odmawiać zeznania wedle § 42 (ob. wyż. E).

Jeżeli spór prowadzi prawny zastępca oddanego w opiekę, pozostawia się uznaniu sędziego, czy chce zarządzić przesłuchanie zastępcy lub oddanego w pieczę, albo obydwóch jako świadków § 64. To samo ma miejsce w sprawach masy upadkowej, w którym to przypadku sędzia przesłuchać może zawiadowcę masy, dłużnika upadłego lub obydwu. W sporach masy ma-

jątkowej zastępca tejże będzie uważany za stronę co do dowodu przez wysłuchanie stron, jako świadków. Jeżeli stroną jest gmina, spółka, towarzystwo, stowarzyszenie lub inna tego rodzaju osoba zbiorowa, nie stosują się do niej przepisy o przesłuchaniu stron jako świadków. Dowodzenie przez zastępców takiej osoby zbiorowej podobnie jak dowodzenie przez zeznania innej jej członków lub urzędników może nastąpić tylko według przepisów o dowodzie ze świadków. Stąd wynika, że członkowie spółki handl. do zastępywania powołani, uważani będą za strony, członkowie przełożeństwa i rady zawiadowczej za świadków, prokuranci i pełnomocnicy handl. niemniej urzędnicy spółki akcyjnej za zwyczajnych świadków. Na mocy § 54 wy-

łączone są od przesłuchania jako świadków:
a. strona, jeżeli wyłączona jest z urzędu od składania zeznań § 41.
b. strona, jeżeli w czasie przesłuchania niema jeszcze 14 lat wieku skończonych, lub gdy za fałszywe świadectwo lub za fałszywą przysięgę skarana była § 42.
Strona może odmówić zeznania w moc § 42 l. 1. z podanej tam przyczyny (ob. wyż. E). Użycie środków przymusowych dla znaglenia strony do stawienia się w sądzie w przymiocie świadka lub do złożenia zeznań niema miejsca. Przyczyny wyrażone w § 42 l. 2 i 3 nie usprawiedliwiają odmowy zeznań przez stronę w przymiocie świadka przesłuchać się mającą § 62.
Co do pytania, którą stronę wezwać należy do zeznania, rozstrzyga co następuje:

1. Strona mająca obowiązek udowodnić fakt sporny będzie prawidłowo najprzód za świadka przesłuchaną. Prawidło to nie wchodzi w zastosowanie, gdy:

a. wzmiankowana strona wyłączona jest od składania zeznań, bo jej przesłuchaniu lub zaprzysiężeniu stoi na przeszkodzie jedna z przyczyn wyłączających świadka od świadectwa na mocy § 41 l. 1-3, albo § 43 ust. 1 (§ 54).-

b. gdy sędzia uważa że z jej zeznania nie wypływa dostateczna pewność, co do faktu udowodnić się mającego, zwłaszcza gdy strona o fakcie nic wiedzieć nie może. § 56.

W tych 2 razach sędzia zważywszy troskliwie wszelkie okoliczności, osądzi czyli dowód przez przesłuchanie stron jako świadków całkiem wykluczyć, lub stronę pre-

ciwną, jako świadka do zeznawania zobowiązać wypada § 57. Sędzia może także odstępując od zasady, według której strona obowiązana do udowodnienia faktu spornego, ma być najpierw jako świadek przesłuchaną, postanowić, że naprzód przeciwnik będzie przesłuchany, jeżeli strony zgodnie się tego domagają, albo się skądinąd okazuje, że to posłuży do wykrycia prawdy § 55.–

2. Jeżeli jednę ze stron dopuszczono do zeznawania w przymiocie świadka, sędzia może na wniosek lub z urzędu zarządzić przesłuchanie przeciwnika, którego przesłuchanie jest dopuszczalne gdy strona, którą naprzód do złożenia zeznań wezwano:

a. odmówiła zeznania, a odmówienie to choć nie poparte ustawą, przecież jest

uzasadnione, sędzia zatem strony nie uważa bezwarunkowo za upadłą w sprawie, albo jeżeli

b. z jej zeznania nie wypływa dostateczna pewność co do faktu udowodnić się mającego § 57.

Dopuszczenie przeciwnika zawisło w obu przypadkach od uznania sędziego; każdej stronie wolno wszakże żądać, aby po przesłuchaniu przeciwnika i ją, jako świadka przesłuchano. W tym przypadku służy więc stronie prawo, od uznania sędziego niezawisłe, żądać aby ją przesłuchano jako świadka. § 56. - Jaki to wpływ wywiera na ustanowienie dowodu, gdy strona bez dostatecznej przyczyny uchyla się od przesłuchania pod przysięgą, lub od odpowiadania na poszczególne pytania, lub gdy strona

przyzwana w celu przesłuchania nie staje, sędzia oceni przy staranniem rozważeniu wszelkich okoliczności § 62.-
Tak samo oceni sędzia zeznanie strony, jako świadka niemniej przy sprzeciwiających się zeznaniach stron, czy należy przyznać znaczenie stanowcze jednemu z zeznań, a to z powodu, że jest lepiej uzasadnione. Przesłuchanie stron, jako świadków nastąpi przed zamknięciem rozprawy. Jeżeli sędzia zarządza przesłuchanie strony jako świadka, postanowienie to ogłosi. Jeżeli strona nie jest osobiście obecną, zarządzone będzie jej przyzwanie z wyrażeniem faktów, względem których przesłuchanie ma nastąpić § 59. Przed przesłuchaniem należy stronie oznajmić wyraźnie przy zwróceniu uwagi na skutki prawa kar-

nego, że teraz już jako świadek ma zeznawać. Wszelako przed tem oznajmieniem może sędzia dla wyjaśnienia stanu rzeczy przedsięwziąć przedwstępne wypytanie, w którym to przypadku i przeciwnik może zadawać pytania (§§ 60, 26.). – Przed przesłuchaniem strony należy od niej odebrać przysięgę. Przesłuchanie odbywa się według przepisów o przesłuchaniu świadków, wszakże nie ma miejsca użycie środków przymusowych dla znaglenia strony do stawiennictwa w przymiocie świadka, lub do złożenia zeznań. Jeżeli strona nie stanęła, lub odmówiła zeznania, albo zeznanie jej jest niedostateczne, sędzia rozważy, czy nie należy zarządzić z urzędu lub na wniosek przesłuchania przeciwnika, w którymto razie przeciwnik nieobecny

zawezwany być winien.- Gdyby strona czyniła zeznania stanowcze, wolno przeciwnikowi żądać, aby sędzia dopuścił go do złożenia zeznania, sędzia się do tego przychyli. W takim przypadku wszakże zastrzec sobie może, że co do zaprzysiężenia przeciwnika, powziąć postanowienie po nastąpionem przesłuchaniu, a później może nieodbierać przysięgi, jeżeli złożone zeznanie okazuje się zupełnie nieprawdopodobnem §61.-

Jeżeli stawienie się strony z powodu większej odległości miejsca jej pobytu, połączone jest z osobliwymi trudnościami, zawezwać należy sąd miejsca pobytu o jej wysłuchanie. §59.

Jeżeli zeznanie złożone przez stronę, jako świadka jest fałszywe, uważać się ma, jako fałszywe świadectwo przed sądem złożone.-

Przepisy prawa karnego o zaofiarowaniu fałszywej przysięgi albo świadectwa nie stosują się do oznajmień lub zeznań strony, które poprzedziły jej przesłuchanie, jako świadka.-

IX. Orzeczenie. Entscheidung.

A. Wyrok Urtheil.

1. Wyrokowanie.

Wyrok jest tylko stanowczy. Wyrokiem rozstrzyga się jedynie sama sprawa sporna. Jeżeli żądanie skargi nie jest warunkowem, wyrok jest zawsze bezwarunkowym, gdyż przysięgi stron zastępują się wysłuchaniem stron, jako świadków. Termin do wypełnienia obowiązku wyrokiem na-

łożonego, ma być oznaczony na dni 8, na-
wet w sprawach handl. Gdy jednak cho-
dzi o wykonanie jakiej pracy lub czynu,
natenczas do okoliczności zastosowany bę-
dzie §. 75.-
Wyrok obejmować ma skazanie strony spór
przegrywającej na zwrot kosztów, jakie prze-
ciwnik z powodu sporu poniósł. Jeżeli każda
strona po części spór wygrywa, a po części
przegrywa, koszta mają być stosunkowo
rozdzielone lub nawzajem zniesione.-
Można jednak w całości zwrot kosztów na-
łożyć jednej stronie, jeśli przeciwnik prze-
grywa spór tylko w nieznacznej części, któ-
rej dochodzenia osobnych kosztów za sobą
nie pociągnęły. §74.-

2. Ogłoszenie, ułożenie i treść wyroku.

Wyrok ogłasza się razem z pobudkami orzeczenia, a prawidłowo na audyencyi natychmiast po zamknięciu ustnej rozprawy. Z nader ważnych tylko przyczyn, może sędzia do ogłoszenia wyroku naznaczyć osobną audyencyę, jednak na dzień najdalej za tydzień nadchodzący i zaraz stronom oznajmiony § 71.

Na przypadek oddalenia się stron, lub niestawienia się na audyencyi, do ogłoszenia wyroku naznaczonej, sędzia mimo to ogłosi wyrok. Jeżeli ogłoszenie następuje zaraz po zamknięciu ustnej rozprawy, sędzia może się ograniczyć do oznajmienia głównych pobudek orzeczenia § 71.-

Wyrok wszakże układa się w każdym

razie także na piśmie.-

Na wstępie wymienia się nazwisko sędziego wyrokującego. Wyrok obejmuje:

a. rozstrzygnięcie sprawy,

b. orzeczenie o kosztach sądowych.

Jeżeli wyrok rozstrzyga więcej roszczeń, a sędzia nie może orzec zarazem o przynależytościach lub kosztach sądowych na rozstrzygnięte roszczenia przypadających, wyraźnie w wyroku wyrzecze, o ile orzeczenie o takowych do dalszego wyroku zawiera. § 76.-

c. na przypadek skazania pozwanego, termin do wypełnienia wyrokiem nałożonego obowiązku § 75.

d. pobudki orzeczenia zawierające zwięzłe wyłuszczenie stanu rzeczy § 72.-

Ustne ogłoszenie wyroku wywiera ten sam skutek, co wręczenie wyroku w postępowa-

niu pisemnem lub protokularnem, lecz pod warunkiem, iż przy ogłoszeniu wyroku obie strony były obecne. Od dnia po ogłoszeniu liczy się termin 8dniowy do wypełnienia wyroku i zaskarżenia nieważności, a wręczenie wyroku na piśmie wygotować się mającego, nastąpi tylko na żądanie strony. Jeżeli przy ogłoszeniu wyroku żadna ze stron, lub tylko jedna była obecną, wygotowanie pisemne doręcza się obu stronom z urzędu, a 8dniowy termin liczy się od dnia po wręczeniu wyroku §§ 73, 75, 79.-

B. Wyrok zaoczny §§ 28 i 68.

Nieposłuszeństwo (zaniedbanie) stron polega w postępowaniu ustnem na niestawiennictwie na audyencyi, do rozprawy wyznaczonej. Gdy żadna strona nie stanęła, postę-

powanie przerywa się. Na prośbę jednej ze stron, nowa ustanawia się audyencya. Jeżeli tylko jedna strona nie staje, przeciwnik może zezwolić na odroczenie audyencyi. Gdy tylko powód staje, a na odroczenie nie zezwala, powód przedstawi ustnie skargę swoją, a faktyczne twierdzenia jego uważane będą za prawdziwe, o ile ich nie zbijają dowody sędziemu przedłożone; a na tej podstawie nastąpi wyrokowanie. Jeżeli jednak powód zmienił swą skargę, zaoczność pozwanego niema miejsca §25. Poprawienie skargi nie stoi na zawadzie uznaniu pozwanego za zaocznego. Jeżeli tylko pozwany staje, jego twierdzenia faktyczne uważają się za prawdziwe, o ile takowych nie zbijają przedłożone dowody. Pisma, jakieby nadesłała strona niesta-

wającą (powód czy pozwany) uwzględniać nie należy. To się wszakże nie tyczy dodatku do skargi przed audyencyą pozwanemu wręczonego.

Zaoczność strony wtedy tylko jest skuteczna, gdy sędzia na audyencyi, na której strona nie stanęła, oznajmi zamknięcie rozprawy. Gdyby więc sędzia odroczył audyencyę dla przeprowadzenia dowodu lub dla innej przyczyny, strona przedtem niestawająca tak prawa swego dochodzić lub bronić może, jak gdyby zawsze była stawała.

C. Postanowienia i rezolucye.

Tylko sprawa sama rozstrzyga się wyrokiem, wszelkie inne rozporządzenia lub orzeczenia sędziego, wydane przed rozpoczę=

ciem lub w biegu rozprawy ustnej nazywają się postanowieniami (Beschluss- uchwała). Wygotowanie postanowienia na piśmie zowie się rezolucyą. Wszelkie postanowienia powzięte bez poprzedniego ustnego postępowania, winno być ułożone na piśmie i stronom wręczone. Postanowienia w toku postępowania powzięte, ogłasza się ustnie i wpisuje się do protokółu rozprawy. Ogłoszenie ustne wywiera też same skutki co doręczenie.

§69.- Wygotowane na piśmie postanowienie w toku postępowania powzięte i oznajmione wręcza się z urzędu:

1. obu stronom, które przy ogłoszeniu nie były obecne, jeżeli stronie służy
<u>a</u> prawo rekursu od postanowienia, albo
<u>b</u>. prawo do prowadzenia zaraz egzekucyi na mocy rezolucyi.

2. stronom nieobecnym w obu przypadkach (a i b), a nadto we wszystkich razach, gdzie tego kierownictwo rozprawy wymaga §69.- We wszystkich tych przypadkach rezolucya dopiero po doręczeniu skutkuje. Postanowienie nie wymagające pisemnego wygotowania, uwidacznia się w protokóle rozprawy. Jeżeli sędzia postanowieniem swem skazał stronę na zapłacenie kosztów, takowe będą zapłacone w 8 dniach.-

X. Środki prawne.

A. przeciw wyrokom

1. Zaskarżenie nieważności.

Od wyroku nie można się odwoływać do sądu wyższego (apelować). Wyrok może być

zaskarżony tylko przez środek prawny zaskarżenia nieważności i to wyłącznie dla jednej z następnych przyczyn §78:

1. że postęp. w sprawach drob. nie powinno było być stosowane
2. że wyrok wydany został przez sąd niewłaściwy (§§ 1-7), chyba że nastąpiło dobrowolne poddanie się pod sąd niewłaściwy, a sąd ten jest powołany do postęp. w sprawach drob.-
3. że go wydał sędzia nie powołany do sądzenia w post. w spraw. drob. §8, lub który nie całej rozprawie przewodniczył §70, albo stosownie do ustaw obowiązujących obowiązany był z powodu stronniczości wstrzymać się w sprawie spornej od działań urzędu sędziowskiego;

4. że wyłączono jawność w sposób nieusprawiedliwiony
5. że rozprawiała się osoba nie mająca do tego zdolności prawnej albo upoważnienia.
6. że przez krok nieprawny odjęto stronie możność rozprawiania się przed sądem,
7. że co do istoty sprawy wyrokowano ponad żądanie jednej ze stron.

Do wniesienia zaskarżenia nieważności uprawniona jest strona pokrzywdzona nieprawnem postępowaniem sędziego, choćby treść w imieniu tej strony działał. Zaskarżenie nieważności winno być wniesione do sędziego I inst. w nieodwłocznym okresie 8 dni, a to ustnie lub na piśmie. W ostatnim przypadku ma być podpisane przez adwokata.–

Termin poczyna się nazajutrz po doręczeniu wyroku wygotowanego na piśmie, gdy zaś to doręczenie nie miało być zarządzone z urzędu, nazajutrz po ustnem ogłoszeniu wyroku.

W ostatnim przypadku, jeżeli strona prosiła w 8dniowym terminie o wygotowanie pisemne wyroku, nie będzie się liczył czas od dnia tej prośby aż do dnia doręczenia z dodatkiem obu tych dni §79.-

Gdy zaskarżenie nieważności podano na pocztę, dni biegu pocztowego nie wliczają się. §11. Sędzia I inst. przedstawi sądowi krajowemu wyższemu przy stosownem sprawozdaniu wniesione zaskarżenie razem z aktami procesu i protokółem rozprawy.

Nie może on odrzucić zaskarżenia nieważności, choćby było zapóźno wniesione. §80.

Postępowanie w drugiej instancyi jest pisemne.

Sąd II^ej instancyi:

a. odrzuci zaskarżenie zapóźno wniesione

b. przy zachodzących wadach tyczących się formalności zewnętrznych (np. brak podpisu adwokata, niewłaściwy język) wskaże poprawienie, ustanowiwszy termin do powtórnego przedłożenia

c. jeżeli zażalenie nie może być odrzucone, zbada czy jest uzasadnione, przyczem ograniczyć się nie może do nieważności przez stronę zaskarżonych, przeciwnie z urzędu uwzględni przyczyny nieważności ustawą wzmiane § 81.-

Orzeczenie sądu II inst. zapada wprost, lub po dochodzeniu przez sąd ten zarządzonem. Sąd ten zarządzić może wysłuchanie się

dziego I inst., strony przeciwnej lub osób trzecich. Wysłuchanie sędziego uskutecznia się na piśmie, osób innych zazwyczaj protokolarnie.

Sąd II inst. orzeka tylko o nieważności, nie może się wdać w osądzenie sprawy samej. (tj. in merito).-

Gdy zaskarżenie jest uzasadnione, zniesie wyrok, i w miarę przypadku wyda potrzebne nakazy, aby postępowanie ustawie odpowiednie przed sędzią właściwym zarządzone było. Gdy delegować należy innego sędziego, delegowanie nastąpi równocześnie.

§ 81.- Co do kosztów wchodzą w zastosowanie ogólne przepisy procesu zwyczajnego. Przeciw orzeczeniu sądu wyższego żaden środek prawny niema miejsca. § 81. To się jednak tyczy wyłącznie orzeczenia co

do samej nieważności. Rekurs sędziego bowiem jest dopuszczalny od orzeczenia, o ile wkłada na sędziego zwrot kosztów. -

Od orzeczeń sądów II inst. zapadłych w post. w spraw. drob. nie można się odwoływać do sądu najw. (orzecz. najw. sądu z 16 październ. 1877 do l. 101 ks. orz.). - Wniesienie zaskarżenia nie wstrzymuje egzekucyi wyroku. Gdyby zaś stronie zagrażał trudny do powetowania uszczerbek, na uczyniony wniosek tak sędzia I inst. jak i sąd wyższy mogą postanowić, że tylko egzekucya na zabezpieczenie ma miejsce § 82. -

2. Sprostowanie wyroku § 83.

O sprostowanie omyłek pisarskich przy

wygotowaniu wyroku doprasrać się należy u sędziego wyrokującego. Na prośbę tę sędzia po wysłuchaniu obu stron i zażądaniu wszystkich udzielonych egzemplarzy wyroku, uskuteczni potrzebne sprostowanie. Sprostowanie może nastąpić nawet, gdyby jedna tylko strona stanęła i w każdym czasie.

B. przeciw postanowieniom i rezolucyom §§84; 85.

Rezolucya przez sędziego w spraw. drob. wydana, tudzież powzięte postanowienia i poczynione zarządzenia nie mogą być w drodze rekursu zaskarżone, wszelako rekurs jest dozwolony:

1. od postanowień:

<u>a</u>. odmawiających zarządzenia post. w

spraw. drob.

b. wstrzymujących zarządzone postępowanie w spraw. drob.-

2. od rezolucyi nie przychylających się do prośby:

a. o uznanie niestawiennictwa za usprawiedliwione

b. o przywrócenie do dawnego stanu z powodu upłynionego terminu do wyniesienia środka prawnego (zaskarżenia nieważności, rekursu, restytucyi).

W tych 4 przypadkach można założyć rekurs w nieodwołacznym terminie dni 8, do sędziego I inst. ustnie lub na piśmie, wszakże z podpisem adwokata. Zresztą wchodzą w zastosowanie ogólne przepisy procesu zwycz. o rekursach. Sędzia odrzuci z urzędu rekurs spóźniony, a rekurs przeciw

równobrzmiącym rezolucyom nie jest dopuszczalny.

Sędzia I inst. mocen jest na przedstawienie stron interesowanych (stron samych, świadków, pełnomocników etc.), lub z urzędu zmienić swe postanowienia i rezolucye, wszelako nie może zmienić:

a. postanowień i rezolucyi, które mogą być zaskarżone w drodze rekursu,

b. postanowień skazujących na zwrot kosztów stronę, z której winy nastąpiło odroczenie audyencyi §27 ust. 3.-

C. Restytucya.

Restytucya z przyczyny złej obrony nie ma miejsca w post. w spraw. drob. §86.-

Dozwolone są 3 rodzaje restytucyi:

1. restytucya z powodu niestawienia się

na audyencyi § 29. Prośby usprawiedliwiające niestawiennictwo, wnosić należy ustnie lub na piśmie, a to w terminie dni 8, licząc od dnia, kiedy przeszkoda do stawienia się na audyencyi ustała. Na audyencyi, którą wskutek prośby naznaczyć należy, w razie przychylenia się do prośby, przystąpi się zaraz do rozprawy w sprawie głównej, proszący zaś zostanie zobowiązany do zwrócenia przeciwnikowi wszelkich kosztów na jakie naraził go przez swoje niestawiennictwo. Prośba, po ogłoszeniu wyroku wniesiona, nie wstrzymuje jego egzekucyi, bez względu czy jedna, czy żadna strona nie była obecną przy ogłoszeniu, i czy dla nieobecności jednej tylko strony wręczenie wyroku na piśmie już nastąpiło lub nie. Wszelako

gdyby stronie groził niepowetowany uszczerbek, może sędzia na wniosek jej postanowić, że egzekucya nastąpi jedynie w celu zabezpieczenia.-

Prośby widocznie spóźnione z urzędu odrzucić należy.

2. Restytucya z powodu upłynionego terminu do wniesienia środka prawnego. (zaskarżenia nieważności lub rekursu)

O tej restytucyi stanowi § 84 tylko nawiasowo, iż rekurs dozwolony jest w ciągu dni 8 od rezolucyi nieprzychylającej się do prośby o dopuszczenie wzmiankowanej restytucyi. Z uwagi na to idą w zastosowanie przepisy procesu zwycz. tyczące się terminu, kiedy prośba ma być wniesiona, tudzież warunków itd.

3. Restytucya z powodu nowo znalezionych

środków dowodowych.
Przepis § 86 stanowi tylko, że rozprawa w przedmiocie restytucyi z powodu nowych środków dowodowych będzie połączona z rozprawą w sprawie głównej, i co do obu nastąpi orzeczenie w tym samym wyroku. -
W skardze o restytucyę postawić trzeba zarazem żądanie, będące przedmiotem sprawy głównej. O czasie, w którym można żądać restytucyi stanowi § 490 ust. sąd. Na skargę o restytucyę zarządza się postęp. w spraw. drob. Restytucya ta odnosi się wyłącznie do środków dowodowych znalezionych po zamknięciu rozprawy ustnej, wszelako można jej żądać także w celu przeprowadzenia takich środków, których przeprowadzenia sędzia na mocy § 31 ustęp 3 odmówił (bo osiągnął

przekonanie, że ofiarowanie dowodów zmierza tylko do przewłoki rozprawy) byleby strona wykazać zdołała, że przypuszczenie sędziego, na którem się odmówienie restytucyi opiera, jest niewłaściwe.

XI. Egzekucya § 87.

W postępowaniu egzekucyjnem idą w zastosowanie przepisy ustawy o postępowaniu sumarycznem. Jeżeli wyrok ogłoszony został w obec obu stron, nie potrzeba dołączać wyroku na piśmie do prośby o egzekucyę.

Prowadzenie egzekucyi na mocy tytułu egzekucyjnego wyskanego w postęp. drobiarz. nie wchodzi w zakres postępowania drobiargowego (a zatem dozwolony rekurs rewizyjny) (Orz. N. Tr. z dnia 3 kwietnia

1889 roku № 144 B. Orzeczeń).-

Reskrypt min. z 5 czerwca 1873 l. 6799 zawiera przepisy tyczące się wykonywania ustawy o postęp. w spraw. drobiazgowych.-

Rozdział.

O umorzeniu dokumentów.

Przez umorzenie Amortisation rozumiemy orzeczenie, że dokument zagubiony stracił moc i prawną działalność przeciw wystawcy odpowiedzialnemu z tego dokumentu. (§§. 201-203 kod. p. c.)-

I. Przedmiot umorzenia.

Przedmiotem mogą być jedynie dokumenty pisemne wyrażające prawne zobowiązanie, a względnie uzasadniające pewne prawo np. obligi, dowody zobowiązania się, kwity itd., nie zaś dokumenty z których posiadaniem żadne nie łączy się prawo

np. testamenty, świadectwa, nominacye. — Banknoty nie mogą być umarzane (§ 17 statutu Banku austr.-węg.), tudzież kupony obligacyi pożyczki narodowej opiewających na 20 złr. (Reskr. min. z 26 stycznia 1855 l. 22 Dzup., talony ust. z 2 czerwca 1868 № 88, kartki loteryjne i losy loteryi na cele dobroczynne. (dekr. z 14 grudnia 1858). —

II. Sąd właściwy.

1. Wywołanie celem umorzenia obligacyi rządowych i innych papierów kredytowych z nimi na równi położonych wynieść należy przed tryb. I inst., w którego siedzibie urzędowej utrzymują się właściwe księgi kredytowe. (§ 32. № 7.). —

2. Umorzenie weksli należy do sądu handlowego albo trybunału I inst., jako

sądu handl., w którego okręgu znajduje się miejsce wypłaty wekslu (§ 60 Nr 7).–
To samo tyczy się przekazów Banku austr.-węg.

3. Umorzenie papierów wartościowych wydanych przez spółkę akcyjną, lub spółkę komandytową na akcye, tudzież przez stowarzyszenia, zakłady i przedsiębiorstwa ustanowione na mocy zezwolenia rządowego, a podlegające nadzorowi rządowemu, należy wyłącznie do trybunału Iej inst., w którego okręgu znajduje się siedziba spółki, stowarzyszenia, zakładu lub przedsiębiorstwa, a względnie zakładu filialnego, który samodzielnie wydał papiery w mowie będące.– Do papierów tych liczą się mianowicie: akcye, dowody tymczasowe (Interimscheine),

listy zastawne (Pfandbriefe), obligacye udziałowe (Partialantheilscheine), tudzież dowody uczestnictwa (Genussscheine) i kupony, książeczki wkładek do kasy oszczędności i inne do obiegu przeznaczone papiery. Do umorzenia wzmiankowanych papierów wydawanych jednak przez inne korporacye, osoby pojedyncze lub gminy, jeżeli papiery te wystawione są na okaziciela, lub mają dodane kupony opiewające na okaziciela, wyłącznie powołanym jest tryb. I inst., w którego okręgu znajduje się miejsce wystawienia papieru, a gdyby papier miał kilka miejsc wystawienia, ten trybunał, w którego okręgu znajduje się miejsce pierwsze jako miejsce wystawienia podane. Przepisy te jednak

nie wzruszają postanowień o umorzeniu weksli, tudzież przepisów kod. handl. o umorzeniu przekazów kupieckich i dowodów zobowiązania się, nareszcie postanowień w tym względzie zawartych w statutach przez rząd zatwierdzonych (ust. z 3 maja 1868 r. l. 36 Dz. up.)

4. Umorzenia innych dokumentów domagać się można albo od sądu powiatowego, właściwego dla żądającego umorzenia ze względu na jego miejsce zamieszkania, albo od sądu powiatowego, właściwego dla tej osoby, przeciw której dokument na dowód służyć ma (§ 32 N. 7). Temu sądowi podlegają także posiadacze dóbr tabularnych. Sąd miejsko-del. nie jest właściwy do postępowania amortyzacyjnego.—

III. Osoba domagająca się umorzenia.

Uprawnionym jest tylko właściciel dokumentu, który własność swą tylko wtenczas wykazać ma, gdy dokument jest imienny a nie opiewa na jego imię.—

IV. Postępowanie.

A. Ogólne prawidła.

Podanie wnosi się do sądu właściwego, opisując dokładnie treść dokumentu i żądając, by tenże po przeprowadzeniu postępowania w przedmiocie umorzenia uznany był za nieważny (bezskuteczny).—

Sąd winien wysłuchać strony, za zobowiązanie z dokumentu odpowiedzialne, a jeżeli te nie poczynią żadnych gruntown. zarzutów, wydać edykt, w którym opisu-

jąc dokładnie dokument wzywa wszystkich, w których ręku dokument znajdować się może, aby go w ciągu roku okazali, gdyż w przeciwnym razie na powtórne żądanie domagającego się umorzenia, za nieważny uznanym będzie. (co do książeczek kas oszczędności wynosi termin edyktalny 6 miesięcy).

Jeżeli się nikt w terminie nie zgłasza, wówczas na powtórne żądanie właściciela dokumentu, sąd uznaje dokument za nieważny (§§ 201-203 k.p.c.)

B. Umorzenie obligacyj rządowych i innych papierów kredytowych z nimi na równi położonych.-

Umorzenie tych dokumentów urządzone jest licznymi ustawami i rozporządzenia-

mi (Obacz: das Verfahren ausser Streitsachen Wyd. Manza).-

C. Umorzenie dawnych wierzytelności hipotecznych (§§ 118-121 ust. hip. z 25° lipca 1871.).

Jeżeli od wpisu wierzytelności hipotecznej, a na przypadek, gdyby do niej się odnosiły dalsze wpisy, także od ostatniego z tych wpisów upłynęło przynajmniej lat 50, a ci którzy według wpisów są uprawnionymi, albotéż ich dziedzice i następcy nie mogą być odszukani i przez ten czas ani zapłaty kapitału lub procentów nie podnieśli, ani w inny sposób prawa swego nie poszukiwali, dłużnik mocen jest podać do sądu hipotecznego prośbę o zarządzenie umorzenia. §. 118.-

Proszący powinien wyrazić w prośbie powody żądanego umorzenia. Jeżeli sąd hipoteczny uzna za stosowne prośbie zadośćuczynić, winien edyktem wezwać tych, którzy roszczą sobie prawa do wierzytelności hipotecznej, aby się z takowymi zgłosili §.119.- W edykcie wyrazić należy dokładnie wpis wraz ze wszystkimi wpisami do takowego odnoszącymi się, i ustanowić do zgłoszenia się z roszczeniami termin jednego roku, który wyznaczyć należy w przybliżeniu z uwzględnieniem pierwszego ogłoszenia edyktu i wymienieniem ostatniego dnia kalendarzowego. Edykt w sądzie przybić i trzy razy w gazetach na ogłoszenia sądowe przeznaczonych umieścić należy. Zarządzenie ogłoszenia także w innych dziennikach krajowych lub zagranicznych zostawia się sądowi hipo- §120.-

Jeżeli kto zgłosi się z roszczeniem w ciągu terminu edyktalnego, należy o tem zawiadomić żądającego umorzenia, a interesowanym zachowuje się wolność wyjednania orzeczenia o ich prawie na drodze sporu.-

Jeżeli zaś termin edyktalny bezskutecznie przeminie, sąd hipoteczny dozwoli na żądanie proszącego przez uchwałę umorzenia tak wpisu, jakoteż dalszych do tegoż odnoszących się wpisów, oraz ich wykreślenia.

Oddział III.

O postępowaniu zabezpieczającem i wykonawczem.

Część pierwsza.

O postępowaniu zabezpieczającem czyli o środkach zaradczych tymczasowych.

Rozdział I.

Część ogólna.

W toku procesu niekiedy i przed jego rozpoczęciem może strona wyjednać od sędziego zarządzenia zmierzające do tego, by zaradzić grożącemu udaremnie-

niu dochodzenia prawa albo utrudnienia w poszukiwaniu tegoż.
Środki te tak zwane środki zaradcze tymczasowe różnią się od rozporządzeń egzekucyjnych tem, że one mają skuteczność tylko podczas procesu i że nie uzasadniają prawa rzeczowego na przedmiotach zarządzeniem sądowem dotkniętych.

Ustawa sądowa zalicza do tych środków:

1. areszt osobisty (rozdział 28)
2. zapowiedzenie rzeczy ruchomych (rozdział 29) i,
3. sekwestracyę przedmiotu spornego (rozdział 30)

Wszakże w skład tych środków wchodzi jeszcze:

4. adnotacye w księgach gruntowych, i to:

a. Adnotacya wypowiedzenia pretensyi hipotecznej, i adnotacya wiszącego sporu (§§ 59 i 61-71 ust. o ks. grunt.)

b. Adnotacya skargi nastawającej na skuteczność czynności prawnej przedsięwziętej przez Dłużnika niewypłatnego (§ 46 ust. z 16 marca 1884 l. 36.)

5. zakazy sądowe budowania, wykonywania wszelkich czynności posiadania, i wszelkich zmian podczas postępowania z powodu naruszenia posiadania i postępowania w sprawach o najem lub dzierżawę.

6. oddanie jednej ze stron przedmiotu, o który spór się toczy podczas postępowania z powodu naruszenia posiadania

lub postępowania w sprawach o najem lub dzierżawę.
Przypadek pod 4.) wchodzi w zakres prawa cywilnego; a przypadek pod 5.) i 6.) omówiono przy przedstawieniu odnośnych postępowań.-

Rozdział II.

O tymczasowym przymusie osobistym (areszcie).

Przymus osobisty jest w postępowaniu cywilnem dwojaki:
1. prowizoryczny, z powodu obawy że dłużnik ucieknie
2. jako środek egzekucyjny, aby dłużnika przymusić do dostarczenia środków wypłaty. Ustawą z 4 maja 1868 l. 34 znie-

siono przymus osobisty egzekucyjny za wekslowe lub inne pieniężne długi.— Prowizoryczny przymus osobisty jest to przytrzymanie dłużnika podejrzanego o ucieczkę, albo zabierającego się do ucieczki, albo znajdującego się już w ucieczce, dozwolone przez sędziego cywilnego przed rozpoczęciem procesu lub w toku tegoż, w celu, aby dłużnik nie uciekł. O tym przymusie stanowi rozdział XXVIII ust. sąd.

I. Warunki dozwolenia aresztu osobistego.

A. Strona żądająca aresztu powinna mieć do dłużnika pretensyę rzetelną i wypłatną, w dowód której - albo

1. przedkłada dokument na zupełną wiarę zasługujący, tj. taki, który stano-

wi zupełny dowód pretensyi, jeżeli przeciwnik uzna go za prawdziwy § 367, albo
2. nie mając takich dokumentów
a. przedkłada dokumenty uprawdopodobniające byt pretensyi, i zarazem
b. składa dostateczną kaucyę, z którejby przytrzymany być mający wynagrodzonym być mógł za ostawienie i szkodę wyrządzić się mogącą § 368.

W braku wszelkich dokumentów przymus nie może być dozwolony.

B. Strona domagająca się aresztu uprawdopodobnić winna okoliczności wykazujące, że dłużnik dla wzmiankowanego długu podejrzanym jest o ucieczkę, albo że się zabiera do ucieczki, albo że się już znajduje w ucieczce. - Ocenienie

tych okoliczności zależy wyłącznie od uznania sędziego. Nareszcie

C. osoba mająca być przytrzymana nie może być prawnie uwolnioną od aresztu, na który zezwolić może sędzia cywilny.

Do osób uwolnionych należą:

1. wszystkie osoby, które dotychczas podlegały jurysdykcyi wojskowej cywilnej (pat. z 20 kwietnia 1782), wszelako ulegają przymusowi osobistemu:

a. żołnierze należący do rezerwy i do obrony krajowej, jeżeli nie są w służbie czynnej i

b. żołnierze, którzy są na urlopie aż do powołania, przeniesienia do rezerwy albo aż do zupełnego uwolnienia, (reskr. min. z 3 marca 1867 l. 52 i inst. z 5 grudnia 1868 § 53.)

Jeżeli żołnierz w przypadku pod a i b, powołanym został do służby przez władzę wojskową, znosi się natychmiast przymus osobisty.

2. Urzędnicy państwa (patent z 25 paźdz. 1798 l. 436) dopóki pozostają w służbie czynnej.

Prawo to służy takie:

a.) praktykantom zaprzysiężonym, zaopatrzonym w dekret nominacyi (dekr. nadw. z 18 grudnia 1800).

b.) urzędnikom urzędu zastawniczego, szpitali, niemniej wogóle wszystkich takich zakładów, które utrzymywane bywają z funduszów, którymi rząd bezpośrednio zawiaduje, dalej urzędnikom miejskim i wydziału krajowego (dekr. nadw. z 16 stycznia 1799 i 3 kwietn. 1838).

c.) służbie dworu cesarskiego, która pobiera stałą płacę ze skarbu państwa (dekret nadw. z 8 lutego 1828), nie zaś aktorom nadwornym (dekr. nadw. z 1go lipca 1833).-

d.) subjektom apteki nadwornej (dekr. nadw. z 13 kwietnia 1805)

e.) nauczycielom publicznym i nauczycielom ludowych szkół, nie zaś kościelnym (dekret nadw. z 3 lipca 1801, 10 sierpnia 1822 i 9 lutego 1841)

f.) przełożonym gmin żydowskich (dekret nadw. z 22 lutego 1828).

3. Zawiadowcy zakładów wyrabiających proch (reskr. min. z 31 kwietnia 1853 l. 91)

4. Konsulowie generalni, konsulowie, vicekonsulowie i kanclerze francuscy ustanowieni w monarchii austryackiej ulega-

ją wtenczas tylko przymusowi osobistemu, gdy są kupcami i gdy się rozchodzi o dług handlowy (Umowa z 16 grudnia 1866 l. 167). Ten przywilej służy także konsulom państwa niemieckiego, królestw. hiszpańskiego etc.

II. Dozwolenie.

O dozwolenie przymusu osobistego podaje się prośba, nie skarga. Jeżeli wszystkie zachodzą warunki, sąd dozwala przez rezolucyę aresztu bez słuchania dłużnika, nakazując wyznaczonemu urzędnikowi sądowemu wykonanie aresztu. Jeżeli kaucya ma być złożona, wykonanie nastąpi za poprzedniem złożeniem kaucyi do rąk delegowanego urzędnika lub sądu (prośba wnosi się o trzech okazach).-

III. Sąd właściwy.

Przepis § 369 został zastąpiony przepisem § 46 normy jurys., według którego podania o dozwolenie prowizorycznego aresztu, zapowiedzenia sądowego, sekwestracyi prowizorycznej, lub innego środka tymczasowego zaradczego, mogą być wnoszone według wyboru domagającego się, albo przed sąd który jest właściwym dla sprawy głównej, albo przed ten sąd powiatowy (także miejsko-del.), w którego okręgu zabezpieczenie prowizoryczne ma być uskutecznionem. Jeżeli podanie wniesione jest do sądu powiatowego, niewłaściwego dla sprawy głównej, naówczas ma miejsce jurysdykcya szczególna dla prowizorycznego zabezpieczenia.

IV. Wykonanie aresztu.

Delegowany urzędnik sądowy wręcza dłużnikowi rezolucyę dozwalającą aresztu, i zarazem go przytrzymuje.- Rekurs założony od tej rezolucyi niema mocy wstrzymującej. Prawidłowo dłużnik ma być przyprowadzonym do aresztu zwyczajnego, wszelako od sędziego zależy zezwolić, aby dłużnik zatrzymanym był w swem mieszkaniu, lub też aby zabezpieczenie względem niego nastąpiło w inny sposób np. przez dodanie straży § 279.-

Różnica, jaka tu zachodzi, jest ta, że utrzymanie dłużnika zatrzymanego w areszcie zwyczajnym dostarczonem być musi na jego żądanie przez wierzyciela; w przeciwnym razie dłużnik sam potrzebne

koszta ponosić winien. Sąd wymierza koszta na utrzymanie Dłużnika w areszcie zwyczajnym zatrzymanego, które wierzyciel w ratach przez sąd wyznaczonych z góry płacić winien. W razie niedotrzymania tych rat, musi być dłużnik na żądanie swe bez wszelkiej rozprawy uwolnionym i dla tego samego długu nie może być już więcej przyaresztowanym. (dekr. nadw. z 18 paździer. 1817 l. 1379 i 8 marca 1833 l. 2601.)

Dłużnik zatrzymany w swem mieszkaniu, nie mogący ponosić kosztów straży, odprowadzonym zostanie do aresztu zwyczajnego. (dekr. nadw. z 12 września 1796).

V. Usprawiedliwienie dozwolonego aresztu prowizorycz. i właściwości sądu § 372.

Żądający aresztu jest obowiązany skargą

usprawiedliwić dozwolony areszt. Skarga ta wnosi się albo równocześnie z prośbą o dozwolenie aresztu, albo w ciągu 14 dni po wykonanym areszcie. Według §6 noweli z r. 1874 termin ten nie jest odwłoczny. Areszt przypuszcza rzetelną i zapadłą pretensyę, z tego powodu żądanie skargi może mieć za przedmiot tylko rzeczywistą wypłatę i uznanie aresztu za usprawiedliwiony. Na skargę zarządza sędzia postępowanie ustne. Jeżeli przed wykonaniem aresztu toczył się już spór o tensam dług, naówczas niema potrzeby wnieść skargi usprawiedliwiającej, jednak wierzyciel wykazać musi, że spór wisi. Skarga usprawiedliwiająca ma być wniesiona:

1. przed sąd dla sprawy głównej właści-

-wy, skoro sąd ten dozwolił aresztu

2. jeżeli aresztu dozwolił sąd powiatowy, w którego okręgu przytrzymano dłużnika, wierzyciel mocen będzie wnieść skargę usprawiedliwiającą

a. przed sąd dla sprawy głównej właściwy, albo

b. przed wzmiankowany sąd powiatowy.-

Skargi jednak należące według zasad normy jurysd. przed sąd kolleg. I inst., nie mogą być wnoszone przed sąd powiatowy, który dozwolił aresztu, lecz tylko przed sąd kolegialny I inst., w którego okręgu sąd powiatowy ma swoją siedzibę. (reskr. min. z dnia 19 czerwca 1855).

W przypadku pod b.) zachodzi szczególna jurysdykcya osobista.-

04.

VI Czas trwania aresztu prowizorycznego.-

Areszt ten nie jest ograniczony do pewnego czasokresu, gdy przeciwnie areszt egzekucyjny tylko rok cały nieprzerwanie trwać może. (§ 465 dekr. nadw. z 13 czerwca 1806 l. 768). Areszt prowizoryczny wyrokiem usprawiedliwiony, zamienia się na areszt egzekucyjny, a to z dniem wręczenia wyroku I inst., usprawiedliwiającego areszt (nadw. dekr. z D. 21 stycznia 1808). Postanowienie to o tyle obecnie zachowuje swą skuteczność, o ile się nie rozchodzi o areszt za wekslowe lub inne pieniężne długi. Areszt prowizoryczny z powodu takich długów dozwolony znosi się z dniem wręczenia wyroku usprawiedliwiającego areszt, a dłużnik zostaje puszczony na wolną nogę.-

VII. Uchnisienie aresztu prowizorycznego §§ 371 i 373.

Areszt znosi się:

1. jeżeli dłużnik dług swój zaspokoił
2. jeżeli dłużnik dług swój dostatecznie zabezpieczył
3. jeżeli wskutek skargi usprawiedliwiającej, pretensya domagającego się aresztu nie została uznaną za uzasadnioną,
4. jeżeli wierzyciel nie dotrzymał terminów rat, w których koszta utrzymania dłużnika miały być złożone (ob. L. IV)
5. jeżeli dłużnik udowadnia, że jest uwolniony od aresztu
6. wskutek powołania do służby wojskowej żołnierza przytrzymanego w areszt.
7. wskutek zapadnięcia wyroku usprawiedliwiającego areszt dozwolony dla

wekslowego lub innego pieniężnego długu (wyrok najw. tryb. z r. 1860).
W przypadkach pod 1-4 i 7 uważać należy, czyli dłużnik nie jest zatrzymanym także dla innych długów.

VIII. Skarga o zadosyćuczynienie §. 378.

Jeżeli skarga usprawiedliwiająca w czasie właściwym nie była podaną, albo jeżeli pretensya domagającego się aresztu nie została uznaną za uzasadnioną, dłużnik ma prawo wnieść skargę o zadosyćuczynienie z powodu ostawienia i wyrządzonej szkody. Skargę tę wnieść można w czasie trwania aresztu przed sąd, który go dozwolił § 386, a po zniesieniu aresztu przed sąd osobisty wierzyciela.-

Rozdział III.

O zapowiedzeniu rzeczy ruchomych.

Verbot auf fahrende Güter.

Przez zapowiedzenie (condictio Verbot) rozumiemy nakaz sądu mocą którego na żądanie wierzyciela (zapowiadającego) poleconem bywa osobie trzeciej (zapowiedzianemu) mającej w ręku rzeczy ruchome dłużnika, aby takowych pod własną odpowiedzialnością nikomu bez zezwolenia sądu nie wydawała. Tym sposobem dłużnik nie może rozrządzać tymi rzeczami dowolnie na niekorzyść swego wierzyciela (Zapowiedzenie ma za przedmiot rzeczy ruchome).-

I. Warunki §§ 374, 376 i 377.

Zasady, na których polega areszt prowizoryczny stosują się także do zapowiedzenia. Zapowiedzenie może być dozwolone przed wytoczeniem procesu lub w ciągu tego procesu. Warunkami dozwolenia są:

1. Rzeczy ruchome, które mają być zapowiedziane, muszą być własnością dłużnika i być w ręku trzeciego. Gdy trzeci nie ma w ręku rzeczy dłużnika, lecz obowiązany jest do pewnego świadczenia na jego korzyść, wówczas sędzia nakazuje trzeciemu, aby się wstrzymał z świadczeniem na rzecz swego wierzyciela tj. dłużnika osoby żądającej zapowiedzenia. (Jeśli się rzeczy znajdują w ręku dłużnika, ma miejsce sekwestracya § 389.). Jeżeli wierzyciel sam ma w ręku rzeczy dłużnika lub obowiązany

jest do jakiejś zapłaty na jego rzecz, naówczas zapowiedzenie tylko w ten sposób osiągnąć może, że rzeczy, albo wypłatę należytości złoży do sądu, jeśli zaś rzecz do tego nie jest zdolną, domaga się przechowania rzeczy przez trzeciego, a w obu przypad- żąda zapowiedzenia wzmiankowanych przedmiotów.

2. Żądający zapowiedzenia winien uprawdopodobnić, że zostaje w niebezpieczeństwie nieodebrania zapłaty od swego dłużnika, dla braku innych dostateczn. funduszów, lub dla innych przyczyn np. że dłużnik jego opuszcza kraj, mieszka zagranicą.

3. Żądający zapowiedzenia przedłoży w dowód swej pretensyi już płatnej:

a. dokument na zupełną wiarę zasłu-

gujący §. 376, i

b w braku takowego dokument uprawdopodobniający pretensyę. W tym przyp: wszakże zaofiaruje i złoży kaucyę, z którejby Dłużnik otrzymał zadosyćuczynienie za oslawienie i wyrządzoną mu szkodę.

4. Rzeczy ruchome nie powinny być wyjęte z pod zapowiedzenia lub egzekucyi. (Obacz naukę o egzekucyi).

Jeżeli się te warunki ziściły, sąd zezwala przez rezolucyę bez wysłuchania dłużnika na zapowiedzenie rzeczy stosunkowo do wysokości należytości wierzyciela.

II. Przedmiot zapowiedzenia.

Przedmiotem zapowiedzenia są rzeczy ruchome Dłużnika, o ile nie są wolne od za-

powiedzenia. Wszelkie rzeczy wyjęte z pod egzekucyi są wolne i od zapowiedzenia, na odwrót, chyba że ustawa wyraźnie uwalnia od zapowiedzenia, nie zaś od egzekucyi.

III. Sąd właściwy. § 378.

W miejsce tego paragrafu weszło postanowienie § 46 NI, o którem mówiliśmy w rozdziale poprzednim.

IV. Wykonanie zapowiedzenia.

Prośba o zapowiedzenie wnosi się w 3ech okazach. Polecenie sądu różnem jest z uwzl. następujących przypadków:

1. rzeczy dłużnika znajdują się u trzeciego § 372 i § 379.

Sąd dozwalający zapowiedzenia winien

ostrzec tego, w którego ręku znajdują się rzeczy zapowiedziane być mające, aby z takowych nic wcale nie wydawał pod własną swoją odpowiedzialnością. Zapowiedziany, któremu rozkaz należycie doręczonym został winien do niego się zastosować, choćby nawet podlegał innej władzy sądowej i żadnego polecenia w tym względzie od swej władzy nie otrzymał. Jeżeliby rzeczy zapowiedziane ulegały zepsuciu lub zachowanie tychże było kosztownem, wówczas na prośbę jednej lub drugiej strony sprzedane być winny przez publiczną licytacyę za poprzedniem oszacowaniem, a zebrane pieniądze w depozycie sądowym zachowane być winny.

2. rzecz znajduje się w sądowem zachowa-

niu (art. 386). W takim przypadku winien sąd dozwolone zapowiedzenie w księdze depozytowej zanotować lub wezwać o to sąd, w którego przechowaniu przecz się znajduje.

3. Zapowiedzenie funduszów pieniężnych pobieranych przez dłużnika z kas publ. etc. § 381. Zapowiedzenie takie ulega przepisom reskryptu ministerstwa z 9º maja 1860 l. 125 (ob. naukę o egzekucyi)

4. Zapowiedzenie sądowe obligacyi publ. i ich odsetek uskutecznia się według przepisów reskr. min. z 2º lipca 1859 l. 120 (obacz naukę o egzekucyi).

5. Przy zapowiedzeniu sumy pieniężnej, którą osoba trzecia uiścić winna dłużnikowi wierzyciela żądającego zapowiedzenia nakazuje się temu trzeciemu (zapo-

wiedzianemu), aby się wstrzymał z wypłatą, dopóki sąd nie wyda właściwego orzeczenia.

6. Przy zapowiedzeniu rzeczy dłużnika znajdujących się u samego wierzyciela i przy zapowiedzeniu należytości, które tenże uiścić ma swemu dłużnikowi postąpić należy, jak wyżej podano pod l. I. 1.- Zwracamy na to uwagę, że otrzymać można zapowiedzenie rzeczy dłużnika, na których osobom trzecim służą prawa rzeczowe np. prawo zastawu.-

V. Skutki prawne zapowiedzenia.

Zapowiedzenie wywiera ten skutek, że rzecz zapowiedziana wyjęta zostaje z pod władzy właściciela i że wierzyciel na przypadek pomyślnego wyroku względem prawa

na którego zabezpieczenie rzecz zapowiedział, na rzeczy tejże egzekucyę prowadzić może. Właściciel rzeczy zapowiedzianej nie może ani takową dowolnie rozrządzać, ani dobrowolnem odstąpieniem zapowiedzianej wierzytelności, udaremnić zabezpieczenie wierzyciela.

Wskutek zapowiedzenia nie nabywa wszakże wierzyciel zapowiadający prawa rzeczowego na rzeczach zapowiedzianych, dlatego też osoba trzecia nie może doznawać przeszkód w popieraniu egzekucyi na rzeczach zapowiedzianych, chociażby ta osoba przedtem nie była uzyskała zapowiedzenia, a nawet gdyby prośba o egzekucyę po dozwolonem zapowiedzeniu wniesioną była (dekret nadw. z 5 kwietnia 1791 n. 134 lit. c).-

Z tego samego powodu nie nadaje zapowiedzenie w upadłości żadnego pierwszeństwa w uporządkowaniu wierzycieli (dekr. nadw. z 4 czerwca 1789 l. 1015). Zatem też idzie, że między zapowiedzeniami na jednej i tej samej rzeczy uzyskanymi, nikomu z wierzycieli nie służy pierwszeństwo, i że temu z nich pierwszeństwo przyznanem będzie, który pierwszy na mocy wyroku usprawiedliwiającego zapowiedzenie, domagał się egzekucyi na zabezpieczenie przez zajęcie rzeczy (§ 12 reskr. min. z 18 lipca 1859 l. 130 i § 339 ust. sąd.)

Rozumie się samo przez się, że prawa rzeczowe przez osoby trzecie po dozwoleniu zapowiedzenia uzyskane, nie mogą być wzruszone przez zapowiedzenie, przedtem uzyskane mają zatem pierwszeństwo przed

prawem zastawu nabytem w drodze egzekucyi przez zapowiadającego wierzyciela wszelako już po nabyciu owych praw rzeczowych.

VI. Usprawiedliwienie zapowiedzenia § 384.

Równie jak prowizoryczny areszt osobisty, musi być usprawiedliwione i zapowiedzenie przez wyniesienie skargi, w której udowadnia się wierzytelność, na której zabezpieczenie uzyskano poprzednio zapowiedzenie. Wierzytelność winna być rzetelną i wypłatną. Skargą tą żądamy, aby pozwanego uznano za obowiązanego zapłacić sumę etc. w przeciągu dni 14, i aby uzyskane zapowiedzenie uznane było za usprawiedliwione. Co do właści-

wości sądu, obowiązuje to, cośmy w poprzednim rozdziale pod l. 6 powiedzieli. Jeżeli skarga usprawiedliwiająca nie może być wniesiona w ciągu dni 14, wierzyciel prosić może o przedłużenie terminu (§ 6 noweli z 1874). Podanie o zwłokę wnosi się do tego sądu, do którego wniesiona być winna skarga usprawiedliwiająca. Jeżeli sądem tym nie jest sąd, który dozwolił zapowiedzenia (ob. l. VI rozdz. poprz.) wierzyciel uwiadomi ~~o tem~~ ten sąd o zarządzonej zwłoce, a względnie o wniesieniu skargi usprawiedliwiającej, a to w dniach 14 (§ 384). Jeżeli wierzycielowi służy prawo wyboru między sądami co do wniesienia skargi usprawiedliwiającej, wnieść należy prośbę o zwłokę do sądu, który dozwolił zapowiedzenia.-

VII. Zniesienie zapowiedzenia.

§§ 383 i 385.

Zapowiedzenie znosi się na żądanie strony:

1. Jeżeli dłużnik dług zupełnie zaspokoił, albo dostatecznie zabezpieczył. W razie zaś sporu o to, czyli zaofiarowane zabezpieczenie jest przyjmowalnem, spór ten jak najspieszniej na audyencyi rozstrzygniętym być winien.
2. Jeżeli skarga usprawiedliwiająca w należytym czasie podaną nie była
3. Gdy skargę wprawdzie w czasie właściwym wyniesiono przed sąd, który zapowiedzenia nie dozwolił, wszelako sędziego dozwalającego zapowiedzenia nie uwiadomiono o wyniesieniu skargi w dniach 14 po jej wyniesieniu (§§ 384, 385)
4. Gdy wskutek skargi usprawiedliwiają-

cej prawo zapowiadającego uznano za nieuzasadnione.

W ostatnich trzech przypadkach Dłużnik żądać może słusznego wynagrodzenia za osławienie i wyrządzoną szkodę.-

Skarga o wynagrodzenie podaną być winna dopóki zapowiedzenie trwa, do sądu, gdzie uzyskanem było zapowiedzenie, po zniesieniu zaś onego do sądu, któremu zapowiadający podlega co do swej osoby. (§§ 385 i 386).-

Rozdział IV.

O sekwestracyi.

Przez sekwestracyę rozumiemy oddanie z polecenia sądu rzeczy cudzej osobie trzeciej pod zarząd, względnie przechowanie, celem wyjęcia takowej z pod wpływu osób innych. Sekwestracya jest dwojaka: tymczasowa i egzekucyjna.-

O pierwszej stanowi rozdział 30 ust. sąd. Sekwestracya prowizoryczna zależy prawidłowo od wniesienia skargi, tyczącej się rzeczy, mającej być zasekwestrowaną, albowiem odnośne ustawy mówią o powodzie i pozwanym (§§ 387-389, 339 ust. sąd. i § 1101 k. c.). Przedmiotem sekwestracyi mogą być rzeczy ruchome i nieruchome. Sekwestracya niema miejsca, jeżeli rzecz

może być przyjęta do przechowania sądowego.

A. Przypadki sekwestracyi.

1. Przypadek.

Jeżeli między powodem a pozwanym spór się toczy o posiadanie rzeczy lub prawa jakiegoś np. prawa propinacyi, a żaden z nich nie znajduje się w posiadaniu, albo żaden z nich prawa do posiadania natychmiast wykazać nie może, naówczas sędzia, przed którego spór wytoczono, dozwala sekwestracyi rzeczy lub prawa § 387. Ustawa przypuszcza że żadna ze stron nie znajduje się w posiadaniu godziwem, albowiem w razie godziwego posiadania idzie w zastosowanie przepis § 388. Do podanego przypadku za-

liczyć należy i ten, gdy jedna strona udowodniła, że jej przeciwnik znajduje się w posiadaniu niegodziwem, ona jednak sama nie może natychmiast wykazać prawa swego do posiadania. (§ 347 k.c. i § 10 postęp. w sprawach o naruszenie posiadania).-

W wzmiankowanym przypadku dozwala sędzia na żądanie jednej lub drugiej strony sekwestracyi bez słuchania przeciwnika np. kilku spadkobierców zgłosiło się do spadku w taki sposób, że się wzajemnie wykluczają i żadnemu z nich na mocy § 810 k.c. nie oddano zarządu i używania spadku. W tym razie sędzia wyznacza jednego, który jako powód winien wystąpić. Jeżeli tenże wyniósł skargę w czasie oznaczonym, każda ze stron spór wiodących domagać się może sekwestracyi

spadku (§ 127 ustęp I pat. z 9 sierpnia 1854 l. 208). Jeżeliby zaś jednemu z wyż wspomnionych spadkobierców powierzono zarząd i użycie spadku, natenczas ma miejsce drugi przypadek sekwestracyi (§. 127 ustęp 2 powołanego patentu).

2. Drugi przypadek sekwestracyi § 388.-

Jeżeli pozwany znajduje się w godziwem posiadaniu rzeczy lub prawa, o którą to rzecz powód występuje ze skargą, wówczas sędzia dozwala sekwestracyi pod następującymi warunkami.

Powód powinien:

a.) wykazać niebezpieczeństwo że pozwany mógłby rzecz lub prawo w ciągu procesu zepsuć, pozbyć, albo inną szkodę wyrządzić, i

b) zaofiarować dostateczne zabezpieczenie za szkodę porwanemu stąd wyniknąć mogącą.

Wskutek podania o sekwestracyę porwany będzie wysłuchany co do niebezpieczeństwa przez powoda twierdzonego, i co do dostateczności zaofiarowanego zabezpieczenia; nie zaś co do zarzutów tyczących się sprawy głównej. Po wysłuchaniu zapada rezolucya dozwalająca lub odmawiająca sekwestracyi. (dekr. nadw. z 31 paźdz. 1800 № 512).

3. Trzeci przypadek sekwestracyi podaje § 389 ustawy sądowej. Jeżeli zachodzą wszystkie w rozdz. 29 ust. sąd. podane warunki, od których zależy dozwolenie zapowiedzenia rzeczy dłużnika, wierzyciel może żądać, aby rzeczy

dłużnika podejrzanego o ucieczkę, albo przygotowującego się do ucieczki, nie będące nawet przedmiotem skargi, które jednak na zaspokojenie wierzyciela użytymi być by mogły, dłużnikowi odjęto i osobie trzeciej do przechowania oddano.

B. Sąd właściwy.

Właściwość sądu stosuje się do przepisów § 46 N.J. (obacz rozdział o areszcie osobist.) Z właściwości sądu do postępowania spadkowego wynika, że podczas trwania postępowania tego tj. aż do przyznania spadku żaden inny sąd nie może dozwolić sekwestracyi spadku spornego (dekr. nad. z 4 go lipca 1845 i § 37 N.J.)

C. Wykonanie sekwestracyi.

Sekwestracyi domagać się należy w zwy-

ktem podaniu, wskutek czego zapada rezolucya (dekr. nadw. z 31 paźdź. 1800 l. 512.) Sędzia dopuszczający sekwestracyi winien zarazem według §. 390 wezwać strony, aby się w ciągu dni 14 po wręczeniu rezolucyi względem sekwestratora utorzyły i takowego w tym samym czasie sądowi przedstawiły. Jeżeli każda ze stron inną osobę przedstawia na sekwestratora, sędzia wyznaczy audyencyę i po wysłuchaniu stron mianuje na ich niebezpieczeństwo sekwestratora. To samo zachodzi jeżeli jedna tylko strona przedstawiła sekwestratora § 391. Sekwestratora mianuje się dekretem sądowym polecającym, żeby o rzeczy lub prawie zasekwestrowanem miał staranie, jako dobry gospodarz, wszelkie zaś pożytki składał tam

gdzie sąd dla bezpieczeństwa po wysłuchaniu obu stron postanowi.

Nominacya sekwestratora należy do sądu dozwalającego sekwestracyi. Wprowadzenie jednak sekwestratora do nieruchomości niepodlegających temu sądowi należy do sądu rzeczowego (§ 51 N.J.), który wezwanym być winien o wprowadzenie sekwestratora. Sąd oddaje rzecz zasekwestrowaną sekwestratorowi przez delegowanego urzędnika sądowego. Sekwestratorowi dla przedsiębiorstwa przemysłowego ustanowionemu mają być takie tylko listy i przesyłki pocztowe wydane, które obejmują pieniądze albo wartości pieniężne. (Reskr. min. z 2 lipca 1877 l. 8510.)

Sekwestrator obowiązany jest najdalej w dni 30 po upływie każdego roku sto-

żyć rachunki sądowi, ten zaś winien w razie, jeżeliby się strony inaczej nie ułożyły, udzielić rachunki obydwom na ręce powoda w celu zatwierdzenia takowych lub czynienia zarzutów, w którym to przypadku tak jak z innymi rachunkami postąpić należy § 393.- Obie strony poczynić mogą zarzuty przeciw rachunkom jednak w jednem i tem samem podaniu, gdyż między nimi zachodzi wspólność prawa względem sekwestratora, a na przypadek gdyby przyszło do procesu rachunkowego, strony występowałyby jako uczestnicy sporu. Sekwestratorowi należy się wynagrodzenie za jego trudy, które sedria po wysłuchaniu stron wyznacza. Sekwestrator nie może jednak żądać, aby mu z uwzględnieniem § 266 k.c. dano po 5%

czystego dochodu jako wynagrodzenie. Jeżeli realność jaka jest już zasekwestrowaną, a ktoś trzeci domaga się takiej sekwestracyi, sekwestracya późniejsza dozwala się z tem dołożeniem, iż się poleca zamianowanemu już sekwestratorowi, aby przy zarządzie realności i złożeniu rachunków uwzględniał także późniejszą sekwestracyę (Dekr. nadw. z 6 maja 1814 l. 1085). Jeżeli zasekwestrowano dochody realności, na której znajdują się zahipotekowane wierzytelności, prawo wszakże wierzyciela, na którego rzecz sekwestracyi dozwolono, nie było zahipotekowane, naówczas sekwestrator winien opłacać z przychodów, o ile te wystarczają, odsetki i inne daniny rocznie opłacać

się mające, a wzmiankowany wierzyciel może jedynie wykonać swe prawa na resztujących przychodach § 394. Dochody rzeczy zasekwestrowanej, których się czepia osoba domagająca się sekwestracyi, składają się do sądu, aż do zakończenia procesu właściwego.

Podane przepisy tyczą się także sekwestracyi zarządzonej przez władzę administracyjną. W tym względzie stanowi dekret nadw. z 17 listopada 1798 l. 440, co następuje:

1. Sekwestrator ustanowiony przez władzę administracyjną przedkłada urzędowi politycznemu wykaz dochodów i rozchodów, rachunki wszakże z załącznikami właścicielowi realności lub właściwym interesowanym. Według prowizo-

ryczenego porządku wydanego dla zachodniej części Galicyi z 9 października 1855 a mającego być zachowanym przy egzekucyi w celu ściągania podatków, rachunek przedkłada się starostwu powiatowemu, które takowy udziela właścicielowi realności.

2. Spory o rachunki między sekwestratorem a osobami interesowanymi sąd rozstrzyga.

3. Opieszałego sekwestratora zniewala władza polityczna do złożenia rachunków, a

4. nie wymaga się, aby o administracyjnej sekwestracyi uwiadomiono sąd właściwy, przeciwnie, kto się domaga sekwestracyi sądowej winien wykazać że realność wolna jest od sekwestracyi

politycznej.-

D. Usprawiedliwienie sekwestracyi prowizorycznej.

Ponieważ dozwolenie sekwestracyi prawidłowo zależy od poprzedniego wyniesienia skargi, czego strona dowieść ma w prośbie o sekwestracyę, przeto sekwestracya nie wymaga usprawiedliwienia przez wyniesienie skargi, jedynie czwarty przypadek §. 389 wymaga wyniesienia skargi usprawiedliwiającej.-

E.- O skutkach prawnych sekwestracyi prowizorycznej.

Skutki te są te same, które podaliśmy przy zapowiedzeniu rzeczy ruchomych.

Sekwestracya więc nie nadaje żadnego prawa rzeczowego, i nie może przeszkodzić egzekucyi popieranej przez trzeciego na rzeczach zasekwestrowanych.—

Część II.

O postępowaniu egzekucyjnem czyli wykonawczem.

I. Egzekucya jestto ogół środków prawnych, którymi sąd zniewala prawem pokonanego do zadośćuczynienia orzeczeniu sądowemu, jeżeli tenże takowemu dobrowolnie zadość nie uczyni.- Przeprowadzenie tych środków jest rzeczą państwa, wszakże od woli uprawnionego zależy rozpoczęcie, objętość i dalszy ciąg egzekucyi. Sąd zezwala na nią bez słuchania obowiązanego.-

II. Egzekucya nastąpić może jedynie na

podstawie tytułu dopuszczającego egzekucyi tj. na podstawie faktu, który w sposób prawnie niewątpliwy ustala zobowiązanie mające być wyegzekwowane (wymuszone). Pod tym warunkiem może uprawniony otrzymać zupełne zadośćuczynienie, a egzekucya nazywa się egzekucyą na zadośćuczynienie (Execution zur Befriedigung).

III. W celu ochrony praw prywatnych, dozwala się na zasadzie mniej pewnej, jeszcze spornej, albo jeszcze zaczepce ulegającej egzekucyi na zabezpieczenie (Execution zur Sicherstellung), do której przyłącza się następnie egzekucya w znaczeniu właściwem, czyli na zadośćuczynienie.

Rozdział I.
O egzekucyi na zabezpieczenie.

Jako egzekucya na zabezpieczenie dozwolonem jest:

1. opisanie zastawnicze tych przedmiotów, na których w celu zabezpieczenia czynszu najemnego, wynajmującemu służy ustawowe prawo zastawu (§ 1101 k.c.) i sekwestracya przedmiotów dzierżawy.

Domagać się można zabezpieczenia natychmiast przy wniesieniu skargi o zapłatę zalegającego czynszu (Dz z 3° listopada 1819 № 1621.)

2. prenotacya nieprawomocnych orzeczeń sądowych pierwszej lub drugiej instancyi bezwarunkowo przyznawających albo odmawiających prawa rzeczowego. (§ 38 ust. o księgach grunt.)-

3. zajęcie i oszacowanie lub sekwestracya rzeczy ruchomych i nieruchomych w celu zabezpieczenia należytości sądownie dochodzonej, wszakże stanowczo nie ustalonej. (§§ 4 i 12 reskr. min. z 18 lipca 1859 № 130) Podstawą prawną żądania tej-to egzekucyi na zabezpieczenie są:

a) w postępowaniu zwyczajnem orzeczenie pierwszej instancyi bezwarunkowo zasądzające, przeciw któremu założono apelacyę albo zażalenie nieważności, (§ 339), tudzież wyrok karny orzekający o roszczeniach prawnoprywatnych, przeciw któremu założono środek prawny albo dozwolono wznowienia (§ 358 kod. post. karn.) niemniej wyrok pierwszej lub wyższej instancyi zapadły przed sporem o własność, podniesionym przez

władzę administracyjną (§ 13 ust. z dnia 18 kwietnia 1869 № 44)

b.) w procesie egzekucyjnym rezolucya odraczająca rozprawę na pierwszej audyencyi nieskończoną, albo zarządzająca dowód ze świadków lub znawców.

c.) w postępowaniu sumaryczuem wyrok pierwszej lub drugiej instancyi przeciw któremu wniesiono apelacyę względnie rewizyę lub zażalenie nieważności § 56 tudzież rezolucya zarządzająca dowód ze świadków lub znawców, nadto skarga polega na dokumencie na zupełną wiarę zasługującym § 53, to samo zachodzi w sporach wynikłych z umów o dzierżawę rzeczy nieruchomych, niemniej i w postępowaniu drobiazgowem.

d.) w procesie nakazowym, nakaz na

skargę wydany, jeżeli przeciw niemu wniesiono zarzuty

e.) wyrok sądów przemysłowych zaczepiony przed sądem zwyczajnym (ust. z 14 maja 1869 № 63.)

f.) orzeczenie władz wojskowych w drodze administracyjnej wydane a nakazujące zwrot (Ersatz) podczas trwania zaczepienia tego orzeczenia na drodze administracyjnej lub sądowej (ust. z 6 czerwca 1887 № 72).-

Postępowanie co do egzekucyi na zabezpieczenie (pod 3) stosuje się do przepisów objętych §§ 4, 5, 6 ust. 2, 7, 8 i 11 rozp. min. z dnia 18 lipca 1859 l. 130 a podanych w procesie nakazowym.

Odrębne przepisy istnieją co do egzekucyi na zabezpieczenie w toku postępowania

wekslowego.

W celu zabezpieczenia państwa, niemniej innych pod zastępstwem prokuratoryi skarbu zostających funduszów i osób (dekr. nadw. z 29 stycznia 1839 № 460) ma sąd zezwolić na środki zabezpieczające dopuszczalne w prawie procesowem, jeżeli prokuratorya skarbu tego żąda na podstawie wiszących dochodzeń, albo rozporządzeń ministerstwa lub władz centralnych, albo krajowych (18 września 1786 l. 577 d. n), a w przypadku nienadania się pretensyi do dochodzenia sądowego, także na bezpośrednie wezwanie władzy politycznej powołanej do śledztwa, zawyrokowania i egzekucyi (dekr. nadw. z 24 października 1806 № 789). - Uspra-

wiedliwienie takich środków zabezpieczających następuje sądownie skoro pretensya na drodze prawa dochodzoną być musi — przeciwnie w drodze administracyjnej.

Rozdział II

O egzekucyi na zadośćuczynienie.

Odróżniamy egzekucyę rzeczową i osobową.

Bezpośrednim przedmiotem egzekucyi rzeczowej jest majątek prawem pokonanego. Egzekucya ta obejmuje albo jeden tylko akt np. przyznanie czyli wydanie powodowi rzeczy mu przyznanej, albo obejmuje trzy stopnie: zajęcie, oszacowanie i licytacyę rzeczy.

Egzekucya osobowa działa na wolę dłużnika i ma dwa stopnie: nakazy grożące i kary pieniężne, niekiedy i przymus osobisty.

Tytuł pierwszy.
O warunkach dopuszczenia egzekucyi.

W tym względzie odróżniamy trzy przypadki:

I. Wykonywanie w kraju orzeczeń władz sądowych w tym kraju ustanowionych §§ 396 (tj. kraje w Radzie państwa reprezentowane).-

Egzekucya z wyroków tutejszokrajowych tylko pod następującymi warunkami dozwolona być może:

A.) Popierający egzekucyę przedłoży

jeden z następujących dokumentów wkładających na dłużnika obowiązek do pewnego świadczenia, zaniechania lub znoszenia:

1. wyrok sądów cywilnych (§ 396 u. s.) (więc i byłych sądów wojskowo-cywil-nych) równą powagę z wyrokiem sądowym co do mocy wykonawczej mają:

a.) rezolucye sądowe w ogólności, wydawane w postępowaniu w sprawach spornych i niespornych (§ 19 patentu z dnia 9 sierpnia 1854 r. № 208)

b.) orzeczenia sędziego polubownego § 365

c.) wyroki sądów karnych §§ 373 i 198 p. k. (ob. też § 358 proc. karn.)-

d.) wyroki władz skarbowych i sądów w sprawach o przestępstwa skarbowe wydane, §§ 116, 880 do 888, 894, 895, 902 i 933 k.k. co do przestępstw skarbowych.

e.) wyroki sądów wojennych - reskr. min. z 22 marca 1804

f.) wyroki trybunału państwa § 39 ustaw z 18 kwietnia 1869 № 44

g.) wyroki sądów przemysłowych - § 75 ust. z 14 maja 1869

22. Ugody sądowe, a to takie, które wskutek wniesionej skargi przed sądem zawarto (dekr. nadw. z 22 czerwca 1805 № 735 i z 15 stycznia 1821, § 396 u.s.)

Powagę ugód sądowych mają:

a.) ugody zawarte przed urzędem rozjemczym w miarę przepisów ustawy

z dnia 21 września 1861 l. 150, i ustawy dla Galicyi z dnia 6 marca 1875:

b.) niemniej ugody zawarte między dawniejszymi poddanymi przed urzędem dominikalnym (dekr. nadw. z 23 czerw. 1788 r.)

c.) przed urzędem policyjnym (reskr. min. z 18 czerwca 1853 l. 114).

d.) przed magistratami politycznymi (dekr. nadw. z 8 czerwca 1832 l: 2567)

e.) przed komisyą indemnizacyjną (reskr. min. z 9 sierpnia 1850 l. 326)

f.) przed sądami wojskowymi, chociaż bez poprzednio wyniesionej skargi

g.) przed sądami przemysłowymi (ust. z dnia 14 maja 1869 l. 63)

h.) co do galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego ziemskiego nabywają po-

wagę ugody sądowej dokumenta, mocą których dłużnik rzetelność długu uznaje i do Towarzystwa przystępuje, wierzyciele zaś swą wierzytelność i tejże pierwszeństwo, lub tylko to drugie Towarzystwu temu odstępują, również jak pełnomocnictwa do tych czynności się odnoszące; wszakże wszystkie te dokumenta zeznane być mają wobec sądu. § 69 statutu.

i.) akta notaryalne stwierdzające dług pieniężny lub dług w innych zamiennych rzeczach, dokładnie oznaczające osobę uprawnionego i zobowiązanego; tudzież tytuł prawny, przedmiot i czas świadczenia, jeżeli zarazem zobowiązany przyzwolił w dokumencie, aby tenże co do uznanego długu był

wprost wykonalnym (§.3 ust. not. z 25° lipca 1871 l. 75 Dp.p).-

k.) układ w postępowaniu upadkowem zawarty i sądownie zatwierdzony ma moc wykonawczą (§ 198 ust. o upadł.)

l.) tak samo mają moc wykonawczą względem upadłego wypisy przez komisarza upadłości z protokółu co do likwidacyi wierzytelności i uporządkowania roszczeń wierzycieli tymże wydane, jeżeli się z wypisu okazuje, że i upadły nie zaprzeczył należytości. § 121 ust. o upadł.-

m.) Jeżeli roszczenia, z którymi się do upadłości zgłoszono, nie są zaprzeczone ani od ogółu wierzycieli, ani od upadłego, można żądać ich wyegzekwowania z ich majątku nabytego przez

upadłego po zamknięciu upadłości, lub z majątku zostawionego mu do dowolnego rozrządzenia, i nie potrzeba tu już wytaczać nowego postępowania przeciw dłużnikowi § 55 ust. o upadł.

n.) Z powodu wierzytelności, które w upadłości stowarzyszeń zarobkowych lub gospodarczych z odpowiedzialnością nieograniczoną uznano za słuszne, a których dyrekcya względnie likwidatorowie nie zaprzeczyli, można wyjednać egzekucyą przeciw poszczególnym członkom § 60 ust. z 19 kwietnia 1873 l. 70

3. Załatwienie izby obrachunkowej (pat. z 16 stycznia 1786 l. 516)

4. Cedułý defektowe wydane przez dawniejszy dwór swemu oficyaliście na złożone

przez niego rachunki § 396 u. s.

5. Decyzye władz wojskowych i centralnego wojskowego departamentu obrachunkowego (§ 8 ust. z 6 czerwca 1887 r. l. 72)

6. Decyzye władz politycznych.

Prawidłowo winny władze polityczne orzeczenia swe same wykonywać zapomocą środków egzekucyjnych im służących (reskr. min. z 20 kwietnia 1854) Wszelako, gdy środki te są niedostateczne, lub dla zachodzących praw osób trzecich w zastosowanie wejść nie mogą, winno być orzeczenie władzy politycznej sądownie wykonane za pośrednictwem prokuratoryi skarbu, co ma miejsce:

a.) jeżeli pretensya jest tak znaczna,

lub

b.) realność, do której egzekucya jest wymierzoną tak zadłużona, iż zaspokojenie należytości tylko przez sprzedaż otrzymane być może

c.) jeżeli co do majątku dłużnika otwarto upadłość

d.) jeżeli realność egzekucyi podpadającą już na rzecz trzeciego zasekwestrowano, albo

e.) jeżeli jeden z wierzycieli hipotecznych zaprzeczył prawa pierwszeństwa pretensyi orzeczeniem władzy politycznej uznanej (dekr. nadw. z 26 lutego 1789 l. 977, z 24 październ. 1806 l. 789 i z 16 lipca 1823.)

Egzekucyi nie można dozwolić:

a.) z wyroku zapadłego na skargę

wyniesioną przeciw więcej pozwanym, jeżeli wyrok nie wymienia wszystkich z imienia i nazwiska (dekr. nadw. z 10 września 1847 l. 6977)

β) z ugód zasądowych (dekr. nadw. z 11 września 1801 r. l. 537)

γ) z wyroku sądu cywilnego, skoro niewłaściwość sądu zaskarżono przed trybunałem państwa (ust. z 18 kwietn. 1869 l. 44).-

B. Orzeczenie winno być prawomocne.

Sąd wezwany o dozwolenie egzekucyi z własnego swego orzeczenia sądowego winien ze swoich aktów przekonać się o przejściu orzeczenia w rzecz osądzoną (dekr. nadw. z 10 listopada 1804 l. 702);

w innych przypadkach udowodni strona prawomocność, wszelako orzeczenie I instancyi załatwiające stanowczo spór o naruszenie posiadania może na żądanie strony wygrywającej natychmiast w drodze egzekucyi być wykonane, bez względu, czy termin na założenie rekursu upłynął, lub czy rekurs został wniesiony (rozporz. ces. z 27 października 1849 l. 12).

C. Wymaga się, aby upłynął czas zakreślony w orzeczeniu do zadośćuczynienia zobowiązaniu. Jeżeli pozwany zaniechać ma pewnego działania, wtedy nie można żadnego terminu wyznaczać prawem pokonanemu § 400. W takim razie pozostaje prawo do egzekucyi z chwi-

łą przedsięwzięcia przez skazanego wzbronionej czynności.

D. Jeżeli żądano egzekucyi z wyroku naznaczającego stronie przysięgę (z wyłączeniem przysięgi wyjawienia) należy przedłożyć rezolucyą zawiadamiającą strony o wykonaniu przysięgi (Dekr. nadw. z 19 paźdz. 1792 l. 63, z 15 grudn. 1794 l. 207 i z 26 kwietnia 1822).-

Jeżeli wykonania wyroku żądano przed patentem finansowym z 20 lutego 1811 zapadłego, w którym waluta sumy zapłacić się mającej nie została wyrażoną, natenczas najpierw nastąpić powinna ewaluacya tj. sędzia wyznaczy na wniesione podanie dzień do audyencyi i rozstrzygnie rzecz na pod-

stawie ustnej rozprawy (jeżeli ugoda do skutku nie dojdzie) przez rezolucyą, na mocy której, jeżeli się stała prawomocną, egzekucya żądaną być może. (dekr. nadw. z 16 i 27 maja 1819 l. 991 i 994).-

II. Wykonywanie w kraju wyroków sądów ustanowionych w krajach korony węgierskiej i na odwrót.

Wyroki prawomocne wszystkich sądów cywilnych ustanowionych bądź w krajach reprezentowanych w radzie państwa, bądź w krajach do korony węgierskiej należących są bez wszelkiego poprzedniego sprawdzenia w całym obrębie monarchii austr-węg. równie skuteczne i wykonalne wzglę-

dem majątku znajdującego się gdziekolwiek w obrębie monarchii, a sądy wezwane o wykonanie wyroku względem majątku w ich okręgu sądowym są obowiązane bezwarunkowo zadośćuczynić wezwaniu i o wyniku bezpośrednio zawiadomić sąd wzywający (reskr. min. z 23 września 1862 l. 9627.) Wykonywanie wyroków odbywa się według przepisów obowiązujących w tej części monarchii, gdzie wyrok ma być wykonany z wyłączeniem wszelkiego wmieszania się sądu wzywającego (reskr. min. z 7 września 1871).- Ta zasada ogarnia całe postępowanie wykonawcze od rozpoczęcia aż do jego stanowczego zamknięcia. Z tego powodu i według tej zasady rozwiązu-

je się pytanie, kiedy egzekucya uważana być ma za dokonaną a prawo egzekucyi za zgasłe. Według ustawodawstwa węgierskiego winien wierzyciel popierający egzekucyą być obecnym przy przedsięwzięciu albo osobiście, albo przez pełnomocnika i może przy tej sposobności obliczyć sobie koszta egzekucyi, inaczej ponosi skutki szkodliwe wynikające z zaniechania interwencyi, zwłaszcza ten, że przesłaniem sądowi wzywającemu o przedsięwzięcie egzekucyi, sumy dłużnej z przynależytościami, dłużnik uwalnia się względem swego wierzyciela od wszelkich dalszych zobowiązań.-
Stąd wynika że według prawa węgiers. uważanem będzie prawo do egzeku-

cyi za zgasła; że zatem późniejsza egzekucya za później obliczone koszta egzekucyjne nie będzie mogła mieć miejsca. Te zasady zachować mają i tutejszokrajowe sądy przy wykonaniu wyroków sądów węgierskich (reskr. min. z 9 listopada 1872).

Według cyrkularza ministra węgiers. z 2 lipca 1880 wynika z powyższej zasady ta następność, że sądy austryackie nie mogą w toku egzekucyi prowadzonych w krajach węgierskich przyznawać popierającemu egzekucyę kosztów egzekucyjnych z tym skutkiem, by koszta te mogły być w drodze egzekucyi ściągane przez sądy węgierskie, np. koszta za prośby wniesione do sądów austryackich o przyspieszenie egzeku-

czyi przez sądy węgierskie itp., gdyż sądy austryackie te tylko koszta przyznawać mogą, które urosły przed wezwaniem sądu węgierskiego przez sąd tutejszy o wykonanie egzekucyi. Tej zasady trzymać się mają i nasze sądy przy przeprowadzeniu egzekucyi wskutek wezwania sądu węgierskiego (reskr. min. z 11 sierpnia 1880 r.).

Egzekucyą przedsiębierze się nawet, gdyby do odezwy sądu wzywającego o egzekucyą nie dołączono zaliczki na koszta z wykonaniem egzekucyi połączone. Jeżeliby koszta urosłe nie mogły być pokryte z pieniędzy wskutek egzekucyi ściągniętych, sąd uwiadomi o tem sędziego wzywającego o egzekucyę celem zwrotu opędzonych wszakże nie pokrytych kosztów (reskr. min. z 3 października 1875.)

71.

Sądy w Kroacyi i Sławonii wykonywują nietylko prawomocne wyroki sądów austryackich, ale też dozwolone przez te prowizoryczne środki zabezpieczenia. Sądy austryackie mają zatem na mocy reskryptu ministeryalnego z 19 maja 1879 l. 8417 przestrzegać ścisłej wzajemności.

III. Wykonywanie w Austryi sądowych wyroków i orzeczeń zapadłych w Bośnii i Hercogowinie i nadwrót.

Wyroki i orzeczenia sądów austr. zapadłych w sprawach cywilnych wykonywane będą przez sądy i władze polityczne w Bośnii i Hercogowinie, skoro sędzia austr. był właściwym do wydania wyroku lub orzeczenia i takowe stały się prawomocnymi.

sądy tutejsze mają przestrzegać wzajemności (reskr. min. z 7 grudnia 1879).

IV. Wykonywanie w Austryi wyroków zagranicznych i nadwrót.

Wykonywanie wyroków zagranicznych w naszym kraju, a to wyroków sądów cywilnych (nigdy zaś karnych) przeciw poddanym bądź tutejszym bądź zagranicznym zapadłych, wymaga na mocy dekretu nadwornego z 18 maja 1792 l. 16, 18 stycznia 1799 l. 452 i 15 lutego 1805 l. 711, co następuje:

1. Wyroki sądów austr. powinny być wykonalnymi w kraju, skąd pochodzi wyrok, który w naszym kraju ma być wykonany i to na zasadzie wzajemności formalnej tj. że w odnośnym

kraju zagranicznym nie zachodzi pod względem wykonania wyroku sądów cywilnych żadna różnica między tamtymi a austryackimi poddanymi.

W wątpliwości żądający wykonania wyroku udowodni tę okoliczność przez poświadczenie Ministerstwa sprawiedl. lub najwyższego sądu kraju zagranicznego, albo w inny sposób niewątpliwy.-

Jeżeli w kraju cudzym sądy tameczne albo wcale nie udzielają egzekucyi z wyroków sądów austr., albo tylko pod ograniczeniami, które nie mają miejsca względem własnych poddanych, wówczas mają sądy austr. ściśle zachować prawo odwetu.

2. Sąd zagraniczny powinien być w danym przypadku właściwym do rozsą-

dzenia sprawy. Ustawy austryackie nie orzekają według jakich praw osądzić należy właściwość, czy według praw austr. lub zagranicznych, którymi rządzi się sąd, który wydał ów wyrok, lub czy według zasad prawa międzynarodowego. Z istoty rzeczy wypływa, że właściwość przedmiotowa sądu zagranicznego ocenioną być może tylko według ustaw, którymi sąd zagraniczny się rządzi; natomiast miejscowa właściwość sądu zależy jedynie od ustaw austr., to znaczy, że sąd austryacki tylko wtenczas może uznać sąd zagraniczny za właściwy dla poddanego austryackiego, kiedy przy uwzględnieniu przepisów o jurysdykcyi cywilnej austryackiej zwłaszcza o jurysdykcyi szczególnej

poddany austryacki mógł być pozwany przed sąd zagraniczny.

3. Wyrok winien być przedłożony w oryginale.

4. Prawomocność wyroku winna być udowodniona, a egzekucya musi mieć za przedmiot czynność na mocy prawa austr. nie zakazaną. Wykonanie wyroku zagranicznego odbywa się według ustaw obowiązujących w miejscu przedsięwzięcia egzekucyi, więc w Austryi według naszego ustawodawstwa. W Austryi nie może być egzekucya dozwolona z zagranicznaktów notaryalnych, mających zagraniczą moc wykonawczą, lub z zagranicznych orzeczeń władz administracyjnych. Sądy zagraniczne nie

mogą wykonywać jakiejkolwiekbądź jurysdykcyi rzeczowej nad rzeczami nieruchomymi w Austryi będącymi.-

Co do pytania jak się zachowują kraje zagraniczne względem wykonalności wyroków sądów obcych krajów podajemy:

1. Wykonania wyroków zagran. wręcz odmawiają:

a.) Wielka Brytania z Irlandyą (Dekr. nadw. z 31 stycznia 1842). Dekret ten nie jest dokładny, bo się nie zgadza z ustawodawstwem angiel., wyroki bowiem cudzych sądów wykonywują się w Anglii, byleby ten sąd był właściwym według prawa międzynarodowego, a nie okazało się, że przy zawyrokowaniu za-

chowano się podstępnie. Wykonanie wyroku wymaga wyniesienia skargi, polegającej na wyroku cudzego sądu, a porwany może się tylko tem bronić, że sąd nie był właściwym, lub że się dopuszczono podstępu przy zawyrokowaniu. Inne zarzuty, zwłaszcza zarzuty tyczące się stosunku prawnego spornego są wyłączone.

b.) Szwecya (dekr. nadw. z 30 paźdz. 1845)

c.) Rosya (dekr. nadw. z 24 maja 1833 i reskr. min. z 19 kwietnia 1865)

d.) Hollandya (reskr. min. z 7 sierpnia 1871.)

e.) Brazylia (reskr. min. z 9 paździer. 1875).

f.) Dania (reskr. min. z 18 paździer. 1875).

2. W następujących krajach może wykonanie wyroków nastąpić dopiero za poprzednią rozprawą (Delibationsverfahren) między stronami przed sądem właściwym nad pytaniem, czyli wyrok może być wykonany, poczem sąd o tem orzeka. Do tych krajów należą:

a.) Francya (dekr. nadw. z 9 marca 1804)

b.) Królestwo Polskie (dekr. nadw. z 13 listopada 1838).

c.) Włochy (reskr. min. z 29 września 1879 №120 Dzpp.)

d.) Niemcy.

Według §§ 610 i 611 nowej ust. cywil. państwa niemieckiego z 13 stycznia 1877, obowiązującej od 1º październi-

ka 1879 dozwala się egzekucyi z wyroków sądów zagranicznych jedynie na mocy wyroku sądu niemieckiego, zapadłego na wniesioną o to skargę a uznającego wykonalność wyroku sądu zagranicznego. Sąd niemiecki nie wdaje się w sprawdzenie prawności orzeczenia sądu zagranicznego.

Wykonania odmawia się:

α.) jeżeli według prawa obowiązującego sąd zagraniczny, wyrok nie nabył jeszcze prawomocności.

β.) jeżeli wymuszoną ma być czynność, zakazana na mocy prawa obowiązującego; sąd niemiecki, wezwany o wykonanie wyroku

γ.) jeżeli według prawa obowiązującego sąd niemiecki, sąd zagraniczny

nie był właściwym

δ.) jeżeli strona skazana jest poddanym państwa niemieckiego, wszakże nie wdała się w spór (wyrok więc jest zaocznym), a wezwanie lub rozporządzenie zarządzające postępowanie sądowe (proces) nie było wręczone ani jemu osobiście w obrębie państwa, gdzie sąd zagraniczny jest ustanowiony, ani w państwie niemieckiem przy użyczeniu pomocy prawnej za pośrednictwem władz niemieckich;

ε.) jeżeli wzajemność nie jest zapewniona (verbürgt) ma to na podstawie obrad odnośnej komissyi rządu niemieckiego także znaczenie, że nie wymaga się takiego zapewnienia —

skoro już przedtem na mocy umów międzynarodowych zapewniono sobie nawzajem wzajemność.

Takiej umowy Austrya nie zawarła z Niemcami (reskr. min. z 28 marca 1880.) wszelako d. n. z 18 maja 1792 l. 16 Z. u. s. zapewnia każdemu państwu wzajemność.

3. Wyroki zagraniczne wykonywane bywają na skutek rekwizycyi sądu, który wydał wyrok w następujących krajach:

a.) Argentyna i Uruguay (reskr. min. z 6 lutego 1877)

b.) Kanton Tessin (dekr. nadw. z 11 lutego 1823)

c.) Rumunia (reskr. min. z 29 czerwca 1871).

d.) Serbia (umowa zawarta z Austr. 6 maja 1881).

Tytuł drugi.
O stronach.

Wyrok wykonalnym jest prawidłowo jedynie między stronami spórwiodącymi, względem których wyrok zapadł.
Popierający egzekucyą nazywa się egzekwentem (wierzycielem), a przeciwnik jego egzekwowanym (Dłużnikiem). - Prawo pierwszego przechodzi na jego prawonabywców. Wyrok może być wykonanym tylko przeciw te-

mu, przeciw któremu zapadł, wszelako wykonanym być może także:

1. przeciw masie spadkowej a względ. spadkobiercom dłużnika, byleby zobowiązanie dłużnika nie było ściśle osobowem, albowiem wtedy dochodzić można na spadkobiercach tylko wynagrodzenia szkody § 410. Wyrok o stanie osobowym, działa przeciw wszystkim np. wyrok o ślubnem lub nieślubnem ojcostwie.– W jakiej rozciągłości spadkobiercy odpowiadają, podają §§ 801 i 802 kod. cyw.

2. przeciw temu, którego prawo do pewnej rzeczy zależy wyłącznie od prawa tej strony, którą co do tej rzeczy skazano, bądźto na tejże wyda-

nie, bądź na dopuszczenie pewnych ograniczeń, i tak np. skutecznym będzie wyrok przyznający powodowi własność realności wypuszczonej w najem, przeciw biorącemu w najem, chociaż wyrok przeciw niemu nie zapadł. Z tej samej przyczyny skutkują i są wykonalne przeciw biorącemu w podnajem wypowiedzenia, których biorący w najem lub dzierżawę nie zaprzeczył, niemniej wszelkie w sprawach o najem lub dzierżawę przeciw biorącemu w najem lub dzierżawę wyskane prowizoryczne zarządzenia, lub rezolucye i wyroki, chociażby wypowiedzenie nie było wymierzone przeciw podnajmującemu lub temże nie był zapozwany do rozprawy (§ 21 rozporz. pes. z 16 listop. 1858).-

3. Wypowiedzenie najmu lub dzierżawy należycie uczynione przez jedną ze stron, może być wykonane przez drugą stronę nawet przeciw samemu wypowiadającemu (§ 3 tegoż rozporządzenia)

4. Jeżeli w sprawach o pewną oznaczoną rzecz własność tejże przeniesioną została na osobę trzecią, wyrok przeciw pozwanemu zapadły nie może być wykonany przeciw nabywcy rzeczy. W takim przypadku nowy proces przeciw nabywcy przeprowadzony być musi § 410, przypuściwszy że to jest możebnem według zasad powszechnego prawa cywilnego.

Wyrok może być wykonanym przeciw nabywcy tylko:

a.) gdy nabycie nastąpiło po wykona-

niu pierwszego stopnia egzekucyi, wymienionej do rzeczy ruchomych lub nieruchomych, wpisanych lub niewpisanych do ksiąg gruntowych.

b) jeżeli w księgach gruntowych, w których wpisana jest rzecz, wierzytelność lub prawo przedmiotem sporu będące, uwidocznionem było, że o tę rzecz spór się toczy, albowiem w takim przypadku wyrok, choćby nawet i po pozbyciu wspomnianych przedmiotów na korzyść powoda zapadł, skutkuje przeciw każdemu nowonabywcy, tudzież przeciw wszystkim osobom, które nabyły prawa tabularne po chwili, w której do sądu tabularnego wniesiono prośbę o zapisek, iż spór co do wspomnionej pozycyi wi-

si (§61-71 ust. o ks. grunt.)

5. Adnotacya uskuteczniona w księgach gruntowych przy wierzytelności zahipotekowanej, że wierzyciel takową wypowiedział, albo że wniósł skargę hipoteczną, skutkuje też przeciw każdemu późniejszemu właścicielowi hipoteki.

Wyrok zapadły na tę skargę, ugoda z tego powodu zawarta są wykonalne bezpośrednio przeciw każdemu posiadaczowi nieruchomości.

Wyrok w sprawie o zniesienie współnej własności na korzyść powoda zapadły, wykonany być może na żądanie każdej ze stron.

Tytuł trzeci.

Prośba o egzekucyą.

Egzekucya nie udziela się z urzędu, lecz wskutek podania, które wnosi się w 2óch okazach. Na prowincyi, wyjmując sądy kollegialne, domagać się można egzekucyi także ustnie (dekr. nadw. z 1 lipca 1818 l. 1481.)

1. Do podania o egzekucyę dołączyć należy odnośne orzeczenie w odpisie, w oryginale zaś wtedy, gdy ma nastąpić wpis w księgi gruntowe (§ 87 ust. hip.)
2. Dowód że orzeczenie jest prawomocne, chyba, że wykonania dozwala sąd, który sprawę rozstrzygnął, gdyż ten-

że przekonać się ma z własnych aktów czy orzeczenie jest prawomocne. (dekr. nadw. z 20 listopada 1804). Jeżeli prawomocność jest udowodnioną, przekonać się może sąd, czy i termin upłynął, w ciągu którego według osnowy orzeczenia dłużnik obowiązany był zadośćuczynić obowiązkowi. Termin ten wynosi 14 dni, jeżeli go sędzia ma wyznaczyć (§§ 399 i 400). Termin ten nie rozpoczyna się z dniem po prawomocności wyroku, lecz z dniem po jego wręczeniu. (dekr. nadw. z 11 lutego 1828 l. 85).

Jeżeli ten termin upłynął a nie założono środków prawnych (apelacyi, rewizyi, zażalenia nieważności) wy-

grywający żądać może wykonania orzeczenia. W razie założenia tych środków prawnych, termin ten rozpoczyna biec po wręczeniu wyroku sędziego wyższego, albowiem zasada § 400 objęta jest ogólną i stosowaną być winna także do wyroku II i III instancyi. (dekr. nadw. z 20 grudnia 1822 l. 1915).-

W termin 14 dniowy wliczają się ferye (orzeczenie Najw. Tryb. z 30 stycznia 1856) i nie jest odwłocznym (§§ 5 i 6 nowelli).-

Wyjątki od zasady, że sędzia w wyroku naznaczyć ma dłużnikowi dni 14 do wypełnienia nałożonego na niego obowiązku, zachodzą:

a w procesie wekslowym, w którym termin ten tylko 3 dni obejmuje

b termin do zapłacenia długu handl. obejmuje 3 dni, jeżeli wyrok zapadł

-w sądzie handlowym § 584.

c.) jeżeli jakie działanie zaniechane lub jakaś praca wykonaną być ma, sędzia w pierwszym przypadku żadnego terminu dać nie może, w drugim wyznaczy termin, jakiego praca wymaga.

d.) w procesie nakazowym (rozp. ces. z 29 maja 1855) -oznacza się termin od 14-45 dni.

e.) w postępowaniu w sprawach drobiazgowych termin do wypełnienia obowiązku obejmuje dni 8, nawet w sprawach handl; gdy zaś chodzi o wykonanie jakiejś pracy, ma być oznaczony czas według okoliczności wskazany.

Jeżeli obecne były obie strony przy ogłoszeniu wyroku, okres 8 dni zaczyna się nazajutrz po ogłoszeniu, inaczej od doręczenia wyroku i to dla obu stron.

Domagający się egzekucyi winien dokładnie swe żądanie sformułować; w podaniu podać należy koszta egzekucyi.- Jeżeli wierzyciel domaga się drugiego lub trzeciego stopnia egzekucyi, udowodni, że stopień poprzedni miał miejsce (§427 ust. sąd.)

Tytuł czwarty.

O właściwości sądu, o orzeczeniach w postępowaniu wykonawczem i środkach prawnych przeciw tymże.

O właściwości sądu jest mowa w §§69-72 normy jurysd. i w §401 ust. sąd.-

Na podanie o dozwolenie egzekucyi zapada rezolucya, która, jeżeli się dozwala egzekucyi, zaopatrzoną być ma w pieczęć sądową (§468 ust. sąd. i §212 instr. sąd.)

Egzekucyi dozwala się prawidłowo bez poprzedniego wysłuchania przeciwnika. Rozprawę jednak zarządza się:

a.) w sprawach najmu w przypadku domagania się egzekucyi na mocy zasądowego wypowiedzenia, objętego dokumentem prywatnym, a to w celu sprawdzenia prawdziwości tegoż dokumentu (§20 postęp. w sprawach najmu).-

b.) w przypadku egzekucyi z wyroku polubownego w celu sprawdzenia ważności kompromisu (zapisu na sąd polubowny) i prawomocności wyroku polu-

bownego,

c.) w przypadku egzekucyi z wyroku nakazującego znoszenie lub zaniechanie.

Przy dozwoleniu i wykonaniu egzekucyi winny sądy austryackie i strony ściśle przestrzegać przepisów procesu cywilnego austryackiego, choćby się rozchodziło o wykonanie wyroku sądu zagranicznego (d. nadw. z 18 stycznia 1799 №452).–

O zachowaniu sądów naszych przy wykonywaniu wyroków sądów zagranicznych stanowi dekr. nadw. z 15 stycznia 1805 №711, co następuje:

1. Strona wygrywająca może prośbę o egzekucyę bezpośrednio podać do sądu tutejszego, w którym to przypadku strona ma zachować przepisy ustaw austryackich.–

2. Jeżeli sąd zagraniczny wzywa sędziego

tutejszego o wykonanie swego wyroku, sąd tutejszy nie postąpi z urzędu lecz przestrzegać winien:

a.) jeżeli w odezwie sądu zagranicznego nie wskazano przedmiotów, do których ma być egzekucya wymierzona, sąd tutejszy z urzędu stanowi stronie wygrywającej obrońcę, który poda prośbę o egzekucyę, oznaczając zarazem przedmioty egzekucyi.

b.) jeżeli sąd zagraniczny oznaczył wzmiankowane przedmioty, sąd tutejszy dozwoli: zajęcia, prawa zastawu, lub wogóle pierwszego stopnia egzekucyi w ten sam sposób, jak gdyby inny sąd tutejszo-krajowy zażądał egzekucyi. Jednocześnie ustanowi stronie obrońcę, który egzekucyę dalej po-

pierać i nad prawami strony czuwać ma.

c.) sąd tutejszy uwiadomi sędziego zagranicznego, o wszystkiem co zarządził, by ten ostatni zawiadomił stronę wygrywającą, przyczem zarazem wyraźnie do woli pozostawić należy stronie, czy się chce porozumieć z obrońcą, zawsze na jej niebezpieczeństwo ustanowionym, lub czy chce innego obrońcę mianować

d.) jeżeli zachodzą przeszkody, sędzia tutejszy poda takowe sądowi zagranicznemu do wiadomości, powołując ustawy odnośne i oznaczając to, co ma być uzupełnionem lub wyjaśnionem,

e.) w każdym przypadku porozumie się sąd tutejszy z zagranicznym, względem zabezpieczenia nagrody należącej się obrońcy z urzędu ustanowionemu.-

Na korzyść niektórych zakładów wprowadzono wyjątki od ogólnych warunków, od których zależy dozwolenie egzekucyi:

1. Zakłady trudniące się pod dozorem rządu na mocy swych statutów czynnościami kredytowymi mogą zaspokojenia należytości wynikłych z czynności statutem dozwolonych poszukiwać na zastawie ustanowionym na zabezpieczenie tychże należytości, trzymając się albo postępowania zakreślonego art. 310 albo art. 311 K. handl., bez względu, czy dłużnik jest kupcem i należytość wynikła z czynności handlowych, tudzież czy nastąpił lub nie nastąpił układ piśmienny względem ustanowienia zastawu ruchomego i postępowania przestrzegać się mającego przy jego sprzedaży.

Sprzedaż zastawu ruchomego uzyskana na mocy art. 310 kod. handl. uskutecznia się według przepisu § 47 ust. wpr. kod. handl. (reskr. min. z 28 październ. 1865 № 110 Dzpp).

2.) Zakład kredytowy ziemski galicyjski mocen jest ściągać odsetki, raty zaległe i inne należytości w drodze egzekucyi administracyjnej albo sądowej. Egzekucyi sądowej dozwala się bez poprzedniego procesu i słuchania dłużnika; wystarczy przedłożenie odpisu skryptu dłużnego i świadectwa tabuli krajowej, że dług jest intabulowany na dobrach, do których wymierzona jest egzekucya, nareszcie dołącza się do prośby dyrekcyi wyciąg z księgi głównej zakładu. Sądem właściwym jest sąd realny. Dozwala się

też egzekucyi na żądanie sądu polubownego przy dołączeniu jego wyroku i udowodnienia, że wyrok jest prawomocny.

3.) Zakład kredytowy dla handlu i przemysłu w Wiedniu (reskr. min. z 6º list. 1855).-

4.) Bank austryacko-węgierski, jako bank hipoteczny (reskr. min. z 20 marca 1856 i ustawa z 27 grudnia 1862, ustawa z 27 czerwca 1878 l. 66 Dz. p. p. a obecnie ustawa z dnia 21 maja 1887 l. 51).-

5.) Ogólny zakład kredytowy ziemski w Wiedniu (reskr. min. z 1 czerwca 1864).

6.) Towarzystwo zastawnicze w Wiedniu (reskr. min. z 26 czerwca 1864).-

7.) Bank anglo-austryacki w Wiedniu (reskr. min. z 28 lipca 1864).
8.) Bank hipoteczny królestwa czeskiego (reskr. min. z 26 grudnia 1864).-
Prawo zaspokojenia siebie z zastawu ręcznego bez pośrednictwa sądu, służy:
1.) rządowi na zaspokojenie złożonej przez urzędnika kaucyi takich należytości (zwrotów), które ze stosunku służbowego wynikły (dekr. nadw. z 3 stycznia 1842 l. 583.)
2.) Bankowi austryacko-węgierskiemu (ust. z 21 maja 1887 l. 51 Dz. u. p.).
3.) Publicznym urzędom zastawniczym (dekr. nadw. z 23 lipca 1795).
4.) Zakładowi kredytowemu dla handlu i przemysłu w Wiedniu (jak wyżej).-
5.) Kasom oszczędności (pat. z 2 lut. 1852).

6.) Wierzycielowi mającemu zastaw kupiecki (art. 310-312 kod. handl. i §§44-47 ust. wprow. kod. handl.)

7.) Komisantowi, spedytorowi, przewoźnikowi (art. 374, 375, 382, 409-412 kod. handl.)

8.) Mającemu w zastawie weksel, albowiem ten może w dniu płatności domagać się zapłaty od dłużnika wekslowego, i z otrzymanej sumy zaspokoić swą należytość za poprzedniem wykazaniem prawa zastawu. (§118 u. s. i dekr. nadw. z 13 lipca 1789 l. 1033 lit b.)

9.) Do interesów zastawniczych tudzież tz. prolongacyjnych będących interesami giełdowymi, stosują się przepisy art. 311 k. h. nawet wtenczas, kiedy interes nie powstał między kupcami dla zabez-

pieczenia należytości z obustronnej czynności handlowej wynikłej, i gdyby nie było układu, że wierzyciel bez postępowania sądowego może z zastawu zaspokojenie otrzymać (§ 15 ust. z 17 kwietnia 1875 o giełdach.)
Prawo handlowe podaje przypadki, gdzie strony w celu dochodzenia swych praw, sprzedawać mogą towary bez udania się do sądu, albo bez zachowania przepisów procesowych (art. 333, 354, 357 k. h.)
Jeżeli egzekucya przez sąd właściwy dozwolona ma być wykonaną w okręgu innego sądu austryackiego, sąd pierwszy uda się do tegoż sądu, który obowiązany jest wykonać egzekucyą i o wyniku uwiadomić sąd wzywający §§ 9-11 N. J.-
Egzekucyi dozwala lub odmawia się rezolucyą.-

75.

Przeciw tym rezolucyom, jak wogóle przeciw zarządzeniom sądowym wydanym w toku postępowania egzekucyjnego, służy rekurs. Żalić się mogą nietylko strony, ale też i inne osoby, które bezpośrednio w swych prawach dotknięte zostały postanowieniem sądowem im wręczonem.

W braku wyraźnego prawidła wychodzi praktyka z tego założenia, że przepisy postępowania orzekającego tyczące się rekursu, stosować należy także do rekursów wnoszonych w postępowaniu egzekucyjnem.

Stąd wynika, że rekurs wniesiony ma być w postępowaniu zwyczajnem w 14 dniach, a w postęp. wekśl. w 3 dniach,- (O. N. T. z 13.I 1874 l. 90 k.o.).a w postęp.

sumarycznem, wekslowem i drobiazgowem w dniach 8, z wyłączeniem rekursu nadzwyczajnego (O. N. T. 3. IX 1872 l. 19 i O. N. T. 24. VI 1873 l. 54 R. O.). Te krótsze terminy stosuje praktyka nawet do przypadku, gdzie się rozchodzi o dozwolenie egzekucyjnego prawa zastawu na nieruchomościach (O. N. T. 24. VII 1872 l. 35 R. O.) Jeżeli jednak postanowieniem sądowem dotknięto praw osób innych, praktyka dozwala tym osobom dni 14 we wszystk. powyższych przypadkach.

Wspomniane zapatrywanie praktyki nie da się usprawiedliwić, gdyż egzekucya mimo różności zachodzącej w poszczególnych sposobach postępowania orzekającego, w zasadzie zawsze jest tą samą; rekurs zatem powinien być wniesiony w 14 dniach

bez względu na sposób postępowania orzekającego. Tej samej zasady trzyma się też ustawa z 10 czerwca 1887 l. 74 Dz.u.p. (tak zwana nowela egzekucyjna) albowiem według § 22 tejże ma rekurs - o ile na mocy tej ustawy jest dozwolony - być wniesionym w 14 dniach. Tym sposobem dano praktyce sposobność stosować ten przepis i do wszystk. innych przypadków egzekucyjnych.

Tytuł piąty.

O egzekucyi na rzeczach.

Dozwolenie egzekucyi na majątku dłużnika zależy wogóle od 2óch warunków:

1.) przedmiot, do którego egzekucyę wy-

mierzono, nie winien być wyjęty z pod egzekucyi.

Wyjęcie z pod egzekucyi jest bezwzględnem lub względnem. W pierwszym przypadku jest wszelki sposób egzekucyi wykluczony, w drugim przypadku jest przedmiot wolny od pewnego sposobu egzekucyi, zwłaszcza od tego, że on nie może być zajęty i sprzedany w celu zaspokojenia pieniężnej należytości wierzyciela. I tak np. rzeczy wyjęte z obiegu nie ulegają egzekucyi bezwzględnie; przeciwnie relikwie, jako także i inne rzeczy nie mogą być zajęte i sprzedane w celu zaspokojenia pieniężnej należytości wierzyciela; jednakże przedmiotem skargi wydobywczej mogą być, a na mocy wyroku pomyślnego dla powoda może być ten sposób egzekucyi dopuszczo-

nym, który za przedmiot ma odebranie dłużnikowi rzeczy ściśle oznaczonej § 405.
Przedmioty ulegające egzekucyi ulegają tejże albo bez ograniczenia, albo z pewnem ograniczeniem, które jest różne.
2.) Sposób prowadzenia egzekucyi ma być prawem dozwolony. Przedmioty wyjęte z pod egzekucyi są tem samem wyjęte z pod zapowiedzenia i nawzajem.
Do przedmiotów wyjętych z pod zapowiedzenia i egzekucyi należą:
1.) rzeczy wyjęte z obiegu
2.) przedmioty, które na mocy ustawy w całości lub w części wyjęte są z pod egzekucyi.—
Najważniejsze w tym względzie obowiązujące przepisy podaje wydanie polskie ustawy powszechnej cywilnej Dra Zatorskiego.

go i D^ra^ Kasparka str. 238-246, gdzie wyliczono przedmioty, których zastawienia ustawy wzbraniają.

Co do przedmiotów podanych w tem Dziele pod l. 6, 7, 8 i 9 (str. 239 etc.) wydano ustawy z 21 kwietnia 1882 l. 123 Dzup. o egzekucyi popieranej na dochodach osób w służbie publ. zostających i pozostałej po nich rodziny. (Tę ustawę obejmuje suplement Koczyńskiego do ustawy sądowej dla Galicyi zachodniej Kraków 1885).

Dodajemy tylko:

a.) uprawnienia handlowe i przemysłowe ściśle osobowe są wyjęte z pod egzekucyi, lecz dozwolona jest sekwestracya dochodów (dekr. nadw. z 15 lutego 1784). –

b.) do narzędzi, którymi dłużnik zarabia codziennie na żywność dla siebie

i swej rodziny, a które z tego powodu na mocy § 453 nie ulegają egzekucyi, należą tu także maszyny do szycia (orzecz. Najw. Tryb. z 17 grudnia 1873 № 82 ks. o.).-

c.) z pod egzekucyi wyjęte są należytości lekarzy prywatnych i innych znawców w sprawach karnych (dekr. nadw. z 30 czerwca 1835).

d.) tak samo towary ulegające działaniu urzędów celnych, zwłaszcza przed opłaceniem od nich cła (§ 111 i dalsze ustawy o cłach).

e.) Obligacye państwa opiewające na okaziciela nie mogą być w kasie utrzymującej właściwe księgi kredytowe, ani zapowiedziane ani egzekucya na nich uzyskaną, chyba, że są złożone w depozycie na rzecz dłużnika, lub na nich

uwidoczniono ostrzeżenie (Vinculierung) pat. z 28 marca 1803 i reskr. min. z 29go lipca 1859 l. 120.-

Wierzyciel zatem, który zdoła podać No obligacyi i datę wystawienia i ilość kapitału i stopę procentową, twierdząc, że obligacya ta stanowi własność dłużnika, nie może na niej uzyskać ani zabezpieczenia, zapowiedzenia ani egzekucyi.-

Jeżeli jednak przy wykonaniu egzekucyi na rzeczach ruchomych dłużnika natrafia wierzyciel na takie obligacye, może je zająć. To samo tyczy się papierów prywatnych na okaziciela.-

f. Prawo dziedziczenia i spadek w całości wyjęte są z pod egzekucyi. Wierzyciel dziedzica może tylko poszczególne rzeczy dłużnikowi w spadku przypadłe zająć, zapowie-

dzieć lub prenotować na nich swoją należytość (§. 822 k. c. i dekr. nadw. z 3 czerwca 1846 l. 968).-

g.) Dodatki do emerytur wojskowych przyznane wojskowym z powodu otrzymanych ran nie ulegają bez względu na ich ilość ani sądowej ani zasądowej egzekucyi lub zapowiedzeniu (§ 46 i 98 ust. z 27 grudnia 1875 l. 158)

h.) Środki przewozowe zagranicznych kolei żelaznych przechodzące w wykonaniu ruchu z obcego państwa do państwa austr.-węg., są wyjęte z pod egzekucyi i zapowiedzenia czyto w drodze sądowej czy administracyjnej w celu zabezpieczenia jakichbądź poszczeń do zakładu kolejowego do którego należą owe środki przewozowe (Ces. postan. z 19 września 1886 l. 144

okólnik minist. z 8 listopada 1886 l. 151, i reskr. min. 31 marca 1887 l. 34.)

Aby dłużnika, przeciw któremu egzekucyę wyskano, utrzymać w stanie zdolnym do zarobkowania i zapobiec roztrwonieniu nieruchomości, a tem samem obniżeniu cen realności wydano ustawę z dnia 10 czerwca 1887 l. 74 tyczącą się odmiany, względnie uzupełnienia niektórych przepisów o postępowaniu egzekucyjnem w celu zaspokojenia należytości pieniężnych.

Ustawa ta zmienia i uzupełnia jedynie przepisy tyczące się zaspokojenia należytości pieniężnych (obacz niżej V-ty przypadek egzekucyi §§ 411-460).

Ustawa uwalnia cały szereg rzeczy ruchom. od egzekucyi w celu zaspokojenia należytości pieniężnej, i stanowi w tym względ-

dzie, co następuje:

§1. Na przedmiotach używanych do sprawowania służby Bożej, kościoła prawnie uznanego lub takiejże społeczności religijnej, nie można prowadzić egzekucyi. Egzekucya na cząstkach krzyża św. i relikwiach, nie jest dozwoloną, atoli podlega jej oprawa tychże bez uszkodzenia jednak autentyków w niej się znajdujących.–

§. 2. Oprócz przedmiotów istniejącymi przepisami z pod egzekucyi wyjętych wyłączają się nadto:

1.) Odzież, łoże z pościelą, bielizna, sprzęty domowe i kuchenne, mianowicie zaś piec do ogrzewania i gotowania, o ile że przedmioty te są niezbędne dla dłużnika, jakoteż dla członków jego rodziny i sług żyjących z nim we wspólnem gospo-

darstwie.-

2. Zapasy żywności i opału potrzebne na 2 tygodnie dla Dłużnika, jakoteż dla członków jego rodziny i sług żyjących z nim we wspólnem gospodarstwie.

3. Krowa dojna, lub według wyboru Dłużnika dwie kozy, albo 3 owce z zapasami paszy i podściółki potrzebnymi na 2 tygodnie do wyżywienia tych zwierząt i na postanie dla nich, o ile przecznie zwierzęta są niezbędne do wyżywienia Dłużnika, jakoteż członków jego rodziny i sług żyjących z nim we wspólnem gospodarstwie.-

4. U oficerów, urzędników, duchownych, nauczycieli, adwokatów, notaryuszów, lekarzy i artystów, jakoteż u innych osób oddających się zawodowi naukowemu

przedmioty potrzebne do sprawowania służby, lub wykonywania zawodu, tudzież przyzwoita odzież.

5. U rękodzielników, robotników rękodzielniczych i fabrycznych, jakotéż u akuszerek przedmioty potrzebne do osobistego wykonywania zatrudnienia.

6. U osób, których płace na zasadzie istniejących postanowień ustawowych są całkiem lub po części uchylone z pod egzekucyi, kwota pieniężna równająca się niepodlegającej egzekucyi części płacy za czas od wykonania egzekucyi, aż do najbliższego poboru płacy

7. Sprzęty, naczynia i zapasy towarów niezbędne do prowadzenia przemysłu aptecznego, nie wzruszając możności sekwestracyi tego przemysłu i przedmiotów do

niego należących.

8.) Książki służące dłużnikowi, jakoteż członkom jego rodziny żyjącym z nim we wspólnem gospodarstwie do użytku w kościele lub szkole.

9.) Pierścień ślubny dłużnika, tudzież pisma, listy, portrety familijne z wyjatkiem ram.

10.) Ordery i oznaki honorowe.

§. 3. Przynależność nieruchomości na niej się znajdujacą (§§ 294-297 k.c.) poddaną być może egzekucyi, tylko razem z tą nieruchomością, i dlatego winna być wraz z nieruchomością objęta oszacowaniem egzekucyjnem.

W tych przypadkach, w których nieruchomość ma być bez poprzedniego oszacowania egzekucyjnego wystawioną na

licytacyę egzekucyjną, przynależność taka winna być opisaną z urzędu przed pozwoleniem na licytacyę i następnie wciągniętą do licytacyi.

§ 4. Egzekucya na nieruchomościach ma być zaniechaną i poczynione już kroki egzekucyjne poczytane być mają za pozbawione skutków prawnych, jeżeli nie można się spodziewać, że gotówka ze sprzedaży w drodze publicznej tych przedmiotów przewyższy koszta egzekucyi.

§. 5. O możności zastosowania przepisów §§ 1 aż do 4 orzekać ma w razie zachodzących wątpliwości sąd do przedsięwbrania egzekucyi powołany, według własnego uznania rezolucyą opatrzoną w powody orzeczenia. Rekurs od takiego orzeczenia jest dopuszczalnym.-

§.6. O ile według postanowień §§1-3 egzekucya albo wcale nie jest dozwolona, albo tylko pod pewnymi zastrzeżeniami nie można także środków zabezpieczenia co do odnośnych przedmiotów albo wcale nie zarządzić, albo tylko pod oznaczonymi zastrzeżeniami.

Sposób prowadzenia egzekucyi na majątku dłużnika zależy od istoty prawa, które ma być wykonane i od przedmiotu, do którego egzekucya ma być wymierzona.-

Między sposobami egzekucyi rzeczowej nie masz porządku, któryby musiał być zachowanym, owszem wolno jest popierającemu egzekucyę uczynić wybór między więcej sposobami.

Ustawa sądowa zawiera przepisy dla następujących przypadków:

I. Pierwszy przypadek egzekucyi rzeczowej.

1.) Oddanie ściśle oznaczonej rzeczy nieruchomej (§§ 402 i 403).-

Jeżeli pozwanego skazano na oddanie powodowi nieruchomości sąd poleci na prośbę powoda, aby tenże na mocy wyroku lub ugody sądowej wpisany był w księgi gruntowe za właściciela nieruchomości i aby w jej posiadanie był wprowadzony § 402.- Gdyby księgi gruntowe tyczące się tej nieruchomości utrzymywane były przez inny sąd, albo nieruchomość była w innym okręgu, sąd wyrokujący uda się do sądu, którego się to tyczy, z wezwaniem aby wykonał wpis w księgi gruntowe, względnie wprowadził wygrywającego w posiadanie. Nierucho=

mości nie wpisane w księgi gruntowe, oddaja się w posiadanie przez wprowadzenie.

2.) Przyznanie prawa rzeczowego na nieruchomości § 464 u. p.

Jeżeli powodowi przyznano prawo rzeczowe na nieruchomości pozwanego, sąd na podaną przez powoda prośbę zarządzi, aby wyrok wpisany był do ksiąg gruntowych, jeżeli nieruchomość jest wpisaną. Wogóle sąd zarządzi to, co z prawa wypada, by powód nabył odnośne prawo rzeczowe.

II. Drugi przypadek.

Oddanie pewnej oznaczonej rzeczy ruchomej §§ 405 i 406 u. p.

Jeżeli pozwany obowiązany jest oddać

powodowi jakąś rzecz ruchomą ściśle oznaczoną, sąd na prośbę powoda poleci wykonawcy sądowemu, aby ją od dłużnika odebrał i powodowi za jego pokwitowaniem oddał. Jeżeliby zaś rzecz ta przeszła w ręce trzeciego, wtedy wolno powodowi stosownie do prawa cywilnego, albo trzeciego o tę rzecz zapozwać, albo też wynieść skargę przeciw pozwanemu o wartość tej rzeczy i wynagrodzenie szkody, która to skarga ma miejsce i wtedy, kiedy rzecz już więcej nie istnieje. Aby zapobiec wyniesieniu odrębnej skargi o wartość rzeczy i wynagrodzenie szkody, może powód w skardze, którą dochodzi oddania rzeczy żądać zarazem pewnej sumy pieniężnej, jako wartości i wynagrodzenia szkody na

przypadek, gdyby rzecz nie była u porwanego.

III. Trzeci przypadek.

Oddanie rzeczy ruchomej nieoznaczonej §§ 407 i 408.

Jeżeli porwany obowiązany został oddać powodowi rzecz ruchomą, nieoznaczoną, zamienną, a porwany posiada taką rzecz, sąd poleci wykonawcy sądowemu, by od porwanego tyle odebrał, ile się powodowi należy i odebraną rzecz doręczył powodowi za jego pokwitowaniem. Jeżeliby porwany takiej rzeczy nie posiadał, sąd dozwoli powodowi, aby rzecz tę w sposób, jak być może obydwu stronom najmniej szkodliwy kupił i szkody swej przeciw

porwanemu dochodził, lub też skargę o wynagrodzenie wartości rzeczy i wyrządzonej szkody przeciw porwanemu wyniósł. Aby uniknąć tych skarg, postąpić należy jak podaliśmy pod II.-

IV. Czwarty przypadek.

Wykonywanie pewnej czynności czyli pracy §§ 409 i 410.-

Jeżeli porwany obowiązany jest do uskutecznienia takiej pracy, która przez trzeciego może być wykonaną, sąd dozwoli powodowi, aby pracę tę uskutecznił przez trzeciego w sposób obu stronom najmniej szkodliwy; powód zaś wytoczy skargę o wynagrodzenie szkody stąd wynikłej lub skargę o wartość tej pracy i szkodę stąd wynikłą. Co powiedzieliśmy pod II

i III ma i tu swoje zastosowanie. Powód może żądać, aby znawcy orzekli czy praca uskuteczniona przez pozwanego odpowiada wyrokowi (O. N. T. z 18 listopada 1857 N. 7 Ks. O.).-

Jeżeli wspomniana praca przez trzeciego uskuteczniona być nie może, sąd znagli pozwanego przez kary pieniężne, aby swej powinności zadośćuczynił. Gdyby to nie skutkowało, może nastąpić areszt egzekucyjny tzw. ad praestandum factum. Wolno powodowi jeżeliby na wykonanie pracy obstawać nie chciał, wnieść przeciw pozwanemu skargę, aby mu wartość pracy i poniesioną szkodę wynagrodził § 410.-

Jeżeli się rozchodzi o uskutecznienie dzieła, sędzia w wyroku oznacza termin

-w przeciągu którego praca ma być wykonaną. Na przypadek niedotrzymania terminu sąd wyznacza na żądanie powoda nowy termin pod zagrożeniem kary pieniężnej. Gdyby termin ten bezskutecznie upłynął, sąd ściągnie karę pieniężną i zagrażając większą karą, ustanawia nowy termin na prośbę powoda. Sąd może zamiast kary pieniężnej ustanowić areszt osobisty, który jest aresztem egzekucyjnym. - O karach pieniężnych stanowi reskrypt ministeryalny z 5 listopada 1852 №227, który wyżej podano.

Ustawa sądowa nie podaje żadnych przepisów, jak strona postąpić ma, celu wykonania wyroku wkładającego na pozwanego obowiązek znoszenia

czegoś lub wstrzymania się od przedsię-
wzięcia pewnej czynności. Jeżeli pozwany
nie uczyni zadość swojemu obowiązkowi,
sąd na prośbę powoda wyznaczy audyencyę
w celu wysłuchania obu stron, stwierdzi po-
wyższą okoliczność i zakaże pozwanemu
dalszego nadwyrężania praw powoda pod
karą pieniężną lub karą aresztu, niekie-
dy za włożeniem na pozwanego obowiązku
dania zabezpieczenia (§ 9 post. w sprawach o
naruszenie w pos.)
Zazwyczaj już samo orzeczenie zagraża ka-
rami.

V. Piąty przypadek.
Zapłacenie sumy pieniężnej.
§§ 411-460.

Popierający egzekucyę winien w swojem

podaniu oznaczyć przez dłużnika, z której żąda zaspokojenia § 411. – Do majątku dłużnika, z którego wierzyciel żąda zabezpieczenia, należą:

A.) Wypłaty które się dłużnikowi należą z kasy publicznej § 412. Reskr. min. z 9^go^ maja 1860 № 125 Dzpp. zarządza postępowanie przy zapowiedzeniach i egzekucyach wymienionych do wypłat z kas publicznych, a nie wyjętych z pod zapowiedzenia lub egzekucyi:

1. Sąd winien z urzędu nietylko kasie przez powoda wymienionej, ale i władzy bezpośrednio tejże przełożonej udzielić rozporządzenie sądowe dozwalające lub znoszące zapowiedzenie lub egzekucyę na wierzytelności, należącej się osobie prywatnej ze skarbu państwa, albo z funduszu pod

zarządem publ. zostającego.-

2. Kasa jest obowiązaną, w każdym przypadku uwidocznić na rozporządzeniu sądowem natychmiast dzień i godzinę, kiedy ją rozporządzenie doszło, tudzież liczbę porządkową, pod którą rozporządzenie do dziennika podawczego kasy wciągnięto, czyniąc zarazem zapisek w swych księgach.

Jeżeli kasa mniema, że zachodzą przeszkody w wykonaniu, uwiadomi o takowej władzę jej przełożoną.

3. W chwili, w której wręczono kasie rozporządzenie sądowe egzekucyjne, wstrzymuje się kasa aż do nadejścia polecenia władzy bezpośrednio przełożonej z wypłatą sumy zapowiedzeniem lub egzekucyą dotkniętej, nawet gdyby wy-

płata już była asygnowaną. Kasa wykona rozporządzenie sądowe dopiero po odebraniu pisemnego nakazu władzy bezpośrednio przełożonej.

4. Władza ta zbada wykonalność dozwolonego zapowiedzenia lub egzekucyi, i stosownie do tego każe albo wykonać nakaz sądowy, albo udzieli sądowi przeszkodę stojącą na zawadzie wykonaniu, polecając zarazem kasie wymazanie odnośnych zapisków w księgach właściwych.

5. Stronie, na której korzyść wydano rozporządzenie sądowe, służy od chwili, kiedy takowe kasie wręczono, prawo temu rozporządzeniu odpowiednie, jeżeli jego wykonanie jest możliwe. Jeżeli rozporządzenia wydane na korzyść różnych

osób, a tyczące się tej samej wypłaty, równocześnie doszły kasę, wtenczas służy wszystkim tym osobom między sobą od tego samego czasu prawo odpowiednie rozporządzeniu sądowemu. Kasa wtedy wstrzyma się tymczasem z wypłatą należytości i zasięgnie polecenia władzy bezpośrednio jej przełożonej.

Według reskr. min. z 27 września 1869 l. 1181 są obowiązane sądy w swych rozporządzeniach do kas wystosowanych ściśle oznaczyć ilość przynależytości wierzycielowi przyznanej, wysokość odsetek i dzień od którego one przypadają.

Rozp. min. z 2 lipca 1859 N° 120 Dzpp. urządza postępowanie, mające być przestrzegane przy udzielaniu publicznym kasom i władzom im przełożonym roz-

porządzeń sądowych zarządzających zapowiedzenie, przysądzenie, zajęcie lub wydanie publicznych obligacyi, długów państwa i odsetek od takowych:

1.) Każdy nakaz sądowy dozwalający lub znoszący co do kapitału lub odsetek zapowiedzenie lub egzekucyę (zajęcie, przysądzenie, wydanie) na obligacyach rządowych na oznaczone nazwisko opiewających, albo wskutek położonego na nich zastrzeżenia (Vinculierung) na pewien cel przeznaczonych, udziela się przez sąd kasie publicznej, w której kapitał na procent umieszczono, a zarazem i tej władzy, której kasa bezpośrednio podlega. - Jeżeli jednak wypłatę kapitału i odsetek przekazano innej kasie, niż tej, w której kapitał umieszczo-

no, domagającym się egzekucyi uwiadomi sąd, by nakaz udzielono i drugiej kasie, inaczej nieodpowiadałaby, gdyby odsetki lub kapitał wydała nim o nakazie sądowym w drodze wyżej uwiadomiona została.-

2. Kasa bezzwłocznie zanotuje tymczasem nakaz sądowy, wykona go wszakże dopiero po odebraniu pisemnego rozporządzenia władzy jej przełożonej. Przepis ten stosuje się też do obligacyi pod 1.) wymienionych, jeżeli takowe sądownie zostały złożone, nie zaś do publicznych obligacyi opiewających na okaziciela, a nie przeznaczonych do pewnego celu wskutek położonego na nich ostrzeżenia.

3. Stronie, która uzyskała zezwolenie

sądowe służy prawo temu zezwoleniu odpowiednie, prawidłowo od tej chwili, kiedy kasie wręczono zezwolenie sądowe.

To samo tyczy się odsetek od obligacyi sądownie złożonych, jeżeli odsetki z kasy nie bywają pobierane za kuponami.

Co się zaś tyczy samych obligacyi, tudzież obligacyi na okaziciela opiewających ostrzeżeniem niedotkniętych, lecz w sądzie złożonych, wreszcie kuponów, to prawo stronie przyznane przez rozporządzenie sądowe, uzyskane bywa już od chwili, kiedy prośba o zarządzenie sądowe wniesioną została do sądu, w którego zachowaniu znajdują się te depozyta. Jeżeli zezwolenie sądowe wydane na korzyść różnych osób co do tej

samej rzeczy wręczono kasie równocześnie, albo jeżeli prośby o zarządzenie co do obligacyi lub kuponów sądownie złożonych równocześnie od różnych osób do sądu wniesione zostały, wówczas służy prawo zezwoleniu sądowemu odpowiednie wszystkim tym osobom między sobą, od tej samej chwili.

4.) wreszcie pozostają niewzruszone przepisy tyczące się zajęcia depozytów sądowych wogólności, a sądownie złożonych obligacyi w szczególności.

B. Prywatne należytości dłużnika §§ 415-420.

W tym przypadku żądać może wierzyciel:

1.) aby mu przyznano wierzytelność dłużnika.

Jeżeli powód przyjąć chciał na zapłatę swo-

jej wierzytelności tę należytość, która pozwanemu z tytułu pożyczki, składu lub innej jakiej przyczyny od jego dłużnika prywatnego przypada, wówczas winien sąd przyznać takową wierzycielowi aż do ilości wierzytelności, a zarazem polecić wykonawcy sądowemu, aby oblig, jaki się w ręku dłużnika znajduje od niego powziął, i takowy powodowi wręczył, jeżeli dług tym obligiem objęty nie obejmuje większej summy nad tę, która się powodowi należy, jeżeliby zaś obejmował summę wyższą, zanotuje na tymże obligu należytość powodowi sądownie przyznaną, sam zaś oblig po uskutecznieniu tego zanotowania, pozwanemu zwróci. § 415.

Jeżeli należytość wierzycielowi przyznana jest wpisana w księgach hipotecznych, przy-

sądzenie wpisuje się w księgi gruntowe na żądanie wierzyciela. Przysądzenie sądowe jest to cessya przymusowa.
Wszelkie wierzytelności dłużnika, o ile ulegają egzekucyi, mogą być przysądzone egzekwentowi, a zatem i wierzytelności nie uznane na piśmie, tudzież wątpliwe lub jeszcze niewypłacalne etc. O dozwolonem przysądzeniu uwiadamia się dłużnika strony egzekwowanej, wręczając mu treści okaz prośby § 417 u. s. i § 1395 k. c.
Jeżeli wierzytelność dłużnika przysądzona popierającemu egzekucyę nie jest jeszcze uwierzytelnioną, wszakże zapadła, wówczas egzekwent dochodzić może sądownie w drodze skargi wierzytelności swej na dłużniku swojego dłużnika. W miejsce § 418, 420 wchodzą tu przepisy §§ 1393, 1397-

1399, 1414 i 931 k.c.

2.) Popierający egzekucyę żądać może zajęcia wierzytelności swego dłużnika, w którym to przypadku wprost nastąpić może licytacya tejże bez poprzedniego oszacowania (obacz pod E.4)

C. Płody lub dochody z rzeczy nieruchomej, tudzież odsetki od sum, na nieruchomościach zahipotekowane.

§§ 422-425.

Pożytki, stanowiące przedmiot egzekucyi są albo:

1.) naturalne tj. płody rzeczy nieruchomej, w takim przypadku domaga się wierzyciel sekwestracyi egzekucyjnej, tudzież może żądać intabulacyi prawa sobie przysądzonego, jeżeli rzecz sekwe-

stracyi ulegająca jest wpisana w księgi gruntowe §422. Popierający egzekucyę winien przedstawić sekwestratora sądowi, ten zaś uwiadomi o jego nazwisku stronę przeciwną, aby przeciw przedstawieniu poczyniła swe zarzuty, w ciągu 3 dni, inaczej przedstawiony sekwestrator zostałby potwierdzony. Na przypadek poczynionych zarzutów winien sąd wezwać niezwłocznie obydwie strony, a jeżeliby na osobę sekwestratora się nie zgadzały, takowego z urzędu postanowić. Zresztą stosować tu należy przepisy tyczące się sekwestracyi prowizorycznej.

Wierzyciel może być sekwestratorem, byleby dłużnik na to przystał, lecz złoży rachunki, jak każdy inny sekwestrator (dekr. nadw. z 31 paźdz. 1785 l. 489 lit. ff i zz).

Chociaż uprawnienia osobowe do prowadzenia handlu lub przemysłu nie mogą być zapowiedziane lub zajęte, to przecież dopuszczają sekwestracyi. Prowizya należąca się utrzymującym składy tytoniu i znaczków stemplowych, lub listowych, ulega zapowiedzeniu i egzekucyi. Sam zapas może być sekwestrowany, a gotowizna w lokalu składowym się znajdująca, jako własność trafikanta, może być w drodze egzekucyi zajęta i zabrana. O każdym takim kroku zawiadomi sąd dyrekcyę skarbową powiatową, by ta zabezpieczyć mogła prawa skarbu państwa (dekret nadworny z 13 października 1844 l. 840 i 814 reskryptu minister. z dnia 28 marca 1854 N. 70.).-

2.) Odsetki od kapitałów tudzież czynsze §§ 424 i 425. – W takim przypadku sąd przyznaje wierzycielowi na jego żądanie odsetki w miarę należytości, przyczem nie potrzeba ustanowienia sekwestratora; wystarczy jeżeli sąd nakaże temu, który do płacenia czynszów lub innych przychodów jest obowiązany, aby takowe egzekucyę popierającemu wypłacał. Jeżeli więcej wierzycieli domaga się egzekucyi co do tych samych przychodów, wówczas ci, którzy mają prawa zastawu, poprzedzają wierzycieli niezabezpieczonych tem prawem. Między pierwszymi pierwej powstałe prawo zastawu ma pierwszeństwo przed później powstałem prawem (dekr. nadw. 12 paźdz. 1790 N. 68 i 20 stycznia 1834 N. 2638). – Co do reszty wierzycieli poprzedza

ten, który wpierw wyskał egzekucyę. Na przypadek kolizyi między wierzycielami porychody składają się w sądzie, pozostawiając wierzycielom, by prawa swego pierwszeństwa sądownie dochodzili.

Dobra nieruchome nie mogą być w drodze egzekucyi wydzierżawiane lub wynajmowane w celu zaspokojenia należytości wierzyciela. Zakład kredytowy ziemski galicyjski może jednak żądać egzekucyjnego wydzierżawienia nieruchomości.

D. Rzecz nieruchoma (§§ 426-452)

Jeżeli dla zaspokojenia sumy pieniężnej prowadzi się egzekucya na rzeczy nieruchome, wówczas mają miejsce

wszystkie 3 stopnie egzekucyi rzeczowej.

A. Pierwszy stopień egzekucyi rzeczowej t.j. zajęcie egzekucyjne §426.

Celem uzyskania zajęcia egzekucyjnego rozróżnić należy czy nieruchomość jest lub nie wpisaną w księgi gruntowe. W pierwszym przypadku wierzyciel postara się o intabulacyę swej należytości na mocy wyroku lub ugody sądowej (§.33 ust. hip.).– Jeżeli wierzytelność, na zaspokojenie której prowadzi się egzekucya, już pierwej była intabulowaną lub prenotowaną, domagać się można natychmiast drugiego stopnia egzekucyi. Jeżeli realność nie jest wpisana w księgi gruntowe, popierający egzekucyę prosić winien o zajęcie realności, co się uskutecznia przez jej sądowe opisanie w celu ustanowienia prawa zastawu.

O dozwoleniu pierwszego stopnia egzekucyi

wyskanego przeciw gminom, sąd uwiadomi wydział rady powiatowej tej gminie przełożony. (reskr. min. z 29 kwiet. 1864 l. 3563.

B. Drugi stopień egzekucyi przecowej tj. oszacowanie egzekucyjne § 428.

Przy dobrach wpisanych w księgi gruntowe należy do prośby o oszacowanie dołączyć najświeższy wyciąg hipoteczny. O dozwolenie oszacowania prosić można albo sędziego orzekającego albo sędziego przecowego. Przedsięwzięcie oszacowania należy w każdym razie do sądu realnego. § 51 N. J.

Oszacowanie odbywa się w sposób podany przy dowodzie ze znawców. Do przedsięwzięcia takowego wzywają się strony, a na przypadek zaszłej zmiany własności realności, także każdorazowy właściciel, nie zaś wierzyciele.-

Jeżeli więcej wierzycieli domaga się oszacowania tej samej realności, a jeden już z nich uzyskał wykonanie oszacowania, inni żądać mogą rozciągnięcia aktu oszacowania i do innych należytości. Od obowiązku żądania oszacowania nieruchomości przed domaganiem się przedsięwzięcia trzeciego stopnia egzekucyi są uwolnione:

a.) Towarzystwo kredytowe galicyjskie ziemskie

b.) Bank austr-węg.

c.) Wogóle wszystkie zakłady trudniące się czynnościami kredytowymi pod dozorem rządu (reskr. min. z 28 paźdz. 1865.

Jako wartość szacunkowa i cena wywołania służy natenczas wartość, którą zakład na mocy statutu przyjął przy udzielaniu pożyczki.-

C. Trzeci stopień egzekucyi czyli sprzedaż egzekucyjna. §§ 429-452.

Przedewszystkiem zwracamy uwagę na to, że § 429 zmieniony został na mocy reskr. min. z 10 grudnia 1851 № 258, według którego odtąd popierający, czyli egzekucyę, również jak i dłużnikowi wolno domagać się licytacyi nieruchomości, nie będąc w tym względzie obowiązanym żądać jej w ciągu 30 dni po uwiadomieniu o dokonanem oszacowaniu nieruchomości, jak to § 429 powiada. Wskutek tego reskr. minist. straciły znaczenie i § 430 i § 431.

1.) Sąd właściwy.

Według § 428 i 432 (w którym to ostatnim wyrazy na wstępie „ciągu dni 30" wykreślić wypada) należy wnieść prośbę o licytacyę do sądu realnego, można jednak udać-

się i do sądu orzekającego.
W każdym przypadku tylko sąd realny może uskutecznić licytację § 51. N. J.

2.) Podanie o licytację.

Nietylko popierający egzekucyę, ale i dłużnik żądać może licytacyi. Do podania dołącza się dowód:

a.) dokonanego oszacowania, przedkładając rezolucyę zawiadamiającą strony o dokonanej transakcyi;

b.) najświeższy wyciąg hipoteczny, jeżeli nieruchomość wpisana jest w księgi gruntowe (dekr. nadw. z 29 lutego 1836)

c.) projekt do warunków licytacyi, chociaż strona nie jest do tego obowiązana

d.) tyle napisów podania, ilu jest wierzycieli hipotecznych, gdyż ci wszyscy pod nieważnością licytacyi o dozwoleniu tejże

uwiadomieni być muszą § 438. Aby zapobiec tej następności, domagający się licytacyi żądać ma, by kurator był ustanowiony dla wierzycieli co do ich pobytu niewiadomych, niemniej dla tych, którym z jakiejkolwiek przyczyny rezolucya dozwalająca licytacyi, przed pierwszym terminem licytacyi nie mogła być doręczoną, nareszcie dla tych, którzy później od czasu wystawienia wyciągu hipotecznego aż do licytacyi ze swymi wierzytelnościami do ksiąg hipotecznych wpisani byli. Na równi z wierzycielami zahipotekowanymi stoi ten, któremu służy prawo pierwokupna § 1076 kod. cyw.

3.) Warunki licytacyi.

Sąd układa warunki, pod którymi realność sprzedaną będzie. Takowe zawierać

muszą:

a.) warunek, że najwyżej ofiarujący przyjąć winien długi na nieruchomości ciążące, aż do ilości ceny przy licytacyi wyskanej, a to wtedy, gdyby wierzyciele swych kapitałów przed wypowiedzeniem podnieść nie chcieli (§ 426 lit. b)

b.) zagrożenie powtórną licytacyą na przypadek niedotrzymania terminów wypłat. §451.

c.) postanowienie, kiedy nabywcy realność wydaną będzie na własność §452.

Oprócz tego ustanawia się wadyum mające być złożone przez każdego licytującego (10% ceny szacunkowej); terminy, w których cena wylicytowana ma być spłacona; czas oddania realności we fizyczne posiadanie nabywcy; obowiązek tegoż zapłacenia ko-

sztów intabulacyi nabytej własności, niemniej opłat od przeniesienia własności. Jeżeli na realności zahipotekowana jest wierzytelność instytutu kredytowego ziems. galicyjskiego, a ktoś trzeci popiera egzekucyę, sąd winien warunki licytacyi przez tegoż zaproponowane udzielić temu zakładowi, by ze swej strony przedłożył projekt warunków licytacyi, wyznaczając mu w tym celu termin peremptoryjny od 14-30 dni. (reskr. min. z 3 lipca 1859 l. 221).-

Takie samo prawo służy bankowi austr.-węgierskiemu (ustawa z 7 czerwca 1878 r. № 65 Dzpp), dalej powszechnemu zakładowi kredytowemu ziemskiemu austryack. i bankowi hipotecznemu królestwa czeskiego.-

4.) Pozwolenie licytacyi i edykt licytacyjny §§ 432–439.

Sąd winien zbadać przedłożone warunki licytacyi i według okoliczności sprostować i uzupełnić. Licytacya dozwoloną bywa przez rezolucyę, a ogłoszoną przez edykt zawierający warunki licytacyi.

Co do terminów licytacyjnych stanowi §§ now. egz., że do wystawienia na licytacyę ruchomości, jakoteż nieruchomości wyznaczyć należy tylko 2 terminy, a na ostatnim jeżeli wartości szacunkowej nie można otrzymać, powinny być sprzedane nawet poniżej tejże. Wskutek tego przepisu uchylone zostają §§ 148–152 i § 453 ustawy sądowej tudzież dekr. nadw. z 25 czerwca 1824 l. 2017.–

Gdyby na drugim terminie nikt z chęcią licytowania się nie stawił, wówczas

zależy od popierającego egzekucyę albo domagać się sekwestracyi nieruchomości lub żądać dalszej licytacyi, w którym to przypadku stosować się należy do przepisów o drugim terminie licytacyi §434.

Przy licytacyi większych dóbr ziemskich zostawia się roztropności sądu, czyli pierwszy termin licytacyi do dni 60, czyli też do 90 dni zakreślony być ma.

Edykt zawierać winien:

1.) nazwę realności (liczba domu i nazwa miejsca, gdzie się znajduje) i opis nieruchomości

2.) nazwisko popierającego egzekucyę i należytość jego, na zaspokojenie której dozwolono ~~egzekucyi~~ licytacyi.

3.) cenę szacunkową nie zaś długi ciążące na nieruchomości (dekr. nadw. z 31 paźdz. 1785).

4.) terminy licytacyi, dzień, godzinę i miej-
sce, gdzie licytacya się odbędzie
5.) warunki licytacyi
6.) wzmiankę, gdzie przejrzeć można akt osza-
cowania i wyciąg tabularny
7.) wymienienie wierzycieli co do miejsca
pobytu niewiadomych i kuratora ustano-
wionego dla nich, jak niemniej dla wie-
rzycieli, którym przed pierwszym termi-
nem nie mogło być doręczone dozwolenie,
albo, którzy od czasu wystawienia przed-
łożonego wyciągu hipotecznego aż do li-
cytacyi ze swymi wierzytelnościami do
ksiąg hipotecznych wpisani byli.

Edykt §437 przybija się na 3 miejscach pu-
blicznych siedziby sądu i wywiesza się w
samym gmachu sądowym. Woźny zdej-
muje edykt po upływie terminu, zamiesz-

cza na nim dzień przybicia i zdjęcia i przedkłada sądowi z relacyą (§ 219 instr. sąd.).-

Edykt zamieszcza się trzykrotnie w gazecie krajowej), a od sądu zależy, czy edykt ma być umieszczony w trzech po sobie następujących numerach, czyteż z pewną przerwą.

Jeżeli się rozchodzi o dobra tabularne, edykt udziela się w Galicyi celem obwieszczenia sądom kolegialnym I inst., i starostwom powiatowym.

Reskrypt ministeryalny z 25 października 1860 l. 7033 wymienia te punkta edyktu które poza siedzibą sądu wywieszane, tudzież innym władzom do obwieszczenia udzielane, i w gazetach zamieszczane być mają.-

5. Uwiadomienie zahipotekowanych wierzycieli i innych osób o dozwoleniu licytacyi.

Każdemu wierzycielowi na nieruchomości intabulowanemu albo prenotowanemu należy doręczyć jedynie pierwsze rozpisanie licytacyi a to sądownie i w tym samym czasie, w którym obwieszczenie o tejże licytacyi wygotowanem zostaje, inaczej licytacya byłaby nieważną, wyjąwszy, jeżeliby najwięcej ofiarujący przyjął na siebie zaspokojenie wszystkich wierzycieli intabulowanych §438. W jaki sposób zapobiega się tym następnościom podaliśmy wyżej pod 2).d).

Rozpisanie licytacyi udziela się każdemu wierzycielowi w sposób - w jaki się wręczają pierwsze rozporządzenia sądowe

§.505 (dekr. nadw. z 20 lipca 1810 №. 906).
Wierzycieli przebywających zagranicą albo niewiadomych z ich miejsca pobytu, uwiadamia się według przepisów §§ 512 i 513 wyżej podanych.
Według dekr. nadw. z 6 maja 1847 №. 1063, wystarczy uwiadomienie wierzycieli hipotecznych o pierwszym terminie licytacyi i niema potrzeby uwiadamiania ich o każdym później ustanawianym terminie tj. o każdym później wydanym edykcie.. Wierzycieli weszłych do ksiąg gruntowych z wierzytelnościami po wystawieniu wyciągu hipotecznego należy, o ile czas dozwala, pomimo ustanawiania dla nich kuratora, uwiadomić do rąk własnych o dozwolonej licytacyi.

Dekret nadworny z 4 lipca 1794 № 1040, nie wymaga uwiadomienia wierzycieli, których wierzytelności są zahipotekowane na wierzytelnościach bezpośrednio na realności ciążących.

O dozwolonej licytacyi uwiadomić należy również:

1.) mającego prawo pierwokupna w księdze gruntowej wpisane § 1076 k. c., inaczej licytacya byłaby nieważna.

2.) urząd podatkowy, w którego okręgu leży realność, bez względu czy się rozchodzi o dobra ziemskie czy domy, z których się opłaca podatek domowo-czynszowy lub klasowy (reskrypt ministeryalny z 7 grudnia 1866 № 135 i z dnia 11 maja 1868 № 40.).—

6. Przedsięwzięcie licytacyi. §§ 440-450.

Komisya przeznaczona do przedsięwzięcia licytacyi składa się z jednego sędziego i protokolisty, a jeżeli się rozchodzi o większe dobra, a licytacya odbywa się w sądzie kollegialnym I inst. przybiera się do referenta drugiego jeszcze sędziego (§ 188 i § 247 instr. sąd. znoszący § 440 n. p.).-

Utrzymuje się protokół dokładny. Popierający egzekucyę przedkłada gazetę, w której był ogłoszony edykt 3krotnie, a bez czego licytacya przedsięwzięta być nie może (dekr. nadw. z 31 sierpnia 1807).-

Licytować nie mogą:

a.) osoby niesamowolne

b.) osoby na mocy ustaw politycznych nie-

uzdolnione do posiadania takich nieruchomości, do których należy nieruchomość wystawiona na licytacyę.

c.) Dłużnik sam t.j. który sam zadłużył nieruchomość tą wierzytelnością, na której zaspokojenie sprzedaż się odbywa § 463 k. c. – nie zaś Dłużnik, który tylko z hipoteki odpowiada.

d.) osoby sądowe, czynne przy akcie licytacyi § 572 i woźny wywołujący § 52 instr. sąd. i § 13 porządku licytacyjnego.

Te osoby ani same, ani przez trzeciego na swój karb licytować nie mogą.

Dopóki licytacya nie rozpocznie się, wolno jest każdemu zastawnikowi na nieruchomości zapisanemu zapłacić dług, z powodu którego licytacya żądana była. § 462 k. c. (ius offerendi) i tym spo-

sobem wstrzymać licytacyą. Licytacya odbywa się według przepisów §§ 432-448, i porządku licytacyjnego z dnia 15 lipca 1786 № 565 ogłoszonego w Galicyi dnia 8 maja 1787.

Jeżeli do licytacyi zgłasza się jeden lub więcej chęć kupna mających, należy odczytać akt oszacowania dóbr, ciężary, jakie się na nich znajdują i warunki, pod którymi dobra sprzedane być mają, następnie przystąpić do rozpoczęcia licytacyi § 441. Ciężary, o których § 441 wspomina, są to takie, które na realności pozostać mają, np. służebności.- Następnie przyjmuje sędzia wadya od mających chęć licytowania, wpisując to w protokół, niemniej zwrot wadyów; jedno jak drugie podpisuje składający lub odbierający wadyum.—

Jeśli cena zaofiarowaną zostaje, a nikt wyżej nie postępuje, wówczas najwyższe zaofiarowanie „po pierwszy raz" często powtarzać należy, czyli kto nie da więcej. - Na przypadek dalszego milczenia, powtarzać należy wołanie „po raz drugi", i gdy tylko kto daje więcej, a nikt wyżej nie postępuje, wywołanie ponowione być winno. Cena niezaofiarowana przy samym akcie licytacyi lub ofiarowana, lecz bez oznaczenia liczebnego, na żaden wzgląd nie zasługuje. §442.

Jeżeli jeden, lub więcej chęć kupna mających żądają w czasie licytacyi chwili do namyślenia się, takowa najdłużej przez kwadrans być może dozwolona, i to nie więcej jak raz jeden §445.

Jeżeli zaofiarowanie najwyższe wywoła-

no po raz drugi, a nikt więcej nie ofiaruje, wówczas takowe wywołanie jeszcze raz przez pięć minut powtarzanem być winno z zapytaniem, czyli daje kto więcej, a jeżeli nikt więcej nie ofiaruje, licytacya ma być zakończoną w tych wyrazach „i po raz trzeci", a następnie nieruchomość najwięcej ofiarującemu przyznaną być winna, choćby on sam tylko z chęcią kupna zgłosił się i nie więcej nad cenę wywoławczą, a na drugim terminie licytacyi cenę niższą zaofiarował §§ 446 i 88 now. egz.-

Jeżeliby dwóch chęć kupna mających tę samą cenę zaofiarowało, a nikt wyższej ceny nie podał, należy się pierwszeństwo temu, który poprzód ten sam szacunek zaofiarował.- Jeżeliby przy licy-

tacyi zaofiarował chęć kupna mającéj cenę niższą lecz w gotowiźnie, wówczas, jeśli zaofiarowana cena wyrównywa cenie szacunkowéj należy mu pierwszeństwo przed tym, który zaofiarował wprawdzie cenę wyższą, lecz na raty; wyjąwszy wtedy:

a.) jeżeliby terminy wypłat (raty) już w edykcie były oznaczone, albo

b.) jeżeliby ten, na zaspokojenie którego licytacya się odbywa na raty zezwolił § 448.

Cały przebieg licytacyi wpisuje się do protokołu, a zatem każde ofiarowanie z wymienieniem nazwiska ofiarującego. Przy licytacyi nikomu nie służy pierwszeństwo § 449 i § 450, nawet mającemu prawo pierwokupna, ten bowiem tylko uwiadomionym być musi o dozwoleniu licytacyi

§ 1076 kod. cyw.

Z ofiarowaniem najwyższej ceny (którą może być cena szacunkowa, a względnie wyższa — na drugim terminie niższa) kończy się akt licytacyi.

W protokóle czyni się wzmiankę, kto najwyższą ofiarował cenę, a potem kogo za nabywcę realności uważać należy. Uwagę tę podpisuje nabywca; innym licytującym zwracają się wadya.

Akt licytacyi przedkłada się przez dziennik podawczy sądowi do zatwierdzenia. O rezolucyi w tym względzie zapaść mającej uwiadamia się popierającego egzekucyę, dłużnika i nabywcę realności. Jeżeli się nikt nie zgłosił z chęcią kupna realności, uczyni się o tem wzmiankę w protokóle, a sąd uwiada=

nia o tem strony. Woźny wywołujący nie ma prawa do wynagrodzenia za wywołanie ceny kupna (reskr. min. z 30 czerwca 1857).-

Każdy sąd, który przedsięwziął egzekucyjną licytację nieruchomości, albo wierzytelności hipotecznej, zarządzi z urzędu zapisek w księdze gruntowej, o wykonanej licytacyi. Zapisek ten pociąga za sobą ten skutek, że z dalszych wpisów przedsięwziętych przeciw dotychczasowemu właścicielowi, tylko na ten przypadek powstają prawa, gdyby licytację uznano za nieważną. Jeżeli licytacyi nie zaskarżono, albo zaskarżenie odrzucono, wykreślają się na żądanie osób interesowanych wszystkie wpisy po swym zapisku przeciw dotychczasowemu właści-

cielowi wyjednane, razem z dalszymi ze względu na owe wpisy przedsięwziętymi wpisami (§ 72 ustawy o księgach gruntowych).

7. Wydanie nieruchomości na własność nabywcy § 452.

Nieruchomość nabyta na licytacyi nie może być oddaną na własność nabywcy, dopóki cała cena kupna złożoną, lub dostateczne bezpieczeństwo co do umówionych terminów wypłaty danem nie będzie, lub też porozumienie się w tym względzie między stronami, udział w tym przedmiocie mającymi nie nastąpi § 452. Jeżeli nabywca uczynił zadość warunkom licytacyi, od których zależy wydanie nieruchomości na własność

wówczas sąd wydaje mu dekret uznający go za właściciela (dekr. nadw. z 11 sierpnia 1827 l. 2300 nie potrzebując oczekiwać wyniku rozprawy z wierzycielami o przyznanie ceny kupna) wprowadza go w posiadanie nabytej realności i zarządza to, co według warunków licytacyjnych wypada. Zazwyczaj zarządza sąd intabulacyję nabywcy, jako właściciela, wykreślenie wszystkich długów, które według warunków licytacyjnych nie pozostają na nieruchomości, przeniesienie takowych na cenę kupna w depozycie złożoną, a to bez słuchania wierzycieli, nareszcie intabulacyą na nieruchomości resztującej ceny kupna z zagrożeniem relicytacyi na przypadek niedotrzymania terminów do zapłaty ceny kupna wyznaczonych.-

---

83.

8. Relicytacya.

Ofiarujący najwyższą cenę winien ściśle dotrzymać umówionych terminów wypłaty, inaczej nieruchomość na żądanie tak wierzyciela jak i dłużnika bez żadnego nowego oszacowania i tylko za wyznaczeniem jednego terminu, nawet niżej ceny szacunkowej na jego niebezpieczeństwo i koszt na licytacyę wystawioną i sprzedaną będzie.
Jeżeliby jednak przed godziną wyznaczoną do licytacyi zaległe raty i koszta narosłe w gotowiźnie złożył, wówczas takowe przyjąć, a z licytacyą wstrzymać się należy §451.

Relicytacyi domagać się może każdy wierzyciel hipoteczny (orzecz. najw. z 2 listopada 1864 l. 63 ks. orzecz.)

Przy relicytacyi ceną wywołania jest cena,

za którą nieruchomość na licytacyi nabyto. Na przypadek uzyskania wyższej sumy przewyżka przypada wierzycielom i dłużnikowi, w razie przeciwnym nabywca niedotrzymujący warunków zapłaci różnicę między ceną za którą nabył nieruchomość, a ceną przy relicytacyi osiągniętą, oprócz tego odpowiada za wszelkie koszta i szkodę. Jednakowoż przewyżka dochodzić można jedynie w drodze procesu. Nabywca wspomniany odpowiada osobiście.

9. O ofercie dodatkowej.

Nowela egzekucyjna wprowadziła do egzekucyi - na wzór ustawodawstwa francuskiego - nową instytucyę tj. ofertę dodatkową (Ueberbot podniesienia ceny wylicytowanej, podkup), aby zapobiec roztrwonieniu (sprzedaży za bezcen) nieruchomości (§§ 10-16 now.).-

Nowela stanowi w tym względzie co następuje:

§.10. Jeżeli w razie dokonania sprzedaży przymusowej nieruchomości, cena przez nabywcę ofiarowana nie dochodzi dwóch trzecich części wartości ~~dodatkowej~~ szacunkowej, a w przypadkach, w których wartości szacunkowej nie oznaczono, dwóch trzecich części ceny wywołania, dokonaną sprzedaż można uczynić bezskuteczną przez ofertę dodatkową (podkup) w celu uzyskania ponownej licytacyi. Jednakże taka oferta wtedy tylko ma być przyjęta, jeżeli nie zachodzi żadna przeszkoda wyłączająca ofiarującego od licytowania i jeżeli też ofiaruje się zapłacić cenę conajmniej o piątą część większą od poprzedniej największej oferty, warunków licytacyi dopeł-

nić, jakoteż zapłacić wszelkie koszta ponownego wystawienia na licytację, a piątą część ofiarowanej kwoty zabezpieczy, składając w sądzie lub u notaryusza pieniądze lub papiery publiczne.

§ 11. Ofertę dodatkową podać należy na piśmie do sądu, który wystawienia na licytację dokonał, w terminie nieodwołacznym 14 dniowym licząc od dnia zamknięcia licytacyi, i dołączyć do prośby dowód złożenia kwoty zabezpieczającej według § 10.- Termin do wniesienia oferty dodatkowej liczy się od dnia zamkniętej licytacyi tj. od dnia, w którym uzyskano najwyższą ofertę (najwyżej podaną cenę), a nie od jakiegoś późniejszego dnia.

§ 12. Z kilku czyniących oferty dodatkowe ten będzie przyjęty, który ofiarował naj-

wyższą cenę; gdy oferty są równe, ten który najprzód się zgłosił.

Oferty dodatkowej cofnąć nie można.

§13. Po upływie terminu 14 dniowego, wyznaczonego do czynienia ofert dodatkowych §11, sąd orzec ma rezolucyą co do przyjęcia tychże. Prawo odwołania się od tego orzeczenia służy pierwotnemu nabywcy i wszystkim tym, którzy uczynili oferty dodatkowe; od orzeczenia odrzucającego ofertę dodatkową, także egzekutowi.

§14. Gdy przyjęcie oferty dodatkowej staje się prawomocnem, pierwotna sprzedaż traci swą skuteczność. Pieniądze i papiery publiczne złożone przez pierwotnego nabywcę i czyniących oferty dodatkowe, których oddalono, należy zwrócić.

§15. Gdy przyjęcie oferty dodatkowej stanie

się prawomocnem, wyznaczy sąd nowy termin wystawienia na licytacyę i uwiadomi o tem oprócz czyniących oferty dodatkowe i pierwotnego nabywcę i wszystkich tych, którzy według przepisów w tej mierze obowiązujących o rozpisaniu licytacyi mają być uwiadomieni. Na przypadek założenia rekursu, zaczepiającego licytacyę, wstrzymać się należy z powyższem zarządzeniem aż do prawomocnego załatwienia rekursu.

Przeciwko wyznaczeniu ponownego terminu wystawienia na licytacyę, rekurs nie jest dopuszczalny. W edykcie tyczącym się wystawienia na licytacyę, podać należy cenę ofiarowaną przez czyniącego ofertę dodatkową i nadmienić, że na licytacyi przyjęta będzie tylko większa od tej kwoty.

Jeżeli w terminie ponownego wystawienia

na licytację nikt nie ofiaruje ceny kwotę tę przewyższającej, nieruchomość przysądzoną będzie temu, którego ofertę dodatkową przyjęto i to za cenę, którą ofiarował, chociażby nie stanął na licytacji.— Dalsza oferta dodatkowa przeciw temu przysądzeniu nie jest dozwolona.

§. 16. Warunki ustanowione do pierwszego wystawienia na licytację zatrzymują moc swoją także do drugiej sprzedaży, o ile nie zostały zmienione, wskutek rekursu przeciw nastąpionej sprzedaży. Prawa i obowiązki czyniącego ~~dość~~ ofertę dodatkową, wynikające z przyjęcia jego oferty, ustają, jeżeli warunki licytacji zostały zmienione wskutek prawomocnego załatwienia rekursu przeciwko przysądzeniu, które nastąpiło przed ofertą dodatkową.—

Wyjąwszy ten przypadek, czyniący ofertę dodatkową, chociażby nie stał się nabywcą, związany jest swoją ofertą, póki nie nabędzie mocy prawa nowa najwyższa oferta na licytowaną nieruchomość, o ile egzekucya co do tej nieruchomości nie zostanie wcześniej uchylona.

10. O zasekwestrowaniu nieruchomości na przymusowej licytacyi nabytej.

W tym względzie stanowi §17 noweli egzekucyjnej co następuje:

§17. Gdy się licytacya odbędzie, oprócz wierzycieli rzeczowych, także nabywca i ten, którego ofertę dodatkową przyjęto, może żądać egzekucyjnej sekwestracyi nieruchomości przeciw dłużnikowi, o ile wa-

runki licytacyi nie stanowią inaczej.
Takie przeciwko nabywcy w posiadanie nabytej realności już wprowadzonemu, ale w zwłoce zostającemu, można domagać się sekwestracyi dla zabezpieczenia, dopóki realność nie będzie mu oddana na własność.
We wszystkich tych przypadkach sąd ustanowić ma sekwestratora bez względu na wnioski stron.

11. O uznaniu za bezskuteczną sprzedaży nieruchomości przeprowadzonej w drodze przymusowej licytacyi.

Nowela egzekucyjna stanowi w tym względzie:
§ 18. Jeżeli cena ofiarowana przez na-

bywcę nieruchomości przymusowo sprzedanej, nie wynosi nawet trzeciej części wartości szacunkowej, a w braku takowej trzeciej części ceny wywołania i dokonanie tej sprzedaży doprowadziłoby dłużnika do zguby ekonomicznej, ma tenże prawo żażądać od sądu, który zajmował się licytacyą, aby dokonaną sprzedaż przymusową uznał za nieskuteczną.

§ 19. Żądanie to przedstawić ma dłużnik piśmiennie lub do protokółu w terminie 14 dniowym nieodwłocznym. Termin upływa, jeżeli oferty dodatkowej nie uczyniono w terminie § 11 ustanowionym, od dnia po upływie tego ostatniego terminu, jeżeli zaś ofertę taką uczyniono w czasie właściwym,

od dnia po ponownej licytacyi, dokonanej w myśl §15, a względnie od chwili prawomocnego odrzucenia oferty dodatkowej § 13.

Na takie żądanie dłużnika, jeżeli nie jest oczywiście bezzasadne, zarządzić ma sąd audyencyą w terminie ile możności jaknajkrótszym, i wezwać na nią z urzędu dłużnika popierającego egzekucyę i nabywcę, jakotéż osoby, które według istniejących w tej mierze przepisów o wystawieniu na licytacyę mają być uwiadomione.

Sąd winien nadto jeszcze przed audyencyą zasięgnąć z urzędu od gminy lub od władzy administracyjnej wyjaśnień co do stosunków ekonomicznych

dłużnika, gdyby to było potrzebne.

§ 20. Po wysłuchaniu wezwanych, a jeżeliby nie stanęli, także pomimo ich niestawiennictwa, sąd uzyskawszy uzasadniony pogląd na stan rzeczy z oświadczeń osób stawających i z innych dowodów mających być zebranymi bez wytaczania formalnego postępowania dowodowego, orzec ma, o żądaniu wierzyciela rezolucyą wydaną według własnego swobodnego uznania z oznajmieniem powodów orzeczenia. Jeżeli sąd przychyli się do żądania aby dokonana sprzedaż przymusowa uznana została za nieskuteczną, wyrzec oraz zarazem że przed upływem roku od chwili, w której to orzeczenie nabędzie mocy prawa, nie można żą-

dać ponownego egzekucyjnego wystawienia na licytację realności, z powodów tego samego długu.

Odwołanie się przeciwko orzeczeniu co do żądania dłużnika, aby dokonana sprzedaż przymusowa uznaną została za nieskuteczną, jest dozwolonem.

§21. Po otwarciu upadłości co do majątku dłużnika, ani dłużnik, ani zawiadowca masy nie może żądać, aby dokonaną sprzedaż przymusową uznano za nieskuteczną.

Jeżeli upadłość zostanie otwartą w ciągu postępowania tyczącego się takiego żądania, odrzucić należy żądanie.

12. Rozdzielenie ceny kupna między wierzycieli.

Po zatwierdzeniu aktu licytacyi może każdy wierzyciel hipoteczny również jak dłużnik żądać, aby sąd który przedsięwziął licytacyę, a zatem sąd rzeczowy (§ 51 n. j.) wyznaczył termin do audyencyi celem wykazowania wierzytelności i pierwszeństwa hipotecznego wierzytelności na realności ciążących (extricatio liquidatis et proprietatis Antragung der Richtigkeit und des Vorrechtes). - Sąd wyznacza termin do audyencyi i wzywa wszystkich wierzycieli hipotecznych, dłużnika i prokuratoryę skarbu do stawienia się na niej.

Każdy wierzyciel dowieść winien prze-

telności i pierwszeństwa hipotecznego swej wierzytelności. Rzetelność udowadnia się przeciw Dłużnikowi. Jeżeli zapadł wyrok lub inne orzeczenie sądowe co do tej wierzytelności, należy takowe przedłożyć, zresztą wystarczy uznanie wierzytelności przez Dłużnika. Jeżeli Dłużnik się nie oświadcza, lub zaprzeczył rzetelności, wówczas, ta wykazaną być winna w osobnym procesie. Aż do ukończenia tego sporu pozostaje odpowiednia część ceny kupna na nieruchomości, albo zatrzymuje się w depozycie sądowym a to stosownie do warunków licytacyjnych.

Pierwszeństwo hipoteczne udowadnia się wykazem hipotecznym i zależy od

liczby dziennika podawczego, którą
zaopatrzone zostało podanie o wpis
przez władzę tabularną § 29 ust. hip.
Wszelako dłużnik i każdy następny
wierzyciel hipoteczny mają prawo za-
przeczenia bytu i pierwszeństwa prawa
zastawu wierzytelności, w którym to
przypadku postępuje się jak w razie za-
przeczenia rzetelności z tą różnicą, że
zaprzeczający wystąpić winien ze skar-
gą w terminie przez sąd wyznaczyć się
mającym – inaczej nie uwzględnia się
zaprzeczenia.
Wierzyciel nie stawający na audyencyi
nie traci przez to swej wierzytelności,
zachowuje się bowiem tejże pierwszeń-
stwo służące jej według wykazu hipo-
tecznego za udowodnieniem rzetelności

o ile się to okaże potrzebnem. Wierzyciele z pobytu niewiadomi zastępowani bywają przez kuratora ustanowionego dla nich przy dozwoleniu licytacyi.

Po skończonej rozprawie protokolarnej sąd wydaje rezolucyę ustanawiającą porządek, w którym wierzyciele zaspokojeni być mają z ceny kupna; orzeczenie to nazywa się tabelą płatniczą (Zahlungstabelle, Meistbotsvertheilung).-

Zwracamy uwagę na to, że kosztom narosłym z powodu oszacowania i licytacyi nieruchomości w drodze przymusowej sprzedaży nie służy na mocy §. 9 nov. egzek. żadne pierwszeństwo przed wszystkimi wierzycielami hipotecznymi, lecz mają to samo pierwszeństwo, co ma wierzytelność z powodu której licytacye

nastąpiła i z uwzględnieniem tego
pierwszeństwa zaspokojone być mają.
Pierwsze miejsce w tabeli płatniczej zaj-
mują należytości, którym służy pierw-
szeństwo przed wierzytelnościami hipo-
tecznymi, jako to: podatki rzeczowe ma-
jące być uiszczone ze wszystkimi do-
datkami i wszelkie inne należytości
na równi z podatkami stojące, lecz z
tem zastrzeżeniem, że wspomnione
pierwszeństwo służy tylko podatkom
zaległym za 3 lata, licząc wstecz
od dnia odbytej licytacyi. —
Nauka o należytościach mających
pierwszeństwo przed wszystkimi wierzy-
telnościami hipotecznymi, wchodzi w
zakres prawa cywilnego zwłaszcza hi-
potecznego. Obacz też przypisek do § 430

k. c. wydania Załorskiego i Kasparka.

Po tych należytościach skarbowych następują wierzytelności hipoteczne z dołożeniem, od którego dnia przypadają odsetki, i z dołożeniem, czy wierzyciel udowodnić ma rzetelność lub pierwszeństwo pretensyi, lub jedno i drugie. Odsetkom służy równe pierwsz. z kapitałem za lat 3, licząc wstecz od dnia oddania nieruchomości nabywcy § 17 u. h.-

Jeżeli dla odsetek kapitału intabulowanego wpisano w księgi gruntowe egzekucyjne prawo zastawu, wówczas przyznanie tychże przy podziale ceny kupna nieruchomości między wierzycieli, nie stoi na zawadzie

§ 17 ust. o ks. grunt., choćby się rozchodziło i o odsetki, które dłużej jak za 3 lata zalegają; wszakże takie dawniejsze zaległości odsetkowe mają tylko ten stopień hipoteki, który odpowiada prawu zastawu dla nich uzyskanemu, choćby nawet prawo to z odniesieniem się do poprzednio intabulowanego kapitału wpisanem było. (O. N. T. z 18 listopada 1879 r. № 106 ks. orz.) -

Jeśli w drodze egzekucyi wpisuje się w księgi gruntowe kapitał (poprzednio jeszcze niewpisany) równocześnie z odsetkami dłużej zalegającymi jak za lat trzy, wówczas tym dawniejszym zaległościom służy równy stopień hipoteczny z sa-

innym kapitałem, gdyż takowe na mocy reskryptu ministeryalnego z 21 lipca 1858 r. stanowią samoistną wierzytelność nie ulegającą krótszemu czasowi przedawnienia. Kosztom sądowym i egzekucyjnym służy i bez intabulacyi równe pierwszeństwo z odnośną wierzytelnością § 16 u. h. —
Po prawomocności tabeli płatniczej następuje wydanie części z ceny kupna na poszczególnych wierzycieli przypadających lub zapłata przez nabywcę nieruchomości.
Wierzyciele, na których zaspokojenie cena kupna nie wystarczyła, nie mogą się czepiać nieruchomości sprzedanej / dekr. nadw. z 15. I 1787; z 23 paźdź. 1794; z 7. VIII 1802; z 22. IV 1803,

i z 21. XII 1815.).-

Jeżeli należytość ciąży niepodzielnie na kilku realnościach (hip. łączna) trzymać się należy względem podziału cen wylicytowanych między wierzycieli analogicznie §.37 ust. o upadł. (O. N. T. z 16 lipca 1872 l. 4 rep. orz.).-

Ten paragraf stanowi co następuje:

„Jeżeli wierzytelność ciąży niepodzielnie na kilku nieruchomościach do masy upadkowej należących, każda z tych nieruchomości przyczynia się do jej zaspokojenia częściową ilością, która się ma tak do całej wierzytelności, jak się ma reszta wylicytowanej ceny każdej poszczególnej nieruchomości po zaspokojeniu poprzednich wierzytelności pozostała

„do sumy wszystkich tych reszt.“
„Każdemu wierzycielowi wolno żą-
dać zaspokojenia z jednej albo z kil-
ku nieruchomości, ale wierzyciele na
tych nieruchomościach po nim nastę-
pujący, którzy wskutek tego wyboru
otrzymają mniej, aniżeliby otrzymali,
gdyby on ze wszystkich nieruchomości
stosunkowo zaspokojenie był odebrał,
mogą żądać, ażeby z ceny sprzedaży
innych nieruchomości ta ilość, któ-
ra z nich według powyższego stosun-
ku na jego należytość byłaby przy-
padła, wyłączoną i bez ciężarów im
wypłaconą została.“ —
„Jeżeli inne nieruchomości nie są
jeszcze sprzedane, prawo to wstępuje
w stopień należytości umorzonej

„i jeżeli jest wciągnięte do księgi gruntowej, będzie zaintabulowane, w stopniu należytości równocześnie wymazać się mającej."

Np. na realnościach A, B, C, których ceny sprzedaży wynoszą 4000, 6000 i 8000 złr ciąży suma 4000 należąca do Jana. Sumę tę poprzedza na realności A suma Józefa 1000 złr; na realności B suma Piotra 2000 złr, na realności C suma Pawła 3000 złr.

Według § 37 ma się każda realność przyczynić do zaspokojenia 4000 Jana tą ilością częściową (x, y, z), która się tak ma do wierzytelności, jak się ma reszta ceny sprzedaży realności pozostająca po zaspokojeniu poprzedzających wierzytelności tj:

co do A. 4000 - 1000 = 3000
co do B. 6000 - 2000 = 4000 } 12.000
co do C. 8000 - 3000 = 5000

do sumy wszystkich tych trzech rzeczywistych sum t. j. do 12000. Będziemy więc mieli:

co do realności A:

A) x : 4000 = 3000 : 12000 x = 1000

co do realności B:

B) y : 4000 = 4000 : 12000 y = 1333⅓

co do realności C:

C) z : 4000 = 5000 : 12000 z = 1666⅔

a więc x + y + z = 4000 zł. -

E. Rzeczy ruchome.
§§ 453 - 460.

Egzekucya na rzeczy ruchome celem zapłacenia sumy pieniężnej obejmu-

je też trzy stopnie: zajęcie, oszacowanie i sprzedaż.

1. Przedmiot § 453.

Wierzyciel winien wskazać rzeczy dłużnika, na których chce prowadzić egzekucyę i prosić o ich zajęcie, o ile nie są wyjęte z pod egzekucyi. (ob. wyż)

2. Zajęcie §§ 454-459.

Pierwszym stopniem egzekucyi na rzeczach ruchomych jest zajęcie, które się uskutecznia przez dokładne ich opisanie w protokóle, który z powodu przedsięwzięcia zajęcia spisuje woźny lub delegowany urzędnik sądowy. Popierający egzekucyę winien poprzestać na rzeczach rucho-

nych potrzebnych do pokrycia swej pretensyi.-
Wykonawca sądowy, któremu polecono zajęcie winien pod własną odpowiedzialnością, natychmiast po odebraniu polecenia udać się z wierzycielem lub jego pełnomocnikiem do dłużnika, tamże doręczyć rezolucyę dozwalającą zajęcia i spisać dokładnie rzeczy znajdujące się mające. Tym sposobem nabywa wierzyciel na zajętych rzeczach rzeczywiste prawo zastawu. § 455.
Wykonawca sądowy winien jednak oddać rzeczy zajęte pod dozór trzeciego, jeżeli wierzyciel tego żąda, a to na jego niebezpieczeństwo. Jeżeli rzeczy zajęte byłyby kosztowne i łatwo się przenieść dały, złożyć je należy do depozytu są=

dowego - jeżeli zaś takimi nie są, dosyć jest, aby je opieczętował i opieczętowanie przez wyciśnięcie sądowej pieczęci zabezpieczył w miejscu gdzie się znajdują.
Może nawet tymczasowo postawić pod dozorem Dłużnika i do jego użytku niektóre rzeczy zajęte jak np. krowy, konie, a jeżeli wierzyciel na to zezwala § 456.
Wierzyciela zabezpiecza ustawa z 25 maja 1883 l. 78 (Obacz prawo karne)
Jeżeli wykonawca sądowy nie zastaje Dłużnika lub takiej osoby, któraby mu rzeczy zajmować się mające wskazać mogła, winien o tem ustnie zawiadomić sąd, który na przypadek potrzeby dozwoli natychmiast przybrania warty i ślusarza, poczem zajęcie bezzwło-

czenie ma być przedsięwzięte § 457.-
Po dokonaniu zajęcia winien wykonawca sądowy zdać sprawę sądowi przy dołączeniu opisu rzeczy zajętych. Sąd winien ten opis zachować u siebie i stronom na ich żądanie odpisy takowego udzielić § 459.
Jeżeli inny wierzyciel żąda zajęcia rzeczy ruchomych już zajętych, sąd pierwsze zajęcie rozciąga na rzecz drugiego wierzyciela, co się uwidoczni w protokóle zajęcia (dekr. nadw. z 19 listop. 1829 l. 6649.) jednakowoż drugi wierzyciel nie może bez zezwolenia pierwszego oddać pod dozór trzeciego zajętych rzeczy, które pozostały w zachowaniu dłużnika.
Zależy wszakże od roztropności sądu zabezpieczyć prawa rzeczowe późniejszego

wierzyciela, o ile to nastąpić może bez narażenia praw pierwszego wierzyciela, zwłaszcza przez złożenie rzeczy zajętych do sądu, jeżeli się do tego nadadzą, lub przez oddanie ich trzeciemu za poprzedniem wszakże zabezpieczeniem pierwszego wierzyciela przez drugiego (dek. nadw. z 25 stycznia 1823 № 1921). -

Jeżeli między zajętymi rzeczami znajdującymi się w chwili zajęcia w posiadaniu dłużnika są takie rzeczy, względem których trzecie osoby twierdzą, że takowe są ich własnością, lub że im na takowych służą inne prawa rzeczowe, wówczas idą w zastosowanie przepisy dekr. nadw. z 29 maja 1845 № 889 stanowiące, co następuje:

a.) wierzyciel może pomimo zarzutów osoby trzeciej żądać, aby zajęcie rzeczy

wykonano, co do rzeczy, które wykonawca sądowy zastaje w chwili zajęcia w posiadaniu dłużnika. Gdyby woźnemu nasuwała się wątpliwość, czy uważać ma dłużnika za posiadacza tych rzeczy, zasięgnąć winien w tym względzie decyzyi sądu za poprzedniem zabezpieczeniem wykonania czynności mu poruczonej.

b.) Roszczenia osób trzecich muszą być przez woźnego uwidocznione w protokole zajęcia i osoby te uwiadomione przez sąd o każdym kroku egzekucyjnym odnoszącym się do tych rzeczy.

c.) Trzecia osoba winna wnieść skargę przeciw popierającemu egzekucyę i dłużnikowi, a przy udowodnieniu prawa własności lub innego pra-

wa rzeczowego żądać uznania tego prawa, a jeżeli się rozchodzi o prawo posiadania lub własność - także uchylenia dozwolonej egzekucyi i wyłączenia rzeczy z pod zajęcia. Skarga ta nazywa się skargą o wyłączenie rzeczy zajętych w pod egzekucyi (Excindirungsklage). Skarga wyniesioną być może albo przed sąd dozwalający zajęcia, albo przed sąd, który zajęcie wykonał § 72 N.j.

d.) jeżeli osoba trzecia może swe prawo uprawdopodobnić lub dać dostateczne zabezpieczenie, może żądać, aby aż do rozstrzygnięcia sporu zatrzymano się w dalszymi krokami egzekucyjnymi o tyle o ileby jej przez to wyrządzono niepowetowaną szkodę. Prośba ta zowie się podaniem o wyłączenie (Excindirungsgesuch)

§ 7 arb.

Owe zarzuty osób trzecich mogą być uczynione nietylko w chwili zajęcia, ale też aż do sprzedaży rzeczy w drodze licytacyi.

c.) Jeżeli rzeczy dłużnika są w ręku trzeciego lub w przechowaniu innego sądu, lub władzy publicznej, dozwolenie zajęcia doręcza się tymże. Jeżeli trzeci sprzeciwia się wykonaniu egzekucyi, mimo to rezolucya dozwalająca zajęcia jemu się doręcza i tenże staje się od chwili doręczenia tejże odpowiedzialnym popierającemu egzekucyę za własność rzeczy dłużnika, o ile ta udowodnioną być może.

Wszelako popierający egzekucyę wystąpić winien w drodze procesu.-

Przepisy pod c.); d.) stosują się także do rzeczy nieruchomych. (O. N. T. z 3 lipca

1873 l. 13 rep. orz.)

Także w przypadkach egzekucyi politycznej, sąd rozstrzyga prywatne roszczenia osób trzecich pokrzywdzonych dokonaną egzekucyą, bez względu na to, czy pokrzywdzenie tyczy się posiadania, własności lub innych praw rzeczowych osób trzecich.

Sąd dozwala też na ich żądanie wstrzymania dalszych kroków egzekucyjnych. (O. N. T. z 12 listopada 1878 l. 78 kr. orz.).-

Sekwestracya płodów i dochodów dóbr nieruchomych w drodze egzekucyi dozwolona uzasadnia taką niepowetowaną szkodę, która uprawnia trzeciego roszczącego sobie prawo własności do rzeczy zasekwestrowanych żądać, aby egzekucya ta była wstrzymaną. (O. N. T.

z 31 stycznia 1873 l. 39 rep. orz.).—

3. Oszacowanie i sprzedaż publiczna rzeczy ruchomych.—

Wierzyciel może domagać się zarazem zajęcia i oszacowania rzeczy ruchomych. §7 now. egzek.—

Co się tyczy oszacowania, ogłoszenia licytacyi i sposobu licytowania rzeczy ruchomych, należy zachować to, co postanowiono w tym względzie o dobrach nieruchomych z tą jedynie różnicą, iż terminy licytacyi oznaczają się tylko od dni 14 do dni 14, tudzież że sąd obowiązanym nie jest wywoływać najwyższego ofiarowania przez 5 minut, ani dozwalać licytującym czasu do namysłu przez kwadrans (§§ 444. 445); owszem mocen jest

te ostatnie terminy według zdania swego skrócić, zwłaszcza jeżeli rzeczy niema wielkiej wartości § 460.-
Według § 8 nowo. egz. ustanawiają się tylko 2 terminy dla sprzedaży rzeczy ruchomych, a na drugim terminie licytacyi sprzedane być mają nawet niżej ceny szacunkowej, jeżeli cena ta otrzymaną być nie może. Przy podziale ceny osiągniętej postępuje się jak przy kupnie realności - wierzytelności zastawnicze uporządkują się według pierwszeństwa ich prawa zastawu. Pierwszeństwo mają zaległe należytości cłowe i depozytowe, tudzież podatki konsumpcyjne od towarów nie wydanych odbiorcy, nie zaś podatek zarobkowy i dochodowy.
O. N. T. z 16 sierpnia 1872 l. 17 rep. orz. —

4. Szczególne przepisy.

a.) towary nieużywane z obiegu wyjęte.-

W edykcie lub przy licytacyi uwiadomić należy publiczność, iż towary te nabyte być mogą tylko na własny użytek i przez osobę, która wykaże pozwolenie władzy skarbowej.

b.) druki zakazane.

Wszelkie druki, do których się ustawa drukowa odnosi, a których rozpowszechnienie uważa się za przekroczenie tej ustawy są wykluczone od sprzedaży na publicznych licytacyach.-

Spis druków do licytacyi przeznaczonych udziela się władzy bezpieczeństwa. Druki uznane za niezdatne do publicznej licytacyi nie mogą do takowej dopu-

szczone być i ulegają przepisom ustawy drukowej). Nieprzyzwoite lub gorszące obrazy, rysunki lub inne dzieła sztuki pozostałe w spadku nie mogą być publicznie sprzedawane (reskr. min. z 23 kwietnia 1853.).-

c.) Wierzytelności prywatne.

Takowe nie ulegają oszacowaniu przy licytacyi bowiem wyrównuje się suma, na jaką opiewają, a na drugim terminie mogą być sprzedawane i niżej ceny nominalnej. (dekr. nadw. z 27° październik 1797 l. 385).-

Obligi niezahipotekowane - zajmują się odebraniem takowych przy uwiadomieniu o tem dłużnika.-

d.) obligi państwa.

Przy tych rozróżnić należy, czy papie-

rający egzekucyę i jego dłużnik zgodzili się na to, że pierwszy przyjmie obligi w pewnej oznaczonej summie, albo że obligi w pewien sposób sprzedane być mają np. u bankiera, lub czy takie porozumienie nie nastąpiło. W pierwszym przypadku trzymać się należy umowy, w drugim zaś mogą być sprzedawane obligi tylko na giełdzie wiedeńskiej, jeżeli sprawa się toczy w Wiedniu; w innych miejscach rozpisuje się tylko jeden termin licytacyi, a jeżeli na takowym obligi nie mogły być sprzedane według ich ostatniego kursu, sąd posyła je do wiedeńskiego sądu krajowego, aby tenże zarządził ich sprzedaż na giełdzie wiedeńskiej. (dekr. nadw. z 24 stycznia 1844 № 778). —

To samo rozumie się o akcyach Banku austr-węg. z tą różnicą, że jeżeliby te nie mogły być sprzedane na pierwszym terminie, rozpisane być mogą dalsze terminy, na których ostatni kurs za cenę wywołania podany być ma.

e) Rzeczy ruchome zajęte przez zakład kredytowy galicyjski ziemski.-

Rzeczy takie natychmiast przy zajęciu oszacowane być winny, jeżeli są w miejscu taksatorowie; inaczej uskutecznia się oszacowanie przed licytacyą. Jeżeli na pierwszym terminie licytacyi nikt nie ofiarował ceny szacunkowej, sprzedaż nastąpi i niżej ceny szacunkowej § 47 stat.-

f. Prawo spadkowe.

Spadek w całości nie może być zajęty, jednakowoż mogą być zajęte poszczególne

88 a

rzeczy do spadku należące (dekr. nadw. z 3 czerwca 1846 №. 968.) –

g) kaucya notaryusza (obacz wyżej). –

h) Prawo kupna służące dłużnikowi. Prawo to ulega egzekucyi i może być za poprzedniem oszacowaniem sprzedane (O. N. S. z 16 maja 1855.)

i) Upoważnienie przemysłowe sprzedajne. Takowe nie mogą być wyżej oszacowane i sprzedane nad cenę, za którą ostatni raz zostały sprzedane (cena normalna) dekr. nadw. z 1 lipca 1803 i z 5 listop. 1831. – Jeżeli w Galicyi przy licytacyi sprzedajnego przedsiębiorstwa aptekarskiego dwóch lub więcej ofiaruje cenę normalną, następstwo obierze następcę. (dekr. nadw. z 27 listopada 1843.)

k.) Zakład wystawiający listy zastawne

pod dozorem rządu może tylko za zezwoleniem komisarza rządowego zazbyć takimi przedmiotami majątku, które według statutu służyć mają przedewszystkiem do pokrycia listów zastawn. Posiadacze takich listów mają prawo żądać aby byli zaspokojeni przedewszystk. z przedmiotów wzmiankowanych, dlatego też inni wierzyciele zakładu wyszukać mogą na tych przedmiotach tylko egzekucyę bez naruszenia prawa posiadaczy listów zastawniczych (ust. z 24 kwietnia 1874 № 48.)-

b.) Przypadki gdzie wierzyciele zaspokoić się mogą z zastawu bez pośrednictwa sądu, podane są w prawie handlowem i wyżej Tytuł IV. -

Tytuł szósty.

O egzekucyi osobowej.

§§ 461-466.-

Przymus osobisty jest dwojaki: prowizoryczny i egzekucyjny. Ust. z 4 maja 1868 № 34 uchyliła areszt egzekucyjny za wekslowe i inne pieniężne należytości; pozostał więc przymus osobisty egzekucyjny jedynie dla uskutecznienia jakiejś pracy, jeżeli ta przez trzeciego wykonaną być nie może (ad praestandum factum). Z tego powodu uległy §§ 461-466 u.s. częściowemu uchyleniu lub częściowej zmianie. Przymus osobisty egzekucyjny trwać może tylko rok jo-

dem. O przymusie tymczasowym mówi Rozdział XXVIII ust. p. Przepisy odnośne zestawione są wyżej. Obacz też przypadki przymusu osobistego, podane przy przysiędze wyjawienia, mianowicie §§ 96-101 ustawy o upadłości i § 3 ust. z 16 marca 1884 l. 35. Do przymusu osobowego egzekucyjnego stosuje się to, cośmy podali o przymusie prowizorycznym, zwłaszcza o osobach zwolnionych od przymusu osobistego, o obowiązku wierzyciela dostarczania dłużnikowi w areszcie zatrzymanemu utrzymania, o sposobie dostarczenia i o skutkach niedotrzymania rat przez sąd wyznaczonych, nareszcie o przypadkach, gdzie przymus osobowy zarządzony być ma zniesiony.

Tytuł siódmy.

O przeszkodach zachodzących w toku egzekucyi, czyli o uchylaniu całkowitem lub częściowem i o wstrzymaniu egzekucyi.-

Od rezolucyi dozwalającej egzekucyi strona pokrzywdzona założyć może jedynie rekurs, a sędzia odrzuci z urzędu skargę, mocą której powód domaga się orzeczenia, aby prawomocnie dozwolona egzekucya uznaną była za nieważną lub odwołaną (dekr. nadw. z 22, czerwca 1836 № 145).-

Są jednak wyjątki od tej zasady, w niektórych bowiem przypadkach egzekucya

uznaną była za nieważną lub odwołaną (dekr. nadw. z 22. VI 1836 N. 145).- Są jednak wyjątki od tej zasady; w niektórych bowiem przypadkach egzekucya znosi się całkowicie lub częściowo lub też się wstrzymuje.

A. Zniesienie egzekucyi.

Zniesienie egzekucyi ma miejsce, gdy dozwolona lub wykonana egzekucya całkowicie lub częściowo się uchyla. Częściowe uchylenie zowie się ograniczeniem egzekucyi.

Zniesienie egzekucyi następuje:

1.) Jeżeli prawo popierającego egzekucyą zgasło wskutek faktów, które zaszły po wyroku lub ugodzie sądowej, z których egzekucyi dozwolono np. przez

zapłatę, nowacyę, darowanie długu (dekr. nadw. z 22 czerwca 1836). — W takim przypadku może dłużnik wynieść skargę, w której przy udowodnieniu odnośnego faktu wywodzić może swe prawa. Jeżeli wyrok zapadnie na korzyść powoda (dłużnika) egzekucya całkowicie lub częściowo się znosi. Skarga ta tzw. skarga opozycyjna wniesioną być może tylko przed sąd dozwalający pierwszego stopnia egzekucyi § 71 N. j. - Wyniesienie tej skargi nie wstrzymuje prawidłowo egzekucyi, chyba że popierający takową, na to przystaje (obacz pod B 1.)

2.) Uchylenie może nastąpić wskutek skargi o wyłączenie rzeczy zajętych z pod egzekucyi (obacz Tyt. V E, 2), je-

żeli proces wypadł na korzyść pozwoda.

3.) Jeżeli proces jest nieważny, a przyczyna nieważności nie da się uchylić.—

4.) W przypadku uzyskanej restytucyi lub uznania niestawiennictwa za usprawiedliwione.

5.) Jeżeli się prowadzi egzekucyę na przedmiotach zakładu upoważnionego do wystawiania pod dozorem rządu listów zastawnych, sąd dozwalający egzekucyi z urzędu uwiadomi o tem komisarza rządowego, który obowiązany jest donieść sądowi że przedmioty te służyć mają do pokrycia posiadaczy listów zastawnych, skoro do tego są przeznaczone. Wskutek tego doniesienia sąd ograniczy egzekucyę w ten sposób, iż takowa nie może uwola-

czać prawom posiadaczy listów zastaw. (ust. z 24. IV 1874 l. 48 dzpp.)

6.) Obacz § 374 procesu karnego.

7.) Obacz §§ 18-21 noweli egzekucyjnej tyczące się uznania przedsięwziętej przymusowej licytacyi za bezskuteczną.-

8.) Obacz § 42 ust. z 16 marca 1884 l. 36 o zaskarżeniu bezskuteczności czynności przedsięwziętych przez dłużnika niewypłatnego.

B. Wstrzymanie egzekucyi.

To zachodzi gdy sąd wstrzymać się musi tymczasowo od dalszej egzekucyi. To zaś ma miejsce:

1.) W pierwszym przypadku pod A, jeżeli dłużnik przez dokumenty zupełny dowód stanowiące udowodnić zdoła fakt

przez przeciwnika zatajony później nastąpiony, wskutek którego prawo jego do egzekucyi zgasło. Dłużnik żądać może od sędziego I inst., aby dalszą egzekucyę wstrzymał. Wskutek takiego podania (podanie opozycyjne) sędzia wstrzymuje tymczasowo dalszą egzekucyę, zawiadomi o tem przeciwnika i naznaczy termin do audyencyi dla wysłuchania obu stron. Poczem rozstrzyga przez rezolucyą pytanie, czyli dalszą egzekucyę należy wstrzymać aż do rozstrzygnięcia procesu pod A) lub nie. dekr. nadw. z 22 czerwca 1836 r. —
Podanie to wniesione może być do sądu, który zarządził wykonanie egzekucyi lub też do sądu, który wezwany był, o wykonanie egzekucyi §72 uj.-

2. Jeżeli kto chce w drodze procesu zaprzeczyć aktowi notaryalnemu mocy wykonawczej, wnieść skargę przed sąd według ustaw procesowych właściwy. Na przypadek wniesienia tej skargi należy na żądanie powoda zarządzić tymczasowe zawieszenie wykonania, skoro oględzinami sądowymi, albo dokumentami stanowiącymi dowód zupełny stwierdzono iż akt notaryalny sporządzony i wydany został z uchybieniem tym przepisom, od których przestrzegania zależy moc aktu notaryalnego jako dokumentu publicznego lub jego moc wykonawcza § 4 ust. not.

3. Wstrzymanie egzekucyi może nastąpić wskutek wniesienia skargi o wyłączenie rzeczy zajętych z pod egzekucyi pod warunkami wyżej podanymi.—

4.) Obacz § 6 reskr. min. z 18 lipca 1859 stanowiącego o procesie nakazowym.-

5.) W sporze o właściwość między władzą sądową a administracyjną;

6.) Po otwarciu upadłości nie można na majątku do masy upadkowej należącym dla roszczeń do upadłego ani uzyskać egzekucyi, ani wykonać egzekucyi przedtem już dozwolonej.

Egzekucya wszakże mająca na celu wykonanie nabytego już zastawu na nieruchomościach lub ruchomościach, tudzież prawo odzyskania i zatrzymania może być i po otwarciu upadłości uzyskaną i dalej popieraną. § 11 i § 12 ustawy o upadłościach.-

Prawo służące na mocy § 813 k. c. dziedzicowi i kuratorowi spadku, wstrzy-

mać zaspokojenie wierzycieli spadkowych aż do upłynięcia terminu edyktu, nie przeszkadza wierzycielom poszukiwać swoich wierzytelności w drodze procesu i ściągnąć przez egzekucyę. (O. N. T. z 8 sierpn. 1872 l. 20 ks. orz.). –

Koniec.